

318 12
151855
3

ปัญหาการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาของสังคม

ปริญญาโท

ของ

เมธี พงศ์โสภา

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 พระโขนง กรุงเทพฯ 11 โทร. 3921575, 3915058

- 7 ก.ค. 2526

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประธานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

กุมภาพันธ์ 2526

ลิขสิทธิ์ เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

151855

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

คณะกรรมการสอบ

สมพงษ์ สิงห์ทอง

ประธาน

สมพงษ์ สิงห์ทอง

ประธาน

ทพ.วิจิตร วัฒนศิริ

กรรมการ

ทพ.วิจิตร วัฒนศิริ

กรรมการ

วิมลจันทร์ กิ่งเรือธรรม

กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือและคำแนะนำอย่างดียิ่งจาก
ดร. สัมฤทธิ์ วีระพิชิต และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชูศรี วงศ์รัตน์ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ
เป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณท่านพระราชมุนี รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สนิลรัตน์
อาจารย์ ทรงวิทย์ แก้วศรี อาจารย์ สำนนท์ ฉายศรีศิริ และอาจารย์สัสดาวัลย์ แจ่มฤกษ์แจ้ง
ที่กรุณาให้คำแนะนำที่มีคุณค่ายิ่ง ขอขอบพระคุณพระมหายรรยง กิตติวโล พระมหาขุนทอง
สุวรรณเมโธ พระมหาโกศล กลุยานคุตโต และพระมหาอุทัย อุทโย ที่ได้ช่วยอำนวยความสะดวก
ในการรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ผู้เขียนขอขอบพระคุณต่อท่านอาจารย์และนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์
ทั้งสองสถาบัน ที่ได้ให้ความร่วมมือด้วยดีในการให้สัมภาษณ์ และตอบแบบสอบถาม

คุณประโยชน์ที่พึงมีจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอมอบแด่ บิดา มารดา ครู อาจารย์
และผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีส่วนในการวางรากฐานการศึกษาให้แก่ผู้เขียน

เมธี พงศ์โลภา

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	5
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	5
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	5
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	6
คำจำกัดความศัพท์เฉพาะ	7
2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	10
การเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาโดยทั่วไป	12
การเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์	26
3 วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า	39
กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	39
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	41
การเก็บรวบรวมข้อมูล	45
เกณฑ์การพิจารณาระดับของเนื้อหา	45
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	45
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	48
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	48
การวิเคราะห์ข้อมูล	48
ตอนที่ 1	49
ตอนที่ 2	87
ตอนที่ 3	91

	หน้า
5 ผลการศึกษาค้นคว้า อภิปรายและข้อเสนอแนะ	98
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	98
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	98
กลุ่มตัวอย่าง	98
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	98
การวิเคราะห์ข้อมูล	99
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	99
อภิปรายผล	104
ข้อเสนอแนะต่ออาจารย์ผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์	112
ข้อเสนอแนะต่อสถาบันและคณะสงฆ์	114
ข้อเสนอแนะต่อกรมการศาสนา	116
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	116
บรรณานุกรม	117
ภาคผนวก	125

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษา จำแนกตามระดับชั้น	40
2 จำนวนกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์	40
3 ค่าสถิติพื้นฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน ในมหาวิทยาลัย ด้านหลักสูตรของนักศึกษาและอาจารย์	50
4 ค่าสถิติพื้นฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน ในมหาวิทยาลัย ด้านอาจารย์ผู้สอนของนักศึกษาและอาจารย์	52
5 ค่าสถิติพื้นฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน ในมหาวิทยาลัย ด้านผู้เรียนของนักศึกษาและอาจารย์	54
6 ค่าสถิติพื้นฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน ในมหาวิทยาลัย ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอนของนักศึกษา และอาจารย์	56
7 ค่าสถิติพื้นฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน ในมหาวิทยาลัย ด้านการวัดผลและการประเมินผลของนักศึกษา และอาจารย์	58
8 ค่าสถิติพื้นฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน ในมหาวิทยาลัย ด้านสภาพแวดล้อมของนักศึกษาและอาจารย์	60
9 ค่าสถิติพื้นฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน ในมหาวิทยาลัย ด้านหลักสูตรของนักศึกษาและอาจารย์	62
10 ค่าสถิติพื้นฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน ในมหาวิทยาลัย ด้านอาจารย์ผู้สอน ของนักศึกษา และอาจารย์	64

11	ค่าสถิติพื้นฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน ในมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาสัย ด้านผู้เรียนของนักศึกษาและอาจารย์	66
12	ค่าสถิติพื้นฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน ในมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาสัย ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอนของนักศึกษา และอาจารย์	68
13	ค่าสถิติพื้นฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน ในมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาสัย ด้านการวัดผลและการประเมินผลของนักศึกษา และอาจารย์	70
14	ค่าสถิติพื้นฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน ในมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาสัย ด้านสภาพแวดล้อมของนักศึกษา และอาจารย์	72
15	ค่าสถิติพื้นฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน ในมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาสัย ด้านหลักสูตรของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2 และ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4	74
16	ค่าสถิติพื้นฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน ในมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาสัย ด้านอาจารย์ผู้สอนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2 และนักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4	76
17	ค่าสถิติพื้นฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน ในมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาสัย ด้านผู้เรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2 และ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4	79
18	ค่าสถิติพื้นฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน ในมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาสัย ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอนของนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 - 2 และนักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4	81

19	คำลัทธิพื้นฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน ในมหาวิทยาลัย ด้านการวัดผลและการประเมินผลของนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 - 2 และนักศึกษาชั้นปีที่ 3, 4	83
20	คำลัทธิพื้นฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน ในมหาวิทยาลัย ด้านสภาพแวดล้อมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2 และ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4	85
21	ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน ในมหาวิทยาลัย ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์	87
22	ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน ในมหาวิทยาลัย ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์	88
23	ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน ในมหาวิทยาลัย ระหว่างนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1 - 2 กับนักศึกษา ชั้นปีที่ 3 - 4	89
24	ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน ในมหาวิทยาลัย ระหว่างนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1 - 2 กับ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4	90
25	แสดงสถานการณ์ส่วนตัวจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาและอาจารย์ ในมหาวิทยาลัย	92
26	แสดงข้อคิดเห็นของนักศึกษาและอาจารย์เกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน ในมหาวิทยาลัย	94
27	แสดงสถานการณ์ส่วนตัวจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาและอาจารย์ ในมหาวิทยาลัย	95
28	แสดงข้อคิดเห็นของนักศึกษาและอาจารย์เกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน ในมหาวิทยาลัย	101

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สถาบันอุดมศึกษา เป็นสถาบันที่ผลิตกำลังคนในสาขาวิชาชีพชั้นสูง อันจะเป็นส่วนสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ซึ่งถ้าจะพิจารณาจากการส่งเสริม การควบคุม และ การจัดโครงการการศึกษาในระดับอุดมศึกษาแล้ว สามารถจัดแบ่งสถาบันอุดมศึกษาออกเป็นกลุ่มได้สามกลุ่ม คือ สถาบันของพระราชา สถาบันในความอุปถัมภ์ของศาสนา และสถาบันสงฆ์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2522 : 29) ในบรรดาสถาบันทั้งสามกลุ่มดังกล่าว สถาบันของพระราชาล้วนว่ามีผู้นิยมเข้าไปศึกษามากที่สุด โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาแบบปิดในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยด้วยแล้ว จะมีผู้ต้องการเข้าไปศึกษาจำนวนมากทุกปี แต่ทางสถาบันสามารถรับได้เพียงจำนวนจำกัด ดังเช่นปีการศึกษา 2525 - 2526 มีผู้สมัครสอบถึง 91,225 คน โดยสมัครในส่วนกลาง 74,643 คน และสมัครในส่วนภูมิภาค 16,582 คน แต่ทางสถาบันรับได้เพียง 15,377 คน คิดเป็นร้อยละ 16.8 ของผู้สมัครสอบทั้งหมด (ทบวงมหาวิทยาลัย 2525 : 1) เมื่อศึกษารายงานการวิจัยของแผนกสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นรายงานการวิจัยที่เกี่ยวกับกลุ่มประชากรภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ย้ายถิ่นฐานไปตั้งภูมิลำเนาอยู่ในนิคมสร้างตนเองทุ่งโพธิ์ทะเล จังหวัดกำแพงเพชร มีรายงานที่น่าสนใจเกี่ยวกับทัศนคติของบิดามารดา ต่อการศึกษาของบุตร สรุปได้ว่า ผู้ย้ายถิ่นฐานส่วนใหญ่เห็นคุณค่าทางด้านการศึกษา และมีความต้องการให้บุตรของตนได้เรียนสูง ๆ กล่าวคือ ผู้ย้ายถิ่นฐานร้อยละ 33 ต้องการส่งเสริมให้บุตรได้รับการศึกษาสูงสุดตามระดับสติปัญญาของผู้เรียน ร้อยละ 25 ต้องการให้บุตรได้เรียนถึงระดับมหาวิทยาลัยส่วนที่เหลือร้อยละ 18.4 ต้องการให้เรียนแค่ระดับ ม.ศ.5 ร้อยละ 13.2 ต้องการให้เรียนถึงระดับอาชีวศึกษาชั้นสูงและร้อยละ 9.9 ต้องการให้เรียนถึงชั้น ป.7 (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2515 : 32)

เมื่อความต้องการทางการศึกษามีมาก แต่รัฐไม่สามารถจัดการศึกษาให้ประชาชนได้ทั่วถึง ดังนั้นผู้ที่อยู่ในวัยเรียนหรือผู้ที่มีความต้องการที่จะศึกษาต่อ แต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ก็หาทางเข้าสู่ระบบการศึกษา โดยลงทุนน้อยที่สุด ตามสถานการณ์ของครอบครัว ซึ่งนอกจากเป็นการสนองความต้องการของตนเองแล้ว ยังเป็นความเต็มอกเต็มใจของพ่อแม่ผู้ปกครองที่เห็นว่าหนทางที่จะช่วยให้บุตรหลานของตนเป็นคนที่มีความรู้ ก็คือ การให้บุตรหลานของตนเข้าศึกษาในสถาบันทางศาสนา อันได้แก่วัดต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้ปัจจุบันจึงมีจำนวนพระภิกษุสามเณรที่กำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่ตามสำนักเรียนต่าง ๆ ทั่วประเทศถึง 309,208 รูป (กรมการศาสนา 2523 : 219)

ด้วยเหตุที่โลกในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การสอนของศาสนาทางพุทธศาสนา เริ่มไม่ทันต่อเหตุการณ์ ไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้สึกรักนึกคิด หรือภาษาที่ใช้ สื่อความหมาย จึงเป็นสิ่งที่ทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเมืองห่างไกลจากวัดมากขึ้น เด็กในสมัยปัจจุบันไม่ยอมยกไหว้พระ หรือพูดคุยกับพระเหมือนสมัยก่อน เพราะคุยให้เข้าใจกันยากขึ้น (สุลักษณ์ ศิวรักษ์ 2523 : 18 - 19) นอกจากนั้นการศึกษาด้านพระศาสนาของพระสงฆ์ยังล้าหลัง การศึกษาของประชาชนอยู่เป็นอันมาก ทำให้พระสงฆ์ก้าวไปไม่ทันกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงทุกขณะดังที่ "คามฟูโธ" (คามฟูโธ 2523 : 30) ได้กล่าวไว้ว่า "ถ้าเรามองด้วยสายตาที่เป็นธรรมแล้ว ระบบการศึกษาของสงฆ์เท่าที่เป็นอยู่ ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเนื้อหาและรูปแบบ เป็นอย่างนี้มา 70 กว่าปีแล้ว" คามฟูโธ ยังให้อ้อสังเกตถึงจุดบกพร่องเกี่ยวกับการศึกษาของสงฆ์ว่า อาจเป็นเพราะเนื้อหาไม่กว้างพอ ระเบียบวินัยไม่ดี อุปกรณ์การสอนไม่ทันสมัย วิธีสอนล้าสมัย ฯลฯ อีกด้วย

จากสภาพการณ์ดังกล่าว และในฐานะที่เมืองไทยเป็นเมืองพุทธศาสนา กล่าวคือ มีผู้นับถือศาสนาพุทธถึงร้อยละ 95.24 ของประชาชนทั้งประเทศ (กรมการศาสนา 2523 : 74) และเป็นที่ยอมรับกันตลอดมาว่า สังคมไทยมีศาสนาพุทธเป็นเครื่องกลมเกลียวประชาชนให้มีจริยธรรม มีเมตตาและเสียสละแบ่งปัน ก่อให้เกิดความสุข แก่กันและกัน ในระยะหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ความนิยมในด้านวัตถุนิยมมากขึ้นกว่าความนิยมทางด้านจิตใจ ทั้งบุคลากรหลักของพุทธศาสนาซึ่งได้แก่พระสงฆ์จำนวนไม่น้อยก็ไม่ได้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน ดังที่ สุลักษณ์ ศิวรักษ์ (สุลักษณ์ ศิวรักษ์ 2525 : 24) กล่าวว่า "... ยาวบ้านปัจจุบันหันหลังให้สังคมสงฆ์เป็นส่วนมาก

และมิใช่หันหลังให้พระสงฆ์เป็นส่วนมากเท่านั้น ออกจะถูกพระสงฆ์เป็นส่วนมากนั้นด้วย ...

ที่เขาถูก ที่เขาหันหลังให้ ส่วนหนึ่ง เพราะเขาถือว่า พระสงฆ์ไม่บริสุทธิ์ ..."

และยิ่งกว่านั้น พุทธศาสนิกชนโดยทั่วไปในสมัยที่ยังขาดแคลนพระที่ทรงคุณวุฒิ จึงทำให้ประชาชน

เสื่อมความนิยมในสถาบันศาสนา

ด้วยเหตุที่คณะสงฆ์มีหน้าที่โดยตรงต่อการฝึกอบรม สั่งสอนและควบคุมพระภิกษุสามเณร ให้เป็นผู้รู้หลักธรรม มีสัมมาปฏิบัติและเหมาะสมกับการเป็นศาสนทายาทที่ดี จึงได้มองเห็น ความสำคัญของการปรับปรุงการศึกษาของพระสงฆ์หรือให้พระภิกษุสามเณรมีความรู้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง ของสังคมและสถานการณ์ของโลกในปัจจุบัน ตลอดจนรู้ถึงวิถีทางที่จะเข้าสู่ประชาชนพร้อมกันนั้น เพื่อให้พระสงฆ์ได้รับการศึกษาในหลักธรรมแห่งพระคำสอนอย่างลึกซึ้ง กว้างขวาง ขณะเดียวกัน ก็ได้คำนึงถึงพระราชปราชญ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่จะให้มหาวิทยาลัย และมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเป็นสถานศึกษา เล่าเรียน "พระไตรปิฎกและวิชาชั้นสูง" (พระราชวรานู 2522 : 12 จ. อ้างอิงมาจาก ราชกิจจานุเบกษา ร.ศ. 115 : 265 - 268) คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายจึงประกาศจัดตั้ง สถานการศึกษามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยขึ้น ในวันที่ 30 ธันวาคม 2488 ในขณะที่เดียวกันคณะสงฆ์มหานิกายก็จัดตั้งสถานการศึกษามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยขึ้น ในวันที่ 9 มกราคม 2490 (พระราชวรานู 2522 : 12 ด.) โดยมีมุ่งหวังที่จะให้สถาบัน อุดมศึกษาทั้งสองแห่ง เป็นผู้ผลิตผู้รู้หลักธรรมอันเป็นศาสนทายาทและเป็นสถาบันการศึกษาชั้นสูง ซึ่งเปรียบเสมือนศูนย์กลางการค้นคว้าวิจัยทางพุทธศาสนาแหล่งหนึ่งในโลก แต่เมื่อขาดแรงสนับสนุน จากรัฐบาล การได้รับงบประมาณอันจำกัด รวมทั้งคณะสงฆ์บางส่วนยังไม่มีความนโยบายที่แน่นอน ต่อสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ จึงทำให้การศึกษาของสงฆ์ไม่พัฒนาเท่าที่ควร

ในฐานะที่สถาบันของสงฆ์ทั้งสองแห่งเป็นสถาบันอุดมศึกษา จึงจำเป็นต้องที่จะต้อง คำวินิจฉัยประสิทธิภาพของพระภิกษุสามเณรที่สำเร็จการศึกษาออกไป ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะต้องอาศัยปัจจัยและตัวแปร (Factors and Variables) หลาย ๆ อย่าง ดังที่ เบาวดี ราชชัยกุล (เบาวดี ราชชัยกุล 2521 : 15) ได้กล่าวถึงการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

จะต้องมีการวัดและประเมินผลในเรื่องความเหมาะสมของหลักสูตร สถานภาพของผู้สอน ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนการสอนซึ่งหมายถึง เอกสารตำรา การใช้วัสดุอุปกรณ์ กิจกรรมการเรียน สภาพแวดล้อม สังคม ตลอดจนชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการเรียน การสอน และการบริหารสถาบัน สิ่งเหล่านี้นับเป็นสิ่งที่ทางสถาบันจะต้องนำมาพิจารณา เพื่อจัดให้การเรียนการสอนสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่ทางสถาบันตั้งเอาไว้

ปัจจุบันประสิทธิภาพทางการสอนของสถาบันของสังคมทั้งสองแห่ง มักจะใช้วิธีการสอนแบบเก่า บางวิชาผู้สอนยังขาดความรู้ในด้านภาษาดั้งเดิม ทำให้เป็นอุปสรรคในการถ่ายทอดจากภาษาหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่ง แม้คำบาลีสันสกฤตเอง บางครั้งก็ไม่สามารถใช้คำภาษาไทยที่เหมาะสมคลุมความหมายได้ทั่วถึง และการบรรยาย บางครั้งยังมีลักษณะเป็นแบบพระเทศน์ให้ชาวบ้านฟัง (พระมหาจินดา อาจารย์กุลโล และ อติศักดิ์ ทองบุญ 2523 : 43 - 44) ส่วนในแง่การบริหารในสถาบันสังคมนั้นยังไม่สามารถจัดให้ประสานสอดคล้องและต่อเนื่องต่อกัน รวมทั้งยังไม่มีความสัมพันธ์และเกื้อกูลกันกับระบบการศึกษาของรัฐ (พระศรีวิสุทธิกร 2523 : ไม่มีเลขหน้า)

จากการสัมภาษณ์อย่างสัมภาษณ์พระภิกษุบางรูปพบว่า ตำราเรียนวิชาต่าง ๆ ยังมีน้อยเมื่อเทียบกับสถาบันอุดมศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ดังที่พระมหาจินดา ได้กล่าวว่า "ผู้เรียนวิชาปรัชญายังขาดแคลนตำราทั้งภาษาไทยและอังกฤษ แม้ตำราที่มีอยู่เป็นภาษาไทยก็ยังยากแก่การทำความเข้าใจ" (พระมหาจินดา อาจารย์กุลโล และ อติศักดิ์ ทองบุญ 2523 : 44) นอกจากนี้เท่าที่ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักสูตร 4 ปี ของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของสังคมจะสำเร็จการศึกษาครบตามหลักสูตรได้ ต้องเรียนจำนวนหน่วยกิตมากกว่าสถาบันอุดมศึกษาโดยทั่วไป เช่น หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2522 : 18) ต้องเรียนถึง 200 หน่วยกิต ในจำนวนนี้เป็นวิชาบังคับพุทธศาสนาไม่น้อยกว่า 55 หน่วยกิต และวิชาสามัญไม่น้อยกว่า 145 หน่วยกิต จะเห็นได้ว่า การที่ต้องเรียนทั้งทางธรรมและทางโลกจึงเป็นเรื่องที่หนักมากสำหรับผู้เรียน อันเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย ประกอบกับการที่รัฐบาลยังไม่รับรองวุฒิ ยิ่งทำให้พระภิกษุบางรูป หمتความพยายามและลาออกจากสถาบันไปก็มีไม่น้อย

เหล่านี้เป็นเพียงปัญหาบางประการที่พบเห็นในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ ซึ่งถ้าไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังแล้ว ปัญหาการเผยแพร่คำสอนที่ก้าวหน้า ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ย่อมจะเป็นเรื่องน่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง การศึกษาถึงปัญหาการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ จึงเป็นส่วนหนึ่งในการหาตัวปัญหาที่แท้จริง เพื่อจะได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาเหล่านี้ได้ตรงประเด็นต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ ตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง และระดับการศึกษาของนักศึกษามัธยมศึกษา

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. การศึกษาค้นคว้านี้จะช่วยให้ผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ ได้ข้อมูลที่จะนำไปประกอบการพิจารณาหาแนวทาง และปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. ผลของการศึกษาค้นคว้านี้จะช่วยให้ฝ่ายบริหารของสถาบัน และคณะสงฆ์ทราบถึงปัญหาการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ชัดเจนขึ้น อันจะนำไปประกอบการพิจารณาหาแนวทางในการวางแผนเพื่อปรับปรุงและช่วยเหลือให้การผลิตศาสนทายาทดำเนินไปอย่างได้ผลดี
3. ผลของการศึกษาค้นคว้านี้ จะเป็นประโยชน์ต่อกรรมการศาสนา และผู้บริหารการศึกษาระดับประเทศ ที่สามารถมองเห็นปัญหา และพิจารณาหาแนวทางในการวางแผนการศึกษาของชาติ อันจะเข้าไปมีผลจนจรจรโยงไว้ซึ่งพุทธศาสนอย่างจริงจัง และถูกแนวทางยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มประชากร คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี และอาจารย์ผู้สอนในระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ จำนวน 472 คน และอาจารย์จำนวน 93 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี และอาจารย์ผู้สอนในระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย จำแนกเป็นนักศึกษาจำนวน 238 คน และอาจารย์จำนวน 78 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา มีดังนี้

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

3.1.1 สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1.1 นักศึกษา

3.1.1.2 อาจารย์

3.1.2 ระดับการศึกษาของนักศึกษา

3.1.2.1 นักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2

3.1.2.2 นักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนด้านต่าง ๆ

หกด้าน คือ

3.2.1 หลักสูตร

3.2.2 อาจารย์ผู้สอน

3.2.3 ผู้เรียน

3.2.4 อุปกรณ์การเรียนการสอน

3.2.5 การวัดผลและการประเมินผล

3.2.5 สภาพแวดล้อม

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักศึกษาและอาจารย์ ของแต่ละสถาบัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน ในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ แตกต่างกัน

2. นักศึกษาที่มีระดับชั้นต่างกัน ของแต่ละสถาบัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียน การสอน ในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ แตกต่างกัน

คำจำกัดความศัพท์เฉพาะ

1. สถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ หมายถึง มหามกุฏราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยราชวิทยาลัย ซึ่งตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร และเปิดสอนในระดับปริญญาตรี หลักสูตร 4 ปี ตามคำสั่งของมหาเถรสมาคม
2. หลักสูตร หมายถึง โครงการที่ประมวลความรู้หรือประสบการณ์ที่ทางสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ จัดให้แก่นักศึกษา พิจารณาในแง่ของความเหมาะสม ความเพียงพอของรายวิชา จำนวนหน่วยกิต ความยากง่าย ความสัมพันธ์ของเนื้อหากับเวลา ความซ้ำซ้อนของเนื้อหา และการนำไปใช้ในทางปฏิบัติ
3. อาจารย์ผู้สอน หมายถึง ผู้ที่กำลังสอนอยู่ในระดับปริญญาตรีตามหลักสูตร 4 ปี ของสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ทั้งสองแห่ง ทั้งที่เป็นอาจารย์ประจำและอาจารย์พิเศษ
4. ผู้เรียน หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีตามหลักสูตร 4 ปี ของสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ทั้งสองแห่ง ทั้งที่เป็นพระภิกษุและสามเณร
5. อุปกรณ์การเรียนการสอน หมายถึง เครื่องมือหรือวัสดุทุกชิ้นที่อาจารย์ผู้สอนใช้ประกอบการสอน รวมทั้งนวัตกรรมทางการศึกษา เอกสารตำราที่ใช้ค้นคว้าและห้องสมุดทั้งในแง่ปริมาณและคุณภาพ
6. การวัดผลและการประเมินผล หมายถึง การที่อาจารย์ผู้สอนพิจารณาให้คะแนน ตัดสินคุณค่า การตีความหมายจากข้อเท็จจริงที่ได้จากผลของการวัด ด้วยการสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจผลงานภาคปฏิบัติหรือแบบทดสอบจากผลการเรียนการสอน
7. สภาพแวดล้อม หมายถึง สภาพของการจัดตกแต่งบริเวณ ความสะอาดของบริเวณ อาคารสถานที่ กลิ่นเหม็น เสียงรบกวน แสงสว่าง แหล่งเสื่อมโทรม ความหนาแน่น และผลกระทบจากสังคม ทั้งภายในและภายนอกสถาบัน
8. นักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2 หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 1 และปีที่ 2 ตามหลักสูตรปริญญาตรี 4 ปี ของสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ทั้งสองแห่ง หากพิจารณาจากหลักสูตรแล้ว ถือว่ายังไม่มีภาระสังกัดคณะวิชาได้ ๆ เพราะรายวิชาที่กำหนดให้เรียนเป็นวิชาบังคับ

และวิชาพื้นฐานทั่วไป ยังไม่มีการเรียนวิชาเอก วิชาโท หรือวิชาเลือก สำหรับในมหาวิทยาลัย
มักเรียกว่า ชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 ส่วนมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลักษณ์ศึกษาปีที่ 1 - 2 จะไปเรียน
รวมกันในคณะพุทธศาสตร์ จึงเรียกว่า พุทธศาสตร์ปีที่ 1 และพุทธศาสตร์ปีที่ 2

9. นักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4 หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 3 และปีที่ 4
ตามหลักสูตรปริญญาตรี 4 ปี ของสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ทั้งสองแห่ง และได้แยกสังกัดตามคณะ
วิชาต่าง ๆ ที่ทางสถาบันกำหนด

10. ความคิดเห็น หมายถึง ความคิดและความรู้สึกต่าง ๆ อันเกิดจากพื้นฐานข้อเท็จจริง
และประสบการณ์ของนักศึกษาและอาจารย์

11. ปัญหาการเรียนการสอน หมายถึง สภาพการณ์และอุปสรรค หรือข้อขัดข้องต่าง ๆ
ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปไม่สะดวก หรือล่าช้ากว่าที่ควรจะเป็น

12. ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน หมายถึง ความคิด และความรู้สึกต่าง ๆ
อันเกิดจากพื้นฐานข้อเท็จจริง และประสบการณ์ของอาจารย์และนักศึกษาที่ประสบในการเรียนการสอน
รวมทั้งข้อขัดข้องที่ทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปไม่สะดวก หรือล่าช้ากว่าที่ควรจะเป็น
ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามวัดความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในด้านต่าง ๆ
ได้แก่ หลักสูตร อาจารย์ผู้สอน ผู้เรียน อุปกรณ์การเรียนการสอน การวัดผลและการประเมินผล
สภาพแวดล้อม

12.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาด้านหลักสูตร หมายถึง ความคิดและความรู้สึก
เกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย การปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสม ความเพียงพอของรายวิชา จำนวนหน่วยกิต
ความเหมาะสมกับระดับชั้น ความสัมพันธ์ของเนื้อหากับเวลา รายละเอียดของเนื้อหา ความยากง่าย
และการนำไปใช้ในทางปฏิบัติ

12.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาด้านอาจารย์ผู้สอน หมายถึง ความคิดและความรู้สึก
เกี่ยวกับการสอนของอาจารย์ การศึกษาค้นคว้า บุคลิกภาพ การวางตัว ความรับผิดชอบในการสอน
ความพึงพอใจในระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา การให้งาน การให้คำแนะนำหรือแนวคิดเพิ่มเติม

12.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาด้านผู้เรียน หมายถึง ความคิดและความรู้สึกเกี่ยวกับความสะดวกในการเรียน ภาระกิจของผู้เรียน วิธีการเรียน การรู้จักศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาด้วยกันเอง และการกล้าแสดงความคิดเห็นของผู้เรียน

12.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน หมายถึง ความคิดและความรู้สึกเกี่ยวกับตำรา หรือเอกสารที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน หรือใช้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมของผู้เรียน ขนาดของห้องสมุด และความสะดวกในการรับบริการ เครื่องมือหรือวัสดุอุปกรณ์ และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนทุกอย่าง

12.5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาด้านการวัดผลและการประเมินผล หมายถึง ความคิดและความรู้สึกเกี่ยวกับเกณฑ์การตัดสินเกรด ความเหมาะสมในการใช้ภาษา เวลา ปริมาณ และความครอบคลุมของเนื้อหาในแบบทดสอบ ความสม่ำเสมอในการวัดผล การแจ้งผลการเรียน วิธีการวัดและประเมินผล

12.6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาด้านสภาพแวดล้อม หมายถึง ความคิดและความรู้สึกเกี่ยวกับความสะดวกของบริเวณ อาคารสถานที่ ความกว้างขวาง การถ่ายเทของอากาศ บรรยากาศเสียงรบกวน แสงสว่างภายในสถานที่

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาในสถาบันอุดมศึกษานับได้ว่าเป็นการศึกษาระดับสูงสุดของประเทศ ที่มีความมุ่งหมายที่จะอบรมฝึกฝน ให้บุคคลมีความพร้อมทั้งในด้านบุคลิกภาพและด้านวิชาการ เพื่อที่จะไปรับใช้สังคมในแนวทางที่ตนถนัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านวิชาการ การมีความรู้ในสาขาวิชาที่ตนได้รับการฝึกฝนมา พร้อมทั้งสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง มีความเข้าใจและสามารถประยุกต์วิชาเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการเป็นผู้มีลักษณะริเริ่มสร้างสรรค์ พยายามแสวงหาความรู้ใหม่อยู่เสมอ มีความก้าวหน้ามาสู่วงการวิชาการ (วิทย์ วิศุทเวทย์ 2518 : 1) การที่จะมุ่งหวังให้สถาบันอุดมศึกษาบรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่วางไว้ สถาบันจึงต้องร่วมกันรับผิดชอบ ประสานงานวางแผนในกิจกรรมการเรียนการสอน ระหว่างสมาชิกของสถาบันอันได้แก่ ผู้บริหาร คณาจารย์ และนักศึกษา (Schweer. 1972 : 60) เพราะสัมรรถภาพของมหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานใดก็ตามถูกกำหนดโดยสัมรรถภาพของบุคคลประกอบเป็นมหาวิทยาลัย หรือองค์การนั้น ๆ (ทบวงมหาวิทยาลัย 2519 : ผ.98)

ดังนั้น การที่จะให้บุคคลในสถาบันอุดมศึกษามีสัมรรถภาพสูงพอ จึงควรที่จะต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งการเรียนการสอนนั้นอาจพูดได้ว่าเป็นระบบปฏิสัมพันธ์ (Interaction System) ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง และระหว่างผู้เรียนกับสภาวะแวดล้อมอื่น ๆ (วิจิตร ศรีสอ้าน 2518 : 25) นั่นคือ ทุกฝ่ายจะต้องมีความพร้อม จึงจะเกิดการเรียนรู้ขึ้นได้ คือ พร้อมทั้งผู้สอน ผู้เรียน และสภาวะแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง (ยุพดี สุวรรณศรี 2520 : 15) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของรัสเซลล์ (Russel. 1964 : 31) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบของการเรียนการสอนว่า จะต้องประกอบด้วยครูผู้สอน ผู้เรียน และสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน

สถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ เป็นสถาบันที่มีจุดมุ่งหมายในการผลิต ผู้รู้วิชาการชั้นสูง เช่นเดียวกับสถาบันอุดมศึกษาโดยทั่วไป สิ่งควรที่จะพัฒนาทั้งผู้สอน ผู้เรียน และสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังกล่าวของ นายธน แสงศักดิ์ อธิบดีกรมการศาสนา (ธน แสงศักดิ์ 2525 : 12) ที่ว่า "กรมการศาสนาเห็นว่าการพัฒนาการศึกษาประชาชน โดยไม่พัฒนาการศึกษาของสงฆ์ให้สูงขึ้นไปด้วยนั้น การศาสนาจะไปไม่รอด เรามีพระไตรปิฎกเต็มตู้ แต่หาผู้ที่ถ่ายทอดไปสู่ประชาชนให้ดีขึ้นยาก เรายังขาดพระที่มีความรู้ในด้านการถ่ายทอดพระคำสอนเป็นอันมาก..."

ท่านพุทธทาสภิกขุ (พุทธทาสภิกขุ ม.ป.ป. : 4) ยังได้กล่าวถึงการศึกษาของสงฆ์ในหัวข้อ "คำสอนศึกษาของเราทันสมัยหรือ" ตอนหนึ่งว่า "หากประเทศเรายังมีवलลงจัดการศึกษา (ของสงฆ์) อยู่เพียงเท่านี้แล้ว พุทธศาสนาจะเจริญขึ้นไปกว่าที่เป็นอยู่เวลานี้ไม่ได้ เมื่อไรได้ปรับปรุงการศึกษาให้ทันสมัยยิ่งขึ้น เมื่อนั้นแหละพุทธศาสนาประเทศเราจะเจริญรุ่งเรือง..."

จากการสำรวจปัญหาและอุปสรรคของสำนักคำสอนศึกษา ซึ่ง เป็นการศึกษาของพระภิกษุสามเณร โดยทั่วไป จำนวน 44 สำนัก (ฝ่ายปริยัติศึกษา กองคำสอนศึกษา กรมการศาสนา 2523 : 61) พอจะสรุปปัญหาเรียงตามลำดับความมากน้อยของปัญหาได้ ดังนี้

1. ขาดครู
2. นักเรียนซึ่งเป็นพระภิกษุสามเณรไม่ค่อยตื่นตัวในการเรียน เพราะไม่สนใจในวิชาที่ตนเองได้รับ ขาดความสนใจ ขาดสวัสดิการ และเป้าหมายต่อหลักสูตร
3. ขาดงบประมาณที่แน่นอนในการดำเนินงาน ค่าใช้จ่ายครู (เงินช่วยเหลือค่าอาหาร และความเป็นอยู่) และทุนการศึกษา
4. ขาดอาคารเรียนและกุฏิที่พระภิกษุสามเณรพักอาศัย
5. ขาดอุปกรณ์การสอน
6. ขาดความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่บ้านเมืองกับสถาบันสงฆ์
7. เวลาเรียนน้อย
8. นักเรียนอยู่ไกล
9. ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านในการส่งบุตรหลานมาเรียน

ในการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์นี้ ผู้วิจัยได้จัดลำดับเนื้อหา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นสองตอน ตอนแรกจะเป็นการกล่าวถึงการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาโดยทั่วไป และตอนที่สองจะเป็นการกล่าวถึงการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ โดยได้จัดลำดับของหัวข้อ ดังนี้ คือ

1. ด้านหลักสูตร
2. ด้านอาจารย์ผู้สอน
3. ด้านผู้เรียน
4. ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน
5. ด้านการวัดผลและการประเมินผล
6. ด้านสภาพแวดล้อม

การเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาโดยทั่วไป

ด้านหลักสูตร

หลักสูตร หมายถึง โปรแกรมในการเรียนการสอนทั้งหมดของโรงเรียนที่วางไว้ตลอดปี รวมทั้งกิจกรรมนอกหลักสูตรที่โรงเรียนได้จัดให้กับนักเรียนด้วย (Willgoose. 1974 : 78) ดังนั้น การกำหนดหลักสูตรการเรียนการสอนจึงนับว่าเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะถือได้ว่าเป็นการกำหนดแนวคิดทางอย่างหนึ่งต่อการที่ผู้เรียนจะประสบผลตามจุดหมายหมายของสถาบันหรือไม่ อย่างไรก็ตามเท่าที่ผ่านมาก็มีสถาบันอุดมศึกษาจำนวนไม่น้อยที่มีหลักสูตรไม่สอดคล้องกับความต้องการของสังคม มักจะก้าวล้ำหน้าสังคมมากเกินไป ทำให้เกิดปัญหา "เรียนแล้วทิ้ง" เพราะผู้เรียนได้เรียนรู้วิทยาการมากเกินไปจนนำไปใช้ในสภาพความจริงของสังคม (ทพวงมหาวิทยาสัย 2521 : 44)

.. อย่างไรก็ดีตาม ทางทบวงมหาวิทยาลัย (ทบวงมหาวิทยาลัย 2525 : 1 - 3)

ก็ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรปริญญาตรีเอาไว้ ซึ่งพอจะกล่าวโดยสรุปได้ คือ

1. จะต้องมีความรวมหน่วยกิตรวมกันไม่น้อยกว่า 120 หน่วยกิตและไม่เกิน 150 หน่วยกิต ใช้เวลาศึกษาอย่างมากไม่เกิน 8 ปีการศึกษา สำหรับหลักสูตรที่เรียนเต็มเวลา และอย่างมากไม่เกิน 12 ปีการศึกษา สำหรับหลักสูตรที่เรียนไม่เต็มเวลา

2. โครงสร้างของหลักสูตร ประกอบด้วยหมวดวิชาต่าง ๆ ดังนี้

2.1 หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไปมีจำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต

2.2 หมวดวิชาเฉพาะด้าน มีจำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต

หากจำแนกวิชาเฉพาะด้านออกเป็นวิชาเอกและวิชาโท วิชาเอกต้องไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต และวิชาโทต้องไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต

2.3 หมวดวิชาเลือกเสรี มีจำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 3 หน่วยกิต

3. ระยะเวลาการศึกษา 8 ภาคการศึกษาปกติ เป็นระบบการศึกษาแบบทวิภาค โดยในหนึ่งปีการศึกษา แบ่งเป็น 2 ภาคการศึกษาปกติ หนึ่งภาคการศึกษามีระยะเวลาการศึกษา ไม่น้อยกว่า 15 สัปดาห์

จากการศึกษาหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนบางสถาบัน เช่น วิทยาลัยแสงธรรม และวิทยาลัยพวยัพ ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาของศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก และนิกาย โปรเตสแตนท์ ตามลำดับนั้น วิทยาลัยแสงธรรม (วิทยาลัยแสงธรรม ระเบียบการทั่วไป และหลักสูตร ม.ป.ป. : 1 - 6) เปิดดำเนินการ 2 คณะวิชา คือ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะศาสนศาสตร์ ผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์จะได้รับปริญญา ศิลปศาสตรบัณฑิต (ปรัชญา) ใช้อักษรย่อ คศ.บ. (ปรัชญา) และผู้ที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาคณะศาสนศาสตร์ จะได้รับปริญญา ศาสนศาสตร์บัณฑิต (เทววิทยา) ใช้อักษรย่อ คณ.บ. (เทววิทยา) ส่วนวิทยาลัยพวยัพ (วิทยาลัยพวยัพ ระเบียบการทั่วไป ปีการศึกษา 2525 และ 2526 : 13 - 15) เปิดดำเนินการ 4 คณะวิชา คือ คณะมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะศาสนศาสตร์แมคกิลวารี และคณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค ผู้สำเร็จการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ และคณะศาสนศาสตร์แมคกิลวารี

จะได้รับปัญญาคิลปาตร์บัณฑิต เช่นเดียวกับวิทยาลัยแสงธรรม ยกเว้นบางสาขาวิชา เช่น บริหารธุรกิจ จะได้รับปัญญาบริหารธุรกิจบัณฑิต ใช้อักษรย่อ บร.บ. ส่วนคณะพยาบาลแมคคอร์มิค จะได้รับปัญญา วิทยาคิลปาตร์บัณฑิต ใช้อักษรย่อ ว่า วท.บ. สำหรับจำนวนหน่วยกิต โครงสร้าง ของหลักสูตรและระยะเวลาของการศึกษา ก็เป็นไปตามที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนดไว้ เช่น ผู้ที่จะสำเร็จปริญญาตรีจะต้อง เรียนคิดเป็นจำนวนหน่วยกิตแล้วไม่น้อยกว่า 144 หน่วยกิต จำแนกเป็นหมวดวิชาบังคับพื้นฐาน หมวดวิชา เอกและหมวดวิชา เลือก หมวดวิชาละไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต ส่วนระยะเวลาของการศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีไม่เกิน 8 ปีการศึกษา และหลักสูตรอนุปริญญาไม่เกิน 6 ปีการศึกษา เป็นต้น สำหรับรายละเอียดปลีกย่อยของทั้งสอง สถาบันย่อมแตกต่างกันไปตามจุดมุ่งหมายของแต่ละสถาบัน

ด้านอาจารย์ผู้สอน

โรไมน์ (Romine. 1974 : 139 - 143) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอน ที่มีประสิทธิภาพ โดยรวบรวมความคิดเห็นของนักศึกษาและคณาจารย์ในมหาวิทยาลัย โคโลราโด สหรัฐอเมริกา พบว่า การเรียนการสอนที่นักศึกษาและคณาจารย์คิดว่ามีประสิทธิภาพ คือ

1. บุคลิกภาพของอาจารย์ อาจารย์ต้องคล่องแคล่ว มีความสนใจในเรื่องที่สอน สนใจนักศึกษาและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล มีอารมณ์เย็นและเป็นกันเอง
2. การเตรียมและการจัดการเรียนการสอน อาจารย์ต้องเตรียมบทเรียนและเข้าใจ เนื้อหาวิชา เฉพาะสาขาของตนอย่างดี การไปหนังสือและวัสดุอ้างอิงที่น่าสนใจ และเหมาะสม กับเนื้อหาวิชา หนังสือในห้องสมุดและวัสดุอื่น ๆ จะต้องมีความเพียงพอกับจำนวนนักศึกษา ห้องเรียนและห้องปฏิบัติการทดลอง ต้องมีเครื่องมือที่มีคุณภาพดีและเหมาะสม เนื้อหาวิชาต้องจัดลำดับ ไว้เป็นอย่างดี และมีจุดมุ่งหมายเฉพาะที่ชัดเจน
3. ผลที่ได้รับจากการเรียนการสอน วิชาที่เรียนต้องมีความหมาย มีประโยชน์ และสัมพันธ์กับชีวิตจริง นักศึกษาจะเรียนรู้เนื้อหาที่สำคัญและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

4. การนำเสนอบทเรียนในห้องเรียน อาจารย์ต้องรู้วิธีที่จะสอนได้ดีพอ ๆ กับเนื้อหาวิชาที่จะสอน ต้องพูดชัดเจนและเข้าใจง่าย การใช้คำถามถามนักศึกษาให้คิดบ่อย ๆ รู้จักนำความคิดรวบยอดและความจริงอื่น ๆ ในสาขาวิชาที่สัมพันธ์กันมาไว้ในบทเรียน และรู้จักนำเทคนิคการสอนและอุปกรณ์มาใช้ให้เหมาะสม

5. การวัดผลและการเสริมแรง อาจารย์ควรสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาในขณะที่สอน ควรบอกผลการสอบและผลของการวัดผลอื่น ๆ ให้นักศึกษาทราบอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ อาจารย์ควรทราบวิธีหาข้อมูลย้อนกลับ (feedback) จากนักศึกษาอีกด้วย

6. ควรให้นักวิชาการพิเศษ และผู้ให้คำปรึกษาแนะแนว เมื่อนักศึกษาต้องการความช่วยเหลือ เช่น การสอนพิเศษเพื่อช่วยเหลือนักศึกษาเป็นรายบุคคล การจัดกลุ่มนักศึกษาขึ้น เพื่อช่วยเหลือกันเอง และมีการสอนทบทวนในวิชาขั้นพื้นฐาน

7. สิ่งที่สำคัญในการเรียนรู้ของนักศึกษา คือ นักศึกษาจะต้องสนใจบทเรียน สามารถค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง และตอบสนองกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเต็มความสามารถ

ในปี ค.ศ. 1974 กรีนวูด (Greenwood. 1974 : 141 - 143) ได้พัฒนาแบบวัดพฤติกรรมการสอน เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ จากอาจารย์ นิสิต และผู้บริหาร โดยให้กลุ่มตัวอย่างทั้งสามกลุ่ม ประเมินข้อความ 85 ข้อ โดยอาศัยมาตราประเมินค่าเจ็ดช่วง ผลการวิเคราะห์ได้องค์ประกอบเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของอาจารย์แปดตัวประกอบ คือ

1. ความสามารถในการสอน
2. วิธีการสอนที่ทันสมัย
3. ความรับผิดชอบต่อชั้นเรียน ไม่หยุดสอนบ่อย ๆ
4. ให้ความเป็นกันเองกับนิสิต
5. รับฟังความคิดเห็นของนิสิต
6. รู้เทคนิคการวัดผล ให้งานกระจ่างแจ้งและเหมาะสม
7. มีความรู้ทันต่อเหตุการณ์
8. เข้าใจปัญหาของนิสิต

เนื่องจากอาจารย์เป็นบุคลากรที่สำคัญในการส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนของสถาบันต่าง ๆ และมีความเชื่อกันว่า: คุณวุฒิของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษานั้น ๆ จะเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพของนิสิตนักศึกษา ซึ่งเป็นผลผลิตของสถาบัน จึงได้มีผู้คิดเกณฑ์อัตราส่วนคุณวุฒิของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาไว้มากพอสมควร เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับอุดมศึกษา (ทบวงมหาวิทยาลัย 2518 : 92) ได้กำหนดสัดส่วนคุณวุฒิของอาจารย์ที่สอนในสถาบันอุดมศึกษาไว้ว่า ปริมาณคุณวุฒิของอาจารย์ปริญญาเอก : ปริญญาโท : ปริญญาตรี เท่ากับ 1.5 : 5.0 : 3.5 และนอกจากนี้ จากผลการวิจัยร่วมกันของ ชอร์และ ฮาร์ริง บัคส์ (ทวีป อภิลิทธิ์ 2522 : 38 - 43. อ้างอิงมาจาก ชอร์และ ฮาร์ริง บัคส์ 2507 : ไม่มีเลขหน้า) ยังได้เสนอวิธีการคำนวณหาค่าตรรกษณคุณวุฒิของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาไว้ คือ

$$\text{ตรรกษณคุณวุฒิ} = \frac{\text{จำนวน ป.เอก} + \text{จำนวน ป.โท} \times .7 + \text{จำนวน ป.ตรี} \times .5}{\text{จำนวน ป.เอก} + \text{จำนวน ป.โท} + \text{จำนวน ป.ตรี}}$$

อย่างไรก็ตามทางทบวงมหาวิทยาลัย (ทบวงมหาวิทยาลัย 2525 : 2) ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานของคุณวุฒิอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาไว้เช่นกัน โดยกำหนดให้สถาบันที่เปิดสอนในระดับปริญญาตรี ควรมีคุณวุฒิของอาจารย์ปริญญาเอก : ปริญญาโท : ปริญญาตรี เท่ากับ 20 : 55 : 25 ส่วนในคณาจารย์สอน ทบวงมหาวิทยาลัย (ทบวงมหาวิทยาลัย ม.ป.ป. : 6) ได้กำหนดอัตราส่วนผู้สอนประจำต่อจำนวนนักศึกษาต้องไม่น้อยกว่า 1 : 20 และต้องมีอัตราส่วนทั้งผู้สอนประจำและผู้สอนพิเศษรวมต่อจำนวนนักศึกษาไม่น้อยกว่า 1 : 10 นอกจากนี้ทางทบวงมหาวิทยาลัย (ทบวงมหาวิทยาลัย 2519 : ผ.72) ยังได้กำหนดแนวทางพัฒนาอาจารย์เพื่อช่วยในการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นดังนี้

1. ผู้บริหารควรกำหนดภาระงานแก่อาจารย์ให้เหมาะสม
2. ให้อาจารย์มีเวลาเตรียมตัวสอนอย่างเพียงพอ
3. มีวัสดุอุปกรณ์การสอนตามสมควร
4. มีบริการทางด้านผลิตเอกสารและตำรา
5. ผู้บริหารควรส่งเสริมให้อาจารย์มีความก้าวหน้าทางวิชาการอยู่เสมอ เช่น

จัดระบบให้มีการสอนรายวิชาหมุนเวียนกัน เพื่อให้เกิดความรู้ใหม่อยู่เสมอ

6. สนับสนุนในการจัดทำบรรณานุกรมหนังสือ บทความทางวิชาการ
7. เปิดโอกาสให้อาจารย์ได้ฝึกฝนปฏิบัติงานในด้านวิชาชีพ และมีโอกาสเข้าร่วมประชุมทางวิชาการ เพื่อเสนอรายงาน
8. ส่งเสริมอาจารย์ให้ทำงานด้านปฏิบัติมากขึ้น ซึ่งไม่จำเป็นต้องอยู่ในเฉพาะสาขาวิชาชีพของตน
9. ระบบงานในมหาวิทยาลัย ควรให้โอกาสแก่อาจารย์ในการอุทิศเวลาให้การวิจัย ได้เต็มที่ เป็นกรณีพิเศษ

จากการศึกษาคุณวุฒิของอาจารย์ในวิทยาลัย เอกชน ซึ่งอยู่ในความอุปถัมภ์ของศาสนาคริสต์ พบว่า วิทยาลัยแสงธรรม (โพธิ์ สุภาพิต เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2525) ปัจจุบันมีอาจารย์ประจำซึ่งเป็นนักบวช 13 ท่าน มีคุณวุฒิปริญญาเอก : ปริญญาโท : ปริญญาตรี เท่ากับ 3 : 10 : 0 และอาจารย์พิเศษ 15 ท่าน มีคุณวุฒิ 3 : 10 : 2 อัตราส่วนอาจารย์ประจำและอาจารย์พิเศษรวมต่อจำนวนนักศึกษา 1 : 8 ส่วนวิทยาลัยพวยัพ ปัจจุบันมีอาจารย์ประจำทั้งสิ้น 167 ท่าน มีคุณวุฒิปริญญาเอก : ปริญญาโท : ปริญญาตรี เท่ากับ 0.3 : 3.0 : 67 และอาจารย์พิเศษ 35 ท่าน มีคุณวุฒิ 0.9 : 1.7 : 8 อัตราส่วนอาจารย์ประจำกับอาจารย์พิเศษรวมต่อจำนวนนักศึกษา 1 : 7 หากพิจารณาในด้านปริมาณระหว่างจำนวนนักศึกษา พบว่า อยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก แต่หากพิจารณาในด้านคุณภาพจากสัดส่วนวุฒิของอาจารย์แล้ว พบว่าวิทยาลัยพวยัพยังต่ำกว่าเกณฑ์ที่ทางทบวงมหาวิทยาลัยกำหนด (สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย 2525 : 3)

ด้านผู้เรียน

สถาบันการศึกษาไม่ว่าจะเป็นระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา หรือระดับอุดมศึกษาก็ตาม ตัวผู้เรียนนับว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่ง การเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาจะประสบผลสำเร็จอย่างเต็มพื้นที่หรือไม่ขึ้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนเท่านั้น หากแต่ยังขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่าง ๆ ของผู้เรียน ได้แก่ องค์ประกอบด้านสติปัญญา (Intellectual Factors) และองค์ประกอบด้านที่ไม่ใช่สติปัญญา (Non - intellectual Factors)

องค์ประกอบทางด้านสติปัญญา หรือความสามารถทางสมองนั้น นับว่ามีความสำคัญต่อการเรียน เป็นอย่างมาก เพราะถือว่าเป็น**อุปสรรค**สำคัญในการศึกษาวิชาการต่าง ๆ และการที่ผู้เรียน จะมีความสามารถทางสมองหรือสติปัญญาดีหรือไม่ มิได้ขึ้นอยู่กับพันธุกรรมเพียงอย่างเดียว หากแต่ ขึ้นอยู่กับการอบรมเลี้ยงดูมาตั้งแต่เด็ก ๆ ด้วย ดังผลการวิจัยของ วรรณงาม รุ่งพิรุณพงษ์ (วรรณงาม รุ่งพิรุณพงษ์ 2522 : 50 - 53) ที่กล่าวถึงการที่เด็กชายจะมีสติปัญญาสูงหรือต่ำ นั้นย่อมขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจของบิดามารดา การศึกษาของบิดา อาชีพของบิดา และการอบรม เลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากหรือน้อยเพียงใด หากการเลี้ยงดูนั้นเข้มงวดกดขี่เกินไป ก็จะเป็นตัว ยับยั้งความสามารถทางสติปัญญาเช่นกัน นอกจากนี้ ยังพบว่า สติปัญญาไม่มีความสัมพันธ์กับอาชีพและ การศึกษาของมารดา

นอกจากสติปัญญาซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ส่งผลสัมฤทธิ์ต่อการเรียนของผู้เรียนแล้ว การปรับตัว ของผู้เรียน เศรษฐกิจ เพศ วิชาที่เรียน อายุ สภาพส่วนตัว และระยะเวลาที่จบการเรียนครั้งสุดท้าย ก่อนเข้ามาเรียน ต่างมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งสิ้น (พลทรัพย์ วงษ์พาณิชย์ 2523 : 45 - 47)

ปี ค.ศ. 1969 แมคเคลแลนด์ (McClelland. 1969 : 2339) ได้ศึกษาตัวแปร ล้ามประเภทที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อการเรียน คือ แรงสูงใจ พื้นฐานทางเศรษฐกิจ และความสนใจ เบื้องต้น ปรากฏว่าตัวแปรทั้งสามประเภทมีอิทธิพลสูงต่อผลการเรียนของผู้เรียน ดังนั้น จะเห็นว่า การที่ผู้เรียนจะเรียนได้ดีหรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นองค์ประกอบ ภายในตัวผู้เรียนเอง และองค์ประกอบภายนอก เช่น จุดมุ่งหมายของผู้เรียน แรงสูงใจ พื้นฐานเดิม ของผู้เรียน ความสะอาดของผู้เรียน สัดส่วนของจำนวนผู้เรียนกับผู้สอน สภาพของการให้บริการต่าง ๆ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ทางทบวงมหาวิทยาลัย (ทบวงมหาวิทยาลัย ม.ป.ป. : 6) ก็ได้กำหนด เกณฑ์มาตรฐานการรับนักศึกษาเข้าเรียนในสถาบันอุดมศึกษาไว้กว้าง ๆ คือ

1. ต้องรับนักศึกษาที่มีความรู้สอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตร ของกระทรวงศึกษาธิการ หรือมีความรู้ตามที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบเท่า

2. นักศึกษาต้องเป็นผู้มีความประพฤติเรียบร้อยไม่บกพร่องในศีลธรรมอันดี

3. อัตราส่วนของนักศึกษาต่ออาจารย์หนึ่งท่านในระดับอนุปริญา และปริญาตรี

แยกตามสาขาวิชา คือ

3.1 สาขามนุษยศาสตร์ คำสอนและปรัชญา 18 คน

3.2 สาขาสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ 18 คน

3.3 สาขาศึกษาศาสตร์และการฝึกหัดครู 15 คน

3.4 สาขาวิจิตรศิลป์และประยุกต์ศิลป์ 8 คน

จากการศึกษาคุณสมบัติของผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งอยู่ในความอุปถัมภ์ของคำสอนคริสต์ ทั้งสองสถาบันก็ได้ปฏิบัติตามเกณฑ์ที่ทางทบวงมหาวิทยาลัยกำหนด แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าบางสาขาวิชา ที่ทางสถาบันรับเข้าเป็นนักศึกษา เพื่อเตรียมบุคคลที่จะออกไปเป็นบาทหลวง หรือนักบวชด้วยแล้ว จะมีการเข้มงวดเรื่องการรับมาก โดยเฉพาะวิทยาลัยแสงธรรมซึ่งกำหนดไว้ว่า ผู้ที่จะเข้าเป็น นักศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีความประสงค์จะเป็นบาทหลวง หรือนักบวชในคำสอนคริสต์ นิคาเยคาทอลิก เท่านั้น วิธีการคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นนักศึกษานี้จะเริ่มกระทำตั้งแต่เด็กสำเร็จการศึกษา ขึ้นประถมปีที่ 6 หรือขึ้นประถมปีที่ 7 เดิม จากโรงเรียนต่าง ๆ ที่อยู่ในความอุปถัมภ์ของคำสอน ตามจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศไทย รวมทั้งจากคณะนักบวชสันนิษฐานต่าง ๆ ตามความสมัครใจ ของผู้เรียนซึ่งตั้งใจว่าจะไปเป็นบาทหลวงหรือนักบวชตลอดชีวิตและเป็นความเห็นชอบของพ่อแม่ ผู้ปกครองทางประมุขของแต่ละเขตจะส่งเด็กเหล่านี้ไปเรียนในโรงเรียน "สามเณรเล็ก" ซึ่งมีอยู่ที่จังหวัดชลบุรี นครปฐม ราชบุรี อุตรดิตถ์ และเชียงใหม่พัสกลนคร เมื่อสำเร็จการศึกษาระดับ มัธยมศึกษาปีที่ 5 แล้ว เด็กเหล่านี้หากยังไม่เปลี่ยนใจจะถูกส่งไปเข้าโรงเรียนที่จังหวัดนครราชสีมา เพื่อเตรียมตัวเข้าวิทยาลัยเป็นเวลาหนึ่งปีการศึกษา จะเห็นได้ว่าผู้ที่เข้าเป็นนักศึกษาของวิทยาลัย แสงธรรมได้ถูกกลั่นกรองมาหลายขั้นตอน เมื่อเข้ามาเรียนในระดับอุดมศึกษาจึงมีความประพฤติดีมาก เพราะจะต้องพร้อมในการเป็นบาทหลวงในอนาคต ส่วนในแง่ของห้องเรียนบริเวณที่อยู่อาศัย ทางสถาบันมีสถานที่เพียงพอ อาจจะกล่าวได้ว่ามากกว่าเกณฑ์ที่ทางทบวงมหาวิทยาลัยกำหนดไว้

ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นนั้น ผู้สอนต้องรู้จักนำอุปกรณ์มาช่วยในการสอน ด้วยเหตุนี้การสอนในระดับอุดมศึกษาจึงมีการพัฒนาเทคโนโลยีทางการศึกษา ใช้เทคนิค นวัตกรรม และอุปกรณ์ช่วยในการเรียนการสอน โดยจัดให้มีศูนย์กลางประสานงานระหว่างมหาวิทยาลัย และสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ ทำหน้าที่ต่าง ๆ เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษารวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สอนเห็นความสำคัญและความจำเป็นของเทคโนโลยีทางการศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอน อย่างจริงจัง (ทบทวนมหาวิทยาลัย 2518 : ผ.68) การนำเอาเทคโนโลยีทางการศึกษา และวัสดุอุปกรณ์ใหม่ ๆ มาใช้ประกอบการเรียนการสอน เช่น โสตทัศนเพื่อการศึกษา (Audio Visual) เครื่องช่วยสอน (Teaching Machine) และบทเรียนสำเร็จรูป (Program Instruction) เหล่านี้จะเป็นสื่อการสอน (Instructional Media) ที่มีประสิทธิภาพสูงช่วยให้การเรียนการสอนดีขึ้น (วิจิตร ศรีสอ้าน 2518 : 18)

เอโรท (Erout. 1975 : 13 ~ 26) ได้ศึกษาเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริม นวัตกรรม การศึกษาในด้านการเรียนการสอนโดยศึกษาถึงปัญหา กระบวนการและกลไกของสถาบันที่มีอิทธิพล ต่อ นวัตกรรมของสถาบันอุดมศึกษา ประเทศอังกฤษ พบว่าองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการใช้นวัตกรรม ในการเรียนการสอนของสถาบันอุดมศึกษาของประเทศอังกฤษ คือ

1. บรรยากาศทางการสอน (Teaching Climate) ของสถาบันซึ่งขึ้นอยู่กับ องค์ประกอบ 3 ประการ คือ นโยบายสถาบัน ความสนใจของอาจารย์ในการแก้ปัญหาการเรียน การสอน อย่างไรก็ตามบรรยากาศทางการสอนจะได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมทั่วไปของสถาบัน และบรรยากาศทางการสอนจะมีอิทธิพลต่อลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับคณาจารย์
2. การจัดสรรทรัพยากร (Allocation of Resources) ในสถาบันโดยเฉพาะ อย่างยิ่ง การจัดสรรทรัพยากรให้สอดคล้องกับการใช้นวัตกรรมและการพิจารณาการใช้เวลาว่าง ของคณาจารย์มาพัฒนานวัตกรรม รวมทั้งการพิจารณานำแหล่งทรัพยากรใหม่ ๆ มาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งการเน้นในด้านคุณภาพมากกว่าปริมาณ

3. การสนับสนุนที่เหมาะสม เพื่อสนับสนุนการใช้นวัตกรรม (Provision of Support Services) ได้แก่ การปรับปรุงทักษะการอ่านของอาจารย์ การพัฒนาแหล่งทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ การช่วยเหลือในการออกแบบและการประเมินผลรายวิชาเรียน

ส่วนในประเทศไทยเราทางทบวงมหาวิทยาลัย (ทบวงมหาวิทยาลัย ม.ป.ป. : 9) ได้ตระหนักถึงความสำคัญของอุปกรณ์การเรียนการสอน จึงได้กำหนดเกณฑ์ไว้พอสรุปได้ คือ

1. สถาบันอุดมศึกษาจะต้องมีอุปกรณ์การสอนทั่วไปประจำห้องบรรยายห้องเรียนต่าง ๆ และอุปกรณ์พื้นฐานสำหรับการสอนแต่ละวิชาครบถ้วนตามหลักสูตร และเพียงพอกับจำนวนนักศึกษาที่เข้าเรียนแต่ละครั้ง

2. มีห้องสมุดกว้างขวางพอ มีที่นั่งในห้องสมุดเป็นสัดส่วนเป็นจำนวน $\frac{1}{5}$ ของจำนวนนักศึกษาทั้งสถาบัน โดยคิดเนื้อที่ 2.3 ตารางเมตรต่อคน และต้องมีอุปกรณ์ที่ประจำห้องสมุดอย่างเพียงพอ

3. มีจำนวนหนังสือและวารสารทางวิชาการพอสมควรแก่การค้นคว้าของนักศึกษา คือไม่ต่ำกว่า 70,000 เล่ม คิดเป็นหนังสือ 30 รายการและ 50 เล่ม ต่อนักศึกษาปริญญาตรีหนึ่งคน (ทบวงมหาวิทยาลัย 2525 : 5) ทั้งนี้จะต้องเป็นหนังสือและวารสารประเภทที่สัมพันธ์กับสาขาวิชาที่สอนเป็นส่วนใหญ่ พร้อมทั้งมีบุคคลที่มีความรู้ความชำนาญทางบรรณารักษะประจำห้องสมุด

จากการศึกษาของผู้วิจัยเรื่องอุปกรณ์การเรียนการสอน ของสถาบันอุดมศึกษาในความอุปถัมภ์ของคำสาครสิทธิ์ทั้งสองสถาบัน พบว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ทางทบวงมหาวิทยาลัยกำหนด แต่เมื่อพิจารณาจำนวนหนังสือในห้องสมุดแล้วยังต่ำกว่าเกณฑ์ เช่น วิทยาลัยพายัพมีหนังสือในห้องสมุดรวม 30,502 เล่ม เมื่อคิดเปรียบเทียบกับจำนวนนักศึกษาแล้วเท่ากับ 1 : 19.89 (คน : เล่ม) หรือหากจะคิดขนาดพื้นที่ของห้องสมุด ซึ่งมีพื้นที่เพียง 110 ตารางเมตร คือมีความจุคนได้เพียง 200 คน แต่ปัจจุบันวิทยาลัยพายัพมีนักศึกษาถึง 1,600 คน เป็นต้น ส่วนวิทยาลัยแลงธรรมขนาดพื้นที่ของห้องสมุดเป็นไปตามเกณฑ์ แต่จำนวนหนังสือยังคงต่ำกว่าเกณฑ์เช่นเดียวกัน

ด้านการวัดผลและการประเมินผล

การวัดผลและการประเมินผลของครู นับเป็นความสำคัญอย่างยิ่งในการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาอีกประการหนึ่ง เพราะเป็นขบวนการที่ช่วยตัดสินความมีประสิทธิภาพในการสอน ผลของการประเมินผลจะช่วยให้ครูได้เห็นภาพสะท้อนว่า ผู้เป็นครูทำหน้าที่ได้ครบถ้วนเพียงไรมีส่วนใดที่ยังบกพร่อง หรือจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การเรียนของนักเรียนและการสอนของครูบรรลุเป้าหมายตามต้องการ (อุทุมพร ทองอุไทย 2518 : 85) ครูส่วนใหญ่มักจะขาดการประเมินผล การสอนของตน แต่จะใช้การประเมินผลการเรียนของผู้เรียน ซึ่งเป็นการประเมินผลจากความรู้ความสามารถของนักเรียนที่แสดงออกเป็นสำคัญ และยึดถือว่าเป็นการประเมินผลการสอนของตน ผลที่ได้จากการประเมินผลรวมครั้งสู่สุดท้าย ทำให้ไม่สามารถบอกได้แน่ชัดว่า การที่นักเรียนสอบได้คะแนนสูงหรือได้คะแนนต่ำ เป็นเพราะสติปัญญาของนักเรียน หรือเพราะการวางแผน การจัดบรรยากาศในห้องเรียน เทคนิคการสอน ตลอดจนการใช้อุปกรณ์การเรียนของผู้สอน เพราะสภาพแวดล้อมของนักเรียนมีผลทำให้การเรียนของนักเรียนออกมาในลักษณะแตกต่างกัน (ลูทธี ประจักษ์ดี 2520 : 44) ดังนั้น ถ้าตัวครูผู้สอนได้มีการประเมินผลการสอนของตนเป็นอันตอน เพื่อหาข้อบกพร่องและปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น การเรียนรูของนักเรียนก็จะบรรลุจุดหมายของการจัดการศึกษายิ่งขึ้น

ในปี 2514 วาริ อินทริวิธา (วาริ อินทริวิธา 2515 : 102 - 105) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการตัดสินผลการเรียนของนิสิตชั้นปีที่ 4 ของอาจารย์ในวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ในแต่ละหมวดวิชา รวม 16 หมวดนั้น มีความคงที่หรือมีความสม่ำเสมอในการให้เกรด อันหมายความว่า เป็นลักษณะการตัดสินเกรดที่เชื่อถือได้ และมีความเที่ยงตรง ส่วนการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนในแต่ละหมวดวิชาทั้ง 16 หมวด พบว่า การตัดสินผลการเรียนของอาจารย์ยังมีความแตกต่างกันทุกหมวดวิชา และเมื่อพิจารณาความแตกต่างกันในแต่ละคู่ ภายในหมวดวิชาเหล่านั้นก็มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น อาจารย์แต่ละท่านมีวิธีการตัดเกรดแตกต่างกัน บางท่านอาจจะตัดเกรด A - E บางท่านอาจจะตัดเกรด B - D บางท่านอาจจะพิจารณาจากคุณภาพงานซึ่งมอบให้นิสิตทำด้วย ความได้มาตรฐาน

ของเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลของอาจารย์แต่ละท่าน รวมทั้งการที่ผู้สอนรู้จักใช้ศิลปะในการพิจารณาตัดสินเกรด อันนอกเหนือจากอำนาจของตัวเลขด้วยในบางโอกาส นอกจากนั้น อาจจะเป็นเพราะตัวแปรอื่น ๆ ได้แก่ ทักษะของนิสิตที่มีต่ออาจารย์ผู้สอน ความบุคลิกธรรมของผู้สอน ความเข้าใจของนิสิตต่อวิชาที่เรียน บุคลิกภาพของอาจารย์ผู้สอน บรรยากาศการเรียนการสอน ปัญหาด้านสุขภาพ และความสับสนใจที่เกิดจากสังคมหรือครอบครัวของนิสิตเอง เป็นต้น

ดังนั้น จะเห็นว่าผู้สอนมักจะมีวิธีการวัดผลและการประเมินผลแตกต่างกันมาก โดยเฉพาะในรายละเอียด อย่างไรก็ตามทางทบวงมหาวิทยาลัย (ทบวงมหาวิทยาลัย ม.ป.ป. : 8 - 9) ก็ได้กำหนดเกณฑ์ของการวัดผลการประเมินผลในสถาบันอุดมศึกษาเอาไว้ ซึ่งพอจะกล่าวโดยสรุปได้ คือ

1. ผู้เรียนจะต้องมีเวลาเรียนอย่างน้อยร้อยละ 80 ของเวลาเรียนของแต่ละภาคการศึกษา จึงจะมีสิทธิเข้าสอบไล่ และทางสถาบันจะต้องมีการสอบวัดผลหลังจากการจบภาคเรียนปกติอย่างน้อยภาคละหนึ่งครั้ง

2. ระบบการให้คะแนน ให้ใช้ระบบตัวเลข (Grade Point) โดยเทียบได้ดังนี้

แต้มคะแนน 4 เท่ากับ A ดีมาก

แต้มคะแนน 3 เท่ากับ B ดี

แต้มคะแนน 2 เท่ากับ C พอใช้

แต้มคะแนน 1 เท่ากับ D อ่อน

แต้มคะแนน 0 เท่ากับ F ตก

ให้แต้มคะแนนเฉลี่ย 2.00 ถือเป็นสอบผ่าน

3. เกณฑ์ขั้นต่ำสำหรับการพ้นสภาพการเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี นั้น ผู้เรียนจะต้องได้คะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 1.50 ยกเว้นปีที่ 1 ภาคแรก หรือได้คะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 1.75 ในสองภาคการศึกษาติดต่อกัน หรือได้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 2.00 ในสี่ภาคการศึกษาติดต่อกัน หรือไม่สามารรถเรียนสำเร็จภายใน 16 ภาคการศึกษาปกติ เป็นต้น

จากการศึกษา เรื่อง การวัดผลและการประเมินผลในสถาบันอุดมศึกษา ในความอุปถัมภ์ของ
คำลนาครรัตน์ ซึ่งเป็นสถาบันเอกชน ทั้งสองสถาบันพบว่า ได้ปฏิบัติตามเกณฑ์ที่ทางทบวงมหาวิทยาลัย
กำหนดไว้ อาจจะมีส่วนปลีกย่อยไปบ้างในรายละเอียด เช่น การพิจารณาตัดสินคะแนนนักศึกษาจาก
ความประพฤติ หรือการเลื่อนบางวิชา อาจารย์ผู้สอนอาจจะใช้วิธีการอิงเกณฑ์ หรืออิงกลุ่ม
ตามความเหมาะสม ซึ่งทางทบวงมหาวิทยาลัยก็มีคณะกรรมการสอบไล่ภายนอกเข้าไปควบคุม
ในชั้นปีที่ 3 และปีที่ 4 อยู่แล้ว

ด้านสภาพแวดล้อม

จากการศึกษาของ เจนคส์ (Jencks. 1971 : 71) เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม พบว่า
ผู้ที่ได้รับการศึกษาในโรงเรียนที่มีสภาพแวดล้อมที่ดี จะมีโอกาสได้ศึกษาในระดับอุดมศึกษามากกว่า
ผู้ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีสภาพแวดล้อมต่ำกว่า ดังนั้น ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพของ
ผู้เรียน คือ ความพร้อมของผู้เรียน คุณวุฒิของผู้สอน สภาพของชั้นเรียน อัตราส่วนผู้เรียนกับผู้สอน
(สุพจน์ ประเสริฐศรี 2517 : 88) บรรยากาศภายในสถาบัน ซึ่งก่อให้เกิดการรักเรียน
สถาบันที่มีมุมสงบให้ผลิตนักศึกษาได้ใช้เวลาครุ่นคิดและไตร่ตรองถึงความรู้ที่เขาได้รับ ซึ่งเป็นผลของ
ความรักวิชาและความบากบั่นของสมองมนุษย์ ที่ได้ฝากไว้กับคนรุ่นหลัง ดังนั้น สถาบันจึงจำเป็นต้อง
ทำการตกแต่งบริเวณอาคารเรียน และภายในห้องเรียนให้สนใจต่อการเล่าแสวงหาวิชาการ
ตลอดจนมีความพร้อมเพียงของอุปกรณ์ที่จะสนับสนุนงานวิชาการ (ระวี ภาวิไล 2512 : 44)

สิ่งแวดลอมที่ดี เช่น อุปกรณ์การสอน หนังสือหรือเอกสารตำรา มีโต๊ะเรียนและเก้าอี้
ถูกส่วน มีห้องเรียนเพียงพอกับจำนวนผู้เรียน มีอาคารสถานที่ถูกสุขลักษณะ มีแสงสว่างเพียงพอ
และอากาศไม่ร้อนอบอ้าว บรรยากาศเหล่านี้นับว่าเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญเกี่ยวข้องกับการจัด
การเรียนการสอน ถ้าห้องมีคับแคบหรือแสงสว่างไม่เพียงพอ อาจทำให้ความกระตือรือร้นต่อการเรียนการสอน
ของผู้เรียน และผู้สอนลดน้อยลง

จากการวิจัยประดิษฐ์ (Inventive Research) ของอรรถพร คุณพันธ์ (อรรถพร
คุณพันธ์ 2521 : 61) เรื่องการสร้างแบบสำรวจจำแนกสภาพแวดล้อม มหาวิทยาลัยไทย
เขาได้ตั้งทฤษฎีเฉพาะขึ้น 5 ทฤษฎี คือ

ทฤษฎีเฉพาะที่ 1 มหาวิทยาลัยจะมีสภาพแวดล้อมที่ดีก็ต่อเมื่อมวลสมาชิกในมหาวิทยาลัย มีความรู้สึกพึงพอใจ มีความภาคภูมิใจ เกิดความศรัทธาหรือทัศนคติที่ดีต่อมหาวิทยาลัยที่ตนได้สังกัดอยู่

ทฤษฎีเฉพาะที่ 2 บรรยาภาคในการเรียนการสอนที่ดี มีประสิทธิภาพ ย่อมทำให้เกิด นักศึกษาได้เกิดการเรียนรู้ เป็นผู้ที่มีความสามารถและมีคุณธรรม ดังนั้น สภาพแวดล้อมที่ดีส่งขึ้นอยู่กับ บรรยาภาคการเรียนการสอนที่ดีด้วย

ทฤษฎีเฉพาะที่ 3 สภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยที่ดี จะต้องมีการส่งเสริมกิจกรรม เสริมหลักสูตร ทั้งด้านวิชาการ สันทนาการ กีฬา และศิลปวัฒนธรรม

ทฤษฎีเฉพาะที่ 4 สภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยที่ดีจะต้องเป็นมหาวิทยาลัยที่มีการ บริหารที่ดี เช่น การเปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการบริหาร การเคารพต่อกฎระเบียบ และผู้บริหารรู้สึกให้ความสำคัญแก่นักศึกษา

ทฤษฎีเฉพาะที่ 5 วิทยาลัยจะมีสภาพแวดล้อมที่ดี จะต้องมีการสถานที่ที่ดี ทั้งในด้าน ปริมาณและคุณภาพ

นอกจากนี้ ทบวงมหาวิทยาลัย (ทบวงมหาวิทยาลัย ม.ป.ป. : 1 - 5) ยังได้กำหนด เกณฑ์การขอจัดตั้งวิทยาลัยเอกชนเอาไว้ ซึ่งกล่าวได้โดยสรุป คือ

1. สถานที่จะต้องตั้งอยู่ในแหล่งชุมชน มีความสะดวกด้านชุมชนและสาธารณูปการ ไม่มีภัยเกิดขึ้นโดยง่าย เป็นแหล่งเหมาะสมที่จะสร้างบรรยาภาคทางวิชาการขึ้นได้ดี เช่น ไม่อยู่ ติดกับแหล่งเสื่อมโทรม ห่างไกลจากเสียงอึกทึกครึกโครม เป็นต้น

2. มีพื้นที่เป็นกรรมสิทธิ์ของสถาบัน ถ้าเป็นสถาบันที่เปิดสอนทางสาขาสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ จะต้องมียพื้นที่ไม่น้อยกว่า 6 ไร่ และถ้าเป็นสาขาทางวิทยาศาสตร์ หรือสาขาอย่างต่าง ๆ ต้องมีพื้นที่ไม่น้อยกว่า 10 ไร่ บริเวณและอาคารของสถาบันต้องเป็นเอกเทศ ไม่ปะปนกับสถานที่อื่น ๆ และจะต้องเพียงพอกับจำนวนนักศึกษาสูงสุดที่กำหนดจะรับ นอกจากนั้นจะต้องมีบริเวณที่ว่างสำหรับ เป็นสถานที่เพื่อพักผ่อน การกีฬา การจราจร ฯลฯ รวมทั้งมีแผนผังการก่อสร้างที่แน่นอน เพื่อสร้าง อาคารอื่นที่จำเป็นจะต้องมี เพื่อเป็นการเสริมสร้างชีวิตภายในสถาบันระดับอุดมศึกษา

3. มีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการและทดลอง ห้องปฏิบัติการเพื่อการวิจัย โรงฝึกงาน โรงอาหาร ห้องสมุด หอประชุม หอพัก โรงครัว ห้องเก็บอุปกรณ์ตามขนาดพื้นที่ต่อจำนวนคนที่ทางทบวงมหาวิทยาลัยกำหนด เช่น ห้องเรียนแบบ จ. ๖๕ ได้กับผู้เรียนไม่เกิน 25 คน มีพื้นที่รวม 38 ตารางเมตร คิดเป็นพื้นที่เฉลี่ย 1.5 ตารางเมตร ต่อผู้เรียนหนึ่งคน เป็นต้น

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพแวดล้อมของสถาบันอุดมศึกษาในความอุปถัมภ์ของศาลาครีส์ต ทั้งสองสถาบัน พบว่ามีสภาพแวดล้อมที่ตั้งอยู่ในแหล่งชุมชนที่เหมาะสม มีบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเสริมสร้างวิชาการได้ดีทั้งสองสถาบัน สำหรับขนาดของพื้นที่นั้น วิทยาลัยแสงธรรมปัจจุบันมีเนื้อที่ถึง 92 ไร่ ส่วนวิทยาลัยพายัพมีอยู่ 3 วิทยาเขต มีเนื้อที่รวมกันประมาณ 350 ไร่ ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนด เมื่อพิจารณาขนาดเนื้อที่ภายในห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ โรงอาหาร ห้องสมุด หอประชุม หอพัก โรงครัว เทียบกับจำนวนนักศึกษาแล้ว พบว่า วิทยาลัยแสงธรรมยังอยู่ในเกณฑ์ที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนด ส่วนวิทยาลัยพายัพ ยังต่ำกว่าเกณฑ์ เช่น นักศึกษาหนึ่งคนควรมีพื้นที่ห้องเรียน 1.5 ตารางเมตร แต่วิทยาลัยพายัพปัจจุบันนักศึกษาหนึ่งคนมีพื้นที่เพียง 0.72 ตารางเมตรเท่านั้น (สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย 2525 : 3)

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอุดมศึกษาโดยทั่วไป ทั้งต่างประเทศและในประเทศไทย ทั้งในส่วนที่เป็นของรัฐและเป็นของเอกชน ทำให้สามารถสรุปได้ว่า การเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาใด ๆ จะประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ ย่อมจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ทั้งในส่วนที่เป็นปริมาณและคุณภาพ ซึ่งทางทบวงมหาวิทยาลัยก็ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานเพื่อเป็นหลักการโดยกว้าง ๆ เอาไว้ เช่น ด้านหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน ผู้เรียน อุปกรณ์การเรียน การสอน การวัดผลและการประเมินผลตลอด สภาพแวดล้อมทั่วไป เป็นต้น

การเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์

การจัดการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ทั้งสองสถาบันนั้น นับได้ว่าสืบเนื่องมาจากการศึกษา พระปริยัติธรรมแต่เดิมมา ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงมองเห็นว่า หากจะจัดการศึกษาเป็นแบบ เดิมก็เป็นเพียงสถานศึกษาเล่าเรียนสำหรับพระภิกษุสามเณรใน

ขึ้นต้นเท่านั้น ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้ง "วิทยาลัยที่เล่าเรียนพระไตรปิฎกและวิชาชั้นสูง" ขึ้นสองแห่งด้วยกัน คือ มหามกุฏราชวิทยาลัย สำหรับเป็นสถาบันที่ศึกษาเล่าเรียนของพระสงฆ์ฝ่ายธรรมยุติกนิกายขึ้นที่วัดบวรนิเวศวิหาร และมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สำหรับเป็นสถาบันที่ศึกษาเล่าเรียนของพระสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย ที่วัดมหาธาตุยุพราชรังสฤษฎิ์ราชวชิรวิหาร (กรมการศาสนา 2521 : 5 - 6) แต่เนื่องจากพระองค์ได้เสด็จสวรรคตเสียก่อน การศึกษาของสงฆ์ในรูปแบบที่เรียกว่า ระดับอุดมศึกษาตามพระราชประสงค์ จึงไม่บังเกิดขึ้น เวลาล่วงมาจนถึงวันที่ 30 ธันวาคม 2488 และวันที่ 9 มกราคม 2490 คณะสงฆ์ไทยจึงได้เริ่มดำเนินการจัดการศึกษาของสงฆ์ในรูปแบบของสถาบันอุดมศึกษาที่มหามกุฏราชวิทยาลัย และมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามลำดับ โดยมีจุดมุ่งหมายดังต่อไปนี้ คือ

1. เพื่อให้พระภิกษุสามเณร ได้รับการศึกษาชั้นสูงอันจะทำให้เป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมทางพุทธศาสนาอย่างแท้จริง เพื่อเป็นศาสนทายาทที่สามารถประกาศศาสนาธรรมให้เกิดความรู้ความเข้าใจและความเลื่อมใสศรัทธาแก่ชาวโลกในสมัยปัจจุบัน อันเป็นประโยชน์แก่อกุลในการดำรงชีวิตทั้งแก่ตนและสังคม

2. เพื่อผลิตครูผู้มีความสามารถในการประกาศธรรมปฏิบัติ และมีความประพฤติดี ปฏิบัติชอบ ดำรงอยู่ในสมณะธรรมสมควรแก่ภาวะ

3. เพื่อส่งเสริมคุณธรรม คือ ความเมตตากรุณาและมีน้ำใจ เสียสละ สันติสุข ให้พระภิกษุสงฆ์บำเพ็ญศาสนกิจเป็นกัลยาณมิตร และเป็นผู้นำทางจิตใจของประชาชนในกิจการศาสนาทางสังคม และวัฒนธรรม อันจะเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของสังคมโดยส่วนรวม

4. เพื่อให้เป็นสถาบันการศึกษาระดับสูงของพุทธศาสนา อันจะเป็นศูนย์กลางของการค้นคว้า วิจัย อนุรักษ์รักษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั้งในประเทศไทย และต่างประเทศ

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ ซึ่งประกอบด้วย ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านผู้เรียน ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน ด้านการวัดผล และการประเมินผล ด้านสภาพแวดล้อม พอดีจะแยกกล่าวได้ดังนี้ คือ

ด้านหลักสูตร

หลักสูตรของมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาสัย (สภากาการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาสัย 2518 :

1 - 23) เรียกว่า หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต ไขอักษร ศ.บ. เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า Bachelor of Arts ชื่อย่อ B.A. จัดหลักสูตรการเรียนการสอนเป็น 4 คณะ คือ

1. คณะศิลปศาสตร์
2. คณะศิลปและปรัชญา
3. คณะสังคมศาสตร์
4. คณะศึกษาศาสตร์

มีระยะเวลาการเรียนภาควิชาการ 4 ปี หรือ 8 ภาคการศึกษา และภาคปฏิบัติ

1 ปี ในภาควิชาการต้องเรียนให้ได้จำนวนหน่วยกิตรวมทั้งสิ้นไม่ต่ำกว่า 144 หน่วยกิต และไม่เกิน 150 หน่วยกิต

โดยทั่วไปให้อัตราส่วนที่เรียนวิชาสามัญประมาณ 65 เปอร์เซ็นต์ และวิชาศิลปศาสตร์ประมาณ 35 เปอร์เซ็นต์

ในการศึกษาภาคปฏิบัติ นักศึกษาทุกคนที่เรียนจบภาควิชาการแล้ว ต้องปฏิบัติตามฐานและปฏิบัติคำสอนกิจ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ทั้ง 3 ชั้น ตามหลักการทางพระพุทธศาสนา คือ ปรัชญา ปฏิบัติ ปฏิเวธ เพื่อให้นักศึกษาตอบแทนคุณพระพุทธศาสนา ให้มีประสบการณ์ และได้บำเพ็ญประโยชน์แก่สังคม แต่ไม่นับหน่วยกิต จึงกำหนดเป็นระเบียบปฏิบัติ คือ

1. ปฏิบัติธรรมฐาน ณ สถานที่และตามระยะเวลาซึ่งมหาวิทยาลัยกำหนดให้เป็นคราว ๆ ไป
2. ปฏิบัติคำสอนกิจ เป็นระยะเวลา 1 ปี คือ
 - 2.1 ไปปฏิบัติคำสอนกิจในต่างจังหวัด ตามคำสั่งของมหาวิทยาลัย หรือ
 - 2.2 เป็นเจ้าหน้าที่ ครู อาจารย์ ในสถานศึกษาที่มหาวิทยาลัยกำหนดให้หรือ

2.3 ไปทำคำสั่งกิจอื่น ๆ ตามแต่มหาวิทยาลัยจะกำหนด หรือ

2.4 ปฏิบัติคำสั่งกิจในวัดของตน โดยเจ้าอาวาสแจ้งความจำนงค์ต่อมหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยอนุมัติ

นักศึกษาที่อยู่ในระหว่างปฏิบัติตามที่ระบุไว้ในข้อ 2.1 และ 2.2 ต้องทำรายงาน กิจการที่ได้ปฏิบัติ เสนอต่อมหาวิทยาลัยด้วย ซึ่งถือว่าได้ปฏิบัติตามกฎและระเบียบของ มหาวิทยาลัย

ส่วนหลักสูตรของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2522 : 10 - 19) การศึกษาชั้นปริญญาตรี เรียกว่า บัณฑิตมศึกษา มีหลักสูตร 4 ปี เรียกชื่อปริญญาว่า พุทธศาสตรบัณฑิต ใช้ตัวย่อว่า พธ.บ. จัดหลักสูตรเป็น 3 คณะวิชา คือ

1. คณะพุทธศาสตร์
2. คณะครูศาสตร์
3. คณะมนุษยสังคมศาสตร์

ใน 2 ปีแรก นิสิตทั้งหมดจะเรียนรวมกันในคณะพุทธศาสตร์ เมื่อขึ้นปีที่ 3 จึงแยกคณะ ออกไปเรียนตามความสมัครใจ สำหรับจำนวนหน่วยกิตนั้น นิสิตต้องเรียนไม่ต่ำกว่า 200 หน่วยกิต ในจำนวนนี้แบ่งเป็น

ฝ่ายวิชาบังคับพระพุทธานุญาตอย่างต่ำ 55 หน่วยกิต

ฝ่ายวิชาปริญญาลำดับอย่างต่ำ 145 หน่วยกิต

ส่วนหลักเกณฑ์การวัดผล และการออกประกาศนียบัตรต้องใช้เวลา 1 ปีเช่นเดียวกับ มหามกุฏราชวิทยาลัย

จะเห็นได้ว่าหลักสูตรในระดับปริญญาตรีของสถาบันสงฆ์ ผู้เรียนจะต้องเรียนทั้งวิชาศาสนา และวิชาสามัญเช่นเดียวกับทางฆราวาส ทั้งนี้เพื่อความเข้าใจและมีความรู้ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน ทั้งยังสามารถใช้วิชาสามัญเป็นพื้นฐานในการศึกษารธรรม ขึ้นสู่ชั้นไปโดยสะดวก ดังคำกล่าวของท่านพุทธทาสภิกขุ (พุทธทาสภิกขุ ม.ป.ป. : 3) ที่ว่า

การศึกษาก็เช่นเดียวกัน จะมุ่งศึกษาแต่ตัวคำสอนอย่างเดียว บ่อมนำพจะต้องอาศัย
หลักวิชาอื่น ๆ อีก จึงจะลุ่มหรือกันลุ่มได้ วิชาความรู้รอบตัว เช่น อักษรศาสตร์
วิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ฯลฯ เหล่านี้เป็นบุพพภาคของผู้ที่จะศึกษา
ธรรมะเบื้องต้นขึ้นไป เมื่อได้ฝ่ายวิชาเหล่านี้ไปแล้ว การศึกษาหลักธรรมะขั้นสูง ๆ
ย่อมเป็นของไม่ยากเลย เพราะมีพื้นฐานดีแล้ว

อย่างไรก็ตาม เมื่อจำเป็นต้องเรียนทั้งวิชาทางศาสนาและวิชาสามัญ ทำให้จำนวนหน่วยกิตรวมกันอยู่ในเกณฑ์สูง ทั้งภาษาบาลีซึ่งถือเป็นภาษาทางพระ นับว่าเป็นภาษาที่ค่อนข้างยากและเป็นภาษาตาย เพราะไม่ได้นำมาใช้พูดกันในภาษาปัจจุบัน ประกอบกับวิธีการถ่ายทอดที่ยึดถือแบบเก่าทำให้ผู้เรียนจำนวนไม่น้อยขาดความสนใจ ดังคำกล่าวของพระมหาสมร วรภาโธ (พระมหาสมร วรภาโธ และพระมหาโสภณ สุเมธี 2521 : ไม่มีเลขหน้า) ที่ว่า "แต่ไหนแต่ไรมาศึกษาแล้วเรียนกันมาอย่างไร เคียนก็ยังเป็นอย่างนั้น ผู้บริหารไม่ได้ปรับปรุงการเรียนการสอนให้เหมาะสม และให้เป็นที่สนใจของคนทั่วไปอีกด้วย แม้แต่พระสงฆ์ผู้เป็นเจ้าของแต่เดิมยังเห็นห่าง ยังไม่สนใจที่จะศึกษาแล้วเรียน จึงเป็นการยากที่จะชักชวนหันมาสนใจศึกษาด้วย"

นอกจากนี้จากการที่ผู้วิจัยได้ไปสัมภาษณ์ อาจารย์และนักศึกษากำหนดในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ ทั้งสอง เกี่ยวกับปัญหาหลักสูตร พบคะสรุปได้ดังนี้ คือ

1. หลักสูตรได้กำหนดรายวิชาไว้ชัดเจน แต่สิ่งที่ขาดอยู่ คือ รายละเอียด (Course Description) ของแต่ละวิชา ทำให้เกิดปัญหาในการสอน เพราะผู้สอนต่างคนต่างกำหนดรายละเอียดเอาเองว่าควรสอนอะไรบ้างในรายวิชานั้น ๆ ทำให้ไม่มีขอบเขตชัดเจน
2. การกำหนดหลักสูตรไว้ เช่น ปัจจุบันไม่สามารถควบคุมผู้ว่าหลักสูตรไปใช้ได้ เพราะผู้ใช้อาจสอนครบตามหลักสูตร หรือขาดไปก็ไม่สามารถควบคุมได้ นอกจากนี้วิชาใหม่ ๆ บางวิชาที่ต้องการเปิดให้นักศึกษาเรียน เพราะเห็นว่าเป็นประโยชน์ ก็ไม่สามารถจะเปิดได้ เพราะผู้บริหารใจไม่กว้างพอ
3. หลักสูตรยังกว้างเกินไป ไม่ลุ่มดูลุ่มกับเวลา ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกว่ารู้ไม่จริง เพราะเวลาจำกัด นอกจากนี้มีหลายสาขาวิชาที่ซ้ำซ้อนและขาดความลุ่มกัน เช่น นักศึกษาบางรูปเคยเรียนภาษาบาลี - สันสกฤตมาแล้ว คือ สอบได้เปรียญธรรมสูง ๆ แต่ต่อมา

เรียนวิชา เติบโตง่ายกว่าในระดับปริญญาตรีอีก ซึ่งเป็นการเสียเวลามาก นอกจากนั้น การเรียนวิชาภาษาสันสกฤตในชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 ยังขาดความสัมพันธ์ และต่อเนื่องกัน อีกด้วย

4. การกำหนดเวลาให้เรียนติดต่อกันมากเกินไป ทำให้เกิดความเครียด และไม่มีเวลากันคว้าจากห้องสมุด มีบางวิชาที่เรียนแล้วทิ้งเพราะไม่ได้นำมาใช้

จะเห็นได้ว่า สถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์มีปัญหาเรื่องหลักสูตรอยู่ไม่น้อย ดังที่ท่านพุทธทาสภิกขุ (พุทธทาสภิกขุ ม.ป.ป. : 3) กล่าวว่า "เรามีหลักสูตรการศึกษาที่สำคัญแล้วก็จริง แต่ยังไม่สามารถยังผลสำเร็จที่เกิดขึ้นได้เต็มที่ ซึ่งจะเห็นได้ว่า เวลานี้มีนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาฝ่ายพุทธศาสนานับถึงของประเทศไทย ผู้ใดบ้างที่สามารถทำงานให้ศาสนาจริง ๆ หรือบรรลุผลสำเร็จในทางปฏิบัติธรรมได้บ้างสักกี่คน ?"

ด้านอาจารย์ผู้สอน

ในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ อาจารย์ผู้สอนค่อนข้างจะมีปัญหาอยู่มาก ทั้งในแง่การเตรียมการสอน กระบวนการในการสอนต่าง ๆ ซึ่งยังคงล้าสมัยจากวิธีการเรียนการสอนโดยทั่วไปอยู่ ดังคำกล่าวของพระมหาสมชัย ญาณโลภโณ ที่ว่า "เราต้องยอมรับว่าครูอาจารย์บางท่านไม่มีสมรรถภาพ ถ้าขึ้นเรียนทั้งชั่วโมงหนึ่งเป็นโรคประสาทแน่ บอกเชื่ออาจารย์ท่านหนึ่งแล้ว ทำให้เชื่ออาจารย์รูปอื่น ๆ ต่อไปด้วยในวันเดียวกัน ผมว่าอาจารย์ที่มาสอนถือแค่เป็นงานอดิเรก และถูกกฎหมายผลิตไม่เตรียมการสอน" (พระมหาสมชัย ญาณโลภโณ 2521 : 41) นอกจากนี้ ทรงวิทย์ แก้วศรี (ทรงวิทย์ แก้วศรี 2522 : 206) ซึ่งเป็นอาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ยังได้กล่าวถึงปัญหาเกี่ยวกับบาทของครู - อาจารย์ตอนหนึ่งว่า "ครู - อาจารย์ได้ทำหน้าที่ 'ครู' จริงจังหรือไม่ หรือทำหน้าที่เพียง 'อาจารย์พิเศษ' เท่านั้น คงมหาจุฬาฯ หลายท่านบ่นว่า ครู - อาจารย์สอนท่านให้ก้าวหน้าโลก แต่ไม่ค่อยจะพบครูอาจารย์สอนให้ก้าวหน้าโลกเลย ผู้เรียนอยากให้ผู้สอนทำหน้าที่ครู และอาจารย์ไปพร้อม ๆ กัน"

จากการสัมภาษณ์อาจารย์และนักศึกษาของสถาบันสงฆ์ทั้งสองสถาบัน เกี่ยวกับด้านอาจารย์ผู้สอน สรุปได้ดังนี้ คือ

1. การขาดแคลนอาจารย์ผู้สอน เนื่องจากในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ทั้งสองแห่ง มีจำนวนอาจารย์ซึ่งทำหน้าที่เป็นอาจารย์ประจำมีจำนวนจำกัด เพราะส่วนหนึ่งต้องออกไปปฏิบัติภารกิจในที่ต่าง ๆ เช่น เป็นพระธรรมทูตไปเผยแผ่พุทธศาสนา และศึกษาต่อในต่างประเทศ รวมทั้งออกไปเผยแผ่พุทธศาสนาในต่างจังหวัด ทำให้ขาดแคลนอาจารย์ผู้สอนประจำส่วนหนึ่ง ซึ่งต้องอาศัยอาจารย์พิเศษเป็นส่วนใหญ่ แต่เนื่องจากงบประมาณมีค่อนข้างจำกัด จึงไม่สามารถเชิญมาสอนได้มากนัก
2. เนื่องจากต้องใช้อาจารย์พิเศษเป็นส่วนใหญ่ ทำให้เกิดปัญหาการจัดตารางการสอน เพราะอาจารย์พิเศษโดยปกติก็มีเวลาสำหรับปฏิบัติหน้าที่ตามสถานที่ต่าง ๆ อยู่แล้ว เมื่อต้องมาสอนในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ทั้งสอง เวลาอาจจะขัดข้องกับงานประจำของตนจึงไม่สามารถมาสอนตามวันเวลาที่ทางสถาบันทั้งสองกำหนด ต้องมีการสับเปลี่ยนเวลาหลังจากเปิดการเรียนการสอนไปแล้วหลายสัปดาห์
3. การให้ความเป็นกันเอง การให้เกียรติและเป็นที่ปรึกษาแก่นักศึกษาอยู่ในเกณฑ์ดีมาก
4. วิธีการสอนของอาจารย์ยังใช้วิธีการสอนแบบบรรยายเป็นส่วนใหญ่ รองลงมา คือ การให้ทำรายงาน การถาม - ตอบในห้องเรียน การอภิปราย มีการศึกษานอกสถานที่ และฝึกปฏิบัติบางวิชา ส่วนนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีในการเรียนการสอนใหม่ ๆ ยังมีอยู่ค่อนข้างจำกัด ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับเทคนิคของอาจารย์ผู้สอนแต่ละท่าน นอกจากนั้นปัญหาที่มีอยู่บ้าง เช่น อาจารย์ขาดวิธีการถ่ายทอดที่ดี อาจารย์ขาดการเตรียมการสอน อาจารย์มีความรู้ไม่เพียงพอในวิชาที่ตนสอน ทำให้นักศึกษาไม่เข้าใจ เปื่อหน่ายในการเรียนและ บางครั้งผู้เรียนถึงกับเสนอเรื่องให้อาจารย์ผู้สอนปรับปรุงตนเองต่อทางสถาบันของตน
5. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มักจะประสบปัญหาเกี่ยวกับอาจารย์ผู้สอนขาดสอนหรือมาสายบ่อยครั้ง แต่ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาด้านนี้น้อยมาก

ด้านผู้เรียน

จากการสัมภาษณ์อย่างสัมภาษณ์นักศึกษาที่อยู่ในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ทั้งสองแห่ง
พอจะสรุปข้อคิดเห็นได้ดังนี้ คือ

1. ปัญหาทั่วไป นักศึกษาส่วนใหญ่อาศัยอยู่ตามวัดต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร ซึ่ง
ประสบปัญหาเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ นักศึกษาส่วนใหญ่ที่พักอยู่ตามสังฆวัดใกล้เคียงกรุงเทพมหานคร เช่น
สังฆวัดสมุทรปราการ นนทบุรี นครปฐม ฯลฯ ทำให้ประสบปัญหาการเดินทาง เพราะต้องใช้
เวลาเดินทางนานหลายชั่วโมง จึงต้องออกจากวัดแต่เนิ่น ๆ และกลับเข้าวัดในตอนกลางคืน แม้
แต่พระภิกษุที่พักอยู่ในกรุงเทพมหานครเอง มีบ่อยครั้งที่รถโดยสารแน่น ก็จำเป็นต้องรอรถคันต่อ ๆ ไป
ซึ่งเสียเวลามาก นอกจากนี้ปัญหาด้านสุขภาพของพระภิกษุบางรูปไม่หนัก ทั้งยังได้รับอาหารไม่เพียงพอ
ในบางวัด เนื่องจากมีคนทำบุญน้อย ยิ่งมีจำนวนวัดในกรุงเทพมหานครมาก ก็ยิ่งทำให้เป็นปัญหา
เพิ่มมากขึ้น

2. ปัญหาด้านสังคม นักศึกษาให้เหตุผลในการเข้าศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาของ
สงฆ์ทั้งสองสถาบันว่า เพื่อศึกษาหาความรู้เพราะหากเป็นฆราวาสก็จะมีโอกาสศึกษาเล่าเรียน
เป็นการทดแทนโอกาสทางการศึกษาที่ตนเองไม่มี มิได้มุ่งหวังปริญญา แต่เมื่อรัฐบาลไม่รับรอง
ปริญญา ทำให้เกิดความรู้สึกน้อยใจ และเกิดความหวั่นไหวในจุดมุ่งหมายของการเรียน พระภิกษุ
ที่เรียนเทียบในระดับเตรียมอุดมศึกษา เมื่อสำเร็จชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แล้ว หากมีทุนก็ลาสิกขา
ออกไปศึกษาทางฆราวาสก็มีเป็นจำนวนไม่น้อย ส่วนผู้ซึ่งสำเร็จปริญญาตรีส่วนใหญ่มักจะหาทางไป
ศึกษาต่อในระดับปริญญาโทในต่างประเทศ

3. ปัญหาการเรียน เป็นปัญหาหนักเนื่องจากมีภารกิจของทางวัดอยู่แล้ว เมื่อเดินทาง
มาเรียนที่สถาบันในครึ่งวันสัปดาห์ก็ต้องใช้เวลาอยู่ในห้องเรียนติดต่อกันนาน ๆ ถึง 5 ชั่วโมง
ทำให้เกิดความเครียด สมองล้า นอกจากนั้นการที่พระภิกษุที่เรียนด้วยกันมีอายุต่างกันมาก ทำให้
การดำเนินไปของการเรียนการสอนไม่คล่องตัวเท่าที่ควร

นอกจากนี้ ยังพบปัญหาที่ทั้งสองสถาบันมีความแตกต่างกันบ้าง เช่น ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มักจะประสบปัญหาที่เรียนไม่เพียงพอ ความแออัดของนักศึกษาในแต่ละห้องเรียน เสียงรบกวนในบริเวณวัดเพราะตั้งอยู่ในชุมชนแออัด และพระภิกษุบางรูปอาจมีปัญหาด้านเศรษฐกิจอยู่บ้าง

ส่วนที่มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มักจะประสบปัญหาของการเรียนภาษาอังกฤษ สำหรับพระภิกษุบางรูป เพราะพื้นฐานเดิมไม่ดีพอ โดยเฉพาะชั้นปีที่ 4 ต้องใช้ข้อสอบเป็นภาษาอังกฤษ ทำให้มีนักศึกษาหนีใจในเรื่องดังกล่าวเป็นจำนวนไม่น้อย

ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน

ในสถาบันการศึกษาของสงฆ์โดยทั่วไปนั้น จากผลการวิจัยของ ดร.ส่วนา พรพัฒน์กุล (ส่วนา พรพัฒน์กุล 2524 : 5 - 7) เรื่อง "การศึกษาและการดำรงสมณเพศของ สงฆ์ไทย" พบว่าอุปกรณ์การสอนและหนังสืออ่านประกอบสำหรับการศึกษาของพระสงฆ์นั้น ประมาณ 40 - 45 เปอร์เซ็นต์ของกลุ่มตัวอย่างเท่านั้นที่รายงานว่าเพียงพอ นอกนั้นยังไม่พอหรือไม่มีเลย ส่วนในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ทั้งสองแห่ง จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยเองพบว่า วิธีการสอนส่วนใหญ่ คือ การบรรยาย มีการอภิปรายบ้าง ส่วนอุปกรณ์การสอน ที่ได้กล่าวไว้เป็นนวัตกรรม หรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ นั้นแทบไม่มี ซึ่งอาจจะเป็นเพราะจำกัดด้วยงบประมาณส่วนหนึ่ง และการให้ความสำคัญสนับสนุนแก่อาจารย์ผู้สอนในการคิดประดิษฐ์นวัตกรรม และเทคโนโลยีใหม่ ๆ อีกส่วนหนึ่งด้วย ดังคำกล่าวของ มโน กฤษณสินดา (มโน กฤษณสินดา 2522 : 181) ที่ว่า "ในด้านอุปกรณ์การสอน อย่าคิดว่าการศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ยังไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องมือ เครื่องใช้ในการสอนทุกแขนงวิชา จำเป็นต้องใช้ประกอบการสอนทั้งนั้น เช่นเดียวกับใน มหาวิทยาลัยอื่น ๆ เครื่องมือเครื่องประกอบการศึกษาก็เฉพาะของเงิน แต่อย่างไรก็ดีในสถาบันของเรา ก็ยังไม่ขาดอุปกรณ์กันไปเสียทีเดียวค่อย ๆ มีค่อย ๆ ทำกันขึ้นในไม่ช้าก็จะมีอย่างพร้อมมูล "

ศรีพัฑฒ์ มินะภณิษฐ (ศรีพัฑฒ์ มินะภณิษฐ 2522 : 185) กล่าวถึงเรื่องการพัฒนาวัสดุอุปกรณ์และห้องสมุดของสถาบันสงฆ์ไว้ว่า "ถ้าเราเปรียบเทียบกับสถาบันกลุ่มเดียวกัน ก็ยังยืนอยู่ได้ แต่เป็นการยืนสำหรับผู้มีโลกทัศน์จำกัด" และยังคงกล่าวเพิ่มเติมอีกว่า "ถ้าเป็นสมัยโบราณ เราผลิตแค่ 'หิน' สังคมก็พอใจแล้ว เพราะชาวบ้านเขาไม่รู้จักโรงเรียน วิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัย แต่มหาวิทยาลัยสงฆ์เกี่ยวข้องกับสังคมยุคใหม่ การพัฒนาเร่งด่วน เรื่องห้องสมุดและวัสดุอุปกรณ์ จึงน่าสนใจอย่างยิ่ง"

ส่วนเอกสารตำราในห้องสมุดนั้นยังมีปัญหาอยู่มาก ดังที่พระมหาจินดา อาจารย์กุลโล (พระมหาจินดา อาจารย์กุลโล และอดิศักดิ์ ทองบุญ 2523 : 36 - 45) ได้กล่าวไว้ว่า "ถ้าเป็นสาขาวิชาทางพุทธศาสนา ก็มีหนังสือเพียงพอที่นิสิตนักศึกษาจะใช้ค้นคว้า แต่ถ้าเป็นสาขาทางวิชาสามัญแล้ว ยังขาดแคลนอยู่ทั้งที่เป็นภาษาอังกฤษและภาษาไทย" แต่เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ทั้งสองต้องเรียนวิชาสามัญ เช่นเดียวกับสถาบันอุดมศึกษาของทางฆราวาส จากการเข้าไปสังเกตการณ์ของผู้วิจัยเองพบว่า เอกสารตำราทางด้านนี้มีอยู่ค่อนข้างจำกัด ทั้งที่มีอยู่ค่อนข้างล้าสมัย ไม่เหมาะสมกับสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา ดังที่ มโน ฤทธิจินดา (มโน ฤทธิจินดา 2522 : 181 - 182) กล่าวไว้ว่า

หนังสือที่ใช้อ่านสำหรับประกอบการเรียนและการค้นคว้ายังหามาได้ไม่เพียงพอ ควรจัดทำหนังสือที่อาจารย์ผู้สอนแนะนำไว้หลายชุด เพราะจะได้ไม่แย่งกันอ่าน หนังสือชำรุดเสียหายก็น้อยลงตำราภาษาอังกฤษอันเกี่ยวกับการเรียนเฉพาะตำราวิทยาศาสตร์ควรจะมีเพิ่มขึ้นทุกปี เพราะวิทยาการมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เลื่อม แม้แต่วิชาประวัติศาสตร์โบราณคดี ก็ยังมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลง คำศัพท์ของทุกคำสอน ก็ควรมีไว้หลายชุดเช่นกัน

ด้านการวัดผลและการประเมินผล

การวัดผลและการประเมินผลในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ ระบุได้ คือ

มหาบัณฑิตวิทยาลัย (สภาการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ 2489 - 2514 : 441 -

ผลการสอบต้องได้เป็นรายหมวดวิชา ไม่มีการสอบแก้ตัว นอกจากชั้นปริญญาตรีปีที่ 4 ซึ่งทุกวิชาสอบเป็นภาษาอังกฤษ เว้นแต่วิชาที่ต้องใช้ภาษาไทยโดยเฉพาะ เช่น แปลอังกฤษเป็นไทย ในชั้นปริญญาตรีปีที่ 4 ถ้านักศึกษาตก 2 ใน 3 ของหมวดวิชาทั้งหมดในการสอบครั้งแรก นักศึกษาผู้นั้นย่อมหมดสิทธิ์ในการสอบแก้ตัว **และถ้านักศึกษาถูกขึ้นปีสอบตกหมวดวิชาคำนวณ บัณฑิตเอก** เป็นนักศึกษา

ระบบเกรดได้ 60 เปอร์เซนต์ของแต่ละหมวดวิชา ถือเป็นสอบได้ 80 - 89 ถือเป็นได้ เกียรตินิยมอันดับโท 90 - 100 เปอร์เซนต์ ถือเป็นเกียรตินิยมอันดับเอก โดยถือคะแนนรวมในแต่ละชั้นศึกษาชั้นปริญญาตรีตลอดทั้ง 4 ปี

เกณฑ์การตัดสิน

ชั้น A - ดีเลิศ	90 - 100 เปอร์เซนต์	ได้รับคะแนนคุณภาพ 4
ชั้น B - ดี	75 - 89 เปอร์เซนต์	ได้รับคะแนนคุณภาพ 3
ชั้น C - พอใช้	60 - 74 เปอร์เซนต์	ได้รับคะแนนคุณภาพ 2
ชั้น D - อ่อน	50 - 59 เปอร์เซนต์	ได้รับคะแนนคุณภาพ 1
ชั้น E - อ่อนมาก	ต่ำกว่า 50 เปอร์เซนต์	ได้รับคะแนนคุณภาพ 0

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2522 : 19)

การเรียนการสอนในแต่ละภาคการศึกษา กำหนดให้มีเวลาเรียนภาคละ 18 สัปดาห์ หรือ 90 วัน และมีการสอบเมื่อสิ้นสุดภาคเรียนทุกภาค นิสิตทุกรูปต้องมีเวลาเรียนในแต่ละรายวิชาไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 จึงจะมีสิทธิ์เข้าสอบในวิชานั้น ๆ

การวัดผลแต่ละวิชา ให้แบ่งคะแนนเป็นชั้นพร้อมทั้งกำหนดคะแนนคุณภาพ สำหรับชั้นนั้น ๆ

ไว้ด้วย เพื่อใช้ในการคิดผลเฉลี่ยของคะแนนรวมทุกวิชา ดังนี้

ชั้น A ดีเลิศ	หรือ	90 - 100	เปอร์เซ็นต์	ได้คะแนนคุณภาพ 4
ชั้น B ดี	หรือ	75 - 89	เปอร์เซ็นต์	ได้คะแนนคุณภาพ 3
ชั้น C พอใช้	หรือ	65 - 74	เปอร์เซ็นต์	ได้คะแนนคุณภาพ 2
ชั้น D อ่อน	หรือ	60 - 64	เปอร์เซ็นต์	ได้คะแนนคุณภาพ 1
ชั้น E ตก	หรือ	ต่ำกว่า 60	เปอร์เซ็นต์	ได้คะแนนคุณภาพ 0
ชั้น I ไม่สมบูรณ์				

นิสิตจะต้องทำคะแนนได้ชั้น D เป็นอย่างต่ำ ซึ่งจะถือว่าสอบได้ในวิชานั้น ๆ และจะต้องได้คะแนนเฉลี่ยของทุกวิชารวมกันตั้งแต่ 2.00 ขึ้นไป ซึ่งจะถือว่าสอบได้ ในการสอบครั้งนั้น อนึ่ง นิสิตที่ได้ศึกษาและสอบได้จบหลักสูตรโดยได้คะแนนเฉลี่ยตลอด 4 ปีการศึกษาต่อไปนี้ จะได้รับปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิตเกียรตินิยม คือ

1. ได้คะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.00 ได้เกียรตินิยมอันดับ 1
2. ได้คะแนนเฉลี่ย 3.00 - 3.49 ได้เกียรตินิยมอันดับ 2

ทั้งนี้ไม่รวมถึงนิสิตที่เคยสอบได้ชั้น E ในวิชาใดวิชาหนึ่งในระยะเวลาที่ศึกษาอยู่ตลอด 4 ปี และนิสิตที่โอนมาศึกษาต่อจากสถาบันการศึกษาอื่น

ด้านสภาพแวดล้อม

จากการสัมภาษณ์อาจารย์และนักศึกษา รวมทั้งการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตการณ์ในสถาบัน สงฆ์ทั้งสองแห่ง สรุปได้ดังต่อไปนี้ คือ

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาสัย ความพร้อมในด้านอาคารสถานที่ เมื่อเปรียบเทียบกับสถาบันอุดมศึกษาทั่วไปยังคงอยู่มาก และในอนาคตข้างหน้า ถ้ามีนักศึกษาจำนวนมากขึ้น จำเป็นต้องมีการขยายขยาย อย่างไรก็ตามทางสถาบันก็มีโครงการขยายขยายอยู่แล้ว โดยปัจจุบันได้เปิดการเรียนการสอนที่วิทยาเขตวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นการศึกษาระดับก่อนอุดมศึกษา

ส่วนในห้องสมุด ตำราหรือเอกสารประกอบการเรียนมีค่อนข้างจำกัด ตำราวิชาทาง
คำสอนมีเพียงพอ แต่ตำราวิชาสามัญยังขาดแคลน ส่วนใหญ่อาจารย์ผู้สอนเป็นผู้จัดหามาให้ สำหรับ
จำนวนห้องเรียนเมื่อเทียบกับจำนวนนักศึกษามีเพียงพอ มีความพร้อมและสะดวกต่อการเรียนการสอน
แต่ก็ค่อนข้างจะเป็นปัญหา คือ **ห้องน้ำซึ่งอยู่ในลักษณะที่สกปรกอยู่มาก**

มหาวิทยาลัยเกษตรราชวิทยาลัย ด้านอาคารสถานที่ค่อนข้างจำกัด ปัจจุบันมีเพียงอาคารเดียว
สำหรับการศึกษาของสงฆ์ทุกระดับ ทำให้เกิดปัญหามาก บริเวณสถาบันยังต้องมีการปรับปรุง
ให้เป็นสัดส่วนของสถาบันชัดเจนขึ้น เพราะเท่าที่เป็นอยู่มักมีบุคคลภายนอกเข้ามาใช้บริเวณของ
สถาบัน ทำให้เกิดบรรยากาศที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนเท่าที่ควร อย่างไรก็ตาม
ปัจจุบันทางสถาบันก็ได้เปิดการศึกษาของสงฆ์ ในวิทยาเขตต่างจังหวัด เช่น จังหวัดหนองคาย
จังหวัดนครราชสีมา แต่ยังไม่มีการเรียนการสอนถึงระดับปริญญา

ในด้านจำนวนห้องเรียนกับจำนวนนักศึกษา พบว่ามีปัญหามาก เพราะมีนักศึกษาบาง
ห้องเรียนถึง 100 กว่ารูป และเนื่องจากโต๊ะเรียนรูปร่างยังคงเป็นแบบเก่า ทำให้กินเนื้อที่
ห้องเรียน ความแออัดและความคับแคบในการเรียนการสอนจึงมีมาก นอกจากนี้เนื่องด้วยสถาบัน
ตั้งอยู่ในที่ชุมชน จึงมีบุคคลภายนอกมาใช้สถานที่ในวัดบ่อย ๆ ทำให้เกิดเสียงรบกวนค่อนข้างมาก

ส่วนห้องสมุดปัจจุบัน ยังอยู่ในระหว่างการปรับปรุง แต่ก็มีขนาดเล็กเมื่อเทียบกับจำนวน
นักศึกษา หนังสือและตำราต่าง ๆ ยังคงมีจำกัดก่อให้เกิดปัญหา เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัย

จากเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษา และจากการที่ผู้วิจัย
ได้เข้าไปสัมภาษณ์ตลอดจนสังเกตการณ์ ในสถาบันอุดมศึกษาบางสถาบัน ทำให้มองเห็นสภาพการ
จัดการเรียนการสอนในด้านต่าง ๆ ทั้งที่อยู่ในเกณฑ์ดี และต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ทางทบวง
มหาวิทยาลัยกำหนดไว้ สำหรับสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์นั้น เนื่องจากยังไม่เคยมีการวิจัยถึงสภาพ
ของปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน อันเป็นส่วนสำคัญต่อการปรับปรุงประสิทธิภาพของสถาบันระดับ
อุดมศึกษา อย่างไรก็ตามจากเอกสารและจากการเข้าไปสัมภาษณ์อาจารย์และนักศึกษาบางส่วน
ตลอดทั้งการสังเกตการณ์ทั่วไป แสดงให้เห็นแนวโน้มว่า สถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ประสบปัญหา
การเรียนการสอนเช่นเดียวกับสถาบันระดับอุดมศึกษาอื่น ๆ งานวิจัยที่เสนอนี้จึงน่าจะได้อะไร หรือ
ข้อสรุปที่อาจจะเป็นความกระจ่างในเรื่องนี้บ้าง

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ อาจารย์และนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี และมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในปีการศึกษา 2525 จำนวนได้ ดังนี้

1. อาจารย์ 93 คน ซึ่งเป็นอาจารย์ประจำ 17 คน กับอาจารย์พิเศษ 76 คน
2. นักศึกษา 472 คน

รวมประชากรที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้น 565 คน

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ อาจารย์และนักศึกษารวม 312 คน คิดเป็นร้อยละ 55 ของกลุ่มประชากร จำนวนได้ดังนี้

1. อาจารย์ 74 คน คิดเป็นร้อยละ 80 ของจำนวนอาจารย์ทั้งหมด ซึ่งเป็นอาจารย์ประจำ 13 คน และเป็นอาจารย์พิเศษ 61 คน
 2. นักศึกษา 238 คน คิดเป็นร้อยละ 50 ของจำนวนนักศึกษาทั้งหมด
- จำนวนกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวได้มาโดยการใช้สูตร (Yamane. 1973 : 1088)

$$n_o = \frac{z^2 pq (1-f)N}{z^2 pq (1-f) + Ne^2}$$

เมื่อได้จำนวนของกลุ่มตัวอย่างแล้ว ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ดังรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 จำนวนกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษา จำแนกตามระดับชั้น

ชั้นปีที่	มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย		มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย		รวม	
	กลุ่มประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	56	28	92	46	148	74
2	39	20	53	27	92	47
3	26	13	95	48	121	61
4	16	8	95	48	111	56
รวม	137	69	335	169	472	238

ที่มา: กลุ่มประชากร : แผนกทะเบียนมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2525

ตาราง 2 จำนวนกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์

	มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย		มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย		รวม	
	กลุ่มประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
อาจารย์	40	32	53	42	93	74

ที่มา: กลุ่มประชากร : แผนกทะเบียนมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย

ราชภัฏวชิรวิทยาลัย ปีการศึกษา 2525

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งเป็น 2 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามสำหรับอาจารย์

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามสำหรับนักศึกษา

แบบสอบถามทั้ง 2 ฉบับมีความแตกต่างกันเฉพาะตอนที่ 1 คือ รายละเอียดเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนตอนที่ 2 เหมือนกันทั้ง 2 ฉบับ

2.1 วิธีสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

2.1.1 ศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาทั่ว ๆ ไป

2.1.2 สังเกตการเรียนการสอนและสัมภาษณ์ อาจารย์และนักศึกษจำนวนหนึ่ง

เกี่ยวกับสภาพปัญหาการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์

2.1.3 กำหนดกลุ่มปัญหาในการสร้างแบบสอบถาม ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ คือ ปัญหาด้านหลักสูตร ปัญหาด้านอาจารย์ผู้สอน ปัญหาด้านผู้เรียน ปัญหาด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน ปัญหาด้านการวัดผลและการประเมินผล ปัญหาด้านสภาพแวดล้อม

2.1.4 ส่งแบบสอบถามปลายเปิดให้อาจารย์และนักศึกษในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ ซึ่งมิใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวนหนึ่ง เพื่อรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ ในด้านต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ให้

2.1.6 สร้างข้อความเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิดและจากการสัมภาษณ์เป็นแนวทาง ร่วมกับแบบสอบถามของ บุพา บุษะ (บุพา บุษะ 2522 : ภาคผนวก) และแบบสอบถามของ ประสิทธิ์ มณีไสล (ประสิทธิ์ มณีไสล 2522 : ภาคผนวก ข.)

2.2 ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 2 ฉบับ คือ ฉบับของอาจารย์ และฉบับของนักศึกษา แบบสอบถามทั้งสองฉบับแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 รายละเอียดเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นข้อความเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน ในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์

แบ่งเป็น 6 ด้าน คือ

1. หลักสูตร
2. อาจารย์ผู้สอน
3. ผู้เรียน
4. อุปกรณ์การเรียนการสอน
5. การวัดผลและการประเมินผล
6. สภาพแวดล้อม

ตอนที่ 3 ข้อความแต่ละด้าน จะมีคำถามชนิดปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถาม

ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์

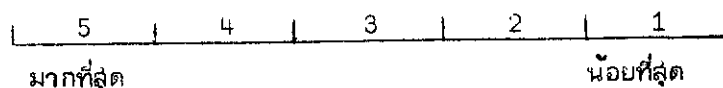
(รายละเอียดในภาคผนวก ข.)

ข้อความแต่ละข้อจะมีมาตราส่วนเฉพาะข้อและมีคำตอบที่สอดคล้องกับข้อความกำกับ

หัวข้อของมาตราส่วนแต่ละข้อ ลักษณะของข้อความจะมีทั้งเชิงนิมิตและเชิงนิเสธ ดังตัวอย่าง

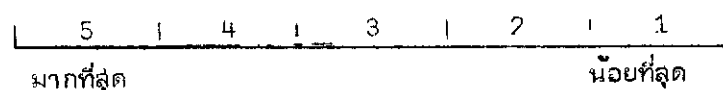
ข้อความลักษณะ เชิงนิมิต

01. อาจารย์ผู้สอนมีความสามารถในการเน้นให้ผู้เรียนรู้จักคิด

ข้อความลักษณะ เชิงนิเสธ

02. การปฏิบัติหน้าที่ให้กับทางวัดของผู้เรียนมีผลกระทบต่อการเรียน

2.3 เกณฑ์การให้คะแนน

การตรวจให้คะแนนแต่ละข้อความ พิจารณาดังนี้ คือ

ข้อความที่มีลักษณะเชิงนิมิต ให้คะแนน ดังนี้

หมายเลข 5 คือมากที่สุด จริงที่สุด เพียงพอ เหมาะสมที่สุด หรือสะดวกมากที่สุด

ฯลฯ มีค่าความสำคัญ 5 คะแนน

หมายเลข 4 คือมาก จริง พอเหมาะ หรือ สะดวก ฯลฯ มีค่าความสำคัญ 4 คะแนน

หมายเลข 3 คือ ปานกลาง มีค่าความสำคัญ 3 คะแนน

หมายเลข 2 คือ ค่อนข้างน้อย ไม่จริง เหมาะสมบ้างหรือไม่สะดวก ฯลฯ

มีค่าความสำคัญ 2 คะแนน

หมายเลข 1 คือ น้อยที่สุด ไม่จริงเลย ไม่เหมาะสม หรือ ไม่สะดวกเลย ฯลฯ

มีค่าความสำคัญ 1 คะแนน

ข้อความที่มีลักษณะเชิงนิเสธให้คะแนนกลับกันดังนี้

หมายเลข 5 คือ มากที่สุด จริงที่สุด เพียงพอ เหมาะสมที่สุด หรือสะดวกมากที่สุด

ฯลฯ มีค่าความสำคัญ 1 คะแนน

หมายเลข 4 คือ มาก จริง พอเหมาะ หรือสะดวก ฯลฯ มีค่าความสำคัญ

2 คะแนน

หมายเลข 3 คือ ปานกลาง มีค่าความสำคัญ 3 คะแนน

หมายเลข 2 คือ ค่อนข้างน้อย ไม่จริง เหมาะสมบ้าง หรือไม่สะดวก ฯลฯ

มีค่าความสำคัญ 4 คะแนน

หมายเลข 1 คือ น้อยที่สุด ไม่จริงเลย ไม่เหมาะสม หรือไม่สะดวกเลย ฯลฯ

มีค่าความสำคัญ 5 คะแนน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

3.1 ติดต่อกับเจ้าหน้าที่แผนกทะเบียนของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี และมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาสัย เพื่อขอความร่วมมือเหลือในการแจกแบบสอบถาม รวมทั้งการไปแจกแบบสอบถามอาจารย์ที่บ้านและสถาบันอุดมศึกษาทั่ว ๆ ไป และผู้วิจัยได้ไปเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง

3.2 จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืน

3.2.1 แบบสอบถามฉบับของนักศึกษา ส่งแบบสอบถามออกไป 238 ชุด ได้รับคืน 202 ชุด เป็นแบบสอบถามที่ตอบสมบูรณ์ 191 ชุด คิดเป็นร้อยละ 80.25 ของแบบสอบถามทั้งหมด

3.2.2 แบบสอบถามฉบับของอาจารย์ ส่งแบบสอบถามออกไป 74 ชุด ได้รับคืน 58 ชุด เป็นแบบสอบถามที่ตอบสมบูรณ์ 51 ชุด คิดเป็นร้อยละ 68.91 ของแบบสอบถามทั้งหมด

4. เกณฑ์การพิจารณาระดับของปัญหา

ค่าของคะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายความว่า เป็นปัญหามากที่สุด

ค่าของคะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายความว่า เป็นปัญหามาก

ค่าของคะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายความว่า เป็นปัญหาพอสมควร

ค่าของคะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายความว่า เป็นปัญหาไม่มากนัก

ค่าของคะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายความว่า ไม่มีปัญหา

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ มีดังต่อไปนี้ คือ

5.1 การหาค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) ใช้สูตร (Ferguson. 1976 : 47)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

5.2 การหาค่าความแปรปรวนของคะแนน (Variance) ใช้สูตร

(Ferguson. 1976 : 64)

$$S^2 = \frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อ S^2 แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนน

$\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

$(\sum X)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

5.3 การใช้ t - test เพื่อทดสอบนัยสำคัญของความแตกต่างของคะแนน

เฉลี่ยของ 2 กลุ่ม โดยใช้สูตร (Edward. 1968 : 94)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าที่ใช้พิจารณาใน t-distribution

$\bar{X}_1, \bar{X}_2$ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม

S_1^2, S_2^2 แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนนของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม

n_1, n_2 แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม

5.4 สำหรับการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ใช้สูตร

α - Coefficient (Cronbach, 1970 : 161)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \cdot \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right)$$

เมื่อ r_{tt} แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
 n แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม
 S_t^2 แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนนของแบบสอบถาม
 $\sum S_i^2$ แทน ผลรวมของค่าความแปรปรวนของคะแนน ของ
 แบบสอบถามแต่ละข้อ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยกำหนด
สัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
S^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนน
t	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณาใน t-distribution
*	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายนั้น ได้กระทำตามลำดับดังนี้ คือ
ตอนที่ 1 ค่าสถิติพื้นฐานเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์
ระหว่างนักศึกษา กับอาจารย์

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ผลรวมของความแตกต่างปัญหาการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษา
ของสงฆ์ ตามความคิดเห็นของนักศึกษา กับอาจารย์

ตอนที่ 3 เสนอข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภาพส่วนตัว และความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม
ซึ่งได้รับจากข้อคำถามปลายเปิด

ตอนที่ 1 คำนวณต้นทุนเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ ตามความคิดเห็นของนักศึกษากับอาจารย์ ตาราง 3 - 14 และตามความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2 กับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4 ตาราง 15 - 20

การเล่นผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ เป็นการแสดงคำนวณต้นทุนเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ ตามความคิดเห็นของนักศึกษากับอาจารย์ และนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2 กับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4 โดยนำเล่นเป็นรายด้านต่อไปนี้ คือ ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านผู้เรียน ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน และด้านสภาพแวดล้อม

1.1 ปัญหาการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยตามความคิดเห็นของนักศึกษาและอาจารย์

1.1.1 ด้านหลักสูตร

ตาราง 3 ค่าสถิติพื้นฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย
ด้านหลักสูตรของนักศึกษาและอาจารย์

ประเด็นปัญหา	นักศึกษา (N = 46)		อาจารย์ (N = 29)	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
หลักสูตรไม่ได้กำหนดรายละเอียดของแต่ละวิชาไว้	2.56	1.14	3.24	1.37
เวลาที่กำหนดในหลักสูตรเหมาะสมกับเนื้อหา	3.02	1.06	3.41	1.01
รายวิชาสำคัญมีความยากเกินไป	3.47	1.02	3.89	0.90
หลักสูตรแต่ละระดับชั้นไม่มีความสัมพันธ์กัน	2.80	1.18	3.75	1.02
วิชาทางคำนวณที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้	4.23	0.94	4.27	0.95
วิชาสามัญที่กำหนดไว้ในหลักสูตรช่วยสนับสนุนในการเผยแพร่ทางคำนวณ	3.89	1.05	4.24	0.73
เนื้อหาวิชาทางคำนวณในหลักสูตรซ้ำซ้อนกัน	3.28	1.29	3.65	1.20
วิชาสามัญนำไปใช้ปฏิบัติจริง	3.32	1.13	3.13	1.05
จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนได้กล่าวไว้ชัดเจน	2.93	1.25	3.51	1.05
วิชาทางคำนวณนำไปใช้ปฏิบัติจริง	4.08	0.91	3.89	0.90
เนื้อหาวิชาสามัญในหลักสูตรซ้ำซ้อนกัน	3.30	1.24	4.27	0.84
ทางสถาบันมีการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสม	2.39	1.04	3.13	0.95
ค่าเฉลี่ย	3.27	0.60	3.69	0.55

ตาราง 3 สรุปได้ว่า นักศึกษามีความเห็นว่ ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน ด้าน
 หลักสูตร เป็นปัญหาพอล่มควร ($\bar{X} = 3.27$) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหาพบว่า ประเด็นที่
 นักศึกษามีความเห็นว่ เป็นปัญหามากที่สุด คือ การปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสม ($\bar{X} = 2.39$)
 และประเด็นที่เป็นปัญหาน้อยที่สุด คือ การนำวิชา ทางศาสนาไปใช้ประโยชน์ได้ ($\bar{X} = 4.23$) ส่วน
 อาจารย์มีความเห็นว่ ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนด้านหลักสูตร เป็นปัญหาไม่มากนัก
 ($\bar{X} = 3.69$) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหา พบว่ ประเด็นที่อาจารย์ มีความเห็นว่ เป็น
 ปัญหามากที่สุด คือ การปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสม ($\bar{X} = 3.13$) และประเด็นที่เป็นปัญหา
 น้อยที่สุด คือ เนื้อหาวิชาสามัญซ้ำซ้อนกัน ($\bar{X} = 4.27$)

1.1.2 ด้านอาจารย์ผู้สอน

ตาราง 4 ค่าสถิติพื้นฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย
ด้านอาจารย์ผู้สอน ของนักศึกษาและอาจารย์

ประเด็นปัญหา	นักศึกษา (N = 46)		อาจารย์ (N = 29)	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
อาจารย์บางส่วนต้องไปสอนที่สถาบันอื่น ทำให้ไม่มีเวลาปฏิบัติหน้าที่				
ในสถาบันแห่งนี้สมบูรณ์พอ	2.65	1.09	2.82	1.10
เตรียมการสอนก่อนเข้าห้องสอน	3.13	0.90	3.58	0.77
รับผิดชอบต่อวิชาที่สอน	3.17	0.92	4.31	0.71
รู้จักนำความรู้จากสาขาวิชาอื่น ๆ มาสัมพันธ์กับวิชาที่สอน	3.19	1.16	3.86	0.78
ขาดการวางแผนและการจัดลำดับการสอน	2.95	0.98	4.03	0.98
เชื่อมโยงความรู้กับปัญหาสังคม	3.23	1.05	4.17	0.88
การเน้นให้ผู้เรียนรู้จักคิด	3.45	1.04	4.10	0.85
การเลือกใช้วิธีสอนเหมาะสมกับเนื้อหา	2.89	0.92	3.44	0.86
ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง	3.58	0.85	4.58	0.73
ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการสอน	2.08	0.86	2.48	0.78
ขาดความยุติธรรมในการวัดผลและการประเมินผล	3.76	1.11	4.56	0.82
เปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็น	3.08	1.42	4.10	0.90
ให้ความเป็นกันเองกับนิสิตนักศึกษา	3.69	1.15	4.44	0.78
มีชุดลดทอนบทบาทเรียน เพื่อดึงจุดความสนใจ	3.52	1.00	3.75	0.87
เนื้อหาที่สอนไม่สอดคล้องกับหลักสูตร	3.39	1.18	4.34	1.00

ตาราง 4 (ต่อ)

ประเด็นปัญหา	นักศึกษา (N = 46)		อาจารย์ (N = 29)	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
ให้งานหรือแบบฝึกหัดยากพอเหมาะกับความสามารถของผู้เรียน	3.41	1.06	3.96	0.82
ผลิตนักศึกษาขาดความเชื่อถืออาจารย์ที่เป็นบรรพชิต	3.58	1.35	4.31	0.96
แนะนำเอกสารอ้างอิงในการศึกษาของผู้เรียน	3.08	1.24	3.24	0.95
ปรับปรุงวิธีสอนให้เหมาะสมกับสถานการณ์	2.76	1.19	3.82	0.80
ให้แนวคิดในการประยุกต์ความรู้เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน	3.21	0.96	4.06	0.92
ขาดการเน้นเนื้อหาสาระสำคัญของบทเรียน	3.08	1.15	4.41	0.86
ผลิตนักศึกษาขาดความเชื่อถืออาจารย์ที่เป็นภคินี	3.60	1.10	4.34	0.85
ค่าเฉลี่ย	3.22	0.59	3.94	0.48

ตาราง 4 สรุปได้ว่า นักศึกษามีความเห็นว่าเป็นปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน ด้านอาจารย์ผู้สอน เป็นปัญหาพอสมควร ($\bar{X} = 3.22$) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหา พบว่า ประเด็นที่นักศึกษามีความเห็นว่าเป็นปัญหามากที่สุด คือ การใช้วัสดุกรรมและเทคโนโลยีทางการสอน ($\bar{X} = 2.08$) และประเด็นที่เป็นปัญหาน้อยที่สุด คือ ความยุติธรรมในการวัดผลและประเมินผล ($\bar{X} = 3.76$) ส่วนอาจารย์มีความเห็นว่า ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน ด้านอาจารย์ผู้สอน เป็นปัญหาไม่มากนัก ($\bar{X} = 3.94$) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหาพบว่า ประเด็นที่อาจารย์มีความเห็นว่า เป็นปัญหามากที่สุด คือ การใช้วัสดุกรรมและเทคโนโลยีทางการสอน ($\bar{X} = 2.48$) และประเด็นที่เป็นปัญหาน้อยที่สุด คือ ความเชื่อมั่นในตนเอง ($\bar{X} = 4.58$)

1.1.3 ด้านผู้เรียน

ตาราง 5 ค่าสถิติพื้นฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย
ด้านผู้เรียนของนักศึกษาและอาจารย์

ประเด็นปัญหา	นักศึกษา (n = 46)		อาจารย์ (N = 29)	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
การเดินทางมาเรียนของผู้เรียน	2.23	1.21	2.34	0.93
การปฏิบัติหน้าที่ให้กับทางวัดมีผลกระทบต่อ การเรียน	3.08	1.20	3.00	1.10
ในช่วงฤดูเข้าพรรษา มีปัญหาต่อการเรียนของผู้เรียน	3.39	1.18	3.58	1.08
การเรียนร่วมกับผู้มีวัยต่างกันของผู้เรียนก่อให้เกิดปัญหา	3.76	1.23	3.27	1.13
คณะสงฆ์ให้ความสนับสนุนต่อการศึกษของผู้เรียน	1.65	0.79	2.68	1.03
ผู้เรียนก็ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม	3.78	0.96	2.89	1.01
ผู้เรียนมีปัญหากับเกี่ยวกับวิธีการเรียนที่ถูกต้อง	2.69	1.02	2.93	1.06
ผู้เรียนมักเรียนไม่ทันเพื่อนนิสิตนักศึกษา	3.63	0.99	3.06	0.84
เวลาสำหรับการค้นคว้าในห้องสมุดของผู้เรียน	2.43	1.18	2.17	0.88
กล้าแสดงความคิดเห็นหรือซักถามอาจารย์ในสิ่งที่ไม่เข้าใจ	3.52	1.14	3.58	1.11
ค่าเฉลี่ย	3.01	0.53	2.88	0.60

ตาราง 5 สรุปได้ว่า นักศึกษามีความเห็นว่ ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน ด้านผู้เรียน เป็นปัญหาพอสมควร ($\bar{X} = 3.01$) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหาพบว่า ประเด็นที่นักศึกษามีความเห็นว่ เป็นปัญหามากที่สุด คือ การสนับสนุนการศึกษาของคณะสังคม ($\bar{X} = 1.65$) และประเด็นที่เป็นปัญหาน้อยที่สุด คือ การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมของนักศึกษา ($\bar{X} = 3.78$) ส่วนอาจารย์มีความเห็นว่ ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนด้านผู้เรียน เป็นปัญหาพอสมควร ($\bar{X} = 2.88$) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหาพบว่า ประเด็นที่อาจารย์มีความเห็นว่ เป็นปัญหามากที่สุด คือ การมีเวลาค้นคว้าในห้องสมุดของนักศึกษา ($\bar{X} = 2.17$) และประเด็นที่เป็นปัญหาน้อยที่สุด คือ การเรียนของนักศึกษาในช่วงฤดูเข้าพรรษา ($\bar{X} = 3.58$)

1.1.4 ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน

ตาราง 6 ค่าสถิติพื้นฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย
ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอนของนักศึกษาและอาจารย์

ประเด็นปัญหา	นักศึกษา (N = 46)		อาจารย์ (N = 29)	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
ตำราเรียนและหนังสือประกอบการเรียนการสอนวิชาคำสนทนา	3.00	1.47	3.62	1.49
การจัดลำดับเนื้อหาของตำราที่ใช้อยู่	2.97	1.18	3.44	0.90
ตำราวิชาทางคำสนทนาที่ใช้อยู่มีเนื้อหาล้าสมัย	3.78	1.15	3.82	1.13
เนื้อหาในตำราวิชาสนทนาได้มาตรฐานเหมาะสมกับกาลสมัย	3.13	1.35	3.72	0.79
ตำราวิชาทางคำสนทนาใช้ภาษายากเกินไป	3.47	1.26	3.65	1.31
ภาษาที่ใช้ในตำราวิชาสนทนา	3.36	1.08	3.89	0.72
วิชาสนทนาในตำราเรียนและหนังสือประกอบการเรียน	3.04	1.19	3.31	1.49
มีอุปกรณ์การสอนเพียงพอ	2.21	0.96	2.55	0.82
สภาพของอุปกรณ์การสอน	2.78	1.24	3.00	0.80
ความสะดวกในการยืมหรือคืนคือนั่งในห้องสมุด	4.19	1.00	3.68	1.25
ห้องสมุดมีขนาดเล็กไม่เหมาะสมกับผู้ให้บริการ	3.65	1.26	2.89	1.37
มีสื่อทัศนูปกรณ์ เช่น เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉายภาพโปรเจกเตอร์ เพียงพอ	3.54	1.44	3.65	1.31
ค่าเฉลี่ย	3.22	0.61	3.45	0.69

ตาราง 6 สรุปได้ว่า นักศึกษามีความเห็นว่ ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน ด้าน
 อุปกรณ์การเรียนการสอนเป็นปัญหาพอส่มควร ($\bar{X} = 3.22$) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหาพบว่า
 ประเด็นที่นักศึกษามีความเห็นว่ เป็นปัญหามากที่สุด คือ ความเพียงพอของอุปกรณ์การสอน
 ($\bar{X} = 2.21$) และประเด็นที่เป็นปัญหาน้อยที่สุด คือ ความสะดวกในการใช้ห้องสมุด ($\bar{X} = 4.19$)
 ส่วนอาจารย์มีความเห็นว่ ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน เป็น
 ปัญหาพอส่มควร ($\bar{X} = 3.45$) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหาพบว่า ประเด็นที่อาจารย์มีความเห็นว่
 เป็นปัญหามากที่สุด คือ ความเพียงพอของอุปกรณ์การสอน ($\bar{X} = 2.55$) และประเด็นที่เป็น
 ปัญหาน้อยที่สุด คือ การใช้ภาษาในตำราวิชาสามัญ ($\bar{X} = 3.89$)

1.1.5 ด้านการวัดผลและการประเมินผล

ตาราง 7 ค่าสถิติพื้นฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย
ด้านการวัดผลและการประเมินผลของนักศึกษาและอาจารย์

ประเด็นปัญหา	นักศึกษา (N = 46)		อาจารย์ (N = 29)	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
เกณฑ์การวัดผลและการประเมินผลที่ทางสถาบันกำหนดไว้				
เหมาะสมเพียงใด	3.23	1.07	3.68	0.84
ข้อสอบที่ใช้ในการวัดผล วัดได้ครอบคลุมเนื้อหาที่สอน	3.26	1.02	3.89	0.72
อาจารย์ผู้สอนตัดสินเกรดตามคะแนนที่ทางสถาบันกำหนดไว้	3.58	1.06	4.17	0.88
มีการวัดผลและการประเมินผลสม่ำเสมอ	3.13	1.16	3.62	0.94
กำหนดเวลาให้ทำข้อสอบ เหมาะสมเพียงใด เมื่อเทียบกับปริมาณของข้อสอบ	3.67	1.13	4.24	0.78
มีการวัดผลและประเมินผลการศึกษาจากความประพฤติของผู้เรียน	3.19	1.06	3.31	1.28
การแจ้งผลการเรียน	2.58	1.06	3.37	0.62
มีการทุจริตในการสอบ	4.63	0.60	4.65	0.85
มีการวัดผลและประเมินผลในภาคปฏิบัติ	2.50	1.16	2.96	1.01
ค่าเฉลี่ย	3.28	0.60	3.77	0.48

ตาราง 7 สรุปลได้ว่า นักศึกษามีความเห็นว่ ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและการประเมินผลเป็นปัญหาพหุหล่มควร ($\bar{X} = 3.26$) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหาพบว่า ประเด็นที่นักศึกษามีความเห็นว่เป็นปัญหามากที่สุด คือ การวัดผลและการประเมินผลในภาคปฏิบัติ ($\bar{X} = 2.50$) และประเด็นที่เป็นปัญหาน้อยที่สุด คือ การทุจริตในการสอบ ($\bar{X} = 4.63$) ส่วนอาจารย์มีความเห็นว่ ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนด้านการวัดผลและการประเมินผล เป็นปัญหาไม่มากนัก ($\bar{X} = 3.77$) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหาพบว่า ประเด็นที่อาจารย์มีความเห็นว่เป็นปัญหามากที่สุด คือ การวัดผลและการประเมินผลในภาคปฏิบัติ ($\bar{X} = 2.96$) และประเด็นที่เป็นปัญหาน้อยที่สุด คือ การทุจริตในการสอบ ($\bar{X} = 4.65$)

1.1.6 ด้านสภาพแวดล้อม

ตาราง 8 ค่าสถิติพื้นฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย
ด้านสภาพแวดล้อม ของนักศึกษาและอาจารย์

ประเด็นปัญหา	นักศึกษา (N = 46)		อาจารย์ (N = 29)	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
จำนวนผู้เรียนแต่ละห้องมากเกินไป	3.86	1.18	4.17	1.22
ห้องเรียนมีไม่เพียงพอ	4.21	1.19	4.31	1.19
บริเวณของสถาบัน	2.69	1.44	3.34	1.36
ความสะอาดภายในห้องเรียน	3.54	0.93	3.89	1.11
ความสกปรกของบริเวณสถาบัน	3.80	1.00	4.03	0.90
ในสถาบันมีเสียงรบกวน	2.56	1.57	3.34	1.20
แสงสว่างภายในห้องเรียน	4.47	0.75	4.27	1.16
บรรยากาศในห้องสมุดเอื้ออำนวยต่อการศึกษาค้นคว้า	3.56	1.37	3.20	1.17
ห้องน้ำ ห้องส้วม ในสถาบันมีความสกปรกไม่น่าใช้	2.50	1.16	3.72	1.09
การถ่ายเทอากาศภายในห้องเรียน	4.19	0.95	4.13	1.05
ในบริเวณสถาบันขาดแคลนที่นั่งพักผ่อน	2.84	1.46	3.34	1.47
ภายในสถาบันมีห้องน้ำห้องส้วม	3.36	1.41	3.93	1.41
สภาพของห้องเรียนเอื้ออำนวยต่อการใช้อุปกรณ์การสอน	2.65	1.15	3.27	0.99
ค่าเฉลี่ย	3.44	0.70	3.75	0.71

ตาราง 8 สรุปได้ว่า นักศึกษามีความเห็นว่ ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน ด้านสภาพแวดล้อม เป็นปัญหาพอสมควร ($\bar{X} = 3.44$) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหา พบว่า ประเด็นที่นักศึกษามีความเห็นว่ เป็นปัญหามากที่สุด คือ ความสกปรกของห้องน้ำห้องส้วม ($\bar{X} = 2.50$) และประเด็นที่เป็นปัญหาน้อยที่สุด คือ แสงสว่างภายในห้องเรียน ($\bar{X} = 4.47$) ส่วนอาจารย์มีความเห็นว่ ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนด้านสภาพแวดล้อมเป็นปัญหาไม่มากนัก ($\bar{X} = 3.75$) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหา พบว่า ประเด็นที่อาจารย์มีความเห็นว่ เป็นปัญหามากที่สุด คือ บรรยากาศของการศึกษาค้นคว้าในห้องสมุด ($\bar{X} = 3.20$) และประเด็นที่เป็นปัญหาน้อยที่สุด คือ ความเพียงพอของห้องเรียน ($\bar{X} = 4.31$)

1.2 ปัญหาการเรียนการสอนในมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามความคิดเห็นของนักศึกษา
และอาจารย์

1.2.1 ด้านหลักสูตร

ตาราง 9 ค่าสถิติพื้นฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ด้านหลักสูตร ของนักศึกษาและอาจารย์

ประเด็นปัญหา	นักศึกษา (N = 145)		อาจารย์ (N = 22)	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
หลักสูตร ไม่ได้กำหนดรายละเอียดของแต่ละวิชาไว้	2.95	1.36	3.50	1.05
เวลาที่กำหนดในหลักสูตร เหมาะสมกับเนื้อหา	3.04	1.18	3.68	1.08
รายวิชาสามัญมีความยากเกินไป	3.77	1.01	4.04	0.99
หลักสูตรแต่ละระดับชั้นไม่มีความสัมพันธ์กัน	3.40	1.13	3.90	0.97
วิชาทางศาสนาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้	4.04	1.03	4.13	0.83
วิชาสามัญที่กำหนดไว้ในหลักสูตรช่วยสนับสนุนในการเผยแผ่ พุทธศาสนา	4.06	0.92	4.04	0.78
เนื้อหาวิชาทางศาสนาในหลักสูตรซ้ำซ้อนกัน	3.15	1.17	3.81	0.90
วิชาสามัญนำไปใช้ปฏิบัติจริง	3.28	0.91	3.36	0.65
จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนได้กล่าวไว้ชัดเจน	3.13	1.15	3.50	0.91
วิชาทางศาสนานำไปใช้ปฏิบัติจริง	3.66	1.12	3.54	0.91
เนื้อหาวิชาสามัญในหลักสูตรซ้ำซ้อนกัน	3.71	0.96	4.09	0.86
ทางสถาบันมีการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสม	2.91	1.11	3.31	0.83
ค่าเฉลี่ย	3.43	0.58	3.74	0.42

ตาราง 9 สรุปได้ว่า นักศึกษามีความเห็นว่ ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน
 ด้านหลักสูตรเป็นปัญหาพอล่มครว ($\bar{X} = 3.43$) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหา พบว่
 ประเด็นที่นักศึกษามีความเห็นว่ เป็นปัญหามากที่สุดคือ การปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสม
 ($\bar{X} = 2.91$) และประเด็นที่เป็นปัญหาน้อยที่สุดคือ การเผยแพร่ทศค่าส่นาวิชาล่ำมัญมีล่วน
 ข่วยล่นบ่ล่น ($\bar{X} = 4.06$) ล่วนอาจารย์มีความเห็นว่ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน
 ด้านหลักสูตรเป็นปัญหาไม่มากนัก ($\bar{X} = 3.74$) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหา พบว่ประเด็น
 ที่อาจารย์มีความเห็นว่ เป็นปัญหามากที่สุดคือ การปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสม ($\bar{X} = 3.31$)
 และประเด็นที่เป็นปัญหาน้อยที่สุดคือ การนำวิชาทงค่าล่นาไปไปประโยชน์ได้ ($\bar{X} = 4.14$)

1.2.2 ด้านอาจารย์ผู้สอน

ตาราง 10 ค่าสถิติพื้นฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รายวิทยาลัยด้านอาจารย์ผู้สอนของนักศึกษาและอาจารย์

ประเด็นปัญหา	นักศึกษา (N = 145)		อาจารย์ (N = 22)	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
อาจารย์บางส่วนต้องไปสอนที่สถาบันอื่นทำให้ไม่มีเวลาปฏิบัติหน้าที่				
ในสถาบันแห่งนี้มีบุคลากรพอ	2.33	1.04	2.72	1.07
เตรียมการสอนก่อนเข้าห้องสอน	3.36	0.88	3.63	0.84
รับผิดชอบต่อวิชาที่สอน	3.84	0.83	4.22	0.68
รู้จักนำความรู้จากสาขาวิชาอื่น ๆ มาสัมพันธ์กับวิชาที่สอน	3.42	0.93	3.90	0.92
ขาดการวางแผนและการจัดลำดับการสอน	3.41	1.10	4.00	0.92
เชื่อมโยงความรู้กับปัญหาสังคม	3.50	0.89	3.95	0.78
การเน้นให้ผู้เรียนรู้จักคิด	3.59	0.91	4.27	0.82
การเลือกใช้วิธีสอนเหมาะสมกับเนื้อหา	3.04	0.90	3.22	0.86
ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง	3.69	1.03	4.40	0.90
ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการสอน	1.91	0.88	2.54	0.80
ขาดความยุติธรรมในการวัดผลและการประเมินผล	4.19	1.04	4.36	0.95
เปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็น	3.65	1.19	4.22	0.92
ให้ความเป็นกันเองกับนิสิตนักศึกษา	4.11	0.97	4.45	0.59
มีชุดลดแลกแจกแถมเรียนเพื่อดึงดูดความสนใจ	3.50	0.85	3.72	0.93
เนื้อหาที่สอนไม่สอดคล้องกับหลักสูตร	3.80	1.16	4.50	0.85

ตาราง 10 (ต่อ)

ประเด็นปัญหา	นักศึกษา (N = 145)		อาจารย์ (N = 22)	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
ให้งานหรือแบบฝึกหัดยากพอเหมาะกับความสามารถของผู้เรียน	3.73	1.08	3.72	0.88
ผลิตนักศึกษาขาดความเชื่อถืออาจารย์ที่เป็นบรรพชิต	4.24	1.12	4.36	0.95
แนะนำเอกสารอ้างอิงในการศึกษาของผู้เรียน	3.09	1.15	3.63	0.72
ปรับปรุงวิธีสอนให้เหมาะสมกับสภาพการณ์	3.06	0.89	3.86	0.77
ให้แนวคิดในการประยุกต์ความรู้เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน	3.43	1.02	4.27	0.76
ขาดการเน้นเนื้อหาสาระสำคัญที่สอน	3.63	1.00	3.86	1.24
ผลิตนักศึกษาขาดความเชื่อถืออาจารย์ที่เป็นคฤหัสถ์	4.20	1.01	4.36	1.04
ค่าเฉลี่ย	3.46	0.55	3.94	0.47

ตาราง 10 สรุปได้ว่า นักศึกษามีความเห็นว่าเป็นปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน ด้านอาจารย์ผู้สอน เป็นปัญหาพอสมควร ($\bar{X} = 3.46$) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหา พบว่า ประเด็นที่นักศึกษามีความเห็นว่าเป็นปัญหามากที่สุด คือ การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการสอน ($\bar{X} = 1.91$) และประเด็นที่เป็นปัญหาน้อยที่สุดคือ ความเชื่อถือของนักศึกษาต่ออาจารย์ที่เป็นบรรพชิต ($\bar{X} = 4.24$) ส่วนอาจารย์มีความเห็นว่าปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน ด้านอาจารย์ผู้สอน เป็นปัญหาไม่มากนัก ($\bar{X} = 3.94$) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหาพบว่า ประเด็นที่อาจารย์มีความเห็นว่า เป็นปัญหามากที่สุด คือ การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการสอน ($\bar{X} = 2.54$) และประเด็นที่เป็นปัญหาน้อยที่สุด คือ ความสอดคล้องของเนื้อหาหลักสูตร ($\bar{X} = 4.50$)

1.2.3 ด้านผู้เรียน

ตาราง 11 ค่าสถิติพื้นฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย
ราชวิทยาลัย ด้านผู้เรียนของนักศึกษาและอาจารย์

ประเด็นปัญหา	นักศึกษา (N = 145)		อาจารย์ (N = 22)	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
การเดินทางมาเรียนของผู้เรียน	2.29	1.26	2.18	1.05
การปฏิบัติหน้าที่ให้กับทางวัดของผู้เรียน	3.22	1.21	3.09	1.01
ในช่วงฤดูเข้าพรรษา มีปัญหาต่อการเรียนของผู้เรียน	3.85	1.17	4.00	1.11
การเรียนร่วมกับผู้มียศต่างกันของผู้เรียนก่อให้เกิดปัญหา	4.04	0.98	4.00	1.06
คณะสงฆ์ให้ความสนใจสนับสนุนต่อการศึกษของผู้เรียน	1.66	0.98	2.50	1.18
ผู้เรียนศึกษาความรู้เพิ่มเติม	3.53	0.94	3.18	0.85
ผู้เรียนมีปัญหากับเกี่ยวกับวิธีการที่ถูกต้อง	2.96	1.05	3.63	0.90
ผู้เรียนมักเรียนไปงั้นเพื่อนนิสิตนักศึกษา	3.66	1.11	3.77	0.97
เวลาสำหรับการค้นคว้าในห้องสมุดของผู้เรียน	2.01	0.95	2.04	1.04
กล่าวแสดงความคิดเห็นหรือซักถามอาจารย์ในสิ่งที่ไม่เข้าใจ	3.35	1.06	3.81	1.13
ค่าเฉลี่ย	3.06	0.55	3.21	0.48

ตาราง 11 สรุปได้ว่า นักศึกษามีความเห็นว่ ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน ด้านผู้เรียน เป็นปัญหาพอสมควร ($\bar{X} = 3.06$) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหาพบว่า ประเด็นที่นักศึกษามีความเห็นว่ เป็นปัญหามากที่สุดคือ การสนับสนุนการศึกษาของคณะสังคม ($\bar{X} = 1.66$) และประเด็นที่เป็นปัญหาน้อยที่สุดคือ การเรียนร่วมกับผู้มีวัยต่างกัน ($\bar{X} = 4.04$) ส่วนอาจารย์มีความเห็นว่ ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนด้านผู้เรียน เป็นปัญหาพอสมควร ($\bar{X} = 3.21$) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหาพบว่า ประเด็นที่อาจารย์มีความเห็นว่ เป็นปัญหามากที่สุดคือ การมีเวลานักศึกษาในห้องสมุดของนักศึกษา ($\bar{X} = 2.04$) และประเด็นที่เป็นปัญหาน้อยที่สุด คือการเรียนร่วมกับผู้มีวัยต่างกัน ($\bar{X} = 4.00$)

1.2.4 ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน

ตาราง 12 ค่าสถิติพื้นฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย
ราชภัฏวชิรวิทยาด่านอุปกรณ์การเรียนการสอนของนักศึกษาและอาจารย์

ประเด็นปัญหา	นักศึกษา (N = 145)		อาจารย์ (N = 22)	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
ตำราเรียนและหนังสือประกอบการเรียนการสอนวิชาคำสอน	2.63	1.38	2.54	1.33
การคัดลำดับเนื้อหาของตำราที่ใช้อยู่	3.06	1.07	3.36	0.84
ตำราวิชาทางคำสอนที่ใช้อยู่มีเนื้อหาล้าสมัย	3.53	1.27	3.95	1.04
เนื้อหาในตำราวิชาคำสอนได้มาตรฐานเหมาะสมกับกาลสมัย	3.20	1.00	3.54	0.96
ตำราวิชาทางคำสอนใช้ภาษายากเกินไป	3.48	1.04	3.68	1.04
ภาษาที่ใช้ในตำราวิชาคำสอน	3.53	0.88	3.86	0.83
วิชาคำสอน มีตำราเรียนและหนังสือประกอบการเรียน	2.51	1.26	2.77	1.10
มีอุปกรณ์การสอนเพียงพอ	1.98	0.85	2.27	0.63
สภาพของอุปกรณ์การสอน	2.34	0.96	3.22	1.06
ความสะดวกในการยืมหรือค้นคว้าหนังสือในห้องสมุด	3.19	1.17	3.18	1.09
ห้องสมุดมีขนาดเล็กละไม่เหมาะสมกับผู้ใช้บริการ	2.28	1.14	2.59	1.14
มีสื่อทัศนูปกรณ์ เช่น เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉายภาพ				
โปร่งแสง เพียงพอ	2.49	1.30	2.72	1.07
ค่าเฉลี่ย	2.78	0.63	3.14	0.58

ตาราง 12 สรุปได้ว่า นักศึกษามีความเห็นว่ ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอนเป็นปัญหาพอสมควร ($\bar{X} = 2.78$) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหา พบว่า ประเด็นที่นักศึกษามีความเห็นว่ เป็นปัญหามากที่สุดคือ ความเพียงพอของอุปกรณ์การสอน ($\bar{X} = 1.98$) และประเด็นที่เป็นปัญหาน้อยที่สุด คือ การใช้ภาษาในตำราวิชาสามัญ ($\bar{X} = 3.53$) ส่วนอาจารย์มีความเห็นว่ ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน เป็นปัญหาพอสมควร ($\bar{X} = 3.14$) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหา พบว่าประเด็นที่อาจารย์มีความเห็นว่ เป็นปัญหามากที่สุด คือ ความเพียงพอของอุปกรณ์การสอน ($\bar{X} = 2.27$) และประเด็นที่เป็นปัญหาน้อยที่สุด คือ ความล้ำสมัยของตำราวิชาทางศาสนา ($\bar{X} = 3.95$)

1.2.5 ด้านการวัดผลและการประเมินผล

ตาราง 13 ค่าสถิติพื้นฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย
ราชวิทยาลัย ด้านการวัดผลและการประเมินผลของนักศึกษาและอาจารย์

ประเด็นปัญหา	นักศึกษา (N = 145)		อาจารย์ (N = 22)	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
เกณฑ์การวัดผลและการประเมินผลที่ทางสถาบันกำหนดไว้				
เหมาะสมเพียงใด	3.51	1.12	3.68	0.71
ข้อสอบที่ใช้ในการวัดผล วัดได้ครอบคลุมเนื้อหาที่สอน	3.57	0.94	3.95	0.95
อาจารย์ผู้สอนตัดสินเกรดตามคะแนนที่ทางสถาบันกำหนดไว้	3.91	0.94	4.18	0.90
มีการวัดผลและการประเมินผลสม่ำเสมอ	3.60	1.05	3.54	0.73
กำหนดเวลาให้ทำข้อสอบ เหมาะสมเพียงใด เมื่อเทียบกับ				
ปริมาณของข้อสอบ	3.97	0.96	4.04	0.78
มีการวัดผลและประเมินผลการศึกษาจากความประพฤติของ				
ผู้เรียน	3.46	1.09	3.59	0.89
การแจ้งผลการเรียน	2.67	1.07	3.04	0.84
มีการทุจริตในการสอบ	4.61	0.77	4.68	0.71
มีการวัดผลและประเมินผลในภาคปฏิบัติ	2.82	1.16	2.90	0.52
ค่าเฉลี่ย	3.59	0.62	3.73	0.44

ตาราง 13 สรุปได้ว่า นักศึกษามีความเห็นว่ ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและการประเมินผล เป็นปัญหาไม่มากนัก ($\bar{X} = 3.59$) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหา พบว่า ประเด็นที่นักศึกษาที่มีความเห็นว่ เป็นปัญหามากที่สุด คือ การแจ้งผลการเรียน ($\bar{X} = 2.67$) และประเด็นที่เป็นปัญหาน้อยที่สุดคือ การทุจริตในการสอบ ($\bar{X} = 4.61$) ส่วนอาจารย์มีความเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและการประเมินผล เป็นปัญหาไม่มากนัก ($\bar{X} = 3.73$) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหา พบว่า ประเด็นที่อาจารย์ มีความเห็นว่ เป็นปัญหามากที่สุดคือ การวัดผลและการประเมินผลในภาคปฏิบัติ ($\bar{X} = 2.90$) และประเด็นที่เป็นปัญหาน้อยที่สุดคือ การทุจริตในการสอบ ($\bar{X} = 4.68$)

1.2.6 ด้านสภาพแวดล้อม

ตาราง 14 ค่าสถิติพื้นฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย
ราชวิทยาลัย ด้านสภาพแวดล้อมของนักศึกษาและอาจารย์

ประเด็นปัญหา	นักศึกษา (N = 145)		อาจารย์ (N = 22)	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
จำนวนผู้เรียนแต่ละห้องมากเกินไป	2.61	1.28	3.04	1.04
ห้องเรียนมีไม่เพียงพอ	1.86	1.17	2.68	1.52
บริเวณของสถาบัน	1.88	1.03	2.13	1.12
ความสะอาดภายในห้องเรียน	3.26	0.92	3.54	0.91
ความลึกปรกของบริเวณสถาบัน	2.75	1.09	3.04	1.13
ในสถาบันมีเสียงรบกวน	3.11	1.12	2.95	1.25
แสงสว่างภายในห้องเรียน	3.96	1.13	3.95	1.09
บรรยากาศในห้องสมุด เอื้ออำนวยต่อการศึกษาค้นคว้า	2.34	1.15	2.68	1.04
ห้องน้ำ ห้องล้างในสถาบันมีความลึกปรกไม่น่าใช้	3.16	1.14	3.45	1.01
การถ่ายเทอากาศในห้องเรียน	3.40	1.12	3.59	0.85
ในบริเวณสถาบันขาดแคลนที่นั่งพักผ่อน	1.77	0.97	2.09	0.86
ภายในสถาบันมีห้องน้ำห้องล้าง	2.92	1.36	3.45	1.01
สภาพของห้องเรียน เอื้ออำนวยต่อการใช้อุปกรณ์การสอน	2.68	1.13	3.09	1.15
ค่าเฉลี่ย	2.75	0.60	3.05	0.52

ตาราง 14 สรุปได้ว่า นักศึกษามีความเห็นว่า ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน
ด้านสภาพแวดล้อม เป็นปัญหาพอสมควร ($\bar{X} = 2.75$) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหาพบว่า
ประเด็นที่นักศึกษาที่มีความเห็นว่า เป็นปัญหามากที่สุด คือ ที่นั่งพักผ่อนในบริเวณสถาบัน ($\bar{X} = 1.77$)
และประเด็นที่เป็นปัญหาน้อยที่สุด คือ แสงสว่างภายในห้องเรียน ($\bar{X} = 3.96$) ส่วนอาจารย์
มีความเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนด้านสภาพแวดล้อม เป็นปัญหาพอสมควร ($\bar{X} = 3.05$)
ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหา พบว่าประเด็นที่อาจารย์มีความเห็นว่า เป็นปัญหามากที่สุดคือ
ที่นั่งพักผ่อนในบริเวณสถาบัน ($\bar{X} = 2.09$) และประเด็นที่เป็นปัญหาน้อยที่สุด คือ แสงสว่าง
ภายในห้องเรียน ($\bar{X} = 3.95$)

1.3 ปัญหาการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยตามความคิดเห็นของ

นักศึกษาจำแนกตามระดับการศึกษา

1.3.1 ด้านหลักสูตร

ตาราง 15 ค่าสถิติพื้นฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย
ด้านหลักสูตรของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2 และนักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4

ประเด็นปัญหา	นักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2		นักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4	
	(N = 31)		(N = 15)	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
หลักสูตรไม่ได้กำหนดรายละเอียดของ แต่ละวิชาไว้	2.67	1.13	2.33	1.17
เวลาที่กำหนดในหลักสูตรเหมาะสมกับ เนื้อหา	2.96	1.04	3.13	1.12
รายวิชาสำคัญมีความยากเกินไป	3.51	1.09	3.40	0.91
หลักสูตรแต่ละระดับชั้นไม่มีความสัมพันธ์กัน	2.90	1.24	2.60	1.05
วิชาทางศาสนาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เป็น ประโยชน์ต่อการนำไปใช้	4.09	1.01	4.53	0.74
วิชาสำคัญที่กำหนดไว้ในหลักสูตรช่วยสนับสนุน ในการเผยแพร่ศาสนา	3.83	1.06	4.00	1.06
เนื้อหาวิชาทางศาสนาในหลักสูตรซ้ำซ้อนกัน	3.29	1.32	3.26	1.27
วิชาสำคัญนำไปใช้ปฏิบัติจริง	3.35	1.08	3.26	1.27

ตาราง 15 (ต่อ)

ประเด็นปัญหา	นักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2		นักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4	
	(N = 31)		(N = 15)	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนได้กล่าวไว้ชัดเจน	2.87	1.28	3.06	1.22
วิชาทางคำสอนนำไปใช้ปฏิบัติจริง	4.00	0.96	4.26	0.79
เนื้อหาวิชาสำคัญในหลักสูตรซ้ำซ้อนกัน	3.25	1.18	3.30	1.24
ทางสถาบันมีการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสม	2.41	1.05	2.39	1.04
ค่าเฉลี่ย	3.26	0.60	3.29	0.63

ตาราง 15 สรุปได้ว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2 มีความเห็นว่าปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน ด้านหลักสูตร เป็นปัญหาพอสมควร ($\bar{X} = 3.26$) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหา พบว่า ประเด็นที่นักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2 มีความเห็นว่า เป็นปัญหามากที่สุด คือ การปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสม ($\bar{X} = 2.41$) และประเด็นที่เป็นปัญหาน้อยที่สุด คือ การนำวิชาทางคำสอนไปใช้ประโยชน์ได้ ($\bar{X} = 4.09$) ส่วนนักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4 มีความเห็นว่าปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน ด้านหลักสูตร เป็นปัญหาพอสมควร ($\bar{X} = 3.29$) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหาพบว่า ประเด็นที่นักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4 มีความเห็นว่า เป็นปัญหามากที่สุด คือ การกำหนดรายละเอียดของหลักสูตร ($\bar{X} = 2.33$) และประเด็นที่เป็นปัญหาน้อยที่สุด คือ การนำวิชาทางคำสอนไปใช้ประโยชน์ได้ ($\bar{X} = 4.53$)

1.3.2 ด้านอาจารย์ผู้สอน

ตาราง 16 ค่าสถิติพื้นฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในมหามกุฏ

ราชวิทยาลัย ด้านอาจารย์ผู้สอน ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2 และนักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4

ประเด็นปัญหา	นักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2		นักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4	
	(N = 31)		(N = 15)	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
อาจารย์บางส่วนต้องไปสอนที่สถาบันอื่นทำให้ ไม่มีเวลาปฏิบัติหน้าที่ในสถาบันแห่งนี้				
สมบูรณ์พอ	2.74	1.09	2.46	1.12
เตรียมการสอนก่อนเข้าห้องสอน	3.32	0.79	2.73	1.03
รับผิดชอบต่อวิชาที่สอน	3.22	0.80	3.06	1.16
รู้จักนำความรู้จากสาขาวิชาอื่น ๆ มาสัมพันธ์ กับวิชาที่สอน	3.12	1.14	3.33	1.23
ขาดการวางแผนและการจัดลำดับการสอน	3.00	0.93	2.86	1.12
เชื่อมโยงความรู้กับปัญหาสังคม	3.19	1.01	3.33	1.17
การเน้นให้ผู้เรียนรู้จักคิด	3.35	1.01	3.66	1.11
การเลือกใช้วิธีสอนเหมาะสมกับเนื้อหา	3.03	0.91	2.60	0.91
ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง	3.48	0.81	3.80	0.94
ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการสอน	2.06	0.89	2.13	0.83
ขาดความยุติธรรมในการวัดผลและ การประเมินผล	3.90	0.90	3.46	1.45

ตาราง 16 (ต่อ)

ประเด็นปัญหา	นักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2		นักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4	
	(N = 31)		(N = 15)	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
เปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็น	3.19	1.32	2.86	1.64
ให้ความเป็นกันเองกับนิสิตนักศึกษา	3.64	1.08	3.80	1.32
มีชุดลดแลกยกยอ, วิทยุเพื่อติดตามความสนใจ	3.35	1.12	3.86	0.91
เนื้อหาที่สอนไม่ล้นหลามคล้อยตามหลักสูตร	3.45	1.12	3.26	1.33
ให้งานหรือแบบฝึกหัดยากพอเหมาะกับความสามารถของผู้เรียน	3.38	0.95	3.46	1.30
นิสิตนักศึกษาขาดความเชื่อถืออาจารย์ที่เป็นบรรพชิต	3.77	1.17	3.20	1.65
แนะนำเอกสารอ้างอิงในการศึกษาของผู้เรียน	3.32	1.13	2.60	1.35
ปรับปรุงวิธีสอนให้เหมาะสมกับสถานการณ์	2.83	1.12	2.60	1.35
ให้แนวคิดในการประยุกต์ความรู้เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน	3.03	0.83	3.60	1.12
ขาดการเน้นเนื้อหาสาระสำคัญที่สอน	3.03	1.13	3.20	1.20
นิสิตนักศึกษาขาดความเชื่อถืออาจารย์ที่เป็นคฤหัสถ์	3.58	1.08	3.66	1.17
ค่าเฉลี่ย	3.25	0.57	3.16	0.65

ตาราง 16 สรุปได้ว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2 มีความเห็นว่า ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนด้านอาจารย์ผู้สอนเป็นปัญหาพอสมควร ($\bar{X} = 3.25$) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็น ปัญหาพบว่า ประเด็นที่นักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2 มีความเห็นว่าเป็นปัญหามากที่สุด คือ การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการสอน ($\bar{X} = 2.06$) และประเด็นที่เป็นปัญหาน้อยที่สุด คือ ความยุติธรรมในการวัดผลและการประเมินผล ($\bar{X} = 3.90$) ส่วนนักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4 มีความเห็นว่าเป็นปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนด้านอาจารย์ผู้สอนเป็นปัญหาพอสมควร ($\bar{X} = 3.16$) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหาพบว่า ประเด็นที่นักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4 มีความเห็นว่าเป็นปัญหามากที่สุด คือ การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการสอน ($\bar{X} = 2.13$) และประเด็นที่เป็นปัญหาน้อยที่สุด คือ การใช้ชุดฝึกและแบบฝึกหัด ($\bar{X} = 3.86$)

1.3.3 ด้านผู้เรียน

ตาราง 17 ค่าสถิติพื้นฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย
 ด้านผู้เรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2 และนักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4

ประเด็นปัญหา	นักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2		นักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4	
	(N = 31)		(N = 15)	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
การเดินทางมาเรียนของผู้เรียน	2.45	1.23	1.80	1.08
การปฏิบัติหน้าที่ให้กับทางวัดของผู้เรียน	3.00	1.09	3.26	1.43
ในช่วงฤดูเข้าพรรษา มีปัญหาต่อการเรียนของผู้เรียน	3.38	1.14	3.40	1.29
การเรียนร่วมกับผู้มีวัยต่างกันของผู้เรียนก่อให้เกิดปัญหา	3.83	1.24	3.60	1.24
คณะสงฆ์ให้ความสนใจสนับสนุนต่อการศึกษของผู้เรียน	1.67	0.79	1.60	0.82
ผู้เรียนศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม	3.80	0.79	3.73	1.27
ผู้เรียนมีปัญหาเกี่ยวกับวิธีการเรียนที่ถูกต้อง	2.77	0.99	2.53	1.12
ผู้เรียนมักเรียนไม่ทันเพื่อนนิสิตนักศึกษา	3.64	1.05	3.60	0.91
เวลาสำหรับการค้นคว้าในห้องสมุดของผู้เรียน	2.25	1.06	2.80	1.37
กล้าแสดงความคิดเห็นหรือซักถามอาจารย์ในสิ่งที่ไม่เข้าใจ	3.22	1.14	4.13	0.91
ค่าเฉลี่ย	3.00	0.44	3.46	0.69

ตาราง 17 สรุปได้ว่า นักศึกษาชั้นปี 1 - 2 มีความเห็นว่า ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน ด้านผู้เรียน เป็นปัญหาพอสมควร ($\bar{X} = 3.00$) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหา พบว่า ประเด็นที่นักศึกษาชั้นปี 1 - 2 มีความเห็นว่า เป็นปัญหามากที่สุด คือ การสนับสนุนการศึกษาของคณะสังคม ($\bar{X} = 1.67$) และประเด็นที่เป็นปัญหาน้อยที่สุด คือ การเรียนร่วมกับผู้ริบต่างกัน ($\bar{X} = 3.83$) ส่วนนักศึกษาชั้นปี 3 - 4 มีความเห็นว่า ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน ด้านผู้เรียน เป็นปัญหาพอสมควร ($\bar{X} = 3.46$) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหา พบว่า ประเด็นที่นักศึกษาชั้นปี 3 - 4 มีความเห็นว่า เป็นปัญหามากที่สุด คือ การสนับสนุนการศึกษาของคณะสังคม ($\bar{X} = 1.60$) และประเด็นที่เป็นปัญหาน้อยที่สุด คือ การแสดงความคิดเห็นและซักถามอาจารย์ ($\bar{X} = 4.13$)

1.3.4 ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน

ตาราง 18 ค่าสถิติพื้นฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในหมวดกฎ

รายวิทยาลัย ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2 และนักศึกษาชั้น
ปีที่ 3 - 4

ประเด็นปัญหา	นักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2		นักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4	
	(N = 31)		(N = 15)	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
ตำราเรียนและหนังสือประกอบการเรียน				
การอ่านวิชาทางศาสนา	2.80	1.51	3.40	1.35
การคัดลำดับเนื้อหาของตำราที่ใช้อยู่	3.03	1.19	2.86	1.18
ตำราวิชาทางศาสนาที่ใช้อยู่มีเนื้อหาล้าสมัย	3.80	1.19	3.73	1.09
เนื้อหาในตำราวิชาสามัญได้มาตรฐาน				
เหมาะสมกับการล้าสมัย	3.19	1.27	3.00	1.55
ตำราวิชาทางศาสนาใช้ภาษายากเกินไป	3.48	1.26	3.46	1.30
ภาษาที่ใช้ในตำราวิชาการ	3.61	1.02	2.86	1.06
วิชาสามัญมีตำราเรียนและหนังสือประกอบ				
การเรียน	2.96	1.19	3.20	1.20
อุปกรณ์การสอนเพียงพอ	2.16	0.93	2.33	1.04
สภาพของอุปกรณ์การสอน	2.87	1.33	2.60	1.05
ความสะดวกในการยืมหรือค้นคว้าหนังสือใน				
ห้องสมุด	4.32	0.79	3.93	1.33

ตาราง 18 (ต่อ)

ประเด็นปัญหา	นักศึกษารุ่นปี 1 - 2		นักศึกษารุ่นปี 2 - 4	
	(N = 31)		(N = 15)	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
ห้องสมุดมีขนาดเล็กละไม่เหมาะสมกับผู้ให้บริการ	3.54	1.26	3.86	1.30
มีสื่อที่ทันสมัย เช่น เครื่องฉายสไลด์				
เครื่องฉายภาพโปร่งแสง เพียงพอ	3.29	1.48	4.06	1.22
ค่าเฉลี่ย	3.20	0.62	3.27	0.62

ตาราง 18 สรุปได้ว่า นักศึกษารุ่นปี 1 - 2 มีความเห็นว่าปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนด้านอุปกรณ์การเรียนการสอนเป็นปัญหาพอสมควร ($\bar{X} = 3.20$) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหา พบว่า ประเด็นที่นักศึกษารุ่นปี 1 - 2 มีความเห็นว่า เป็นปัญหามากที่สุด คือ ความเพียงพอของอุปกรณ์การสอน ($\bar{X} = 2.16$) และประเด็นที่เป็นปัญหาน้อยที่สุด คือ ความสะดวกในการใช้ห้องสมุด ส่วนนักศึกษารุ่นปี 3 - 4 มีความเห็นว่า ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนด้านอุปกรณ์การเรียนการสอนเป็นปัญหาพอสมควร ($\bar{X} = 3.27$) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหา พบว่า ประเด็นที่นักศึกษารุ่นปี 3 - 4 มีความเห็นว่า เป็นปัญหามากที่สุด คือ ความเพียงพอของอุปกรณ์การสอน ($\bar{X} = 2.33$) และประเด็นที่เป็นปัญหาน้อยที่สุด คือ ความเพียงพอของสื่อที่ทันสมัย ($\bar{X} = 4.06$)

1.3.5 ด้านการวัดผลและการประเมินผล

ตาราง 19 ค่าสถิติพื้นฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย

ราชวิทยาลัย ด้านการวัดผลและการประเมินผลของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2 และนักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4

ประเด็นปัญหา	นักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2		นักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4	
	(N = 31)		(N = 15)	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
เกณฑ์การวัดผลและการประเมินผลที่ทางสถาบันกำหนดไว้เหมาะสมเพียงใด	3.35	1.05	3.23	1.07
ข้อสอบที่ใช้ในการวัดผล วัดได้ครอบคลุมเนื้อหาที่สอน	3.45	0.88	3.26	1.02
อาจารย์ผู้สอนตักสินเกรดคะแนนที่ทางสถาบันกำหนดไว้	3.83	0.96	3.54	1.06
มีการวัดผลและการประเมินผลสม่ำเสมอ	3.35	1.17	3.13	1.16
กำหนดเวลาให้ทำข้อสอบ เหมาะสมเพียงใดเมื่อเทียบกับปริมาณของข้อสอบ	3.64	1.01	3.67	1.13
มีการวัดผลและประเมินผลการศึกษาจากความรู้ความประพฤติของผู้เรียน	3.32	1.04	3.19	1.06

ตาราง 19 (ต่อ)

ประเด็นปัญหา	นักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2		นักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4	
	(N = 31)		(N = 15)	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
การแจ้งผลการเรียน	2.48	1.06	2.58	1.06
มีการทุจริตในการสอบ	4.58	0.62	4.63	0.60
มีการวัดผลและประเมินผลในภาคปฏิบัติ	2.70	1.16	2.50	1.16
ค่าเฉลี่ย	3.38	0.57	3.08	0.65

ตาราง 19 สรุปได้ว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2 มีความเห็นว่าปัญหาเกี่ยวกับการเรียน การสอนด้านการวัดผลและการประเมินผลเป็นปัญหาพอสมควร ($\bar{X} = 3.38$) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็น ปัญหา พบว่า ประเด็นที่นักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2 มีความเห็นว่าเป็นปัญหามากที่สุด คือ การแจ้งผลการเรียน ($\bar{X} = 2.48$) และประเด็นที่เป็นปัญหาน้อยที่สุด คือ การทุจริตในการสอบ ($\bar{X} = 4.58$) ส่วนนักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4 มีความเห็นว่า ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและการประเมินผล เป็นปัญหาพอสมควร ($\bar{X} = 3.08$) ถ้าแยกดู แต่ละประเด็นปัญหาพบว่า ประเด็นที่นักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4 มีความเห็นว่าเป็นปัญหามากที่สุด คือ การวัดผลและการประเมินผลภาคปฏิบัติ ($\bar{X} = 2.50$) และประเด็นที่เป็นปัญหาน้อยที่สุด คือ การทุจริตในการสอบ ($\bar{X} = 4.63$)

1.3.6 ด้านสภาพแวดล้อม

ตาราง 20 ค่าสถิติพื้นฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย

รายวิทยาลัย ด้านสภาพแวดล้อมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2 และนักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4

ประเด็นปัญหา	นักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2		นักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4	
	(N = 31)		(N = 15)	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
จำนวนผู้เรียนแต่ละห้องมากเกินไป	3.80	1.30	4.00	0.92
ห้องเรียนมีไม่เพียงพอ	4.00	1.34	4.66	0.61
บริเวณของสถาบัน	2.48	1.45	3.13	1.30
ความสะอาดภายในห้องเรียน	3.48	0.99	3.66	0.80
ความสกปรกของบริเวณสถาบัน	3.77	0.99	3.73	1.03
ในสถาบันมีเสียงรบกวน	2.38	1.43	3.06	1.90
แสงสว่างภายในห้องเรียน	4.35	0.79	4.60	0.73
บรรยากาศในห้องสมุด ผู้อำนวยการ ต่อการศึกษาค้นคว้า	3.51	1.43	3.66	1.29
ห้องน้ำ ห้องส้วมในสถาบันมีความสกปรกไม่น่าใช้	3.35	1.14	3.40	1.50
การถ่ายเทอากาศภายในห้องเรียน	4.22	1.02	4.13	0.83
ในบริเวณสถาบันขาดแคลนที่นั่งพักผ่อน	2.64	1.40	3.26	1.53
ภายในสถาบันมีห้องน้ำห้องส้วม	3.38	1.40	3.33	1.49

ตาราง 20 (ต่อ)

ประเด็นปัญหา	นักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2		นักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4	
	(N = 31)		(N = 15)	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
สภาพของห้องเรียน เอื้ออำนวยต่อการใช้				
อุปกรณ์การสอน	2.58	1.17	2.80	1.14
ค่าเฉลี่ย	3.35	0.75	3.65	0.53

ตาราง 20 สรุปได้ว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2 มีความเห็นว่า ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน ด้านสภาพแวดล้อมเป็นปัญหาพอสมควร ($\bar{X} = 3.35$) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหาพบว่า ประเด็นที่นักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2 มีความเห็นว่า เป็นปัญหามากที่สุด คือ มีเสียงรบกวนในสถาบัน ($\bar{X} = 2.38$) และประเด็นที่เป็นปัญหาน้อยที่สุด คือ แสงสว่างภายในห้องเรียน ($\bar{X} = 4.35$) ส่วนนักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4 มีความเห็นว่า ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน ด้านสภาพแวดล้อมเป็นปัญหาไม่มากนัก ($\bar{X} = 3.65$) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหา พบว่า ประเด็นที่นักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4 มีความเห็นว่า เป็นปัญหามากที่สุด คือ สภาพของห้องเรียน ไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้อุปกรณ์การสอน ($\bar{X} = 2.80$) และประเด็นที่เป็นปัญหาน้อยที่สุด คือ ความเพียงพอของห้องเรียน ($\bar{X} = 4.66$)

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในสถาบัน
อุดมศึกษาของสังคม ระหว่างนักศึกษา กับอาจารย์ และระหว่างนักศึกษาระดับปี 1 - 2 กับ
ชั้นปี 3 - 4

2.1 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย
ราชภัฏวชิรวิทยาสัยระหว่างนักศึกษา กับอาจารย์

ตาราง 21 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย
ราชภัฏวชิรวิทยาสัยระหว่างนักศึกษา กับอาจารย์

ปัญหาการเรียนการสอน	คะแนนเต็ม	นักศึกษา N = 46		อาจารย์ N = 29		t
		$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
1. ด้านหลักสูตร	60	39.30	7.25	44.34	6.65	3.09**
2. ด้านอาจารย์ผู้สอน	110	70.91	13.10	86.82	10.69	5.76**
3. ด้านผู้เรียน	50	30.19	5.35	28.89	6.05	0.94
4. ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน	60	38.73	7.43	41.48	8.39	1.44
5. ด้านการวัดผลและการประเมินผล	45	29.58	5.47	33.93	4.35	3.81**
6. ด้านสภาพแวดล้อม	65	44.84	9.10	48.86	9.25	1.85
ผลรวม	390	253.58	37.41	284.34	30.21	3.91**

ตาราง 21 ปรากฏว่า นักศึกษากับอาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาสัย มีความคิดเห็น
เกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนโดยส่วนรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
โดยที่นักศึกษา เห็นว่าเป็นปัญหามากกว่าอาจารย์

เมื่อพิจารณาปัญหาแต่ละด้าน พบว่า ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอนและด้านการวัดผล และการประเมินผลเป็นปัญหาของนักศึกษามากกว่าอาจารย์

ส่วนปัญหาด้านผู้เรียน ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน และด้านสภาพแวดล้อม ไม่พบ ความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นของนักศึกษากับอาจารย์

ตาราง 22 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน ในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ปัญหาการเรียนการสอน	คะแนนเต็ม	นักศึกษา (N = 145)		อาจารย์ (N = 22)		t
		$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
1. หลักสูตร	60	41.27	7.03	44.95	5.11	3.33**
2. ด้านอาจารย์ผู้สอน	110	76.20	12.26	86.72	10.46	4.29**
3. ด้านผู้เรียน	50	30.60	5.03	32.18	4.34	1.55
4. ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน	60	33.36	7.58	37.72	7.01	2.63**
5. ด้านการวัดผลและ การประเมินผล	45	32.38	5.64	33.63	4.01	1.28
6. ด้านสภาพแวดล้อม	65	35.75	7.83	39.68	6.93	2.43*
ผลรวม	390	249.87	34.29	274.90	29.99	3.58**

ตาราง 22 ปรากฏว่า นักศึกษากับอาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนโดยส่วนรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่นักศึกษาเห็นว่าเป็นปัญหามากกว่าอาจารย์

เมื่อพิจารณาปัญหาแต่ละด้าน พบว่า ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านอุปกรณ์
การเรียนการสอน และด้านสภาพแวดล้อม เป็นปัญหาของนักศึกษามากกว่าอาจารย์
ส่วนปัญหาด้านผู้เรียน และด้านการวัดผลและการประเมินผล ไม่พบความแตกต่าง ระหว่าง
ความคิดเห็นของนักศึกษากับอาจารย์

ตาราง 23 ผลการเปรียบเทียบ ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย

ระหว่างนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2 กับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4

ปัญหาการเรียนการสอน	คะแนนเต็ม	นักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2		นักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4		t
		(N = 31)		(N = 15)		
		$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
1. ด้านหลักสูตร	60	39.19	7.20	39.53	7.60	0.14
2. ด้านอาจารย์ผู้สอน	110	71.54	12.61	69.60	14.43	0.44
3. ด้านผู้เรียน	50	30.00	4.47	30.46	6.99	0.23
4. ด้านอุปกรณ์การเรียน						
การสอน	60	38.73	7.52	39.33	7.47	0.37
5. ด้านการวัดผลและ						
การประเมินผล	45	30.45	5.15	27.80	5.87	1.49
6. ด้านสภาพแวดล้อม	65	43.58	9.80	47.46	6.92	1.50
ผลรวม	390	253.29	36.72	254.20	40.11	0.07

ตาราง 23 ปรากฏว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2 กับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4 ในมหาวิทยาลัย
มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนโดยส่วนรวมและแต่ละด้าน
แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 24 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย
ระหว่างนักศึกษารุ่นปี 1 - 2 กับนักศึกษารุ่นปี 3 - 4

ปัญหาการเรียนการสอน	คะแนนเต็ม	นักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2		นักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4		t
		N = 62		N = 83		
		$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
1. ด้านหลักสูตร	60	43.37	7.31	39.59	6.35	3.25**
2. ด้านอาจารย์ผู้สอน	110	80.19	11.79	73.22	11.82	3.52**
3. ด้านผู้เรียน	50	31.17	5.56	30.16	4.58	1.16
4. ด้านอุปกรณ์การเรียน						
การสอน	60	35.58	8.77	31.71	6.09	3.00**
5. ด้านการวัดผลและ						
การประเมินผล	45	33.83	5.71	31.30	5.38	2.70**
6. ด้านสภาพแวดล้อม	65	35.54	7.27	35.78	8.20	0.18
ผลรวม	390	259.88	36.72	242.07	30.04	3.11**

ตาราง 24 ปรากฏว่า นักศึกษารุ่นปี 1 - 2 กับนักศึกษารุ่นปี 3 - 4 ในมหาวิทยาลัย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน โดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่นักศึกษารุ่นปี 3 - 4 มีความเห็นว่าเป็นปัญหามากกว่านักศึกษารุ่นปี 1 - 2

เมื่อพิจารณาปัญหาแต่ละด้าน พบว่า ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านอุปกรณ์การเรียน การสอน และด้านการวัดผลและการประเมินผลเป็นปัญหาของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4 มากกว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2

ส่วนปัญหาด้านผู้เรียนและด้านสภาพแวดล้อมไม่พบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นของ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2 กับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4

ตอนที่ 3 การเสนอ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ส่วนตัว และความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้รับจากข้อคำถามปลายเปิด

การเสนอข้อมูลในตอนที่ 3 นี้เป็นการเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ส่วนตัว และความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะของนักศึกษาและอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาของ สงฆ์ ซึ่งได้รับจากข้อคำถามปลายเปิด การนำเสนอได้จำแนกเป็น 2 สถาบัน โดยแสดงความคิดเห็นของ ความคิดเห็นแต่ละข้อ ดังต่อไปนี้

3.1 มหาวิทยาลัยราชภัฏ

ตาราง 25 แสดงสถานภาพส่วนตัวจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษา และอาจารย์ในมหาวิทยาลัย

ราชวิทยาลัย

สถานภาพ	รายละเอียดของผู้ตอบแบบสอบถาม	ร้อยละ
นักศึกษา	1. <u>ภูมิสีนาเดิม</u>	
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	43.47
	ภาคใต้	23.92
	ภาคเหนือ	15.23
	ภาคกลาง	10.86
	ภาคตะวันออก	4.35
	ภาคตะวันตก	2.17
	2. <u>อาชีพของบิดามารดา</u>	
	เกษตรกร	93.48
	รับจ้าง	4.35
	รับราชการ	2.17
	3. <u>ที่อยู่อาศัยปัจจุบัน</u>	
	กรุงเทพมหานคร	95.65
	นนทบุรี	2.17
	นครปฐม	2.18

ตาราง 25 (ต่อ)

สถานภาพ	รายละเอียดของผู้ตอบแบบสอบถาม	ร้อยละ
อาจารย์	1. <u>สถานภาพส่วนตัว</u>	
	อาจารย์พิเศษ	75.86
	อาจารย์	24.14
	2. <u>วุฒิสูงสุด</u>	
	ปริญญาเอก	6.89
	ปริญญาโท	75.86
	ปริญญาตรีหรือเทียบเท่าปริญญาตรี	17.25
	3. <u>การศึกษาในมหาวิทยาลัย</u>	
	เคยศึกษา	79.31
	ไม่เคยศึกษา	20.69

ตาราง 25 ปรากฏว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (43.47%) และรองลงมาคือภาคใต้ (23.92%) อาชีพของบิดามารดาเป็นเกษตรกรเกือบทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่าง (93.48%) และปัจจุบันส่วนมากพักอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร (95.65%) ส่วนอาจารย์ส่วนใหญ่เป็นอาจารย์พิเศษ (75.86%) มีวุฒิปริญญาโทมากที่สุด (75.86%) และเคยศึกษาเล่าเรียนในมหาวิทยาลัยมาก่อนเป็นจำนวนมาก (79.31%)

ตาราง 26 แสดงข้อคิดเห็นของนักศึกษาและอาจารย์เกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนใน
มหาวิทยาลัย

ความคิดเห็น	ความถี่
รัฐบาลควรรับรองวิทยฐานะ	44
ควรปรับปรุงหลักสูตร	41
ควรปรับปรุงการบริหารภายในสถาบัน	38
งบประมาณมีไม่เพียงพอ	36
อาจารย์ขาดความรับผิดชอบ	26
อาจารย์ควรปรับปรุงวิธีการสอน	18
ผู้เรียนมีปัญหาในการเดินทางมาศึกษาเล่าเรียน	16
ขาดแคลนอุปกรณ์ประกอบการสอน	16
ผู้เรียนไม่มั่นใจในการเรียน เพราะไม่ได้รับความสนับสนุนจากรัฐบาลเท่าที่ควร	12
มีเสียงรบกวนจากนักเรียนในโรงเรียนใกล้เคียงกับสถาบัน	12
ผู้เรียนมีเวลาให้กับการศึกษาเล่าเรียนน้อย	10

ตาราง 26 ปรากฏว่า นักศึกษาและอาจารย์ ต้องการให้รัฐบาลรับรองวิทยฐานะ
ควรปรับปรุงหลักสูตร ควรปรับปรุงการบริหารภายในสถาบัน งบประมาณมีไม่เพียงพอและอาจารย์
ขาดความรับผิดชอบ เป็นความคิดเห็นที่มีความถี่สูง

3.2 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตาราง 27 แสดงสถานภาพส่วนตัวจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาและอาจารย์ใน
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สถานภาพ	รายละเอียดผู้ตอบแบบสอบถาม	ร้อยละ
นักศึกษา	1. <u>ภูมิสำเนาเดิม</u>	
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	48.98
	ภาคใต้	20.00
	ภาคเหนือ	14.48
	ภาคกลาง	8.97
	ภาคตะวันออก	3.45
	ภาคตะวันตก	2.75
	บังคลาเทศ	1.37
	2. <u>อาชีพตามมารดา</u>	
	เกษตรกร	95.18
	รับจ้างและรับราชการ	2.75
	ค้าขาย	2.07
	3. <u>ที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน</u>	
	กรุงเทพมหานคร	87.62
	นนทบุรี	6.89
	สมุทรปราการ	2.75
	นครปฐม	2.06
	สมุทรสาคร	0.68

ตาราง 27 (ต่อ)

สถานภาพ	รายละเอียดผู้ตอบแบบสอบถาม	ร้อยละ
อาจารย์	1. <u>สถานภาพส่วนตัว</u>	
	อาจารย์พิเศษ	77.27
	อาจารย์ประจำ	22.73
	2. <u>วุฒิสูงสุด</u>	
	ปริญญาเอก	9.10
	ปริญญาโท	68.18
	ปริญญาตรีหรือเทียบเท่าปริญญาตรี	22.72
	3. <u>การศึกษาในมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย</u>	
	เคยศึกษา	79.31
	ไม่เคยศึกษา	20.69

ตาราง 27 ปรากฏว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (48.98%) และรองลงมาคือภาคใต้ (20.00%) อาชีพของบิดามารดาเป็นเกษตรกรเกือบทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่าง (95.18%) และปัจจุบันส่วนมากพักอาศัยในกรุงเทพมหานคร (95.18%) ส่วนอาจารย์ส่วนใหญ่เป็นอาจารย์พิเศษ (77.27%) มีวุฒิปริญญาโทมากที่สุด (68.18%) และเคยศึกษาเล่าเรียนในมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมาก่อนเป็นจำนวนมาก (79.31%)

ตาราง 28 แสดงความคิดเห็นของนักศึกษาและอาจารย์เกี่ยวกับการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย
ราชวิทยาลัย

ความคิดเห็น	ความถี่
รัฐบาลควรรับรองวิทยฐานะหรือเอาใจใส่บ้าง	122
งบประมาณมีไม่เพียงพอ	122
ควรปรับปรุงการบริหารภายในสถาบัน	115
ควรปรับปรุงหลักสูตร	92
มีปัญหาเรื่องคุณภาพ	56
อาจารย์ควรปรับปรุงวิธีการสอน	52
ขาดแคลนอุปกรณ์ประกอบการสอน	51
อาจารย์ขาดความรับผิดชอบ	48
มีทุนทรัพย์เพื่อการศึกษาไม่เพียงพอ	46
ห้องสมุดมีขนาดเล็กและมีหนังสือสำหรับการศึกษาค้นคว้าในวิชาสามัญน้อย	43
ห้องเรียนและที่นั่งพักผ่อนมีไม่เพียงพอ	36
สิ่งแวดล้อมไม่เหมาะสม	24
มีปัญหาในการเดินทางมาศึกษาเล่าเรียน	14
ผู้เรียนรู้สึกท้อถอยในการศึกษาเล่าเรียน	11

ตาราง 28 ปรากฏว่า นักศึกษาและอาจารย์ต้องการให้รัฐบาลรับรองวิทยฐานะ
งบประมาณมีไม่เพียงพอ ควรปรับปรุงการบริหารภายในสถาบัน ควรปรับปรุงหลักสูตร มีปัญหาเรื่อง
คุณภาพ อาจารย์ควรปรับปรุงวิธีการสอน และขาดแคลนอุปกรณ์ประกอบการสอน เป็นความคิดเห็น
ที่มีความถี่สูง

สรุปผลการค้นคว้า อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน ในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ตามสภาพของกลุ่มตัวอย่าง และระดับการศึกษาของนักศึกษา

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักศึกษา และอาจารย์ ของแต่ละสถาบันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ แตกต่างกัน
2. นักศึกษาที่มีระดับชั้นต่างกัน ของแต่ละสถาบัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน ในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ แตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาตรี และกลุ่มอาจารย์ผู้สอนในระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาสัย และกลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาตรี และกลุ่มอาจารย์ผู้สอนในระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาสัย ปีการศึกษา 2525 จำนวนเป็นนักศึกษา จำนวน 191 คน และอาจารย์ จำนวน 51 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ 2 ฉบับ คือ ฉบับของนักศึกษา และฉบับของอาจารย์ แต่ละฉบับแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 รายละเอียดเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า เกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน

ในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ 6 ด้าน คือ

1. ด้านหลักสูตร
2. ด้านอาจารย์ผู้สอน
3. ด้านผู้เรียน
4. ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน
5. ด้านการวัดผล และการประเมินผล
6. ด้านสภาพแวดล้อม

ตอนท้ายของแบบสอบถามแต่ละด้านเป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา การเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ด้วย

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน และการทดสอบค่าที

1. ค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ใช้ t-test ทดสอบนัยสำคัญของความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของ 2 กลุ่ม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยระหว่างความคิดเห็นของ

นักศึกษาและอาจารย์

ด้านหลักสูตร นักศึกษามีความเห็นว่าเป็นปัญหาพอสมควร ($\bar{x} = 3.27$)

ส่วนอาจารย์มีความเห็นว่าเป็นปัญหาไม่มากนัก ($\bar{x} = 3.69$) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหา พบว่า ประเด็นที่นักศึกษา และอาจารย์มีความเห็นว่าเป็นปัญหามากที่สุด คือ การปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสม ($\bar{x} = 2.39$ และ 3.13 ตามลำดับ)

ด้านอาจารย์ผู้สอน นักศึกษามีความเห็นว่าเป็นปัญหาพอสมควร ($\bar{x} = 3.22$)

ส่วนอาจารย์มีความเห็นว่าเป็นปัญหาไม่มากนัก ($\bar{x} = 3.94$) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหา พบว่า ประเด็นที่นักศึกษา และอาจารย์มีความเห็นว่าเป็นปัญหามากที่สุด คือ การใช้นวัตกรรม และ เทคโนโลยีทางการสอน ($\bar{x} = 2.08$ และ 2.48 ตามลำดับ)

ด้านผู้เรียน นักศึกษา และอาจารย์มีความเห็นว่าเป็นปัญหาพอสมควร

($\bar{x} = 3.01$ และ 2.88 ตามลำดับ) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหา พบว่า ประเด็นที่นักศึกษามีความเห็นว่าเป็นปัญหามากที่สุด คือ การสนับสนุนการศึกษาของคณะสังคม ($\bar{x} = 1.65$) ส่วนอาจารย์มีความเห็นว่าประเด็นที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ การมีเวลาศึกษาค้นคว้าในห้องสมุดของนักศึกษา ($\bar{x} = 2.17$)

ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน นักศึกษา และอาจารย์มีความเห็นว่าเป็นปัญหาพอสมควร ($\bar{x} = 3.22$ และ 3.45 ตามลำดับ) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหา พบว่า ประเด็นที่นักศึกษา และอาจารย์ มีความเห็นว่าเป็นปัญหามากที่สุด คือ ความเพียงพอของอุปกรณ์การสอน ($\bar{x} = 2.21$ และ 2.55 ตามลำดับ)

ด้านการวัดผล และการประเมินผล นักศึกษามีความเห็นว่าเป็นปัญหาพอสมควร

($\bar{x} = 3.28$) ส่วนอาจารย์มีความเห็นว่าเป็นปัญหาไม่มากนัก ($\bar{x} = 3.77$) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหา พบว่า ประเด็นที่นักศึกษา และอาจารย์มีความเห็นว่าเป็นปัญหามากที่สุด คือ การวัดผล และ ประเมินผลในภาคปฏิบัติ ($\bar{x} = 2.50$ และ 2.96 ตามลำดับ)

ด้านสภาพแวดล้อม นักศึกษามีความเห็นว่าเป็นปัญหาพอสมควร ($\bar{x} = 3.44$)

ส่วนอาจารย์มีความเห็นว่าเป็นปัญหาไม่มากนัก ($\bar{x} = 3.77$) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหา พบว่า ประเด็นที่นักศึกษามีความเห็นว่าเป็นปัญหามากที่สุด คือ ความสกปรกของห้องน้ำห้องส้วม ($\bar{x} = 2.50$) และอาจารย์มีความเห็นว่าเป็นปัญหามากที่สุด คือ บรรยากาศของการศึกษาค้นคว้าในห้องสมุด ($\bar{x} = 3.20$)

2. ปัญหาการเรียนการสอนในมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ระหว่างความคิดเห็น

ของนักศึกษาและอาจารย์

ด้านหลักสูตร นักศึกษามีความเห็นว่าเป็นปัญหาพอสมควร ($\bar{x} = 3.43$)

ส่วนอาจารย์มีความเห็นว่าเป็นปัญหาไม่มากนัก ($\bar{x} = 3.74$) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหา พบว่า ประเด็นที่นักศึกษา และอาจารย์มีความเห็นว่าเป็นปัญหามากที่สุด คือ การปรับปรุงหลักสูตร ให้เหมาะสม ($\bar{x} = 2.91$ และ 3.31 ตามลำดับ)

ด้านอาจารย์ผู้สอน นักศึกษามีความเห็นว่าเป็นปัญหาพอสมควร ($\bar{x} = 3.46$)

ส่วนอาจารย์มีความเห็นว่าเป็นปัญหาไม่มากนัก ($\bar{x} = 3.94$) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหา พบว่า ประเด็นที่นักศึกษา และอาจารย์มีความเห็นว่าเป็นปัญหามากที่สุด คือ การใช้นวัตกรรม และ เทคโนโลยีทางการศึกษา ($\bar{x} = 1.91$ และ 2.54 ตามลำดับ)

ด้านผู้เรียน นักศึกษา และอาจารย์มีความเห็นว่าเป็นปัญหาพอสมควร

($\bar{x} = 3.06$ และ 3.21 ตามลำดับ) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหา พบว่า ประเด็นที่นักศึกษา มีความเห็นว่าเป็นปัญหามากที่สุด คือ การสนับสนุนการศึกษาของคณะสงฆ์ ($\bar{x} = 1.66$) และ อาจารย์มีความเห็นว่าเป็นปัญหามากที่สุด คือ การมีเวลาค้นคว้าในห้องสมุดของนักศึกษา ($\bar{x} = 2.04$)

ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน นักศึกษา และอาจารย์มีความเห็นว่าเป็นปัญหา

พอสมควร ($\bar{x} = 2.78$ และ 3.14 ตามลำดับ) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหา พบว่า ประเด็น ที่นักศึกษา และอาจารย์มีความเห็นว่าเป็นปัญหามากที่สุด คือ ความเพียงพอของอุปกรณ์การเรียน การสอน ($\bar{x} = 1.98$ และ 2.27 ตามลำดับ)

ด้านการวัดผล และการประเมินผล นักศึกษา และอาจารย์มีความเห็นว่าเป็น

ปัญหาไม่มากนัก ($\bar{x} = 3.59$ และ 3.73 ตามลำดับ) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหา พบว่า ประเด็นที่นักศึกษามีความเห็นว่าเป็นปัญหามากที่สุด คือ การแจ้งผลการเรียน ($\bar{x} = 2.67$) และอาจารย์มีความเห็นว่าเป็นปัญหามากที่สุด คือ การวัดผล และประเมินผลในภาคปฏิบัติ ($\bar{x} = 2.90$)

ด้านสภาพแวดล้อม นักศึกษา และอาจารย์มีความเห็นว่าเป็นปัญหาพอสมควร ($\bar{x} = 2.75$ และ 3.05 ตามลำดับ) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหา พบว่า ประเด็นที่นักศึกษา และอาจารย์มีความเห็นว่าเป็นปัญหามากที่สุด คือ ที่นั่งพักผ่อนในบริเวณสถาบัน ($\bar{x} = 1.77$ และ 2.09 ตามลำดับ)

3. ปัญหาการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย ระหว่างความคิดเห็นของ
นักศึกษารุ่นปี 1 - 2 และนักศึกษารุ่นปี 3 - 4

ด้านหลักสูตร นักศึกษาทั้งสองกลุ่ม มีความเห็นว่าเป็นปัญหาพอสมควร ($\bar{x} = 3.26$ และ 3.29 ตามลำดับ) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหา พบว่า ประเด็นที่นักศึกษารุ่นปี 1 - 2 มีความเห็นว่าเป็นปัญหามากที่สุด คือ การปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสม ($\bar{x} = 3.26$) และนักศึกษารุ่นปี 3 - 4 มีความเห็นว่าเป็นปัญหามากที่สุด คือ การกำหนดรายละเอียดของหลักสูตร ($\bar{x} = 2.33$)

ด้านอาจารย์ผู้สอน นักศึกษาทั้งสองกลุ่มมีความเห็นว่าเป็นปัญหาพอสมควร ($\bar{x} = 3.25$ และ 3.16 ตามลำดับ) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหา พบว่า ประเด็นที่นักศึกษาทั้งสองกลุ่ม มีความเห็นว่าเป็นปัญหามากที่สุด คือ การใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการสอน ($\bar{x} = 2.06$ และ 2.13 ตามลำดับ)

ด้านผู้เรียน นักศึกษาทั้งสองกลุ่มมีความเห็นว่าเป็นปัญหาพอสมควร ($\bar{x} = 3.00$ และ 3.46 ตามลำดับ) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็น ปัญหา พบว่า ประเด็นที่นักศึกษาทั้งสองกลุ่ม มีความเห็นว่าเป็นปัญหามากที่สุด คือ การสนับสนุนการศึกษาของคณะสังคม ($\bar{x} = 1.67$ และ 1.60 ตามลำดับ)

ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน นักศึกษาทั้งสองกลุ่มมีความเห็นว่าเป็นปัญหาพอสมควร ($\bar{x} = 3.20$ และ 3.27 ตามลำดับ) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหา พบว่า ประเด็นที่ นักศึกษาทั้งสองกลุ่มมีความเห็นว่าเป็นปัญหามากที่สุด คือ ความเพียงพอของอุปกรณ์การสอน ($\bar{x} = 2.16$ และ 2.33 ตามลำดับ)

ด้านการวัดผล และการประเมินผล นักศึกษาทั้งสองกลุ่มมีความเห็นว่าเป็นปัญหาพอสมควร ($\bar{x} = 3.38$ และ 3.08 ตามลำดับ) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหา พบว่า ประเด็นที่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2 มีความเห็นว่าเป็นปัญหามากที่สุด คือ การแจ้งผลการเรียน ($\bar{x} = 2.48$) และนักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4 มีความเห็นว่าเป็นปัญหามากที่สุด คือ การวัดผล และการประเมินผล ภาศปฏิบัติ ($\bar{x} = 2.50$)

ด้านสภาพแวดล้อม นักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2 มีความเห็นว่าเป็นปัญหาพอสมควร ($\bar{x} = 3.35$) ส่วนนักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4 มีความเห็นว่าเป็นปัญหาไม่มากนัก ($\bar{x} = 3.65$) ถ้าแยกดูแต่ละประเด็นปัญหา พบว่า ประเด็นที่นักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1 - 2 มีความเห็นว่าเป็นปัญหามากที่สุด คือ มีเสียงรบกวนในสถาบัน ($\bar{x} = 2.38$) และนักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4 มีความเห็นว่าเป็นปัญหามากที่สุด คือ สภาพของห้องเรียนเอื้ออำนวยต่อการใช้อุปกรณ์การสอน ($\bar{x} = 2.80$)

4. การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย

รายวิทยาลัยระหว่างนักศึกษากับอาจารย์

นักศึกษากับอาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏราชวิทยาลัยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน โดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่นักศึกษาเห็นว่าเป็นปัญหามากกว่าอาจารย์ในด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน และด้านการวัดผลและการประเมินผล

ส่วนปัญหาด้านผู้เรียน ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน และด้านสภาพแวดล้อม ไม่พบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นของนักศึกษากับอาจารย์

5. การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย

ลงกระราชวิทยาลัยระหว่างนักศึกษากับอาจารย์

นักศึกษากับอาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏราชมงคลมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนโดยส่วนรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่นักศึกษาเห็นว่าเป็นปัญหามากกว่าอาจารย์ในด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน และด้านสภาพแวดล้อม

ส่วนปัญหาด้านผู้เรียน และด้านการวัดผลและการประเมินผล ไม่พบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นของนักศึกษากับอาจารย์

6. การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย ระหว่างนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2 กับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4

นักศึกษาทั้งสองกลุ่มในมหาวิทยาลัยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนโดยส่วนรวม และแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

7. การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย ลงกรณราชวิทยาลัย ระหว่างนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2 กับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4

นักศึกษาทั้งสองกลุ่มในมหาวิทยาลัยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 โดยที่นักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4 มีความเห็นว่าเป็นปัญหามากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2 ในด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน และด้านการวัดผลและการประเมินผล

ส่วนปัญหาด้านผู้เรียน และด้านสภาพแวดล้อมไม่พบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองกลุ่ม

อภิปรายผล

1. เปรียบเทียบปัญหาการเรียนการสอนระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ในมหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยราชวิทยาลัย

1.1 นักศึกษา และอาจารย์ในมหาวิทยาลัย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน และด้านการวัดผลและการประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยที่นักศึกษาแสดงความคิดเห็นว่าเป็นปัญหามากกว่าอาจารย์ และจากผลการวิจัยของ ยุพา บุษะ (ยุพา บุษะ 2522 : 79) ซึ่งได้วิจัยเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชาชีพครูในวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร พบว่า นักศึกษา และอาจารย์มีความเห็นเกี่ยวกับวิชาชีพครู แตกต่างกันในด้าน

โครงสร้างหลักสูตร ด้านวิธีสอน ด้านอุปกรณ์การสอน และด้านการวัดผลและการประเมินผล ซึ่งนักศึกษามีความเห็นว่าเป็นปัญหามากกว่าอาจารย์เช่นเดียวกัน

การที่นักศึกษา แสดงความคิดเห็นว่า ด้านหลักสูตรเป็นปัญหามากกว่าอาจารย์ อาจจะ เป็นเพราะนักศึกษา คือ ผู้ที่ต้องรับผลจากหลักสูตรโดยตรง หากหลักสูตรกำหนดไว้ดี การพัฒนาการ ของผู้เรียนก็เกิดผลดีไปด้วย ในทางตรงกันข้ามหากหลักสูตรกำหนดไว้ไม่ดีพอผู้เรียนย่อมจะต้อง เกิดปัญหาขึ้น สำหรับในมหาวิทยาลัยนั้น เนื่องจากหลักสูตรไม่ได้กำหนดรายละเอียด ของแต่ละวิชาไว้ จึงทำให้นักศึกษาเองขาดโปรแกรม หรือโครงการเรียนที่ชัดเจนตลอดจน การเตรียมตัวล่วงหน้าไม่ว่าในแง่การศึกษาเล่าเรียนระยะสั้นหรือในอนาคต ขณะเดียวกันอาจารย์ ผู้สอน เมื่อขาดรายละเอียดของหลักสูตร อาจารย์ก็จะกำหนดรายละเอียดขึ้นมาเองตามภูมิ ความรู้ความสามารถของแต่ละท่านขึ้น บางท่านอาจจะกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน บางท่าน อาจจะกำหนดไว้ในใจซึ่งอาจจะสอนตรงตามแนวทางความมุ่งหมายของหลักสูตร หรือไม่ตรงตาม แนวทางความมุ่งหมายของหลักสูตร อาจารย์บางท่านอาจจะสอนเกินหลักสูตร สอนครบตาม หลักสูตร หรือสอนขาดไป ซึ่งทุกประเด็นที่กล่าวมานักศึกษาเองก็ไม่มีโอกาสทราบได้จึงทำให้ เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา ซึ่งทำให้นักศึกษา และอาจารย์ต่างแสดงความคิดเห็นแตกต่างกันใน ประเด็นปัญหาที่ว่า 'หลักสูตรแต่ละระดับชั้นไม่มีความสัมพันธ์กัน' จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน กล่าวไว้ไม่ชัดเจน เนื้อหาวิชาสามัญในหลักสูตรซ้ำซ้อนกัน และ ทางสถาบันฯควรปรับปรุง หลักสูตรให้เหมาะสม เป็นต้น

ส่วนในด้านอาจารย์ผู้สอนซึ่งนักศึกษาแสดงความคิดเห็นว่าเป็นปัญหามากกว่าอาจารย์นั้น นับว่าเป็นการสนับสนุนผลการวิจัยของ วาณี คิตละเอียต (วาณี คิตละเอียต 2520 : 120) ที่พบว่า นักศึกษามีปัญหาและแสดงความคาดหวังต่อบทบาทของอาจารย์ผู้สอน สูงกว่าบทบาทที่ เป็นจริงเป็นอันมาก กล่าวคือนักศึกษาไม่พึงพอใจอาจารย์ในด้านการเตรียมการสอน การรับผิดชอบ ต่อวิชาที่สอน ขาดการวางแผน และการจัดลำดับการสอน และขาดการใช้วิธีการสอนที่เหมาะสม ฯลฯ เป็นต้น นอกจากนี้ในส่วนของอาจารย์ผู้สอนเองก็มีปัญหาอยู่มาก กล่าวคือ เนื่องจาก

อาจารย์ส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 75.86 เป็นอาจารย์พิเศษซึ่งมีภาระหน้าที่มาก คือ ต้องทำงาน
 ที่อื่น ๆ เป็นหลักอยู่แล้วทำให้เกิดปัญหาการแบ่งเวลาในการมาปฏิบัติหน้าที่ในมหาวิทยาลัย

การที่นักศึกษาแสดงความคิดเห็นว่าเป็นปัญหามากกว่าอาจารย์ในด้านการวัดผลและ
 การประเมินผล ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะอาจารย์ซึ่งเป็นผู้สอนมีความคาดหวังต่อผลการเรียนของ
 นักศึกษาให้ถึง เกณฑ์ตามที่ทางสถาบันกำหนดประกอบกับอาจารย์ส่วนใหญ่เป็นอาจารย์พิเศษมีเวลา
 ค่อนข้างจำกัด ทั้งในด้านการสอน และการออกข้อสอบ จึงออกข้อสอบไม่ครอบคลุมเนื้อหาและ
 ไม่เหมาะสมกับเวลารวมทั้งการวัดผลที่ไม่สม่ำเสมอ และการแจ้งผลการเรียนที่ล่าช้าด้วย อย่างไรก็ตาม
 เมื่อพิจารณาจากเกณฑ์ซึ่งทางสถาบันกำหนดไว้โดยหลักการแล้วนับว่าเป็นเรื่องดีมากที่สุดทีเดียว
 แต่หากอาจารย์ผู้สอนมีปัญหาดังกล่าวข้างต้น การตั้งเกณฑ์ไว้แต่แบบทดสอบขาดมาตรฐานไม่ได้รับ
 การวิเคราะห์โดยหลักการ เช่นเดียวกับเกณฑ์ ย่อมเป็นเรื่องที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขเกณฑ์การประเมินผล
 กันใหม่ เช่น ใช้วิธีอิงกลุ่มไปก่อนจนกว่าจะมีแบบทดสอบที่ได้มาตรฐาน เป็นต้น

สำหรับปัญหาด้านผู้เรียน ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน และด้านสภาพแวดล้อมปรากฏว่า
 นักศึกษา และอาจารย์มีความคิดเห็นในด้านทั้งสามนี้คล้ายคลึงกัน สำหรับด้านผู้เรียน ทั้งนักศึกษา และ
 อาจารย์มีความเห็นว่าเป็นปัญหาพอสมควรเหมือน ๆ กันแต่เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นปัญหา พบว่า
 ประเด็นปัญหาที่นักศึกษามีความเห็นว่าเป็นปัญหามาก คือ คณะสงฆ์ให้ความสำคัญสนับสนุนต่อการศึกษาของ
 ผู้เรียนน้อย การเดินทางมาเรียนของผู้เรียนไม่สะดวก และผู้เรียนไม่มีเวลาสำหรับการค้นคว้าใน
 ห้องสมุด เป็นต้น ส่วนด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน ทั้งนักศึกษา และอาจารย์ต่างมีความเห็นว่าเป็น
 ปัญหาพอสมควรเช่นเดียวกัน แต่เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นปัญหาด้านนี้ พบว่า ประเด็นปัญหา
 เกี่ยวกับอุปกรณ์การสอนที่มีไม่เพียงพอ และสภาพของอุปกรณ์การสอนที่มีอยู่แล้วใช้ไม่ได้ เพราะ
 ไม่ได้ซ่อมแซมให้ดีขึ้น นับว่าเป็นปัญหามาก

ด้านสภาพแวดล้อม นับว่าเป็นด้านที่มีปัญหาน้อย และเมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมนักศึกษา
 และอาจารย์ต่างมีความเห็นคล้ายคลึงกันในลักษณะที่มีปัญหาอยู่บ้าง เช่น ห้องน้ำ ห้องส้วม
 ในสถาบันมีความสกปรก ในสถาบันมีเสียงรบกวน เป็นต้น

1.2 นักศึกษา และอาจารย์ในมหาวิทยาลัย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัญหาการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในด้านหลักสูตร ด้าน อาจารย์ผู้สอน ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน และที่ระดับ .05 ในด้านสภาพแวดล้อม ซึ่งสอดคล้อง กับสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยนักศึกษาแสดงความคิดเห็นว่าเป็นปัญหามากกว่าอาจารย์

การที่นักศึกษาแสดงความคิดเห็นว่าด้านหลักสูตร เป็นปัญหามากกว่าอาจารย์ อาจจะเป็น เพราะนักศึกษา เป็นผู้เรียนรู้อย่างต่าง ๆ ทั้งหมดตามที่หลักสูตรกำหนด แต่อาจารย์ผู้สอน เตรียมการสอนเฉพาะวิชาที่ตนเองรับผิดชอบทำให้การมองภาพโดยรวมในเรื่องของหลักสูตร แตกต่างกันไป

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อความในด้านหลักสูตรจะพบว่านักศึกษาแสดงความคิดเห็นว่าเป็น ปัญหามากกว่าอาจารย์ในประเด็นที่ว่า "ทางสถาบันมีการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสม" "หลักสูตร ไม่ได้กำหนดรายละเอียดของแต่ละวิชาไว้" เป็นต้น ซึ่งรับว่าควรมีการแก้ไขอย่างถึง เพราะหลักสูตร ที่ใช้อยู่ค่อนข้างล้าสมัย ขาดการปรับปรุงมาร่วม 10 ปีแล้ว ทำให้ไม่เหมาะสมกับสภาวะการณ์ ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มุ่งให้ผู้เรียนรู้กว้าง ๆ มากกว่ารู้ลึกซึ้ง ซึ่งทำให้มี การกำหนดรายวิชาไว้มากมาย บางรายวิชาก็ไม่ได้นำมาใช้ในสภาพการณ์ปัจจุบัน เข้าลักษณะ รู้ไว้ใช่ว่า นอกจากนั้นปัญหาที่ว่าหลักสูตรไม่ได้กำหนดรายละเอียดของแต่ละวิชาไว้ กันรับว่าเป็นปัญหา สำคัญยิ่ง เพราะผู้สอนเองก็จำเป็นต้องกำหนดรายละเอียดเอาเอง ทั้งที่กำหนดเป็นลายลักษณ์อักษร และกำหนดไว้ในใจ ตามความเหมาะสมหรือตามความถนัดของผู้สอน การเน้นให้ผู้เรียน เรียนรู้ ก็ย่อมแตกต่างกันไป เนื่องจากมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาสัย อาศัยอาจารย์พิเศษเป็นหลัก คือ ประมาณร้อยละ 77 ของอาจารย์ผู้สอนในระดับอุดมศึกษาทั้งหมด โอกาสที่จะเปลี่ยนแปลงตัวผู้สอน ก็เป็นไปได้มากทำให้เกิดปัญหาตามมามากมาย ส่วนผู้เรียนเองก็ไม่สามารถมองเห็นทิศทางการเรียน ที่ชัดเจน ขาดโปรแกรมการเตรียมตัวล่วงหน้า หรือศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม นอกจากนั้นจากการแสดง ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิดยังมีปัญหาคำนวณหน่วยกิตมากเกินไป คือ ประมาณ 200 หน่วยกิต ซึ่งทำให้ผู้เรียนต้องเรียนรายวิชามากเกินความเหมาะสม หากจะเทียบเกณฑ์ของ ทบวงมหาวิทยาลัยซึ่งกำหนดให้การศึกษาในระดับปริญญาตรี ไม่น้อยกว่า 120 หน่วยกิตและไม่เกิน 150 หน่วยกิตแล้ว นับว่ายังไม่สอดคล้องกับเกณฑ์ดังกล่าว

อย่างไรก็ตามขณะที่ผู้วิจัยกำลังวิจัยอยู่นี้ทางมหาวิทยาลัยก็ได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อปรับปรุงหลักสูตรดังกล่าวอยู่แล้วคงช่วยให้อาจารย์ต่าง ๆ ลดน้อยลง

การที่นักศึกษาแสดงความคิดเห็นในด้านอาจารย์ผู้สอนว่าเป็นปัญหามากกว่าอาจารย์ ซึ่งเป็นการสนับสนุนผลการวิจัยของ ประสงค์ แสงแก้ว (ประสงค์ แสงแก้ว 2521 : 56) ที่ว่า นักศึกษามีความคาดหวังสูงกว่าอาจารย์ในพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ทุก ๆ ด้าน และเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยซึ่งนักศึกษา และอาจารย์แสดงความคิดเห็นว่า ประเด็นที่เป็นปัญหา มากที่สุด คือ การใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการสอน รองลงมาคือ อาจารย์บางส่วนต้อง ไปสอนที่สถาบันอื่น ทำให้ไม่มีเวลาปฏิบัติหน้าที่ในสถาบันแห่งนี้สมบูรณ์พอ การที่มีปัญหาในเรื่อง ดังกล่าว ผู้วิจัยคิดว่าอาจจะเป็นเพราะอาจารย์ผู้สอนเองมีความเคยชินต่อการสอนแบบเก่าไม่ได้ ได้รับความรู้ใหม่ ๆ ในเรื่องวิธีการสอน ไม่สะดวกที่จะผ่านนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ ไปสอน และที่สำคัญ คือ ทางสถาบันมีงบประมาณอันจำกัดไม่สามารถซื้อวัสดุอุปกรณ์ หรือมีค่าจ้างอาจารย์พิเศษได้เต็มเม็ดเต็มหน่วยได้

ส่วนด้านอุปกรณ์การเรียนการสอนนั้นก็ก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่นักศึกษาแสดงความคิดเห็นว่า เป็นปัญหามากกว่าอาจารย์ กล่าวคือ อุปกรณ์การสอนมีไม่เพียงพอ และห้องสมุดมีขนาดเล็กไม่เหมาะสมกับผู้ใช้บริการ ทั้งสองประเด็นปัญหานี้มีความเกี่ยวข้องกับงบประมาณที่มีจำกัดของมหาวิทยาลัย

ด้านสภาพแวดล้อมนักศึกษาก็ได้แสดงความคิดเห็นที่เป็นปัญหามากกว่าอาจารย์เช่นเดียวกัน ซึ่งถ้าพิจารณาจากข้อความที่นักศึกษา และอาจารย์แสดงความคิดเห็นแล้ว นับได้ว่ามีค่าเฉลี่ยต่ำ อยู่หลายประเด็นด้วยกัน คือ ในบริเวณสถาบันขาดแคลนที่นั่งพักผ่อน ห้องเรียนมีไม่เพียงพอ และ บริเวณของสถาบันคับแคบ เป็นต้น จะเห็นได้ว่า นอกจากงบประมาณอันจำกัดดังกล่าวแล้วยังต้น ซึ่งเกี่ยวพันไปสู่ปัญหาอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นที่นั่งพักผ่อน ห้องเรียนแออัด ความคับแคบของสถาบันก็เป็น ส่วนหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม และนอกจากนั้นมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาสานที่ ของวัดมหาธาตุยังมีการนำของมาขายอยู่ตลอดโดยเฉพาะวันเสาร์ วันอาทิตย์ ทั้งมีนักศึกษามาก ที่ทำให้บริเวณสกปรกได้ตลอดเวลา ทางคณะสงฆ์ก็ได้เอาใจใส่ต่อการศึกษานี้เท่าที่ควร ถึงแม้ปัญหาพร้อม ๆ กันหลาย ๆ อย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ปัญหาด้านผู้เรียน และด้านการวัดผลและการประเมินผล ตามความคิดเห็นของนักศึกษา และอาจารย์ไม่แตกต่างกันแต่อย่างใด ซึ่งขัดแย้งกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในประเด็นปัญหารายข้อ พบว่า คำเฉลยด้านผู้เรียนซึ่งต่ำที่สุด ได้แก่ คณะสงฆ์ให้ความสนับสนุนต่อการศึกษของผู้เรียนน้อย ผู้เรียนไม่มีเวลาสำหรับการค้นคว้าในห้องสมุด และผู้เรียนมีปัญหาในการเดินทางมาศึกษาเล่าเรียน

2. เปรียบเทียบปัญหาการเรียนการสอนระหว่างนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2 กับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4 ในมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาสัย และมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาสัย

2.1 นักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2 กับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4 ในมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาสัย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในทุกด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

การที่นักศึกษาทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนทั้งหกด้าน คล้ายคลึงกัน อาจจะเป็นเพราะการที่นักศึกษาเรียนอยู่ด้วยกัน และในมหาวิทยาลัยที่มีจำนวนนักศึกษาน้อย ความคิดเห็นต่าง ๆ มักจะถ่ายทอดถึงกันได้ง่าย เมื่อมองสภาพของปัญหาภายในสถาบันทุก ๆ ด้านจึงมีลักษณะใกล้เคียงกัน

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยโดยส่วนรวมจากทุก ๆ ด้านจะเห็นว่า นักศึกษาทั้งสองกลุ่มมีความเห็นว่า เป็นปัญหาพอสมควร หรือมีปัญหาน้อย แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละประเด็นปัญหา พบว่า บางปัญหานักศึกษาทั้งสองกลุ่มมีความเห็นว่า เป็นปัญหามาก คล้ายคลึงกัน ได้แก่ ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้ คือ ต้องการให้มีการปรับปรุงหลักสูตร ปัญหาเกิดจากหลักสูตรไม่ได้กำหนดรายละเอียดของแต่ละวิชาไว้ การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการสอนมีน้อย อาจารย์บางส่วนต้องไปสอนที่สถาบันอื่น ทำให้ไม่มีเวลาปฏิบัติหน้าที่ในสถาบันแห่งที่ตนบรรจุอยู่ และที่เป็นปัญหามากสำหรับผู้เรียน คือ คณะสงฆ์ให้ความสนับสนุนต่อการศึกษของผู้เรียนน้อย รวมทั้งไม่มีเวลาสำหรับการค้นคว้าในห้องสมุดของผู้เรียน เพราะผู้เรียนมีภาระที่จะต้องทำงานให้กับทางวัดส่วนหนึ่ง และพระภิกษุบางรูปต้องทำงานด้านสังคมสงเคราะห์ด้วย หรืออาจจะทำหน้าที่เป็นครูปริยัติธรรม และบางรูปอาจจะสอนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เมื่อวัดบางวัด

ไม่สนับสนุนให้มาเรียนด้วย ทั้งการเดินทางมาเรียนก็ลำบากเนื่องจากรถประจำทางมักแน่น ไม่มีที่นั่ง ความคล่องตัวในการเดินทางย่อมแตกต่างจากขจรวาล์ว ๗ ไป ทำให้เกิดปัญหาต่อผู้เรียนเป็นอันมาก

2.2 นักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2 และนักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4 ในมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีความคิดเห็นต่อปัญหาการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในด้านหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน และด้านการวัดผล และการประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยนักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4 แสดงความคิดเห็นว่าเป็นปัญหามากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2

การที่นักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4 มีความเห็นว่าเป็นปัญหามากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2 ทุกด้าน อาจจะเป็นเพราะนักศึกษาปีที่ 3 - 4 ศึกษาอยู่ในสถาบันแห่งนี้มานานกว่าย่อมมองเห็นรายละเอียดปลีกย่อยในสถาบันมากกว่า จึงทำให้มีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหามากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2

เมื่อพิจารณาปัญหาด้านหลักสูตร นักศึกษาทั้งสองกลุ่มมีความเห็นเกี่ยวกับปัญหาด้านนี้แตกต่างกัน โดยนักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4 มีความเห็นว่าเป็นปัญหาพอสมควร ส่วนนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2 เห็นว่าเป็นปัญหาน้อย ส่วนประเด็นปัญหาปลีกย่อย คงเหมือนกับที่ผู้วิจัยได้อภิปรายไว้ในข้อ 1.2 นอกจากนั้น ประเด็นปัญหาบางประเด็น เช่น เนื้อหาวิชาทางคำสอนในหลักสูตรซ้ำซ้อนกัน นักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4 เรียนและผ่านวิชาต่าง ๆ มากกว่าทำให้มองเห็นว่า วิชาบางวิชาซ้ำซ้อนกันชัดเจนยิ่งขึ้น

ด้านอาจารย์ผู้สอน นักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4 มีความเห็นว่าเป็นปัญหามากกว่าส่วนนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2 มีความเห็นว่าเป็นปัญหาน้อย เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นพบว่า ปัญหาเรื่องการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการสอน และอาจารย์บางส่วนต้องไปสอนที่สถาบันอื่น ทำให้ไม่มีเวลาปฏิบัติหน้าที่ในสถาบันแห่งนี้สมบูรณ์พอ เป็นประเด็นปัญหาที่ผู้วิจัยได้อภิปรายไว้ในข้อ 1.1 เช่นเดียวกัน

ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน นักศึกษาทั้งสองกลุ่มมีความเห็นโดยส่วนรวมต่อปัญหาด้านนี้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและมีความเห็นว่า เป็นปัญหาพอสมควร โดยนักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4 มีความเห็นว่าเป็นปัญหามากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2 เมื่อพิจารณาจากค่าคะแนนเฉลี่ยรวมนับว่าอยู่ในเกณฑ์ต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะ นักศึกษาเป็นพระภิกษุหรือสามเณร การแสดงออกหรือการเรียกร้องสิ่งต่าง ๆ บ่อยเป็นเรื่องที่สังคมเพศทั้งหลายไม่พึงกระทำ ฉะนั้นเมื่อมีปัญหาใด ๆ ก็มักจะยืดดูเบกขาเป็นที่ตั้ง

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณา แต่ละประเด็นปัญหาด้านอุปกรณ์การเรียนการสอนพบว่า ปัจจุบันอุปกรณ์การสอนมีไม่เพียงพอ เป็นปัญหามาก นักศึกษาบางส่วนเรียนอยู่สองสามปีแล้ว ยังไม่เคยเห็นอุปกรณ์การสอนเลยนอกจากฟังบรรยาย และเขียนรายงาน นอกจากนั้นก็ยังมีปัญหาอื่น ๆ เช่น ห้องสมุดมีขนาดเล็กไม่เหมาะสมกับผู้ไปบริการ สภาพของอุปกรณ์การสอนชำรุด และโลตส์คอมพิวเตอร์ไม่ค่อยมี ปัญหาต่าง ๆ นับว่าผู้บริหารสถาบัน อาจารย์ผู้สอนและคณะสงฆ์ น่าจะร่วมมือกันแก้ไข โดยเฉพาะรัฐบาลคงจะต้องหันมาเอาใจใส่อย่างจริงจังและเพิ่มงบประมาณมากขึ้น

ด้านการวัดผลและการประเมินผลนักศึกษาทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นโดยส่วนรวมต่อปัญหาด้านนี้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญโดยนักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4 มีความเห็นว่าเป็นปัญหามากกว่าส่วนนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2 มีความเห็นว่าเป็นปัญหาน้อย เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นปัญหาพบว่า การแจ้งผลการเรียน ค่อนข้างล่าช้า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่เป็นอาจารย์พิเศษ ความรวดเร็วในเรื่องการออกข้อสอบให้ตรงตามกำหนดเวลาที่ทางสถาบันกำหนด การส่งข้อสอบ การพิมพ์ ไร่เดียว การรับข้อสอบไปตรวจ และการส่งผลการสอบให้ทางสถาบันเพื่อแจ้งให้นักศึกษาทราบ นับเป็น เรื่องต้องเอาใจใส่อย่างจริงจังทั้งสิ้น

ส่วนด้านผู้เรียนและด้านสภาพแวดล้อม นักศึกษาทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาด้านผู้เรียนจากคะแนนเฉลี่ยจะเห็นว่า นักศึกษาทั้งสองกลุ่มมีความเห็นว่าเป็นปัญหาพอสมควร ประเด็นปัญหาที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำ นั้นย่อมหมายความว่า เป็นปัญหามาก คือ คณะสงฆ์ ให้ความสำคัญสนับสนุนต่อการศึกษาของผู้เรียนน้อยเกินไป ผู้เรียนไม่มีเวลาสำหรับการค้นคว้า

ในห้องสมุด และการเดินทางของผู้เรียนไม่สะดวกเท่าที่ควร สำหรับประเด็นปัญหาสุดท้าย เป็นเรื่องน่าเห็นใจผู้เรียนมาก เพราะเป็นพระภิกษุหรือสามเณร การเดินทางโดยอาศัยรถประจำทาง ในกรุงเทพมหานครซึ่งแน่นเป็นส่วนใหญ่ การที่พระภิกษุสามเณรจะขึ้นไปบนรถซึ่งมีคนเบียดเสียดกันนั้นย่อมเป็นเรื่องทำไม่ได้เป็นแน่ทำให้ต้องขึ้นรถรถคันต่อ ๆ ไป บางครั้งต้องรอนาน 2 - 3 ชั่วโมง แม้บางครั้งคนขับรถเองก็ไม่ยอมจอดตรกรับ เมื่อเห็นเป็นพระภิกษุ นับเป็นสาเหตุที่ทำให้ นักศึกษจำนวนหนึ่งในมหาวิทยาลัยเกษตรราชภัฏวชิรวิทยาสภามีสุขภาพจิตเสื่อม ดังที่ผู้วิจัยได้เสนอปัญหาด้านผู้เรียน ตามตารางที่ 28 ซึ่งมีความถี่ในประเด็นปัญหาสุขภาพไม่ต่ำถึง 56

ส่วนด้านสภาพแวดล้อมนับว่าเป็นปัญหาที่นักศึกษาทั้งสองกลุ่มมีความเห็นว่าเป็นปัญหาพอสมควรเหมือนกัน แต่เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นปัญหา พบว่าประเด็นที่เป็นปัญหามาก คือ ห้องเรียนไม่เพียงพอ ในบริเวณสถาบันชาติแกลนที่นั่งพักนอน และบริเวณสถาบันคับแคบ ซึ่งผู้วิจัยได้อธิบายในข้อ 1.2 แล้วเช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะต่ออาจารย์ผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์

ผลการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอาจารย์ผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ พบประเด็นที่เป็นปัญหามากที่สุดตามความเห็นของนักศึกษาได้แก่ อาจารย์บางส่วนต้องไปสอนที่สถาบันอื่น ทำให้ไม่พอเวลาปฏิบัติหน้าที่ในสถาบันแห่งนี้ สัมบูรณ์พอและการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการสอนน้อย นอกจากนี้ยังมีปัญหาในประเด็นเกี่ยวกับการใช้วิธีการสอนให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ ซึ่งนักศึกษามีความเห็นว่าเป็นปัญหาพอสมควร

ปัญหาดังกล่าวขอมติให้อาจารย์ผู้สอนมอง **เป็นจุด**ที่จะต้องปรับปรุงการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นกล่าวคือ

1. อาจารย์บางส่วนต้องไปสอนที่สถาบันอื่น ทำให้ไม่พอเวลาปฏิบัติหน้าที่ ในสถาบันแห่งนี้ สัมบูรณ์พอ จากการสำรวจของผู้วิจัยเองพบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่ คือประมาณร้อยละ 75 เป็นอาจารย์พิเศษที่มีภาระหน้าที่มากมายต้องรับผิดชอบต่องานที่ทำตามสถานที่ต่าง ๆ อยู่แล้ว และจากการสำรวจของผู้วิจัยก็พบอีกว่า ประมาณร้อยละ 77 เป็นผู้ซึ่งเคยศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์

มาก่อนทั้งสิ้น เมื่อเคยศึกษาในสถาบันแห่งนี้ก็เคยประสบปัญหาเช่นเดียวกัน ครั้นเมื่อได้
อุทิศตนเองมาช่วยสถาบัน เต็มซึ่งเป็น เรื่องที่ยังอยู่แล้ว ก็น่าจะได้ร่วมพลังความคิด ความสามารถ
ในการแก้ปัญหาร่วมกัน อาจจะมีการประชุม สังเกต เพื่อหาข้อสรุปในการดำเนินงานภายใน
สถาบันให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เช่น การจัดเวลามาสอน หรือ
การกำหนดเวลาเรียนใหม่ รวมถึงการแก้ปัญหาระยะยาว เช่น การตั้งเป็นสมาคม หรือ
การประสานงานกับผู้บริหารการศึกษาทั้งภายในสถาบันและผู้บริหารการศึกษาระดับชาติ

2. การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการสอนน้อย ผู้วิสัยทราบว่า เนื่องจาก
สถาบันอุดมศึกษาของสังคมขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินการ เรื่องนี้ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่
ส่งผลกระทบต่อกระบวนการเรียนการสอน หากแต่จะปล่อยให้สภาพการณ์เป็นเช่นนี้ คงไม่เป็นผลดี
ต่อนักศึกษาหรือพุทธศาสนิกชนเลยเป็นแน่ ในสภาวะเช่นปัจจุบันจึงจำเป็นต้องแก้ปัญหาเฉพาะหน้าไปก่อน
การที่ผู้สอนจะใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีในการเรียนการสอนโดยแทบไม่ต้องลงทุนเลยนั้น
ก็ขึ้นอยู่กับเทคนิคการสอนของอาจารย์เอง เช่น การสอนแบบอภิปรายการให้นักศึกษามีส่วนร่วม
มากขึ้น จะโดยการตั้งปัญหาตามเนื้อหาวิชาแล้วสืบผลจากให้นักศึกษาออกมาแก้ปัญหา อาจารย์ผู้สอน
คอยช่วยเหลือ ฯลฯ แม้ว่าจะเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ก็คงจะเป็นผลดีขึ้นกว่าการละเลย
ต่อปัญหา

3. การใช้วิธีการสอนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ถึงแม้ว่านักศึกษาจะมีความเห็นว่า
เป็นปัญหาพอสมควร แต่เมื่อพิจารณาจากความถี่ของข้อคำถามปลายเปิดก็พบว่าอยู่ในเกณฑ์สูง
โดยนักศึกษามีความเห็นเห็นว่าอาจารย์บางส่วนยังใช้วิธีการสอนเก่า ๆ ไม่รู้จักนำจิตวิทยามาใช้
ในการสอนหรือประยุกต์เนื้อหาให้ผู้เรียนนำไปใช้ในสภาพการณ์ของสังคมปัจจุบันได้จากความคิดเห็น
ดังกล่าวย่อมแสดงให้เห็นถึงข้อควรปรับปรุงสำหรับอาจารย์ได้อย่างดี และมีผลเกี่ยวข้องต่อผู้ซึ่ง
ทำหน้าที่เชิญอาจารย์พิเศษเข้ามาสอนน่าจะได้มีการประเมินผลการสอนของอาจารย์ผู้สอน
ในแต่ละภาคเรียน เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในการเชิญอาจารย์พิเศษเข้ามาสอนในภาคเรียน
อุดมศึกษาของสังคมต่อไป นอกจากนี้ปัจจุบันในสถาบันอุดมศึกษาของมราชวาล้านนามมาก ก็ได้มี
หน่วยงานเกี่ยวกับโครงการพัฒนาการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย ทางสถาบันอุดมศึกษา

ของสงฆ์ ก็น่าจะได้นำมาดำเนินการขอความช่วยเหลือ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงเรื่องดังกล่าว ได้สะดวกขึ้น

ข้อเสนอแนะต่อสถาบันและคณะสงฆ์

จากการศึกษาพบว่า ประเด็นที่เป็นปัญหาค่อนข้างสูง คือ ความคิดเห็นของนักศึกษา และอาจารย์โดยส่วนรวมให้ความเห็นว่า คณะสงฆ์ให้ความสำคัญสนับสนุนต่อการศึกษาของผู้เรียน น้อยเกินไป ตำราและหนังสือประกอบการเรียนในห้องสมุดมีน้อย ผู้เรียนไม่มีเวลาสำหรับการค้นคว้าในห้องสมุด บริเวณของสถาบันคับแคบ บรรณาค่าในห้องสมุดไม่เพียงพอต่อการศึกษาค้นคว้า ห้องเรียนไม่เพียงพอ

ปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าว นับว่าเป็นปัญหาเกี่ยวข้องกับหลายฝ่ายมาก ซึ่งการแก้ไขปัญหาคงต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรภายในสถาบันและภายนอกสถาบัน ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ผู้วิจัยใคร่ขอเสนอแนะดังนี้

การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ต้องยอมรับว่าการที่ประเทศไทยมีคำสอนพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ บุคลากรหลักที่จะเป็นผู้สืบทอดคำสอนให้ดำรงคงอยู่ได้หรือไม่ก็คือ พระภิกษุทั้งหลาย หากพระภิกษุไม่ได้รับการศึกษาที่ดีพอหรือไม่ได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพแล้ว คำสอนพุทธก็คงได้รับผลกระทบกระเทือนไปตัวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ คณะสงฆ์อันหมายถึง มหาเถรสมาคมเอง ก็คงมีภาระหน้าที่มากมาย แต่หากจะเอาใจใส่ต่อการการศึกษาระดับอุดมศึกษาของสงฆ์น้อยเกินไป ย่อมเป็นการจำกัดความเจริญรุ่งเรืองแห่งพุทธศาสนาให้รู้ตื้นตันต่อสภาพการณ์ของสังคมปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้น คณะสงฆ์ทั้งมหานิกาย และธรรมยุติกนิกาย รวมทั้งผู้บริหารทั้งมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหามกุฏราชวิทยาลัย น่าจะได้หันหน้ากันปรึกษาหารือในประเด็นปัญหาการศึกษาของสถาบันทั้งสองอย่างจริงจัง และด้วยใจเป็นธรรม มีการแลกเปลี่ยน

หรือใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วบางอย่างร่วมกัน เช่น อาจารย์ ตำรา หลักสูตร อาคารสถานที่ อุปกรณ์ งบประมาณ ฯลฯ นอกจากนี้ควรแก้ปัญหาระยะแรก เช่น การที่ผู้เรียนมีเวลาสำหรับการค้นคว้าในห้องสมุดน้อย อาจจะช่วยสาเหตุจากทางวัดที่ผู้เรียนพักอาศัยไม่สนับสนุน ก็คงจะต้องมีหนังสือแจ้งไปเพื่อขอความร่วมมือ หรืออาจเป็นเพราะห้องสมุดเปิดในช่วงเวลาที่พร้อม ๆ กับผู้เรียนต้องเข้าห้องเรียน น่าจะได้พิจารณาขยายเวลา ในระยะที่มีงบประมาณอันจำกัด ไม่สามารถจ้างเจ้าหน้าที่ประจำได้ ก็คงจะต้องแนะนำวิธีการใช้ห้องสมุดที่ถูกวิธี ส่วนหนังสือที่น้อยก็น่าจะได้ติดต่อกับสถานศึกษาต่าง ๆ โดยผ่านคณาจารย์พิเศษที่เข้ามาสอนในสถาบัน อยู่แล้วรวมทั้งขอความช่วยเหลือไปยังกรรมการศาสนาหรือหน่วยงานอื่น ๆ

ในการแก้ปัญหาระยะยาว เมื่อสถาบันทั้งสองต่างทำงานร่วมกันเช่นนี้ ย่อมสะดวกมากขึ้น ต่อการประสานงานกับกรรมการศาสนา เพื่อของบประมาณเพิ่มมากขึ้นในการขอซื้ออุปกรณ์สิ่งนักศึกษา ปรับปรุงสถาบันให้มีบรรยากาศของการศึกษาทางพุทธศาสนาอย่างแท้จริง หรือย้ายสถาบันไปอยู่ที่พุทธมณฑลหรือสถานที่อื่น ๆ ตามความเหมาะสมต่อไป ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศของการศึกษารธรรมอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ควรจะได้มีการปรับปรุงด้านการบริหารภายในสถาบัน เพราะทั้งนักศึกษาและอาจารย์ทั้งสองสถาบันต่างมีความเห็นว่าควรปรับปรุง ซึ่งมีความถี่สูงตามตาราง 26 และตาราง 28 เช่น จัดรูปแบบการบริหารงานใหม่ กำหนดวาระของผู้บริหาร กำหนดระเบียบแบบแผนของการเข้าสู่ตำแหน่งต่าง ๆ สร้างสรีระบรรยากาศของความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น เปิดโอกาสแก่ผู้มีความรู้ความสามารถทั้งภายใน และจากภายนอกสถาบัน เช่น เปิดโอกาสให้พระภิกษุรุ่นใหม่ที่มีความคิดก้าวหน้ามาร่วมงานมากขึ้น โดยคำนึงถึงสมรรถกัณฑ์หรือหลักอาวุโสทางพรรษาน้อยลง เชิญคณาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถจากภายนอกสถาบันมาร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย เป็นต้น

ข้อเสนอแนะต่อกรรมการค่าเล่าเรียน

1. ในฐานะที่กรรมการค่าเล่าเรียนเป็นหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับค่าเล่าเรียนทุกค่าเล่าเรียนในประเทศไทยโดยตรง ค่าเล่าเรียนที่ได้ชื่อว่าเป็นค่าเล่าเรียนประจำชาติ ดังนั้นค่าเล่าเรียนจะเจริญรุ่งเรืองหรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับความเอาใจใส่ต่อคุณภาพของผู้ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นค่าเล่าเรียนต่อไป ดังนั้นกรรมการค่าเล่าเรียนจึงน่าจะได้อำนาจเข้าไปเอาใจใส่ต่อการศึกษานับตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาอย่างจริงจังมากขึ้น
2. เติมนงบประมาณให้กับทางสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์มากขึ้น (ปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ทั้งสี่แห่งได้รับงบประมาณปีละ 2,000,000 บาทเท่านั้น)
3. พิจารณาแต่งตั้งผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการศึกษาของสงฆ์เป็นคณะกรรมการประสานงานระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ทั้งสี่แห่งและระหว่างคณะสงฆ์ด้วยกัน เพื่อทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการจัดการศึกษาของสงฆ์ระดับนี้อย่างจริงจัง
4. ทำหน้าที่เป็นผู้จัดหาเอกสาร ตำรา หนังสือ อุปกรณ์การเรียนการสอน ตลอดจนวัสดุครุภัณฑ์จำเป็นให้กับทางสถาบันมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาปัญหาการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ ปัญหาที่ได้ตั้งอยู่ในลักษณะกว้าง และเป็นเรื่องเกี่ยวพันกับเรื่องใหญ่ ๆ บางเรื่องอย่างแยกไม่ออก เช่น เรื่องการบริหาร เรื่องงบประมาณ เรื่องการรับรองวิทยฐานะของสถาบันสงฆ์ การวิจัยครั้งต่อไปควรได้ศึกษาเฉพาะเรื่องนั้น ๆ เพื่อจะได้ทราบปัญหาอย่างเฉพาะเจาะจงและเด่นชัดขึ้น
2. ปัญหาที่กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาค่อนข้างมาก คือ ด้านหลักสูตร จึงน่าจะได้มีการวิเคราะห์และพัฒนาหลักสูตรโดยหลักวิชาที่ยึดเหนี่ยวยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- การคำนวณ, กรม กองการคำนวณศึกษา รายงานข้อมูลเกี่ยวกับสำนักเรียนพระปริยัติธรรม
ที่จะได้รับการพิจารณายกขึ้นเป็นสำนักเรียนพระปริยัติธรรมตัวอย่าง ปีการศึกษา 2523 -
2524, ฝ่ายปริยัติศึกษา กองการคำนวณ กรมการศาสนา 2523, 68 หน้า
- _____ สังคม 22 รายงานการคำนวณ ประจำปี 2522 โรงพิมพ์การศาสนา 2523,
 360 หน้า
- _____ เอกสารสำหรับใช้ประกอบการพิจารณา เรื่องการศึกษาของคณะสังฆม กองการคำนวณ
 กรมการศาสนา 2521, 374 หน้า
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน รายงานการวิจัยเรื่องระบบอุดมศึกษาไทย
 สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี 2522, 210 หน้า
- คามสุโอ (นามแฝง) "สังคมและคำนวณ" : กลไกให้การศึกษาแก่บุตรชาวไทย
 อีกส่วนหนึ่ง " สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 4 : 36 กรกฎาคม 2521
- _____ "สังคมและคำนวณ : มหาวิทยาลัยสังฆม ความสัมพันธ์ในกาลเวลา" สยามรัฐ
สัปดาห์วิจารณ์ 14 : 28 กันยายน 2523
- จินดา อาจารย์กุสโล, พระมหา และ อติศักดิ์ ทองบุญ "การสอนวิชาปรัชญาใน
 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย" พุทธสาร 2 : 36 - 45 กุมภาพันธ์ 2523
- ข้าวบ โพรสิตา มหาวิทยาลัยสังฆมในสังคมไทย สหประชาพาสิตย์ 2522, 195 หน้า
- แถลงการณ์คณะสังฆมฉบับพิเศษ โรงพิมพ์การศาสนา 57 : 349 - 356 มิถุนายน 2512
- ทรงวิทย์ แก้วศรี "จากพ่อ ถึงลูกมหาสุฟ้า" ใน มหาสุฟ้า ในทัศนะของข้าพเจ้า หน้า 206 -
 207 อมรินทร์การพิมพ์ 2522
- ทวีป อภิสิทธิ์ "การประเมินความพร้อมของสถาบันอุดมศึกษาโดยยึดมาตรฐานคุณวุฒิของ
 อาจารย์เป็นเกณฑ์" ศุภปริทัศน์ 10 : 38 - 43 ตุลาคม 2522

ธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัย รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษากลุ่มประชากรภาคตะวันออก

เชียงใหม่ที่ย้ายถิ่นไปตั้งภูมิลำเนาอยู่ในนิคมสร้างตนเองทุ่งโพธิ์ทะเล จังหวัดกำแพงเพชร

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2515, 69 หน้า

ธนุ แลวงศักดิ์ "ล้นปรียญาพระ ไหมหน้สัสดีวร" มติชน 22 มิถุนายน 2525 หน้า 1, 12

ป.ป.อ (นามแฝง) "ความเป็นมาของคำสั่งกระทรวงมหาดไทย" พุทธจักร 6 : 34 - 48

มิถุนายน 2512

ประยุทธ์ ปยุตโต สถาบันสังคมกับสังคมปัจจุบัน ม.ป.ท. 2517, 24 หน้า

ประสงค์ แสงแก้ว พฤติกรรมการณ์สอนของอาจารย์ในวิทยาลัยครูลำปาง ตามทัศนะและ

ความคาดหวังของนักศึกษา ปรียญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

2521, 68 หน้า อัดสำเนา

ประสิทธิ์ มณีไสย ปัญหาการเรียนการสอนวิชาเอกศึกษาศาสตร์ระดับปริญญาตรีในวิทยาลัยครู

วิทยานิพนธ์ ค.ม. สุโขทัยวิทยาลัย 2522, 119 หน้า อัดสำเนา

ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, สำนักงาน รายงานแสดงกิจการประจำปีการศึกษา 2524

ของวิทยาลัยพายัพ กองสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ทบวงมหาวิทยาลัย 2525, 4 หน้า

อัดสำเนา

พระราชวรานันท์ "บทนำ" ใน มหาวิทยาลัยสงฆ์ในสังคมไทย หน้า 1 - 12 พ.

สหประชาชาติ 2522

พระศรีวิสุทธิกวี "ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะบางประการในการปรับปรุงและวางแผนการศึกษา

ของคณะสงฆ์" ใน พิธีประสาทปริญญาศาสนศาสตร์บัณฑิต ม.ม.ร. วันที่ 26 ไม่มีเลขหน้า

โรงพิมพ์ศรีอนันต์ 2523

พายัพ, วิทยาลัย ระเบียบการทั่วไป ปีการศึกษา 2525 และ 2526 วิทยานิพนธ์การพิมพ์

2525, 302 หน้า

พุทธทาสภิกขุ คำสอนศึกษาของเราทันสมัยหรือ ? ม.ป.ป. 4 หน้า พิมพ์ดีด

พุทธทรัพย์ วงษ์พาณิชย์ องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ผลทางการเรียนในระดับปริญญาตรี

(ค.บ.) ของบุคลากรทางการศึกษาและครูประจำการ ในวิทยาลัยครู กรุงเทพมหานคร

ปริญญาณพนธ์ ฤค.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2523, 69 หน้า

อัดสำเนา

ไพรัช ลุ่มชาติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ เมธี พงศ์โสภณ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่วิทยาลัยแสงธรรม

เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม พ.ศ. 2525

มโน กฤษณจินดา มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในที่คณะของข้าพเจ้า อมรินทร์การพิมพ์ 2522, 231 หน้า

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาธาตุวิทยาลัย : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สหประชาพาณิชย์
2522, 117 หน้า

_____ เอกสารบางส่วนเกี่ยวกับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ม.ป.ป.,

3 หน้า

มหาวิทยาลัย, ทบวง การแถลงข่าว การสอบรวมเข้ามหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

กองบริการการศึกษา 2525, 3 หน้า อัดสำเนา

_____ การประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอน

ตามโครงการอบรม ผู้ฝึกอบรม 2521, 334 หน้า อัดสำเนา

_____ การสัมมนาฉบับดี เรื่องการส่งเสริมคุณภาพงานของคณะวิชาในมหาวิทยาลัย โครงการ

พัฒนามหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย 2519, ผ.135 หน้า อัดสำเนา

_____ เกณฑ์การขอจัดตั้งวิทยาลัยเอกชน กองสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ทบวงมหาวิทยาลัย

ม.ป.ป. 12 หน้า อัดสำเนา

_____ เกณฑ์มาตรฐานกลางสำหรับการจัดทำโครงการพัฒนาการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา

ในร่างแผนพัฒนาฯ ระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) กองแผนงานทบวงมหาวิทยาลัย

2525, 19 หน้า อัดสำเนา

_____ ประกาศทบวงมหาวิทยาลัย เรื่องเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรปริญญาตรี พ.ศ. 2525

(ฉบับร่าง) กองวิชาการ ทบวงมหาวิทยาลัย 2525, 3 หน้า อัดสำเนา

มหาวิทยาลัย, ทบวง รายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการเรียนรู้การสอนในมหาวิทยาลัย

โครงการพัฒนามหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย 2518, 108 หน้า อัดสำเนา

บุพผา บุบผะ การศึกษาค้นคว้าการเรียนรู้การสอนวิชาช่างครู ในวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร

ปริญญาโท กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2522, 114 หน้า

อัดสำเนา

บุพดี ลู่วรรณศิริ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนการเรียนรู้การสอน ของโรงเรียนพยาบาล

ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2520, 177 หน้า

อัดสำเนา

เบาวดี ราชชัยกุล, ดร. "หลักการวัดและประเมินผลทางการศึกษา" วารสารครูคำสัตว์

5 : 14 - 23 กันยายน - ตุลาคม 2521

ระวี ภาวิไล "แนวคิดเรื่อง วิชาการในมหาวิทยาลัย" อุษณศึกษา 16 : 44 กันยายน -

ตุลาคม 2512

วรรณงาม รุ่งโรจน์พงษ์ ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับสติปัญญา ปริญญาโท

กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2522, 76 หน้า อัดสำเนา

วราณี คิตละเอียด ความขัดแย้งของบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในวิทยาลัยครู

ภาคตะวันออกเฉียง ปริญญาโท กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2520,

120 หน้า อัดสำเนา

วารี อันทรวชิรา การประเมินผลมาตรฐานการให้เกรดของอาจารย์ต่อนิสิต ชั้นปีที่ 4

วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ปีการศึกษา 2514 ปริญญาโท กศ.ม. วิทยาลัย

วิชาการศึกษา ประสานมิตร 2515, 118 หน้า อัดสำเนา

วิไลศร ศรีสำอาน "สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการทางการศึกษาของประเทศไทย"

อุษณศึกษา 5 : 18 - 25 พฤษภาคม 2518

วิทย์ วิศุขเวทย์, ดร. "ปรัชญาและวิถีสอนและการศึกษา" ใน การสอนและการวัดผล

การศึกษา หน้า 1 ถึงหน้า 2 ฝ่ายวิชาการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2518

ศรีพัก มีเกษมสุข "ทวาทกรรมตรี" ใน มหาวิทยาลัย ในทัศนะของข้าพเจ้า หน้า 183 - 185

อมรินทร์การพิมพ์ 2522

สภาการศึกษามหาวิทยาลัย แถลงการณ์ผลการสภาการศึกษามหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2489 - 2514 พุทธศักราชพิมพ์ ม.ป.ป., 586 หน้า

ประวัติและหลักสูตรของสภาการศึกษามหาวิทยาลัย 2518, 23 หน้า

อัสส้านา

สมัย ญาณโสมโณ, พระมหา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ พุทธจักร เป็นผู้สัมภาษณ์ พิมพ์จุฬาลงกรณ
รายวิทยาลัย เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2521

สมร วราภโร, พระมหา และพระมหาโสมโณ ผู้เมธี "ภาษาบาลีกับภาษาอังกฤษ" ใน
อนุสรณ์ประสาธน์ปริญาต์คำล้นคำล้นดัดจริต ปี 2521 . ลงวันที่ 14 ถึง 24 ไม่มีเลขหน้า 2521

ลวงนา พรพัฒน์กุล, ดร. การศึกษาและการดำรงสมณะเพศของสงฆ์ไทย รายงานการวิจัย

ฉบับที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตกลาง 2524, 5 - 22 หน้า อัสส้านา

สุดาวดี ภูมวัฒน์ ทัศนคติของนักศึกษาระบบคำล้นต่อพุทธคำล้นและพระสงฆ์ วิทยานิพนธ์

ส.ม. จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย 2521, 166 หน้า อัสส้านา

สุทธิ ประจักษ์ดี ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพในการสอนของนักศึกษาครูประกาศนียบัตร

วิชาการศึกษาชั้นสูง วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย 2520, 186 หน้า

อัสส้านา

สุพจน์ ประเสริฐศรี "ความไม่เสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา" ศูนย์ศึกษา 20 : 88

ตุลาคม - ธันวาคม 2517

สุมาลี สุวรรณแสง ระบบบริหารการศึกษาในพระพุทธานุภาพในประเทศไทย วิทยานิพนธ์

ค.ม. จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย 2517, 233 หน้า อัสส้านา

สุลักษณ์ ศิวรักษ์ คัมภีร์คำล้น สำนักพิมพ์ลายสือไทย 2522, 287 หน้า

"คำล้นกับการพัฒนาสังคม" สังคมศึกษา 2 : 12 - 19 พฤษภาคม - มิถุนายน

2523

แสงธรรม, วิทยาสัย วิทยาสัยแสงธรรมระเบียบการทั่วไปและหลักสูตร ม.ป.ท.

ม.ป.ป., 76 หน้า

อรรถพร คุณพันธ์ การสร้างแบบสำรวจจำแนกสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัยไทย วิทยานิพนธ์

ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2521, 93 หน้า ฮัดสำเนา

อุทุมพร ทองอุไทย "การประเมินผลการสอนของอาจารย์" ใน การสอนและการวัดผล

การศึกษา หน้า 85 - 116 พิมพ์ครั้งที่ 1 โดยวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2518

Cronbach, Lee Joseph. Essential of Psychological Testing. 3rd ed., New York, Haper, 1970. 752 p.

Edwards, Allen. Experimental Design in Psychological Research. New York, Rinehart and Company, Inc., 1968. 466 p.

Eraut, Michael. "Promoting Innovation in Teaching and Learning: Problems, Processes, and Institutional Mechanisms," Higher Education. No. 4 : 13 - 26, December, 1975.

Ferguson, Geoge A. Statistical Analysis in Psychology and Education. New York, McGraw - Hill Book Co., 1976. 446 p.

Greenwood, G.E. and others. "the Student Evaluation of College Teaching Behavior," Journal of Educational Measurement. 2 : 141 - 143, Summer , 1974.

McClelland, Elizabeth M. " An Investigation of Selected Non-intellectual Variables and Their Relationship to College Academic Achievement," Dissertation Abstracts. 30 : 2329 - A, 1969.

Jencks, Christoper. "Social Stratification and Higher Education," in Financing Higher Education. p. 71., The American College Testing Program, 1971.

Romine, Stephen. "Student and Faculty Perception of an Effecton University Instructional Climate," The Journal of Educational Research. 68(3) : 139 - 143 November 1974.

Schweer, Jean E. Creative Teaching in Clinical Nursing. Saint Louise, The C.V.Mosby Company, 1972. 316 p.

Willgose, Carl E. The Curriculum in Physical Education. New Jersey,
Prentice - Hall, Inc., 1974. 386 p.

Yamane, Taro. Statistics : an Introductory Analysis. 3rd ed.,
New York, Harper, 1973. 1130 p.

חברת אור

ภาคผนวก ก.

คำสั่งมหาเถรสมาคม และ

หลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์

คำสั่งมหาเถรสมาคม

เรื่อง การศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์

พ.ศ. 2512

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505
มหาเถรสมาคมออกคำสั่งไว้ ดังนี้

ข้อ 1 คำสั่งนี้เรียกว่า "คำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่องการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ พ.ศ. 2512"

ข้อ 2 ให้ใช้คำสั่งนี้ตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์เป็นต้นไป

ข้อ 3 นับตั้งแต่วันประกาศใช้คำสั่งนี้ ให้การศึกษาของสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ ณ วัดบวรนิเวศวิหาร และของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ ณ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ซึ่งดำเนินการอยู่แล้ว เป็นการศึกษาของคณะสงฆ์

ข้อ 4 ในการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง ตามคำสั่งนี้ให้มีสภามหาวิทยาลัยของสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัยสภาหนึ่ง ทำหน้าที่บริหารการศึกษาของสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ และสภามหาวิทยาลัยของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยสภาหนึ่ง ทำหน้าที่บริหารการศึกษาของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์

สภามหาวิทยาลัยของสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย ประกอบด้วยนายกสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นนายกสภามหาวิทยาลัย ประธานกรรมการสภาการศึกษา มหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นรองนายกสภามหาวิทยาลัย รองประธานกรรมการสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย เลขาธิการ รองเลขาธิการและคณบดี เป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัย

โดยตำแหน่ง และกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิอีกไม่เกิน 9 ท่าน ซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้ง ตามคำกราบทูลของนายกสภาการศึกษามหาวิทยาลัย

ให้เลขาธิการสภาการศึกษามหาวิทยาลัย เป็นเลขาธิการมหาวิทยาลัยของสภาการศึกษามหาวิทยาลัย

สภามหาวิทยาลัยของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประกอบด้วย สภานายกมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นนายกสภามหาวิทยาลัย อธิการบดีเป็นรองนายกสภามหาวิทยาลัย รองอธิการบดีเลขาธิการ รองเลขาธิการและคณบดี เป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยโดยตำแหน่ง และกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิอีกไม่เกิน 9 ท่าน ซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งตามคำกราบทูลของสภานายกมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ให้เลขาธิการมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นเลขานุการสภามหาวิทยาลัยของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของสภามหาวิทยาลัยทั้งสอง ดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นตำแหน่งตามวาระ อาจได้รับการแต่งตั้งอีกก็ได้

นอกจากพ้นตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

1. ถึงมรณภาพ หรือตาย
2. พ้นจากความเป็นภิกษุ
3. ลาออก
4. มีพระบัญชาให้ออก

เมื่อกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของสภามหาวิทยาลัยทั้งสองพ้นตำแหน่งก่อนวาระ สมเด็จพระสังฆราชจะได้ทรงแต่งตั้งผู้ขึ้นเป็นกรรมการแทน ตามคำกราบทูลของนายกสภาการศึกษามหาวิทยาลัย หรือสภานายกมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แล้วแต่กรณี

กรรมการผู้ได้รับการแต่งตั้งตามวรรคก่อน อยู่ในตำแหน่งตามวาระของกรรมการซึ่งตนแทน

ข้อ 5 ให้สภามหาวิทยาลัยทั้งสองตั้งกล่าวในข้อ 4 มีอำนาจและหน้าที่ภายใน
มหาวิทยาลัยของตน ดังนี้

- (1) กำหนดหลักสูตรการศึกษาศึกษา
- (2) พิจารณาการจัดตั้งยุบรวมและเลิกล้มคณะวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย ภาควิชา และหรือส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นในมหาวิทยาลัย
- (3) พิจารณาการแต่งตั้งและถอดถอนอธิการบดี รองอธิการบดี เลขานุการ หรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น ซึ่งเทียบเท่าตำแหน่งดังกล่าวในมหาวิทยาลัย
- (4) พิจารณากำหนดงบประมาณ ค่าใช้จ่ายประจำปีของมหาวิทยาลัย
- (5) สัดวาระระเบียบเกี่ยวกับการเงินและทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย
- (6) วางระเบียบ และข้อบังคับอื่น ๆ ตลอดจนระเบียบการวัดผล และดำเนินการวัดผลทุกอย่าง เพื่อให้ลุ่มแก่กักดีและสิทธิแห่งปริญญาทุกประการ
- (7) อนุมัติให้ปริญญา ประกาศนียบัตรชั้นสูง อนุปริญญาและประกาศนียบัตร
- (8) ดำเนินการประสานปริญญา และหรือมอบประกาศนียบัตรแก่ผู้สำเร็จหลักสูตรการศึกษาแขนงต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย
- (9) ปฏิบัติการอื่น ๆ ภายในขอบเขตของมหาวิทยาลัย ในเมื่อไม่ขัดต่อนโยบายของคณะสงฆ์
- (10) ส่งเสริมการศึกษาและการค้นคว้าวิจัยในมหาวิทยาลัยให้เจริญยิ่งขึ้น

ข้อ 6 นายกสภาการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ และสภานายกมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์นั้น สมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้ง โดยคำกราบทูลของสภาการศึกษาของคณะสงฆ์

ข้อ 7 ถ้าเป็นการสมควร มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสี่จะร่วมกันจัดการศึกษาชั้นบัณฑิต
วิทยาลัยอีกส่วนหนึ่ง โดยอนุมัติของสภาการศึกษาของคณะสงฆ์ก็ได้

ข้อ 8 ระเบียบการประมุขสภามหาวิทยาลัยทั้งสอง ให้หน้ากฎหมาย เกรสมาตราฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2506) ว่าด้วยระเบียบการประมุขมหาวิทยาลัยสงฆ์มาใช้โดยอนุโลม

ข้อ 9 ในแต่ละมหาวิทยาลัย ให้มีอธิการบดี หรือตำแหน่งเทียบเท่า เรียกชื่ออย่างอื่น ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดรูปหนึ่ง หน้าที่และรับผิดชอบงานทางด้านธุรการ และหรือตามที่ อธิการบดีจะมอบหมาย

ถ้าจำเป็นจะให้มีรองอธิการบดี หรือตำแหน่งเทียบเท่าที่เรียกชื่ออย่างอื่น ตามที่ มหาวิทยาลัยกำหนดและหรือรอง เลขาธิการอีกรูปหนึ่ง หรือหลายรูป โดยอนุมัติของสภามหาวิทยาลัยได้

อธิการบดี รองอธิการบดี เลขาธิการ รองเลขาธิการ หรือตำแหน่งเทียบเท่า ที่เรียกชื่ออย่างอื่น ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดนั้น สมิเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งโดยคำกราบทูล ของสภามหาวิทยาลัย

บทเฉพาะกาล

ข้อ 10 การศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง ที่ดำเนินการมาแล้วก่อนออกคำสั่ง มหาเถรสมาคมนี้ ให้ถือว่าเป็นการศึกษาที่ปฏิบัติชอบด้วยคำสั่งมหาเถรสมาคมทุกประการ เมื่อประกาศใช้คำสั่ง มหาเถรสมาคมนี้แล้ว ให้มหาวิทยาลัยทั้งสองแห่งรับดำเนินการให้เป็นไป ตามคำสั่งมหาเถรสมาคมนี้ ภายใน 1 ปี

ข้อ 11 ในระหว่างที่ยังมิได้มีการจัดตั้ง สภาการศึกษาของคณะสงฆ์ อำนาจหน้าที่ใด ตามคำสั่งนี้ หากระบุให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสภาการศึกษาของคณะสงฆ์ ให้เป็นอำนาจหน้าที่ ของมหาเถรสมาคม

ข้อ 12 ให้นายกสภาการศึกษามหาเถรราชวิทยาลัย และสภานายกมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย รักษาการให้เป็นไปตามคำสั่งนี้

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2512

(ลงพระนาม)

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ

(สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ)

สมเด็จพระสังฆราช

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

หลักสูตรปริญาคำสอนคำสตรบัตถิต

ของ

สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยพระพุทธคำสอน

พุทธศักราช 2518

จุดมุ่งหมาย

หลักสูตรปริญาคำสอนคำสตรบัตถิต มีความมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อผลิตนักวิชาการทางคำสอนที่มีคุณวุฒิสูง มีอุดมคติสูง มีความประพฤติดี เป็นคำสอนทายาทที่ดีของพระพุทธคำสอน
2. เพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษาวิชาการสมัยใหม่ อันไม่ขัดต่อสัมณวิสัย และสามารถนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่พระพุทธคำสอน
3. เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถในการค้นคว้าวิจัย การธำรงรักษาและการเผยแผ่พระพุทธคำสอนทั้งในและนอกประเทศ
4. เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความสามารถในการบำเพ็ญประโยชน์ แก่สังคม ประเทศชาติ และพระคำสอน เหมาะแก่กัลลสมัย
5. เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความสามารถในการสอน อบรม โต้ตอบ อภิปราย วิชาการทางพระพุทธคำสอน และแนะแนวทางชีวิตที่ถูกต้อง
6. เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความสามารถในการเป็นผู้นำ และเป็นตัวแทนทางพระพุทธคำสอนได้เป็นอย่างดี
7. เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้และความสามารถเหมาะสมแก่การเป็นคำสอนทายาท อันจะเป็นไปเพื่อความเจริญรุ่งเรือง และความมั่นคงของพระพุทธคำสอน

หลักการทั่วไป

1. อัตราส่วนระหว่างวิชาสามัญ และวิชาคำนวณ

โดยทั่วไป ให้ถืออัตราส่วนวิชาสามัญประมาณ 65% และวิชาคำนวณประมาณ 35%

2. การกำหนดจำนวนหน่วยกิต

ในหลักสูตร 4 ปี มีการสอนทั้งหมดไม่น้อยกว่า 144 หน่วยกิต และไม่เกิน 150

หน่วยกิต โดยแบ่งการสอนตามระดับชั้นดังนี้

ชั้นปีที่ 1	จัดสอนประมาณ	36	หน่วยกิต
ชั้นปีที่ 2	จัดสอนประมาณ	36	หน่วยกิต
ชั้นปีที่ 3	จัดสอนประมาณ	35	หน่วยกิต
ชั้นปีที่ 4	จัดสอนประมาณ	36	หน่วยกิต

3. การกำหนดจำนวนหน่วยกิต และชั่วโมงเรียนต่อสัปดาห์

3.1 รายวิชาบางวิชาปรากฏตามตัวเลขว่า จำนวนชั่วโมงเรียนต่อสัปดาห์ เท่ากับ จำนวนหน่วยกิต ในกรณีเช่นนี้ให้เป็นที่เข้าใจว่า จะต้องปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง เป็นเวลาเพิ่มอีก ประมาณ 2 เท่า ของจำนวนหน่วยกิตนั้นเสมอ เช่น "พระสูตรต้นตปิฎก 2 หน่วยกิต" หมายความว่า มีชั่วโมงเรียนในชั้นเท่ากับ 2 ชั่วโมง ต่อสัปดาห์ นักศึกษาจะต้องใช้เวลาปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง อีกประมาณ 4 ชั่วโมง ต่อสัปดาห์ เช่น อ่านหนังสือที่กำหนดไว้ในห้องสมุด และเขียนรายงานประจำ รายวิชา เป็นต้น

3.2 รายวิชาบางวิชาปรากฏตามตัวเลขว่า จำนวนชั่วโมงเรียนต่อสัปดาห์มากกว่า จำนวนหน่วยกิต ในกรณีเช่นนี้ให้เป็นที่เข้าใจว่า จะต้องปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง ตามจำนวนเวลาที่ กำหนดไว้ และยังคงค้นคว้าจากหนังสือต่าง ๆ ในห้องสมุด และเขียนรายงานประจำรายวิชาอีกด้วย

เช่น "วิชาการเขียนเรียงความภาษาอังกฤษ 1 1(4) หน่วยกิต" หมายความว่า มีค่า 1 หน่วยกิต นักศึกษาจะต้องอยู่ในห้องเรียน และหรือห้องปฏิบัติการรวม 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เช่น อ่านหนังสือที่กำหนดให้ในห้องสมุด และเขียนรายงานประจำรายวิชา เป็นต้น

4. การคัดเลือกประเภทวิชา

หลักสูตรชั้นปริญญาตรีคำนวณค่าสัปดาห์ที่ประกอบด้วยวิชาประเภทต่าง ๆ ดังนี้

4.1 วิชาพื้นฐานทั่วไป ได้แก่วิชาที่นักศึกษาทุกคนจะต้องเรียนเหมือนกันหมด

4.2 วิชาเอก วิชาโท ได้แก่วิชาที่กำหนดให้นักศึกษาเลือกเรียน ตามความสนใจและความถนัดของตน โดยให้เลือกเรียนในระดับชั้นปีที่ 3 และปีที่ 4

4.3 วิชาเลือก ได้แก่วิชาที่กำหนดให้นักศึกษาเลือกเรียนตามความเหมาะสม เพื่อให้ส่งเสริมวิชาเอก

4.4 วิชาคำนวณบังคับ ได้แก่วิชาที่เกี่ยวข้องกับคำนวณโดยตรง เช่น วิชาคำนวณเปรียบเทียบ เป็นต้น

5. การศึกษาภาคปฏิบัติ

นักศึกษาทุกคนที่เรียนจบหลักสูตรภาควิชาการแล้ว ต้องปฏิบัติตามฐาน และปฏิบัติคำนวณกิจ ซึ่งเป็นหลักสูตรภาคปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ทั้ง 3 อัน ตามหลักการทางพระพุทธศาสนา คือ ปรียัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ และเพื่อให้นักศึกษาได้ตอบแทนคุณพระศาสนา ได้มีประสบการณ์และได้บำเพ็ญประโยชน์แก่สังคม แต่ไม่นับเป็นหน่วยกิต จึงกำหนดเป็นระเบียบปฏิบัติไว้ดังนี้

5.1 ปฏิบัติกรรมฐาน ณ สถานที่ และตามระยะเวลาซึ่งมหาวิทยาลัยกำหนดให้เป็นคราว ๆ ไป

5.2 ปฏิบัติคำสอนกิจ เป็นระยะเวลา 1 ปี คือ

- 5.2.1 ไปปฏิบัติคำสอนกิจในต่างจังหวัด ตามคำสั่งของมหาวิทยาลัย หรือ
- 5.2.2 เป็นเจ้าหน้าที่หรือครูอาจารย์ ในสถานศึกษาที่มหาวิทยาลัยกำหนดให้ หรือ
- 5.2.3 ไปทำคำสอนกิจอื่น ๆ ตามแต่มหาวิทยาลัยจะกำหนด หรือ
- 5.2.4 ปฏิบัติคำสอนกิจในวัดของตน โดยเจ้าอาวาสแจ้งความจำนงค์ต่อมหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยอนุมัติ

นักศึกษาที่อยู่ในระหว่างการศึกษภาคปฏิบัติ ตามที่ระบุไว้ในข้อ 5.1 และ 5.2 ต้องทำรายงานผลการที่ได้ปฏิบัติเล่นอมมหาวิทยาลัยด้วย ซึ่งจะถือว่าได้ปฏิบัติครบถ้วนตามกฎหมาย และระเบียบของมหาวิทยาลัย

การพิจารณาอนุมัติปริญญา

- 1. การพิจารณาอนุมัติปริญญา เป็นหน้าที่ของมหาวิทยาลัย
- 2. สภามหาวิทยาลัย จะพิจารณาอนุมัติปริญญาแก่นักศึกษาที่มหาวิทยาลัยเสนอชื่อต่อสภามหาวิทยาลัยเท่านั้น
- 3. การเสนอชื่อนักศึกษาผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรต่อสภามหาวิทยาลัย เพื่อพิจารณาอนุมัติปริญญา เป็นหน้าที่ของมหาวิทยาลัย
- 4. นักศึกษาที่มหาวิทยาลัย จะเสนอชื่อต่อสภามหาวิทยาลัย เพื่อพิจารณาอนุมัติปริญญา จะต้องมีการเรียนทั้งภาควิชาการ และภาคปฏิบัติตามกฎหมาย ดังนี้
 - 4.1 เรียนครบจำนวนหน่วยกิตของวิชาต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในแผนการเรียนของแต่ละคณะ
 - 4.2 ได้แต้มเฉลี่ยของหน่วยกิตไม่ต่ำกว่า 2.0
 - 4.3 ไม่ปรากฏผลการเรียนของรายวิชาใดอยู่ในระดับ E

4.4 ผลการเรียนของวิชาเอก และวิชาคำสอนบังคับ แต่ละรายวิชาต้อง

ไม่ต่ำกว่าระดับ C

4.5 ได้ ป.ร. 5 น.ร. เอก หรือเทียบเท่า และผ่านการศึกษาคาถาปฏิบัติ

มาแล้ว 1 ปี

5. ที่ประชุมคณบดี หัวหน้าภาควิชา และหัวหน้ากองกลาง ของสำนักงานเลขาธิการมหาวิทยาลัย มีหน้าที่พิจารณาตรวจสอบผลการศึกษานักศึกษาผู้มีความเหมาะสม ที่จะเสนอต่อสภามหาวิทยาลัย เพื่อพิจารณาอนุมัติปริญญา

ชื่อปริญญา

ปริญญาตรีเรียกว่า "คำสอนคำสตรบัณฑิต" ใช้อักษรย่อ "ศ.บ." ชื่อเต็มภาษาอังกฤษเรียกว่า "Bachelor of Arts" ชื่อย่อ "B.A."

คำอธิบาย

การศึกษาในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย แบ่งเป็น 4 คณะ เรียกชื่อปริญญาตรีว่า "คำสอนคำสตรบัณฑิต" เหมือนกันหมดทุกคณะ ความแตกต่างของสาขาวิชาระบุไว้ในวงเล็บของชื่อย่อปริญญา เช่น ปริญญาคำสอนคำสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาเขียนว่า ศ.บ. (ปรัชญา) ภาษาอังกฤษ เขียนว่า B.A. (Philosophy)

แผนการเรียนแต่ละคณะ

หลักสูตรปริญญาคำสอนคำสตรบัณฑิต แบ่งออกเป็น 4 คณะคือ

1. คณะศิลปศาสตร์
2. คณะคำสอนและปรัชญา
3. คณะสังคมศาสตร์
4. คณะศึกษาศาสตร์

โดยที่มีระยะเวลาการเรียนภาควิชาการ 4 ปี หรือ 8 ภาคการศึกษา และ ภาคปฏิบัติ 1 ปี
ในภาควิชาการต้องเรียนให้ได้จำนวนหน่วยกิตรวมทั้งสิ้นไม่ต่ำกว่า 144 หน่วยกิต และไม่เกิน
150 หน่วยกิต ดังตารางแสดงหน่วยกิตดังต่อไปนี้

ตารางแสดงแผนการเรียนของทุกคณะ

อันดับ	รายการ	จำนวนหน่วยกิต
1	วิชาคำนวณบังคับ	50
2	วิชาพื้นฐานทั่วไป	34
3	วิชาเอก	52/48
4	วิชาเลือก หรือวิชาโท	8/16
	รวม	144/148

หมายเหตุ

จำนวนหน่วยกิต 52/48 ในอันดับที่ 3 ของวิชาเอกนั้น 52 หมายถึงจำนวนหน่วยกิต
ของวิชาเอกทั่วไป ส่วน 48 หมายถึงจำนวนหน่วยกิต เฉพาะของวิชาเอกการศึกษาในคณะ
ศึกษาศาสตร์ เท่านั้น

จำนวนหน่วยกิต 8/16 ในอันดับที่ 4 ของวิชาเลือกหรือวิชาโทนั้น 8 หมายถึง จำนวน
หน่วยกิต ของวิชาเลือกสำหรับผู้เรียนวิชาเอก 52 หน่วยกิต ส่วน 16 หมายถึง จำนวน
หน่วยกิตของวิชาโท สำหรับผู้เรียนวิชาเอกการศึกษา ในคณะอื่น ๆ เว้นคณะศึกษาศาสตร์ ไม่มี
วิชาโท มีแต่วิชาเลือก ส่วนคณะศึกษาศาสตร์ มีแต่วิชาโท ไม่มีวิชาเลือก

คณะศิลปศาสตร์

นักศึกษาในคณะศิลปศาสตร์ ต้องเรียนวิชาเอก 1 วิชา จากวิชาข้างล่างนี้ โดยไม่ต้องเรียนวิชาโท และต้องเรียนวิชาเลือกที่กำหนดไว้ท้ายวิชาเอกนั้น ๆ

วิชาเอก

1. ภาษาไทย	52	หน่วยกิต
2. ภาษาบาลี และสันสกฤต	52	หน่วยกิต
3. ภาษาอังกฤษ	52	หน่วยกิต
4. ภาษาฝรั่งเศส	52	หน่วยกิต
5. ภาษาคำสั่ง	52	หน่วยกิต

สำหรับวิชาเอกแต่ละวิชา ต้องสอบให้ได้ระดับ C เป็นอย่างต่ำ ส่วนวิชาพื้นฐานทั่วไป และวิชาเลือก หรือวิชาโท เป็นวิชาที่บังคับให้เรียนควบกับวิชาเอก และต้องสอบให้ได้ระดับ D เป็นอย่างต่ำ

คณะศาสนาและปรัชญา

นักศึกษาในคณะศาสนาและปรัชญา ต้องเรียนวิชาเอก 1 วิชา จากวิชาข้างล่างนี้ โดยไม่ต้องเรียนวิชาโท และต้องเรียนวิชาเลือกที่กำหนดไว้ท้ายวิชาเอกนั้น ๆ

วิชาเอก

1. พุทธศาสตร์	52	หน่วยกิต
2. ปรัชญา	52	หน่วยกิต
3. ศาสนาและปรัชญา	52	หน่วยกิต
4. ศาสนาเปรียบเทียบ	52	หน่วยกิต

สำหรับวิชาเอก แต่ละรายวิชา ต้องสอบให้ได้ระดับ C เป็นอย่างต่ำ ส่วนวิชาพื้นฐานทั่วไป และวิชาเลือกหรือวิชาโท เป็นวิชาที่บังคับให้เรียนควบกับวิชาเอก และต้องสอบให้ได้ระดับ D เป็นอย่างต่ำ

คณะสังคมศาสตร์

นักศึกษาในคณะสังคมศาสตร์ ต้องเรียนวิชาเอก 1 วิชา จากวิชาข้างล่างนี้ โดยไม่ต้องเรียนวิชาโท และต้องเรียนวิชาเลือกที่กำหนดไว้ท้ายวิชาเอกนั้น ๆ

วิชาเอก

1. สังคมวิทยา	52	หน่วยกิต
2. ศีลวิทยา	52	หน่วยกิต
3. ประวัติศาสตร์	52	หน่วยกิต
4. โบราณคดี	52	หน่วยกิต

สำหรับวิชาเอกแต่ละรายวิชา ต้องสอบให้ได้ระดับ C เป็นอย่างต่ำ ส่วนวิชาพื้นฐานทั่วไป และวิชาเลือกหรือวิชาโท เป็นวิชาที่บังคับให้เรียนควบกับวิชาเอก และต้องสอบให้ได้ระดับ D เป็นอย่างต่ำ

คณะศึกษาศาสตร์

นักศึกษาในคณะศึกษาศาสตร์ ต้องเรียนวิชาการศึกษา เป็นวิชาเอก และเรียนวิชาข้างล่างนี้ เป็นวิชาโท 1 วิชา โดยไม่ต้องเรียนวิชาเลือก

วิชาโท

1. ภาษาไทย	16	หน่วยกิต
2. ภาษาอังกฤษ	16	หน่วยกิต
3. คณิตศาสตร์	16	หน่วยกิต

สำหรับวิชาเอก แต่ละรายวิชา ต้องสอบให้ได้ระดับ C เป็นอย่างต่ำ ส่วนวิชาพื้นฐานทั่วไป และวิชาโท เป็นวิชาที่บังคับให้เรียนควบกับวิชาเอก และต้องสอบให้ได้ระดับ D เป็นอย่างต่ำ

แผนการเรียนแต่ละปี

1. แผนการเรียนสำหรับชั้นปีที่ 1 ให้เรียนประมาณ 36 หน่วยกิต โดยแบ่งเป็น ภาคเรียนละประมาณ 18 หน่วยกิต และให้ได้ประมาณรายวิชา ดังนี้

1.1 วิชาศาสนาบังคับ	ประมาณ	17	หน่วยกิต
1.2 วิชาพื้นฐานทั่วไป	ประมาณ	16	หน่วยกิต
1.3 วิชาเอก	ประมาณ	-	หน่วยกิต
1.4 วิชาเลือกหรือวิชาโท	ประมาณ	-	หน่วยกิต
รวม		33	หน่วยกิต

2. แผนการเรียนสำหรับชั้นปีที่ 2 ให้เรียนประมาณ 36 หน่วยกิต โดยแบ่งเป็น ภาคเรียนละ 18 หน่วยกิต และให้ได้ประมาณรายวิชา ดังนี้

2.1 วิชาศาสนาบังคับ	ประมาณ	18	หน่วยกิต
2.2 วิชาพื้นฐานทั่วไป	ประมาณ	18	หน่วยกิต
2.3 วิชาเอก	ประมาณ	-	หน่วยกิต
2.4 วิชาเลือกหรือวิชาโท	ประมาณ	-	หน่วยกิต
รวม		36	หน่วยกิต

3. แผนการเรียนสำหรับชั้นปีที่ 3 ให้เรียนประมาณ 36 หน่วยกิต เป็นอย่างน้อย โดยแบ่งเป็นภาคเรียนละประมาณ 18 หน่วยกิต และให้เลือกคณะ และเลือกวิชาเอก วิชาโท ตามความถนัด และความสนใจ ให้ได้ประมาณรายวิชา ดังนี้

3.1 วิชาศาสนาบังคับ	ประมาณ	7	หน่วยกิต
3.2 วิชาเอก	ประมาณ	26	หน่วยกิต
3.3 วิชาเลือกหรือวิชาโท	ประมาณ	4 / 8	หน่วยกิต
รวม		37 / 41	หน่วยกิต

4. แผนการเรียนสำหรับชั้นปีที่ 4 ให้เรียนประมาณ 36 หน่วยกิต โดยแบ่งเป็นภาคเรียนละประมาณ 18 หน่วยกิต และให้ได้ปริมาณรายวิชา ดังนี้

4.1 วิชาศาสนาบังคับ	ประมาณ	8	หน่วยกิต
4.2 วิชาเอก	ประมาณ	26	หน่วยกิต
4.3 วิชาเลือกหรือวิชาโท	ประมาณ	4/8	หน่วยกิต
รวม		38/42	หน่วยกิต

การกำหนดจำนวนหน่วยกิตสำหรับวิชาเอก และวิชาเลือกหรือวิชาโท

การกำหนดหน่วยกิตสำหรับวิชาเอก และวิชาเลือกหรือวิชาโท ให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ข้างล่างนี้ ส่วนรายละเอียดของแต่ละวิชาเอก และวิชาเลือกหรือวิชาโท ให้ดูรายวิชาต่าง ๆ ของแต่ละปี ต่อไปนี้

รายวิชาต่าง ๆ ของแต่ละปี

รายวิชาสำหรับชั้นปีที่ 1

รายวิชาต่อไปนี้ นักศึกษาต้องเรียนเหมือนกันหมด

1. วิชาบังคับ				หน่วยกิต
B 111	พระวินัยปิ	1		3
B 112	พระวินัยปิฎก	2		3
B 121	พระสุตตันตปิฎก	1		2
B 122	พระสุตตันตปิฎก	2		2
B 141	ประวัติคำลัทธิพระพุทธศาสนา	1		2

B	142	ประวัติคำสดรพระพุทธรคำสนา 2	2
B	171	หลักการเผยแพร่ และวาทศิลป์	2
B	181	การปฏิบัติการฐาน 1	1

2. วิชาพื้นฐานทั่วไป

หน่วยกิต

MT	101	ภาษาไทย	2
ME	101	ภาษาอังกฤษเบื้องต้น 1	Aud (8)
ME	102	ภาษาอังกฤษเบื้องต้น 2	Aud (8)
MS	101	ภาษาสันสกฤตเบื้องต้น 1	Aud (4)
MS	102	ภาษาสันสกฤตเบื้องต้น 2	Aud (4)
MF	101	ภาษาฝรั่งเศสเบื้องต้น 1	Aud (2)
MF	102	ภาษาฝรั่งเศสเบื้องต้น 2	Aud (2)
MSO	101	สังคมวิทยาเบื้องต้น	2
MSO	102	เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น	2
MPH	101	ปรัชญาเบื้องต้น	2
MPS	101	จิตวิทยาเบื้องต้น	2
MSC	101	วิทยาคำสดรทั่วไป	3
MMA	101	สถิติเบื้องต้น	<u>3</u>

รวม

33

รายวิชาสำหรับชั้นปีที่ 2

รายวิชาต่อไปนี้เป็นนักศึกษาต้องเรียนเหมือนกันหมด

1. วิชาศาสนาบังคับ

หน่วยกิต

B	223	พระสุตตันตปิฎก 3	2
B	224	พระสุตตันตปิฎก 4	2
B	231	พระอภิธรรมปิฎก 1	3
B	232	พระอภิธรรมปิฎก 2	3
B	251	พระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน	3
B	282	การปฏิบัติกรรมฐาน 2	1
R	211	คำสอนต่าง ๆ 1	2
R	212	คำสอนต่าง ๆ 2	2

2. วิชาพื้นฐานทั่วไป

ME	201	การอ่านเข้าใจภาษาอังกฤษ 1	1 (2)
ME	202	การอ่านเข้าใจภาษาอังกฤษ 2	1 (2)
ME	211	การฟัง การพูดภาษาอังกฤษ 1	1 (2)
ME	212	การฟัง การพูดภาษาอังกฤษ 2	1 (2)
ME	221	การเขียนเรียงความภาษาอังกฤษ 1	1 (4)
ME	222	การเขียนเรียงความภาษาอังกฤษ 2	1 (4)
MS	201	การอ่าน การแปลภาษาสันสกฤต 1	1 (2)
MS	202	การอ่าน การแปลภาษาสันสกฤต 2	1 (2)
MS	211	การใช้ภาษาสันสกฤต 1	1 (2)

MS	212	การใช้ภาษาสนทนา 2	1 (2)
MF	211	การอ่านเข้าใจภาษาฝรั่งเศส	1 (2)
MF	221	การใช้ภาษาฝรั่งเศส	1 (2)
ML	201	กฎหมายทั่วไป	3
MPH	202	ตรรกศาสตร์เบื้องต้น	<u>3</u>
รวม			<u>36</u>

รายวิชาสำหรับชั้นปีที่ 3

นักศึกษาทุกคนต้องเรียนวิชาคำสนากับวิชาเอกและวิชาเลือก หรือวิชาเอกและวิชาโท ตามที่กำหนดไว้สำหรับคณะนั้น ๆ ดังนี้

1. <u>วิชาบังคับ</u>			หน่วยกิต
B	325	พระสูตรต้นตปิฎก 5	2
B	326	พระสูตรต้นตปิฎก 6	2
B	316	ธรรมภาคภาษาอังกฤษ 1	2
B	383	การปฏิบัติกรรมฐาน 3	1

2. วิชาเอก วิชาโท

ให้ดูรายละเอียดในรายวิชาเอก วิชาโท ของคณะนั้น ๆ

3. วิชาเลือก

ให้เลือกเรียนรายวิชาเลือกตามที่กำหนดไว้ท้ายวิชาเอกนั้น ๆ

รายวิชาสำหรับชั้นปีที่ 41. วิชาคำสอนบังคับหน่วยกิต

B	427	พระสูตรต้นตปิฎก 7	2
B	428	พระสุตตันตปิฎก 8	2
B	462	ธรรมภาควาภาษาอังกฤษ 2	1 (2)
B	484	การปฏิบัติธรรมฐาน 4	1
B	431	คำสอน เปรียบเทียบ 1	2

2. วิชาเอก วิชาโท

เรียนต่อจากที่เรียนแล้วในชั้นปีที่ 3

3. วิชาเลือก

ให้เลือกเรียนรายวิชา เลือกที่กำหนดไว้ท้ายวิชานั้น ๆ

รายวิชา เอก วิชาโทและวิชาเลือก

คณะศิลปศาสตร์

วิชาเอกภาษาไทยหน่วยกิต

T	311	ภาษาบาลี สันสกฤตและเขมร ที่เกี่ยวกับภาษาไทย	2
T	312	อรรถศาสตร์เบื้องต้น	3
T	313	วิวัฒนาการของภาษาไทย	3
T	314	คติชาวบ้าน	3

			หน่วยกิต
T	315	อิทธิพลภาษาต่างประเทศต่อภาษาไทย	2
T	321	การใช้ภาษา	2
T	322	เรียงความชั้นสูง	3
T	341	แนะนำภาษาไทย	3
T	342	ประวัติศาสตร์ไทย	3
T	343	วรรณคดีเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา	2
LI	351	ภาษาคำสตร์ 1	2
T	423	การประพันธ์	3
T	431	การวิเคราะห์แบบเรียนภาษาไทย	2
T	444	วรรณคดีร้อยแก้ว และกวีนิพนธ์	3
T	445	วรรณคดีเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ และชนบทประเทศไทย	3
T	446	วรรณคดีวิจารณ์	3
T	447	วรรณคดีเปรียบเทียบ	3
T	448	สัมมนาภาษา และวรรณคดี	2
LI	452	ภาษาคำสตร์ 2	2
RE	461	ระเบียบวิธีการวิจัย	<u>3</u>
รวม			<u><u>52</u></u>

วิชาเลือก สำหรับผู้เรียนภาษาไทยเป็นวิชาเอก (เลือกเพียง 8 หน่วยกิต)

			หน่วยกิต
ED	341	หลักการสอน และวิธีสอน	3
p	341	ประวัติศาสตร์คดีบาฬี	2
s	341	ประวัติศาสตร์คดีสันสกฤต	2
B	372	หลักการเผยแพร่ และวาทศิลป์ 2	3
p	451	ภาษาบาลีเปรียบเทียบภาษาสันสกฤต	<u>2</u>
รวม			<u>12</u>

วิชา เอกภาษาบาลีและสันสกฤต

			หน่วยกิต
p	311	การอ่าน การแปลภาษาบาลี	2
s	311	การอ่าน การแปลภาษาสันสกฤต 1	3
s	312	การอ่าน การแปลภาษาสันสกฤต	3
p	331	แต่งไวยกรณ์บาลีขึ้นสูง	2
s	333	แต่งไวยกรณ์สันสกฤตขึ้นสูง	2
s	334	ภาพยาสังการในวรรณคดีสันสกฤต	3
p	341	ประวัติศาสตร์คดีบาฬี	2
s	341	ประวัติศาสตร์คดีสันสกฤต	2
p	342	วรรณคดีบาฬี 1 (พระไตรปิฎก)	3
s	342	วรรณคดีสันสกฤต 1	2
LI	361	ภาษาคำศัพท์ 1	2
p	421	การพูด การสนทนาภาษาบาลี	2

		<u>หน่วยกิต</u>
s	421 การพูด การสนทนาภาษาสันสกฤต	2
p	443 วรรณคดีบาลี 2 (อรรถกถา)	3
s	443 วรรณคดีสันสกฤต 2	2
p	444 วรรณคดีบาลี 3 (วรรณกรรมร่วมสมัยของพระพุทธ โฆษาจารย์)	3
s	444 วรรณคดีสันสกฤต 3	2
p	445 วรรณคดีบาลี 4 (วรรณกรรมของนักปราชญ์ไทย)	3
p	451 ภาษาบาลีเปรียบเทียบภาษาสันสกฤต	2
s	445 วรรณคดีสันสกฤต 4	2
LI	462 ภาษาคำศัพท์ 2	2
RE	471 ระเบียบวิธีการวิจัย	<u>3</u>
	รวม	<u>52</u>

วิชาเลือก สำหรับผู้เรียนภาษาบาลี และสันสกฤตเป็นวิชาเอก (เลือกเพียง 8 หน่วยกิต)

		<u>หน่วยกิต</u>
T	311 ภาษาบาลี สันสกฤตและเขมรที่เกี่ยวกับภาษาไทย	2
T	321 การไวยากรณ์	2
ED	341 หลักการสอน และวิธีสอน	3
T	343 วรรณคดีเกี่ยวกับพระพุทธคำสอน	2
T	446 วรรณคดีวิจารณ์	<u>3</u>
	รวม	<u>12</u>

วิชา เอกภาษาอังกฤษ

		<u>หน่วยกิต</u>
E 311	การอ่าน การแปลภาษาอังกฤษ 1	3
E 321	การพูด การสนทนาภาษาอังกฤษ 1	3
E 331	การไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ 1	3
E 333	การเขียนบทความทางพระพุทธศาสนา 1	3
E 341	เรื่องสั้น	3
E 342	ร้อยแก้ว - นวนิยาย	3
E 343	วรรณคดีละคร	3
LI 351	ภาษาคำศัพท์ 1	2
E 412	การอ่าน การแปลภาษาอังกฤษ 2	3
E 422	การพูด การสนทนาภาษาอังกฤษ 2	3
E 432	การไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ 2	3
E 434	การเขียนบทความทางพระพุทธศาสนา 2	3
E 435	การเขียนเชิงวิจารณ์	3
E 444	กวีนิพนธ์ 1	3
E 445	กวีนิพนธ์ 2	3
E 446	วรรณคดีวิจารณ์ - เรียงความทางวรรณคดี	3
LI 452	ภาษาคำศัพท์ 2	2
RE 461	ระเบียบวิธีการวิจัย	3
รวม		<u>52</u>

วิชาเลือก สำหรับผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นวิชาเอก (เลือกเพียง 8 หน่วยกิต)

		หน่วยกิต
E 371	วิธีสอนภาษาอังกฤษ 1	2
E 372	วิธีสอนภาษาอังกฤษ 2	2
E 381	ประวัติภาษาอังกฤษ	2
E 491	อังกฤษภาคข่าว	2
E 411	สัมมนาปัญหาการสอนภาษาอังกฤษ	2
E 421	ฝึกฝนในห้องปฏิบัติการ	2
รวม		12

คณะคำสอนาและปรัชญา

วิชาเอกพุทธคำสอน

		หน่วยกิต
B 329	อรรถกถาพระสูตร	3
B 333	พระอภิธรรมปิฎก 3	3
B 334	อรรถกถาพระอภิธรรมปิฎก	3
B 341	ประวัติวรรณคดีบาลี	2
B 363	ธรรมภาคาภาษาอังกฤษ 3	3
B 372	หลักการเผยแผ่และวาทศิลป์ 2	3
B 385	การปฏิบัติกรรมฐาน 5	1
B 391	วิสุทธิมรรค	3
B 311	ตรรกคำสอนทางพระพุทธศาสนา	3
B 321	พระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์	3

		หน่วยกิต
B 351	พุทธปฏิภาณ	3
B 464	ธรรมภาคภาษาอังกฤษ 4	3
B 486	การปฏิบัติกรรมฐาน 6	1
B 492	ฉันทศึกษา	3
B 431	สัมมนาพระพุทธศาสนา	3
B 441	พระพุทธศาสนาในโลกปัจจุบัน	3
PH 416	พุทธปรัชญา 1 (เถรวาท)	3
PH 417	พุทธปรัชญา 2 (มหายาน)	3
RE 411	ระเบียบวิธีการวิจัย	3
รวม		<u>52</u>

วิชาเลือก สำหรับผู้เรียนพุทธศาสตร์เป็นวิชาเอก (เลือกเพียง 8 หน่วยกิต)

		หน่วยกิต
PH 312	ปรัชญาอินเดีย 2 (ระบบทั้ง 6)	3
PH 331	ปรัชญาศาสนา	2
PH 341	จริยศาสตร์	2
ED 311	ปรัชญา และหลักการศึกษา	3
SD 481	พระพุทธศาสนากับสังคม	3
ED 341	หลักการสอนและวิธีสอน	3
รวม		<u>16</u>

วิชาเอกปรัชญาหน่วยกิต

PH 311	ปรัชญาอินเดีย 1 (พระเวท อุปลิสก ฤคเวทคฤคิตา จารวากเชน)	3
PH 312	ปรัชญาอินเดีย 2 (ระบบทั้ง 6)	3
PH 316	ปรัชญาจีน	3
PH 321	ปรัชญากรีก	3
PH 322	ปรัชญาตะวันตกสมัยกลาง	2
PH 331	ปรัชญาศาสนา	2
PH 341	จริยศาสตร์	2
PH 351	ปรัชญาการศึกษา	3
PH 371	ปรัชญาการเมือง	3
PH 413	ปรัชญาอินเดีย 3 (ปรัชญาอินเดียปัจจุบัน)	3
PH 414	พุทธปรัชญา 1 (เถรวาท)	3
PH 415	พุทธปรัชญา 2 (มหายาน)	3
PH 423	ปรัชญาตะวันตกสมัยใหม่	3
PH 424	ปรัชญาตะวันตกสมัยปัจจุบัน	3
PH 461	สุนทรียศาสตร์	2
PH 481	ปรัชญาภาษา	2
PH 491	ปรัชญาเปรียบเทียบ	3
PH 411	สัมมนาปรัชญา	3
PH 421	ระเบียบวิธีการวิจัย	3
รวม		<u>52</u>

วิชาเลือก สำหรับผู้เรียนปรัชญาเป็นวิชาเอก (เลือกเพียง 8 หน่วยกิต)

		<u>หน่วยกิต</u>
B	<u>311</u> ตรรกศาสตร์ทางพระพุทธศาสนา	3
B	<u>321</u> พระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์	3
B	<u>351</u> พุทธปรัชญา	3
B	492 ฌานศึกษา	3
R	441 ปัญหาศาสนา	<u>2</u>
	รวม	<u>14</u>

วิชาเอกศาสนาเปรียบเทียบ

		<u>หน่วยกิต</u>
R	321 ศาสนาอุปสรรค	2
R	322 ประวัติศาสตร์ศาสนา	3
R	323 ศาสนาในอินเดีย	3
R	324 ศาสนาโซโรอัสเตอร์ และยูดาบ	2
R	325 ศาสนาเต๋า ขงจื้อ และชินโต	3
R	327 ศาสนาคริสต์	3
R	328 ศาสนาอิสลาม	3
SO	341 ศาสนา วัฒนธรรม และสังคมไทย	3
SO	311 สังคมวิทยาศาสนา	3
SO	371 มานุษยวิทยา	3
PH	331 ปรัชญาศาสนา	2
R	426 พระพุทธศาสนา	3
R	431 ศาสนาเปรียบเทียบ 1	2

		<u>หน่วยกิต</u>
R 432	คำสอนเปรียบเทียบ 2	3
R 441	ปัญหาคำสอน	2
R 451	จิตวิทยาคำสอน	2
R 461	คำสอนกับวิทยาคำสตร	2
R 471	คำสอนกับโลกปัจจุบัน	3
P 481	สัมมนาคำสอนเปรียบเทียบ	2
RE 491	ระเบียบวิธีการวิจัย	<u>3</u>
	รวม	<u>52</u>

วิชาเลือก สำหรับผู้เรียนคำสอนเปรียบเทียบเป็นวิชาเอก (เลือกเพียง 8 หน่วยกิต)

		<u>หน่วยกิต</u>
PH 312	ปรัชญาอินเดีย 2 (ระบบทั้ง 6)	3
PH 341	จริยศาสตร์	2
B <u>351</u>	พุทธปรัชญา	3
SO 361	อารยธรรม 1	2
SO 462	อารยธรรม 2	2
E 492	นิพนธ์ปัญหา	<u>3</u>
	รวม	<u>15</u>

คณะสังคมศาสตร์

วิชาเอกสังคมวิทยา

หน่วยกิต

SO 311	ความคิดทางสังคม	3
SO 312	สังคมชนบท และสังคมเมือง	3
SO 321	ประชากรศาสตร์เบื้องต้น	2
SO 331	จิตวิทยาสังคม 1	3
SO 341	คำสอนา วัฒนธรรม และสังคมไทย	3
SO 351	อาชญาวิทยา และทัณฑ์วิทยา	3
SO 311	สังคมวิทยาคำสอนา	2
SO 361	อารยธรรม 1	2
SO 371	มนุษยวิทยา	3
SO 432	จิตวิทยาสังคม 2	3
SO 413	ปัญหาและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม	3
SO 462	อารยธรรม 2	2
SO 481	พระพุทธคำสอนากับสังคม	3
SO 491	การพัฒนาชุมชน	3
SO 412	สังคมวิทยาการศึกษา	3
SO 413	สังคมวิทยาอุตสาหกรรม และธุรกิจ	3
SO 414	สังคมวิทยาการเมือง	3
SO 415	ปรัชญาสังคม	2
RE 416	ระเบียบวิธีการวิจัย	3

รวม

52

วิชาเลือก สำหรับผู้เรียนสังคมวิทยาเป็นวิชาเอก (เลือกเพียง 8 หน่วยกิต)

		<u>หน่วยกิต</u>
PH 371	ปรัชญาการเมือง	3
B 431	สัมมนาพระพุทธศาสนา	3
R 441	ปัญหาศาสนา	2
R 471	ศาสนากับโลกปัจจุบัน	3
B 372	หลักการเผยแผ่ และวาทศิลป์ 2	<u>3</u>
	รวม	<u>14</u>

วิชาเอกประวัติศาสตร์

		<u>หน่วยกิต</u>
H 311	ประวัติศาสตร์ไทย 1 (สมัยโบราณ - สุโขทัย)	2
H 312	ประวัติศาสตร์ไทย 2 (สมัยอยุธยา)	2
H 321	ประวัติศาสตร์เอเชีย 1 (ตะวันออกไกล)	3
H 322	ประวัติศาสตร์เอเชีย 2 (ตะวันออกเฉียงใต้)	3
H 323	ประวัติศาสตร์เอเชีย 3 (อาหรับใต้)	3
H 324	ประวัติศาสตร์เอเชีย 4 (ตะวันออกกลาง)	3
SO 361	อารยธรรม 1	2
H 331	ประวัติศาสตร์ยุโรป 1 (คริสต์วรรษที่ 15 - 18)	3
H 332	ประวัติศาสตร์ยุโรป 2 (คริสต์วรรษที่ 19 - 20)	3
H 351	ประวัติศาสตร์ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และหมู่เกาะแปซิฟิก	2
H 361	ประวัติศาสตร์อาฟริกาสมัยอาณานิคมจนถึงปัจจุบัน	2
H 381	ประวัติศาสตร์ศิลปะ	3
H 413	ประวัติศาสตร์ไทย 3 (สมัยธนบุรี - ปัจจุบัน)	2

		<u>หน่วยกิต</u>
H 414	ประวัติศาสตร์ไทย 4 (สัมพันธ์ภาพระหว่างไทยกับ ต่างประเทศ)	2
SO 426	อารยธรรม 2	2
H 433	ประวัติศาสตร์ยุโรป 3 (รัสเซีย)	2
H 434	การปฏิวัติใน 5 ประเทศ (อังกฤษ ฝรั่งเศส สห รัฐอเมริกาและรัสเซีย)	3
H 441	ประวัติศาสตร์สหรัฐอเมริกา และละตินอเมริกา	3
H 471	สัมมนาประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา	2
H 472	สัมมนาประวัติศาสตร์	2
RE 491	ระเบียบวิธีการวิจัย	<u>3</u>
	รวม	<u>52</u>

วิชาเลือก สำหรับผู้เรียนประวัติศาสตร์เป็นวิชาเอก (เลือกเพียง 8 หน่วยกิต)

		<u>หน่วยกิต</u>
SO 311	ความคิดทางสังคม	3
SO 371	มานุษยวิทยา	3
SO 481	พระพุทธศาสนากับสังคม	3
SO 413	ปัญหาและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม	3
R 441	ปัญหาศาสนา	<u>2</u>
	รวม	<u>14</u>

<u>วิชาเอกโบราณคดี</u>	<u>หน่วยกิต</u>
AR 311 โบราณคดีเบื้องต้น	3
AR 312 โบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์	3
AR 313 การค้นคว้าและการขุดค้นโบราณวัตถุ ยุคก่อนประวัติศาสตร์ และยุคประวัติศาสตร์	3
AR 314 การค้นคว้า และการขุดค้นโบราณสถาน โบราณวัตถุ ในประเทศไทย	3
AR 321 ประวัติศิลปะของไทยสมัยโบราณ	3
AR 323 ประวัติศิลปะโบราณคดีอาเซียน 1	3
AR 331 วัฒนธรรมไทยสมัยโบราณ	3
AR 341 การศึกษาภาษาโบราณ 1	3
AR 351 อนุรักษ์ศิลปกรรม	2
AR 415 พุทธศิลป์สมัยต่าง ๆ ในประเทศไทย	3
AR 416 ประวัติปูชนียสถานสำคัญทางพระพุทธศาสนา ในอาเซียน อาเซียน	3
AR 417 ปติมากรรม - หัตถกรรม - ประณีตศิลป์ไทย	3
AR 418 ศิลปะและสถาปัตยกรรมไทย	3
AR 422 ประวัติศิลปะของไทยสมัยปัจจุบัน	3
AR 424 ประวัติศิลปะโบราณคดีอาเซียน 2	3
AR 442 การศึกษาภาษาโบราณ 2	3
AR 461 สัมมนาโบราณคดี	2
RE 471 ระเบียบวิธีการวิจัย	3
รวม	<u>52</u>

วิชาเลือก สำหรับนักเรียนโบราณคดีเป็นวิชาเอก (เลือกไม่ต่ำกว่า 8 หน่วยกิต)

			<u>หน่วยกิต</u>
H 312	ประวัติคำสำคัญไทย 2 (สมัยอยุธยา)		2
T 314	คดีชาวบ้าน		3
T 342	ประวัติวรรณคดีไทย		3
T 343	วรรณคดีเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา		2
SO 371	มานุษยวิทยา		3
B 351	พุทธปรัชญา		3
PH 414	พุทธปรัชญา 1 (เถรวาท)		3
PH 461	สุนทรียศาสตร์		2
	รวม		20

คณะศึกษาศาสตร์

วิชาเอกการศึกษา

		<u>หน่วยกิต</u>
ED 311	ปรัชญา และหลักการการศึกษา	3
ED 321	ประวัติการศึกษา	2
ED 331	หลักการประถมศึกษา	3
ED 332	หลักการมัธยมศึกษา	3
ED 333	หลักการอาชีวศึกษา	3
ED 334	การศึกษานอกโรงเรียน	2
ED 322	กฎหมายการศึกษา	2
ED 336	การบริหาร การวางแผน และการนิเทศการศึกษา	3
ED 341	หลักการสอนและวิธีสอน	3

		<u>หน่วยกิต</u>
ED 323	พัฒนาการหลักสูตร	2
ED 351	บรรณารักษศาสตร์เบื้องต้น	2
ED 444	การวัดผลการศึกษา	3
ED 445	สถิติเบื้องต้นทางการศึกษา	2
ED 435	โรงเรียนชุมชน	2
ED 461	พระพุทธศาสนากับการศึกษา	2
ED 342	การฝึกสอน	3
ED 437	จิตวิทยาการศึกษา และการแนะแนว	3
ED 443	เทคโนโลยีทางการศึกษา	2
RE 471	ระเบียบวิธีการวิจัย	<u>3</u>
รวม		<u>48</u>

หมายเหตุ นักศึกษาผู้เรียนการศึกษาเป็นวิชาเอก ต้องเรียนภาษาไทย หรือภาษาอังกฤษ หรือคณิตศาสตร์ เป็นวิชาโท ให้ได้ประมาณหน่วยกิตไม่ต่ำกว่า 16 หน่วยกิต และไม่ต้องเรียนวิชาเลือก

รายละเอียดของวิชาโทมีดังนี้

<u>วิชาโทภาษาไทย</u>		<u>หน่วยกิต</u>
T 311	ภาษาบาลี สันสกฤต และเขมรที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทย	2
T 321	การไวยากรณ์	2
T 343	วรรณคดีเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา	2
T 431	การวิเคราะห์แบบเรียนภาษาไทย	2

		<u>หน่วยกิต</u>
T 444	วรรณคดีร้อยแก้วและกวีนิพนธ์	3
T 446	วรรณคดีวิจารณ์	3
T 447	วรรณคดีเปรียบเทียบ	3
LI 351	ภาษาคำสตร์ 1	<u>2</u>
	รวม	<u>19</u>

วิชาโทภาษาอังกฤษ

		<u>หน่วยกิต</u>
311	การอ่าน การแปลภาษาอังกฤษ 1	3
321	การพูด การสนทนาภาษาอังกฤษ 1	3
331	การใช้ภาษาอังกฤษ 1	3
412	การอ่าน การแปลภาษาอังกฤษ 2	3
422	การพูด การสนทนาภาษาอังกฤษ 2	3
432	การใช้ภาษาอังกฤษ 2	<u>3</u>
	รวม	<u>18</u>

วิชาเอกภาษาคำสตร์

		<u>หน่วยกิต</u>
LI 311	โฟเนติกส์อังกฤษ	3
LI 312	การวิเคราะห์เสียง	2
LI 331	ไวยากรณ์วิภาค และวากยสัมพันธ์	3
LI 332	ภาษาคำสตร์แบบเน้นโครงสร้าง	2
LI 341	ประวัติและหลักวิวัฒนาการของภาษา	2
LI 342	ความเป็นมาของภาษาคำสตร์	2

		<u>หน่วยกิต</u>
LI 351	ภาษาคำสตร์ 1	2
LI 335	ลักษณะโครงสร้างของภาษาอังกฤษ	3
LI 361	ทฤษฎีการส่อนภาษาต่างประเทศ	3
LI 362	การส่อนภาษาอังกฤษแก่นักเรียนไทย	3
LI 421	การวิเคราะห์เปรียบเทียบภาษา	3
LI 433	ไวยากรณ์แบบแทคมินิกส์	2
LI 434	ไวยากรณ์แบบทรานส์ฟอร์เมชัน	2
LI 452	ภาษาคำสตร์ 2	2
LI 463	การทดสอบภาษา	2
LI 471	วิชาว่าด้วยภาษาถิ่น	3
LI 481	วิชาว่าด้วยความหมายในภาษา	2
LI 491	การอ่านภาษาคำสตร์ทฤษฎี	3
LI 492	การอ่านในวิชาภาษาคำสตร์ประยุกต์	2
LI 411	ภาษาคำสตร์ในแง่จิตวิทยา	3
RE 421	ระเบียบวิธีการวิจัย	3
รวม		<u>52</u>

วิชาเลือก สำหรับผู้เรียนภาษาคำสตร์เป็นวิชาเอก (เลือกเพียง 8 หน่วยกิต)

		<u>หน่วยกิต</u>
T 311	ภาษาบาลี สันสกฤต และเขมรที่เกี่ยวกับภาษาไทย	2
T 313	วิวัฒนาการของภาษาไทย	3
T 315	อิทธิพลภาษาต่างประเทศต่อภาษาไทย	2

		<u>หน่วยกิต</u>
P 341	ประวัติวรรณคดีบาลี	2
B 351	พุทธปฏิภาณ	3
B 372	หลักการเผยแพร่และวาทศิลป์ 2	3
	รวม	<u>15</u>

วิชาเอกจิตวิทยา

		<u>หน่วยกิต</u>
PS 311	สรีรวิทยา	2
PS 321	สุขภาพจิต	2
PS 322	จิตวิทยาเด็ก	3
PS 323	จิตวิทยาวัยรุ่นและผู้ใหญ่	3
PS 331	จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว	3
PS 324	จิตวิทยาปกติเบื้องต้น	2
PS 332	บุคลิกภาพ	3
PS 333	จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน	2
PS 334	จิตวิทยาว่าด้วยการให้คำปรึกษา	3
PS 335	มนุษย์สัมพันธ์	3
PS 325	จิตวิทยาเปรียบเทียบ	3
PS 436	จิตวิทยาสังคม	3
PS 437	จิตวิทยาว่าด้วยพฤติกรรมทางการเมือง	3
PS 426	การวัดผลทางจิตวิทยา	3
PS 438	จิตวิทยาในวงการธุรกิจ และการบริหารบุคคล	3

		<u>หน่วยกิต</u>
PS 427	แนวความคิดในวิชาจิตวิทยา	3
PS 441	สัมมนาจิตวิทยา	2
PS 451	จิตวิทยาทางพุทธศาสนา	3
RE 461	ระเบียบวิธีการวิจัย	<u>3</u>
	รวม	<u>52</u>

วิชาเลือก สำหรับผู้เรียนจิตวิทยาเป็นวิชาเอก (เลือกเพียง 8 หน่วยกิต)

		<u>หน่วยกิต</u>
B 351	พุทธปรัชญา	3
B 372	หลักการเผยแพร่และวาทศิลป์ 2	3
R 441	ปัญหาศาสนา	2
R 451	จิตวิทยาศาสนา	2
SO 413	ปัญหาและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม	3
ED 341	หลักการสอนและวิธีสอน	<u>3</u>
	รวม	<u>16</u>

วิชาเอกฝรั่งเศส

		<u>หน่วยกิต</u>
MF 101	ภาษาฝรั่งเศสเบื้องต้น 1	Aud (2)
MF 102	ภาษาฝรั่งเศสเบื้องต้น 2	Aud (2)
MF 211	อ่านและเข้าใจภาษาฝรั่งเศส	1 (2)
MF 221	การใช้ภาษาฝรั่งเศส	1 (2)
F 311	การใช้ภาษา 1 (แปล)	3
F 312	การใช้ภาษา 2 (แปล)	3

		หน่วยกิต
F 313	การใช้ภาษา 3 (เรียงความและโต้ตอบ)	2
F 321	การสนทนา	2
F 322	ปาฐกถา	2
F 331	ประวัติศาสตร์ฝรั่งเศส	3
F 332	ละครคลาสสิก 1	2
F 341	ฟิเนติกส์และโฟโนโลยี	2
F 342	มอร์โฟโลยีและซินแทกซ์	2
F 351	ประวัติศาสตร์วรรณคดีฝรั่งเศส	3
F 414	การใช้ภาษา 4 (การเขียนบทความทางพระพุทธศาสนา)	3
F 433	ละครคลาสสิก 2	2
F 434	วรรณคดีสมัยปัจจุบัน	3
F 435	วรรณคดีฝรั่งเศสศตวรรษที่ 18	3
F 436	วรรณคดีฝรั่งเศสศตวรรษที่ 19	3
F 437	วิเคราะห์การเขียน	2
F 452	ประวัติศาสตร์วรรณกรรมเกี่ยวกับอารยธรรมฝรั่งเศส	3
F 453	วรรณกรรมเกี่ยวกับอารยธรรมฝรั่งเศส	2
F 461	วิธีสอนภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษาต่างประเทศ	2
F 471	การสัมมนาปัญหาการสอนภาษาฝรั่งเศส	2
RE 481	ระเบียบวิธีการวิจัย	<u>3</u>
	รวม	<u>52</u>

วิชาเลือก สำหรับผู้เรียนภาษาฝรั่งเศส เป็นวิชาเอก (เลือกไม่ต่ำกว่า 8 หน่วยกิต)

		<u>หน่วยกิต</u>
T	311 ภาษาบาลี สันสกฤต และเขมรที่เกี่ยวกับภาษาไทย	2
T	315 อิทธิพลภาษาต่างประเทศต่อภาษาไทย	2
E	331 การใช้ภาษาอังกฤษ 1	3
E	333 การเขียนบทความทางพระพุทธศาสนา 1	3
P	341 ประวัติวรรณคดีบาลี	2
S	341 ประวัติวรรณคดีสันสกฤต	3
B	372 หลักการเผยแผ่และวาทศิลป์ 2	<u>3</u>
	รวม	<u><u>18</u></u>

หลักสูตรภาษาบาลี

สำหรับ

ผู้ไม่ได้ ป.ร. 5

ตามหลักสูตรของสภาการศึกษากรมหลวงราชวิทยาลัยระบุไว้ว่า นักศึกษาที่จะมีสิทธิ์รับ
ปริญญาคำลั่นคำสตรบัณฑิตได้นั้น นอกจากจะเรียนจบวิชาต่าง ๆ ตามหน่วยกิตที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแล้ว
จะต้องได้เปรียญธรรมห้าประโยคขึ้นไปอีกด้วย ทั้งนี้ก็เพราะมหาวิทยาลัยแห่งนี้ส่งเสริมการศึกษา
ภาษาบาลี อันเป็นภาษาสำคัญดั้งเดิมที่จารึกพระธรรมวินัยของพระพุทธคำลั่นมาฝ่ายเถรวาท จึงต้อง
การให้นักเรียนที่จบปริญญาดรจากมหาวิทยาลัยแห่งนี้มีความสามารถในการค้นคว้าพระธรรมวินัยจาก
ภาษาบาลีได้ด้วยตนเอง และให้มีความสามารถเป็นครูสอนวิชานี้ ในโรงเรียนบาลีขั้นต้น ๆ และใน
โรงเรียนพระปริยัติธรรมสายสามัญได้สืบตามอุดมการณ์ของมหาวิทยาลัย

ดังนั้น ทางมหาวิทยาลัยจึงได้จัดให้มีหลักสูตรวิชาภาษาบาลี ป.ร. 5 ขึ้น

นักศึกษาที่จะเข้าเรียนตามหลักสูตรนี้ต้องเป็นผู้ที่ได้ ป.ร. 4 หรือผู้ที่สำเร็จ ม.ศ. 5
จากโรงเรียนพระปริยัติธรรมสายสามัญของกระทรวงศึกษาธิการ (ซึ่งมีความรู้ภาษาบาลีเทียบเท่าชั้น
ป.ร. 4) แล้ว แต่ยังไม่ได้ ป.ร. 5

หลักสูตรนี้ มี 16 หน่วยกิต ใช้เวลาศึกษา 2 ปี เฉพาะในชั้นนักศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 4
เท่านั้น โดยให้หลักสูตรเดียวกับหลักสูตร ป.ร. 5 ของแผนกบาลีสันสกฤตของคณะสงฆ์ แต่
แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ปี ๆ ละ 2 เทอม ๆ ละ 4 หน่วยกิต ดังนี้

ชั้นนักศึกษาปีที่ 3

เทอมแรก

P 311	แปลมคธเป็นไทย 1	2	หน่วยกิต
P 321	แปลไทยเป็นมคธ 1	2	หน่วยกิต

เทอมสอง

P 312	แปลมครเป็นไทย II	2	หน่วยกิต
P 322	แปลไทยเป็นมคร II	2	หน่วยกิต

ชั้นนักศึกษาปีที่ 4เทอมแรก

P 413	แปลมครเป็นไทย III	2	หน่วยกิต
P 423	แปลไทยเป็นมคร III	2	หน่วยกิต

เทอมสอง

P 414	แปลมครเป็นไทย IV	2	หน่วยกิต
P 424	แปลไทยเป็นมคร IV	<u>2</u>	หน่วยกิต
	รวม	<u>16</u>	หน่วยกิต

หลักสูตรระดับอุดมศึกษามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คณะพุทธศาสตร์

คณะพุทธศาสตร์ เป็นคณะแรกและดั้งเดิมของมหาวิทยาลัย เปิดสอนตั้งแต่ พ.ศ. 2493 เป็นต้นมา ให้การศึกษาหนักไปในทางวิชาภาษาบาลี พุทธศาสนา คำสอนและปรัชญา โดยมุ่งหมายให้พระภิกษุสามเณรรู้วิชาในสายพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง เพื่อเป็นการปฏิบัติและให้การศึกษาแก่ผู้อื่นต่อไป

คณะพุทธศาสตร์ประกอบด้วยภาควิชาต่าง ๆ ดังนี้

1. ภาควิชาภาษาบาลี
2. ภาควิชาพุทธศาสนา
3. ภาควิชาคำสอนและปรัชญา
 - 1) แผนงวิชาคำสอน
 - 2) แผนงวิชาปรัชญา
4. ภาควิชาภารตวิทยา
 - 1) แผนงวิชาภาษาสันสกฤต
 - 2) แผนงวิชาภารตวิทยา

คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา

1. พระภิกษุหรือสามเณร เป็นเปรียญ และสอบได้ชั้นบาลีไตรปิฎกมศึกษาปีที่ 2 ของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยได้คะแนนรวมร้อยละ 64 ขึ้นไป หรือ
2. พระภิกษุหรือสามเณรผู้สอบได้ประโยคเตรียมอุดมศึกษา หรือ มศ.5 เป็นเปรียญธรรมตั้งแต่ 5 ประโยคขึ้นไป และสอบคัดเลือกเข้าศึกษาในคณะพุทธศาสตร์นี้ ได้คะแนนรวมร้อยละ 65 ขึ้นไป หรือ

3. พระภิกษุสามเณร ผู้สอบได้ประโยคมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียน

พระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยได้คะแนนรวมร้อยละ

65 ขึ้นไป หรือสอบได้ประโยคมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนก

สามัญศึกษาแห่งอื่น และสอบคัดเลือกเข้าศึกษาในคณะพุทธศาสตร์นี้ ได้คะแนนรวมร้อยละ

65 ขึ้นไป

แผนการศึกษาระดับปริญญา

พุทธศาสตร์ ปีที่ 1

ภาคที่ 1		ภาคที่ 2	
ก. ฝ่ายบังคับพระพุทธานุสา		ก. ฝ่ายบังคับพระพุทธานุสา	
บล. 101 แต่ง - แปลบาลี 1	2	บล. 102 แต่ง - แปลบาลี	2
บล. 121 บาลีสุดต้นตปิย 1	2	บล. 122 บาลีสุดต้นตปิย 2	2
พร 108 ธรรมภาคภาษาอังกฤษ 1	<u>2</u>	พร 118 ธรรมภาคภาษาอังกฤษ 2	<u>2</u>
พร 111 พุทธคำสอนในอินเดีย	2	พร 112 พุทธคำสอนในลังกาและ อด.	2
	8		8
ข. ฝ่ายสามัญปริยญา		ข. ฝ่ายสามัญปริยญา	
คณ 101 คำสอนโบราณ	2	คณ 102 คำสอนปัจจุบัน	3
ปญ 101 ปริยญาทั่วไป	2	ปญ 121 ตรรกศาสตร์	3
ล็ก 101 สลักฤต 1	2	ล็ก 102 สลักฤต 2	2
ทย 101 ภาษาไทย 1	2	ทย 102 ภาษาไทย 2	2
อก 101 ภาษาอังกฤษ 1	3	อก 102 ภาษาอังกฤษ 2	3
อก 111 หนังสืออ่านภาษาอังกฤษ	2	อก 112 หนังสืออ่านภาษาอังกฤษ 2	2
ภม 111 ประวัติอารยธรรม	2	คช 101 การศึกษาทั่วไป	2
กม 101 กฎหมายทั่วไป	2	คณ 151 สถิติประยุกต์เบื้องต้น (2)	หรือ
บร 101 บรรณารักษศาสตร์เบื้องต้น <u>2</u>		ชีว 101 ชีววิทยาทั่วไป (2)	<u>2</u>
	19		19

พุทธคำลัทธิ ปีที่ 2

ภาคที่ 1		ภาคที่ 2	
ก. ฝ่ายบังคับพระพุทธรคำลัทธิ		ก. ฝ่ายบังคับพระพุทธรคำลัทธิ	
บล 201 แต่ง - แปลบาสี 3	2	บล 202 แต่ง - แปลบาสี 4	2
บล 211 ประวัติวรรณคดีบาสี 1	2	บล 212 ประวัติวรรณคดี 2	2
บล 221 บาสีลัทธิตันตปิฎก 3	2	บล 222 บาสีลัทธิตันตปิฎก 4	2
พร 208 ธรรมภาคภาษาอังกฤษ 3	2	พร 218 ธรรมภาคภาษาอังกฤษ 4	2
พร 221 มหายานเบื้องต้น	<u>2</u>		—
	10		8
ข. ฝ่ายสามัญปริญา		ข. ฝ่ายสามัญปริญา	
ปญ 201 ปริญาตะวันออกทั่วไป	2	คณ 201 คำลัทธิเปรียบเทียบ	2
ล็ก 201 ลัทธิลัทธิ 3	2	ล็ก 202 ลัทธิลัทธิ 4	2
ทย 201 ภาษาไทย 3	2	ทย 202 ภาษาไทย 4	2
อก 201 แต่งอังกฤษ 1	2	อก 202 แต่งอังกฤษ 2	2
อก 201 แต่งอังกฤษ 1	2	อก 202 แต่งอังกฤษ 2	2
อก 203 ผูกพันอังกฤษ 2	2	อก 204 ผูกพันอังกฤษ 2	2
อก 211 วรรณคดีอังกฤษ 1	2	อก 212 วรรณคดีอังกฤษ 2	2
กม 201 กฎหมายคณะสงฆ์ 1	2	กม 202 กฎหมายคณะสงฆ์ 2	2
จต 201 จิตวิทยาทั่วไป	2	ลค 201 สังคมวิทยา	2
คช 211 หลักการลัทธิทั่วไป	2	คป 201 ศิลป - โบราณคดี	2
	—	คค 201 หลักคำลัทธิ	<u>2</u>
	18		20

พุทธคำลัทธิ ปีที่ 3

(ในกรณีสาขาศาสนาและปรัชญาเป็นวิชาเอก ภาษาอังกฤษเป็นวิชาโท)

ภาคที่ 1		ภาคที่ 2	
ก. ฝ่ายบังคับพระพุทธศาสนา		ก. ฝ่ายบังคับพระพุทธศาสนา	
บล 321 บาสิวินัยปิฎก 1	2	บล 322 บาสิวินัยปิฎก 2	2
บล 301 ภาษาบาลีชั้นสูง (2) และ / หรือ		บล 302 ภาษาบาลีชั้นสูง (2) และ / หรือ	
พร 301 ธรรมประยุตต์ (2) และ / หรือ		พร 302 ธรรมประยุตต์ (2) และ / หรือ	
พร 304 ธรรมภาคภาษาอังกฤษ (2)	<u>4</u>	พร 318 ธรรมภาคภาษาอังกฤษ (2)	<u>4</u>
	6		6
ข. ฝ่ายสามัญปรัชญา		ข. ฝ่ายสามัญปรัชญา	
อก 301 แต่งอังกฤษ 3	2	อก 302 แต่งอังกฤษ 4	2
อก 303 ฝึกพูดอังกฤษ 3	2	อก 304 ฝึกพูดอังกฤษ 4	2
อก 311 วรรณคดีอังกฤษ 3	2	อก 312 วรรณคดีอังกฤษ 4	2
ปญ 301 ปรัชญานาถลัทธิ	2	ปญ 302 ปรัชญาอาลัทธิ	3
ปญ 311 ศึกษาภูมิปัญญาอเมริกัน	12	ปญ 304 ปรัชญาตะวันตกสมัยใหม่	3
ปญ 303 ปรัชญา ต. โบราณ-กลาง	3	ปญ 321 ลัทธิคำลัทธิ	2
ปญ 318 ปัญหาปรัชญา อ.	3	ปญ 312 ศึกษาภูมิปัญญาอเมริกัน 2	2
ปญ 322 ปรัชญาสังคม - การปกครอง	2	คป 321 ศิลปะเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา	2
ลค 321 อาชญาวิทยา	<u>2</u>		—
	20		18

พุทธคำศัพท์ ปีที่ 4

(ในกรณีล่าช้าคำสอนและปรัชญาเป็นวิชาเอก ภาษาอังกฤษเป็นวิชาโท)

ภาค 1		ภาค 2	
ก. ฝ่ายบังคับพระพุทธานุชา		ก. ฝ่ายบังคับพระพุทธานุชา	
บล 421 บาลีอภิธรรมปิฎก 1	2	บล 422 บาลีอภิธรรมปิฎก 2	2
พร 401 ธรรมภาคปฏิบัติ 1	2	พร 402 ธรรมภาคปฏิบัติ 2	2
พร 408 ธรรมภาคภาษาอังกฤษ 7	<u>2</u>	พร 438 ธรรมภาคภาษาอังกฤษ 8	<u>2</u>
	6		6
ข. ฝ่ายสามัญปรัชญา		ข. ฝ่ายสามัญปรัชญา	
อก 401 แต่งอังกฤษ 5	2	อก 402 แต่งอังกฤษ 6	2
อก 403 อังกฤษ - ภาษาพูดพิเศษ 1	2	อก 404 อังกฤษ - ภาษาพูดพิเศษ 2	2
อก 411 วรรณคดีอังกฤษ 5	2	อก 412 วรรณคดีอังกฤษ 6	2
อก 413 บทประพันธ์อังกฤษ 1	2	อก 414 บทประพันธ์อังกฤษ 2	2
ปญ 403 ปรัชญาตะวันตกสมัยปัจจุบัน	3	ปญ 404 ปรัชญาจีนและญี่ปุ่น (2)	ล/ร
ปญ 420 อภิปรัชญา	2	ปญ 418 ปรัชญาในวรรณคดีปัจจุบัน (2)	ล/ร
ปญ 438 ปรัชญาแห่งคำสอน	3	ปญ 435 ปรัชญาแห่งจิต (2) และ /หรือ	
ปญ 411 ปรัชญาจากคัมภีร์สันสกฤต 1	2	คณ 431 สังคมวิทยาแห่งคำสอน (2)	4
สค 422 มนุษยสัมพันธ์	<u>2</u>	ปญ 412 ปรัชญาจากคัมภีร์สันสกฤต 2	2
	20	ปญ 422 ญาณวิทยา	2
		สค 415 ภาวะผู้นำ	2
			18

คณะครูค้ำสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาสัย ได้ตั้งคณะครูค้ำสตร์ขึ้นในปีการศึกษา 2504 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกอบรมพระภิกษุสามเณร ซึ่งได้มีความรู้ในวิชาการฝ่ายพระค้ำสนาที่อยู่แล้ว ให้รู้วิธีสอน มีความสามารถในการถ่ายทอดวิชาการและอบรมสั่งสอนประชาชน เป็นส่วนช่วยให้พระสงฆ์ปฏิบัติหน้าที่ในด้านการเผยแผ่ได้ผลดียิ่งขึ้น และสามารถรับผิดชอบงานบริหารการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ได้เริ่มเปิดการศึกษาตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2504 เป็นต้นมา

คณะครูค้ำสตร์ ประกอบด้วยภาควิชาต่าง ๆ ดังนี้

1. ภาควิชาการศึกษา
2. ภาควิชาจิตวิทยา
3. ภาควิชาบรรณารักษ์ค้ำสตร์
4. ภาควิชาคณิตค้ำสตร์
 - 1) แผนงวิชาคณิตค้ำสตร์
 - 2) แผนงวิชาพีลิสลล์
 - 3) แผนงวิชาเคมี
 - 4) แผนงวิชาชีววิทยา

คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา

ในชั้นปีที่ 1 และปีที่ 2 นิสิตทุกคนเรียนร่วมกันในคณะพุทธค้ำสตร์ ด้วยเหตุนี้คณะครูค้ำสตร์จึงดำเนินการศึกษาเฉพาะในชั้นปีที่ 3 และปีที่ 4 โดยรับผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้เข้าศึกษาในชั้นปีที่ 3

1. พระภิกษุหรือสามเณรผู้สอบขึ้นพุทธค้ำสตร์ปีที่ 2 ได้คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.00 ขึ้นไป หรือ
2. พระภิกษุหรือสามเณร ที่เป็นเปรียญหรือสอบได้ประโยคมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา และศึกษาจบหลักสูตรในวิทยาลัยค้ำสนศึกษาของมหาวิทยาลัยฯ ได้คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50 ขึ้นไป หรือ

3. พระภิกษุสามเณร ผู้สอบได้ประโยคเตรียมอุดมศึกษาหรือ ม.ศ. 5 และ
ได้ประโยค ครุพีเศษมัธยม (พ.ม.) หรือประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ.สูง)
เป็นเปรียญธรรมตั้งแต่ 5 ประโยคขึ้นไป และสอบคัดเลือกเข้าศึกษาได้

แผนหลักสูตร

ก. ฝ่ายวิชาบังคับพระพุทธศาสนา	อย่างต่ำ	55	หน่วยกิต
ข. ฝ่ายวิชาปริยญาตรัสารัมภ์	"	155	หน่วยกิต
1. วิชาบังคับสามัญ		70	หน่วยกิต
2. วิชาเฉพาะ		65	หน่วยกิต
2.1 วิชาการศึกษา			
- วิชาการศึกษาพื้นฐาน		20	หน่วยกิต
- วิชาการศึกษาสายเอก		5-10	หน่วยกิต
2.2 วิชาประกอบเฉพาะ			
- วิชาประกอบเอก		25-30	หน่วยกิต
- วิชาประกอบโท		0-15	หน่วยกิต
3. วิชาเลือกเสรี		10	หน่วยกิต
	รวมอย่างต่ำ	200	หน่วยกิต

แผนการจัดกระบวนการวิชา

(เลื่อนแนะสำหรับผู้เรียนสาขาบริหารการศึกษาคือเป็นสายเอก)

ครุศาสตร์ ปีที่ 3

ภาคที่ 1		ภาคที่ 2	
ก. ฝ่ายบังคับพระพุทธรูปคำสนา		ก. ฝ่ายบังคับพระพุทธรูปคำสนา	
บล 321 บาสีวินัยปิฎก 1	2	บล 322 บาสีวินัยปิฎก 2	2
บล 301 ภาษาบาลีชั้นสูง (2) ล/ร		บล 302 ภาษาบาลีชั้นสูง (2) ล/ร	
พร 301 ธรรมประยุคต์ (2) ล/ร		พร 302 ธรรมประยุคต์ (2) ล/ร	
พร 308 ธรรมภาคภาษาอังกฤษ (2)	<u>4</u>	พร 318 ธรรมภาคภาษาอังกฤษ (2)	<u>4</u>
	6		6
ข. ฝ่ายดำรงปฏิบัติ		ข. ฝ่ายดำรงปฏิบัติ	
อก 301 แต่งอังกฤษ 3	2	อก 302 แต่งอังกฤษ 4	2
อก 303 ฝึกพูดอังกฤษ 3	2	อก 304 ฝึกพูดอังกฤษ 4	2
อก 311 วรรณคดีอังกฤษ 3	2	อก 312 วรรณคดีอังกฤษ 4	2
คช 301 การศึกษาชั้นประถม (2) ร		คช 302 การศึกษาชั้นมัธยม (2) ล/ร	
คช 302 การศึกษาชั้นมัธยม (2)	2	คช 303 การพัฒนาหลักสูตร (2) ล/ร	
คช 311 วิธีสอนวิชาเฉพาะ 1	2	คช 312 วิธีสอนวิชาเฉพาะ 2 (2)	4
คช 321 ประวัติการศึกษา	2	คช 322 ปรัชญาการศึกษา	2
จต 311 ศติวิทยาการศึกษา	2	คช 311 การบริหารโรงเรียน	2
จต 312 พัฒนาการของเด็ก	2	จต 313 พัฒนาการวัยรุ่น (2) หรือ	
ลค 303 หลักการพัฒนา	2	จต 314 ศติวิทยาแห่งการเรียนรู้	2
ลค 301 ลัทธิฤต 5	<u>2</u>	ลค 304 สังคมและชนบท	2
	20	ลค 302 ลัทธิฤต 6	<u>2</u>
			20

ครุศาสตร์ ปีที่ 4

ภาคที่ 1		ภาคที่ 2	
ก. ฝ่ายบังคับพระพุทธคำสั่งนา		ก. ฝ่ายบังคับพระพุทธคำสั่งนา	
บล 421 บาสีธรรมปิฎก 1	2	บล 422 บาสีธรรมปิฎก 2	2
พร 401 ธรรมภาคปฏิบัติ 1	2	พร 402 ธรรมภาคปฏิบัติ 2	2
พร 408 ธรรมภาคภาษาอังกฤษ 7	<u>2</u>	พร 438 ธรรมภาคภาษาอังกฤษ 8	<u>2</u>
	6		6
ข. ฝ่ายสามัญปริญา		ข. ฝ่ายสามัญปริญา	
อก 401 แต่งอังกฤษ 5	2	อก 402 แต่งอังกฤษ 6	2
อก 403 อังกฤษ - ภาษาพูดพิเศษ 1	2	อก 404 อังกฤษ - ภาษาพูดพิเศษ 2	2
อก 411 วรรณคดีอังกฤษ 5	2	อก 412 วรรณคดีอังกฤษ 6	2
คช 404 โสฬสพจนานุกรม	2	คช 402 การวัดผลการศึกษา	2
คช 408 สำรตศึกษาภาค อ. 1	2	คช 418 สำรตศึกษาภาค อ. 2	2
คช 431 การบริหารการศึกษา	2	คช 432 การนิเทศการศึกษา	2
จต 412 หลักการแนะแนว	2	คช 433 การวางแผนโรงเรียน	2
จต 413 ส่วยคำสตร์ทางจิต (2) หรือ		สค 414 การพัฒนาชนบท	2
คช 401 กิจกรรมเสริมหลักสูตร (2) 2		ภม 411 เหตุการณ์ปัจจุบัน	2
สค 411 ปัญหา - สังคมสังเคราะห์(2)ร		สค 422 สลักฤตพิเศษ 2	<u>2</u>
สค 422 มนุษย์สัมพันธ์ (2)	2		20
สค 421 สลักฤตพิเศษ 1	<u>2</u>		
	20		

คณะมานุษยสังคมศาสตร์

คณะมานุษยสังคมศาสตร์ เดิมชื่อคณะอาเซียอาคเนย์ ตั้งขึ้นในตอนกลางปีการศึกษา 2506 โดยมีวัตถุประสงค์ให้พระนิสิต มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ คำสอน วัฒนธรรม ขนบประเพณี และภาษาในภาคพื้นอาเซียอาคเนย์ อันเป็นที่ประเทศไทยตั้งอยู่ และจะได้ใช้ความรู้นั้นเป็นประโยชน์ในการดำรงและเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่อไป

ในปี พ.ศ. 2509 ทางมหาวิทยาลัยได้เปลี่ยนชื่อคณะนี้เป็น คณะมานุษยสังคมศาสตร์ โดยขยายขอบเขตวิชาการที่ศึกษาในขณะนี้ให้กว้างขวางขึ้น ให้ครอบคลุมถึงวิชาประเภทมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการสังเคราะห์ประสบการณ์เพื่อให้พระภิกษุสามเณรได้ปฏิบัติหน้าที่ของตน บำเหน็จประโยชน์ในด้านสาธารณูปการ และเป็นที่พึ่งทางจิตใจของประชาชนได้อย่างแท้จริง

ปัจจุบันคณะมานุษยสังคมศาสตร์ ประกอบด้วยภาควิชาต่าง ๆ ดังนี้

1. ภาควิชาภาษาไทย
2. ภาควิชาภาษาอังกฤษ
3. ภาควิชาอาเซียอาคเนย์วิทยา
 - 1) แผนกวิชาภูมิ - ประวัติศาสตร์
 - 2) แผนกวิชาไทยคดี
 - 3) แผนกวิชาอาเซียอาคเนย์คดี
 - 4) แผนกวิชาศิลปะและโบราณคดี
4. ภาควิชาสังคมศาสตร์
 - 1) แผนกวิชาสังคมวิทยา
 - 2) แผนกวิชาลุ่มศาสตร์
 - 3) แผนกวิชาเศรษฐศาสตร์
 - 4) แผนกวิชาการปกครอง
 - 5) แผนกวิชากฎหมาย

คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา

คณะนี้รับนิสิตเข้าศึกษาในชั้นปีที่ 3 เช่นเดียวกับคณะครุศาสตร์ แต่รับเฉพาะพระภิกษุหรือสามเณรที่สอบขึ้นพุทธศาสตรบัณฑิตปี 2 ได้คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.00 ขึ้นไป

แผนการจัดกระบวนวิชา

(เลื่อนแนะสำหรับผู้เรียนสาขาสังคมวิทยาเป็นวิชาเอก ภาษาอังกฤษเป็นวิชาโท)

มานุษยสังเคราะห์ศาสตร์ ปีที่ 3

ภาคที่ 1	ภาคที่ 2
ก. ฝ่ายบังคับพระพุทธศาสนา	ก. ฝ่ายบังคับพระพุทธศาสนา
บล 321 บาลีวินัยปิฎก 1 2	บล 322 บาลีวินัยปิฎก 2 2
บล 301 ภาษาบาลีชั้นสูง (2)ล/ร	บล 302 ภาษาบาลีชั้นสูง (2) ล/ร
พร 301 ธรรมประยุกต์ (2)ล/ร	พร 302 ธรรมประยุกต์ (2)ล/ร
พร 308 ธรรมภาคภาษาอังกฤษ (2) 4	พร 318 ธรรมภาคภาษาอังกฤษ (2) 4
6	6
ข. ฝ่ายสามัญปริญา	ข. ฝ่ายสามัญปริญา
อก 301 แต่งอังกฤษ 3 2	อก 302 แต่งอังกฤษ 4 2
อก 303 ผูกพันอังกฤษ 3 2	อก 304 ผูกพันอังกฤษ 4 2
อก 311 วรรณคดีอังกฤษ 3 2	อก 312 วรรณคดีอังกฤษ 4 2
ลค 301 มานุษยวิทยา 2	ปญ 321 จริยศาสตร์ 2
ลค 302 สถาปนทางสังคม 2	ลค 304 สังคมนครและชนบท 2
ลค 303 ประชากร - นิเวศวิทยา 2	ลค 312 การสำรวจ - วิจัยทางสังคม 2
ลค 313 หลักการพัฒนา 2	ลค 308 สังคมศาสตร์ภาคภาษาอังกฤษ 2

ลค 321 อาชีววิทยา	2	ลค 314 คณิตวิทยา	2
ปค 301 รัฐศาสตร์เบื้องต้น (2) หรือ	2	ปค 302 รัฐประศาสนศาสตร์เบื้องต้น	2
ปญ 322 ปรัชญาสังคม - การปกครอง	<u>2</u>		—
	18		18

มานุษยสังเคราะห์ศาสตร์ ปีที่ 4

ภาคที่ 1		ภาคที่ 2	
ก. ฝ่ายบังคับพระพุทธรูปศาสนา		ก. ฝ่ายบังคับพระพุทธรูปศาสนา	
บล 421 บาลีอภิธรรมปิฎก 1	2	บล 422 บาลีอภิธรรมปิฎก 2	2
พร 401 ธรรมภาคปฏิบัติ 1	2	พร 402 ธรรมภาคปฏิบัติ 2	2
พร 408 ธรรมภาคภาษาอังกฤษ 7	<u>2</u>	พร 438 ธรรมภาคภาษาอังกฤษ 8	<u>2</u>
	6		6
ข. ฝ่ายสามัญปริญญา		ข. ฝ่ายสามัญปริญญา	
อก 401 แต่งอังกฤษ 5	2	อก 402 แต่งอังกฤษ 6	2
อก 403 อังกฤษ - ภาษาพูดพิเศษ 1	2	อก 404 อังกฤษ - ภาษาพูดพิเศษ	2
อก 411 วรรณคดีอังกฤษ 5	2	อก 412 วรรณคดีอังกฤษ 6	2
ลค 408 ประวัติศาสตร์ทางสังคม 1	2	ลค 418 ประวัติศาสตร์ทางสังคม 2	2
ลค 411 ปัญหาสังคม - สังเคราะห์	2	ลค 414 การพัฒนาชนบท	2
ลค 421 สื่อสารมวลชน - ประชาสัมพันธ์	2	ลค 415 ภาวะผู้นำ	2
ลค 422 มนุษยสัมพันธ์	2	ลค 431 สังคมวิทยาแห่งศาสนา	2
อช 412 อิทธิพลทางวัฒนธรรม	2	ภม 411 เหตุการณ์ปัจจุบัน	2
ลค 421 สันสกฤตพิเศษ 1	<u>2</u>	ลค 422 สันสกฤตพิเศษ 2	<u>2</u>
	18		18

ภาคผนวก ข.

แบบสอบถาม

ภาควิชาการอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

20 กันยายน 2525

เรียน

ด้วยข้าพเจ้ากำลังทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "ปัญหาการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในระดับปริญญาโท สาขาการอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การตอบแบบสอบถามครั้งนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการได้มาซึ่งผลของการวิจัยในการนำไปปรับปรุงการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ และผู้บริหารการศึกษาจะได้ทราบถึงปัญหาที่แท้จริงอันจะเป็นแนวทางในการวางแผนการศึกษาระดับสูงของสงฆ์ ซึ่งเป็นกำลังสำคัญต่อการเผยแผ่พุทธศาสนาให้ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อมูลทั้งหมดที่ผู้วิจัยได้รับจะถือเป็นความลับ ซึ่งจะไม่ก่อให้เกิดความกระทบกระเทือนต่อท่านแต่อย่างใด หวังใคร่ขอความกรุณาจากท่านได้โปรดตอบแบบสอบถามนี้ ตามความเป็นจริง และขอขอบพระคุณในความอนุเคราะห์มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความเคารพนับถือ

(นายเมธี พงศ์โล่กา)

ผู้วิจัย

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน

ในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์

แบบสอบถามชุดนี้ มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับรายละเอียดของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์
เฉพาะด้าน

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับรายละเอียดของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. สถาบันที่ท่านสอน

☐ มหาวิทยาลัย

☐ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

2. สถานภาพของท่าน

☐ อาจารย์ประจำ จำนวนปีที่สอน ปี

☐ อาจารย์พิเศษ จำนวนปีที่สอน ปี

3. วุฒิสถูสุดของท่าน

☐ ปริญญาเอก

☐ ปริญญาโท

☐ ปริญญาตรี

อื่น ๆ โปรดระบุ

4. ท่านเคยศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์หรือไม่

☐ เคย

☐ ไม่เคย

5. ปัจจุบันท่านสอนหรือปฏิบัติงานประจำอยู่ที่

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ 6 ด้าน คือ

ก. ด้านอาจารย์ผู้สอน	ข. ด้านผู้เรียน
ค. ด้านหลักสูตร	ง. ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน
จ. ด้านการวัดผลและการประเมินผล	ฉ. ด้านสภาพแวดล้อม

คำชี้แจง โปรดทำวงกลมรอบตัวเลข

เลข 5 หมายความว่า มากที่สุด จริงที่สุด เหมาะสมที่สุด หรือ
สะดวกมากที่สุด ฯลฯ

เลข 4 หมายความว่า มาก จริง พอเหมาะ หรือ สะดวก ฯลฯ

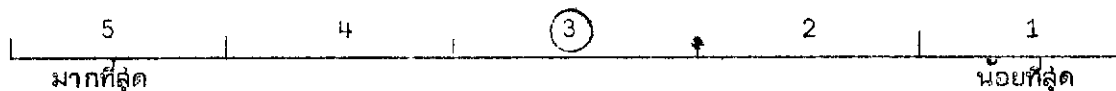
เลข 3 หมายความว่า ปานกลาง

เลข 2 หมายความว่า ค่อนข้างน้อย ไม่จริง เหมาะสมบ้าง หรือ
ไม่สะดวก ฯลฯ

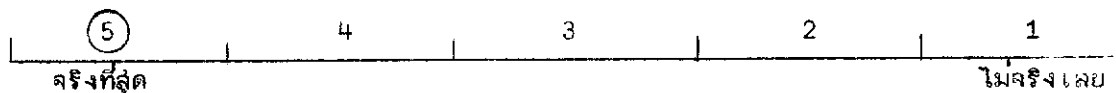
เลข 1 หมายความว่า น้อยที่สุด ไม่จริงเลย ไม่เหมาะสม หรือ
ไม่สะดวกเลย ฯลฯ

ดังตัวอย่าง

1. อาจารย์มีการวางแผนและการจัดลำดับการสอน

2. ผู้เรียนเกิดความเครียดเพราะต้องเรียนติดต่อกันหลายชั่วโมง

จากตัวอย่างนี้แสดงว่า

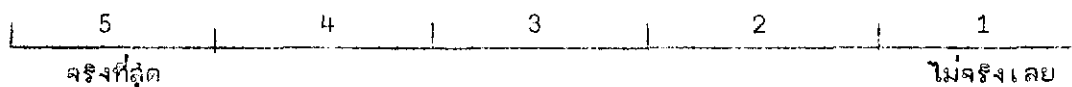
ข้อ 1 ผู้ตอบมีความเห็นว่า "อาจารย์มีการวางแผนและจัดลำดับการสอนอยู่ใน
เกณฑ์ปานกลาง"

ข้อ 2 ผู้ตอบมีความเห็นว่า "ผู้เรียนเกิดความเครียดเพราะต้องเรียนติดต่อกัน
หลายชั่วโมงเป็นเรื่องจริงที่สุด"

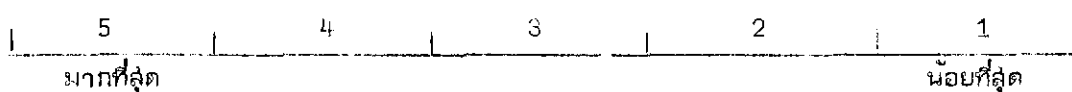
ก. ด้านอาจารย์ผู้สอน

1. อาจารย์บางส่วนต้องไปสอนที่สถาบันอื่น ทำให้ไม่มีเวลาปฏิบัติหน้าที่ในสถาบันแห่งนี้

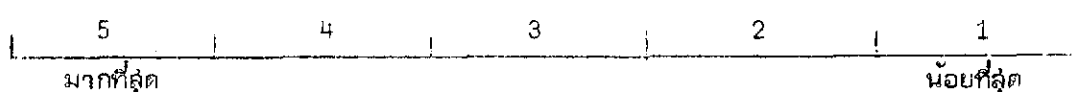
สมบูรณ์พอ

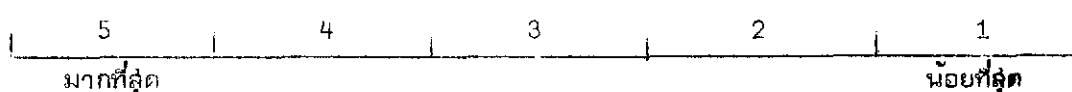
2. เตรียมการสอนก่อนเข้าห้องสอน

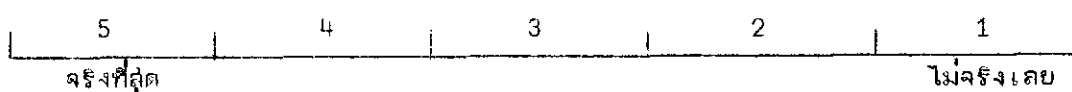
3. รับผิดชอบต่อวิชาที่สอน

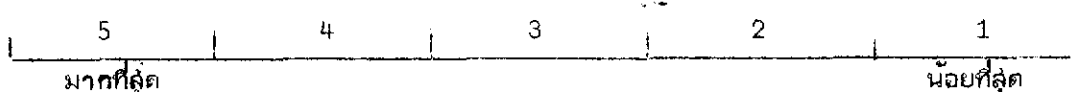
4. รู้จักนำความรู้จากสาขาวิชาอื่น ๆ มาสัมพันธ์กับวิชาที่สอน

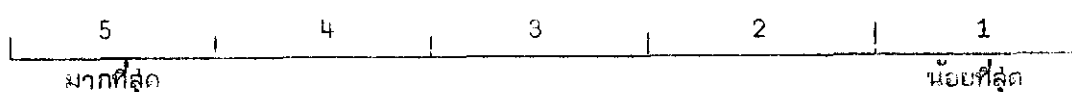
5. ขาดการวางแผนและการจัดลำดับการสอน

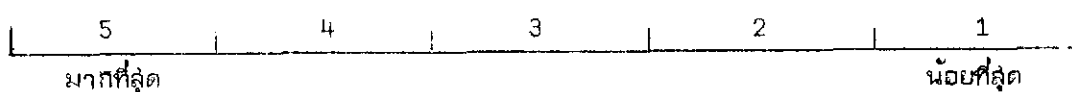
6. เชื่อมโยงความรู้กับปัญหาสังคม

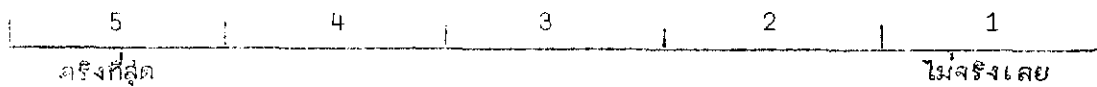
7. การเน้นให้ผู้เรียนรู้จักคิด

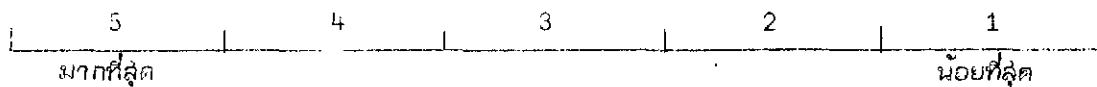
8. การเลือกใช้วิธีสอนเหมาะสมกับเนื้อหา

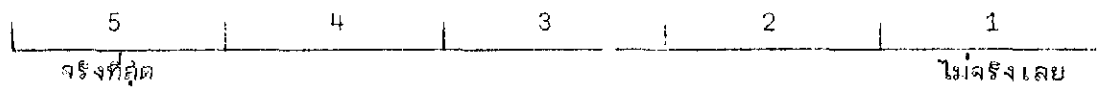
9. ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง

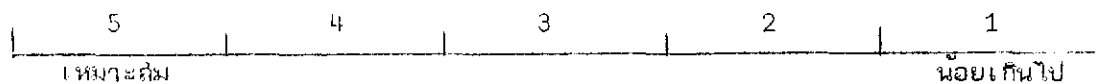
10. ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการสอน

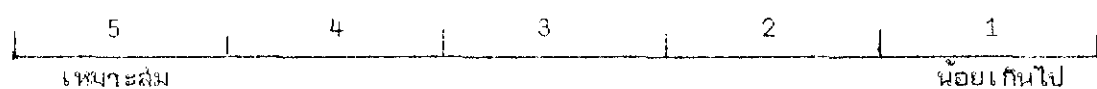
11. ขาดความยุติธรรมในการวัดผลและการประเมินผล

12. เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น

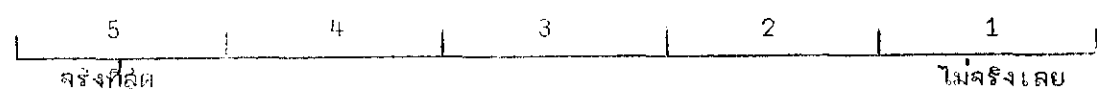
13. ให้ความเป็นกันเองกับนิสิตนักศึกษา

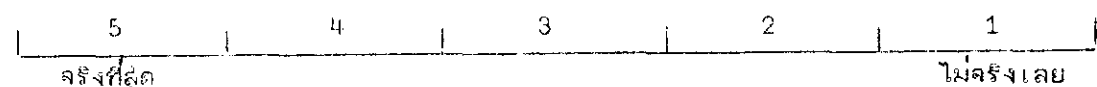
14. มีชุดลดทอนทฤษฎีเรียนเพื่อดึงดูดความสนใจ

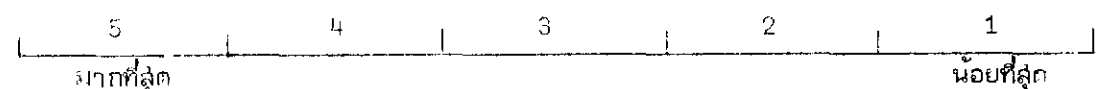
15. เนื้อหาที่สอนไม่สอดคล้องกับหลักสูตร

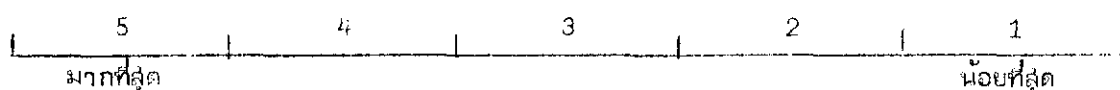
16. ให้งานหรือแบบฝึกหัดยากพอเหมาะกับความสามารถของผู้เรียน

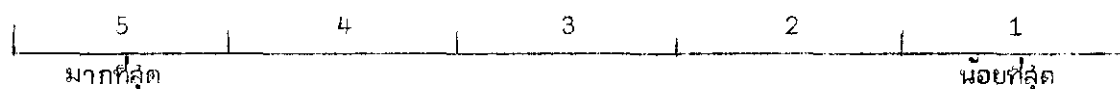
17. นิสิตนักศึกษขาดความเชื่อถืออาจารย์ที่เป็นบรรพชิต

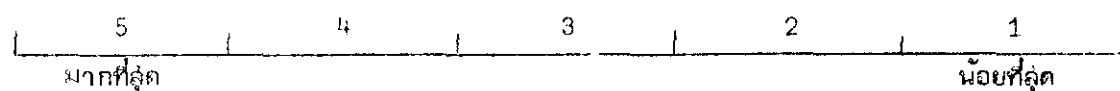
18. แนะนำเอกสารอ้างอิงในการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน

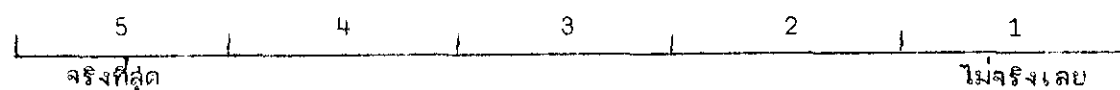
19. ปรับปรุงวิธีสอนให้เหมาะสมกับสถานการณ์

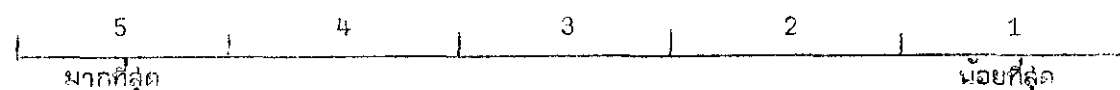
20. ให้แนวคิดในการประยุกต์ความรู้เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

21. ขาดการเน้นเนื้อหาสาระสำคัญขณะการสอน

22. นิสิตนักศึกษาขาดความเชื่อถืออาจารย์ที่เป็นคณบดี

หากมีปัญหาเกี่ยวกับอาจารย์ผู้สอนเพิ่มเติม โปรดระบุ

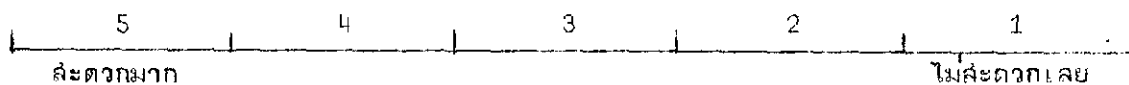
.....

.....

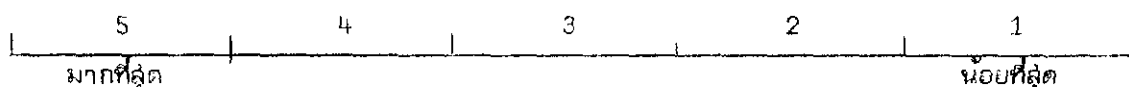
.....

ข. ด้านผู้เรียน

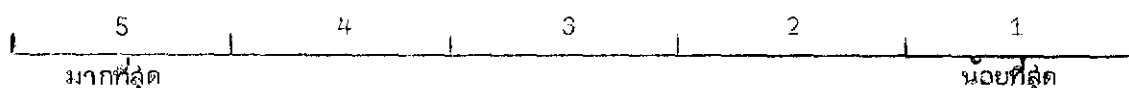
23. การเดินทางมาเรียนของผู้เรียน

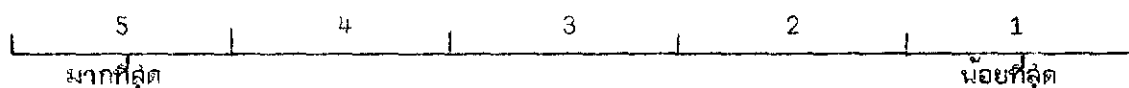
24. การปรับตัวเข้ากับทางวัดมีผลกระทบท่อการเรียน

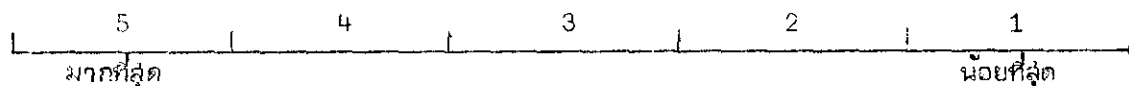
25. ในช่วงฤดูเข้าพรรษา มีปัญหาต่อการเรียนของผู้เรียน

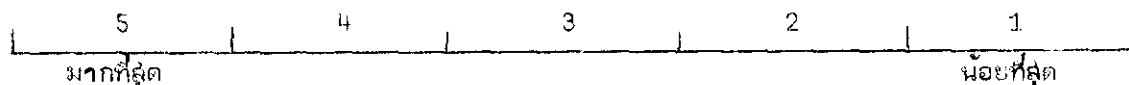
26. การเรียนร่วมกับผู้มีวัยต่างกันของผู้เรียนก่อให้เกิดปัญหา

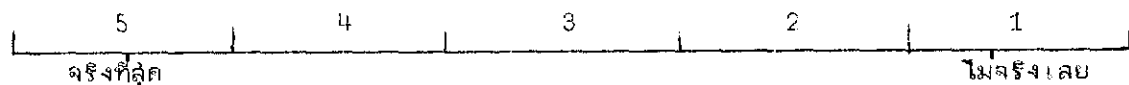
27. คณะสงฆ์ให้ความสำคัญสนับสนุนต่อการศึกษาของผู้เรียน

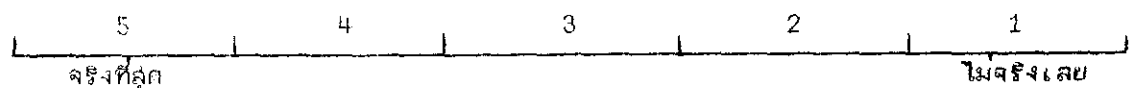
28. ผู้เรียนศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

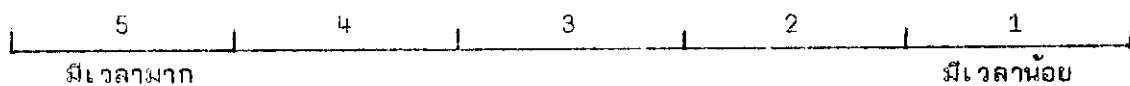
29. ผู้เรียนมีปัญหาเกี่ยวกับบริการเรียนที่ถูกต้อง

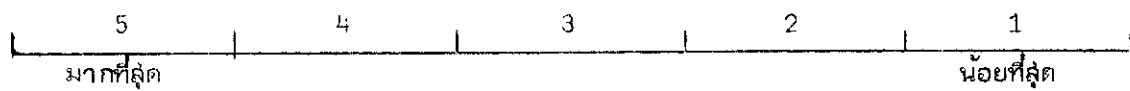
30. ผู้เรียนมักเรียนไม่ทันเพื่อนมีล้นนักศึกษา

31. เวลาสำหรับการค้นคว้าในห้องสมุดของผู้เรียน

32. กล้าแสดงความคิดเห็นหรือซักถามอาจารย์ในสิ่งที่ไม่เข้าใจ

หากมีปัญหากับผู้เรียนเพิ่มเติม โปรดระบุ

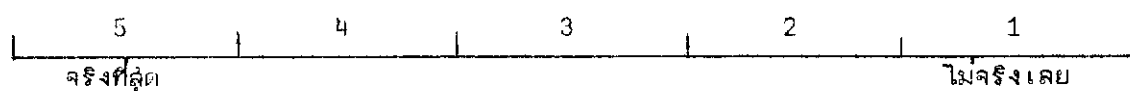
.....

.....

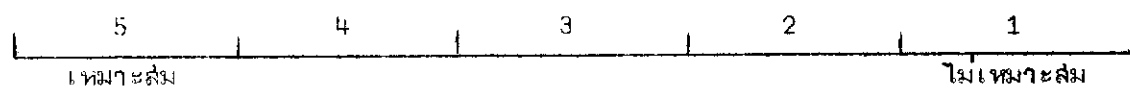
.....

ค. ด้านหลักสูตร

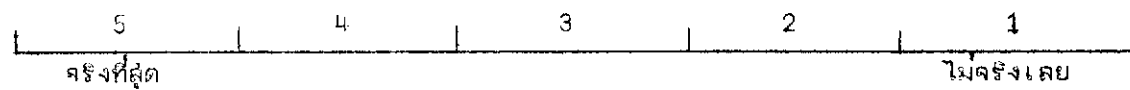
33. หลักสูตรไม่ได้กำหนดรายละเอียดของแต่ละวิชาไว้

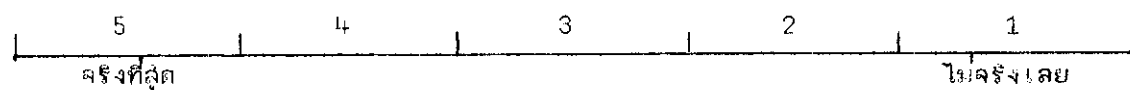
34. เวลาที่กำหนดในหลักสูตรเหมาะสมกับเนื้อหา

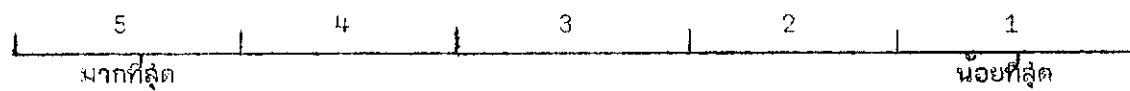
35. รายวิชาส่วนใดมีความยากเกินไป

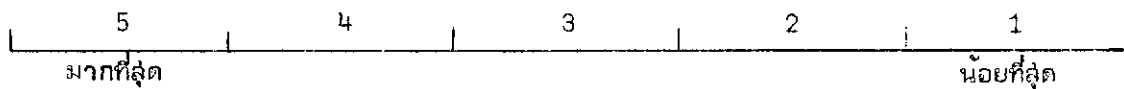
36. หลักสูตรแต่ละระดับชั้นไม่มีความสัมพันธ์กัน

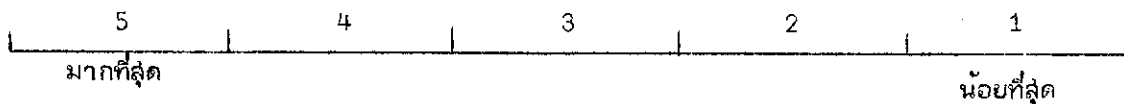
37. วิชาทางคำนวณที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้

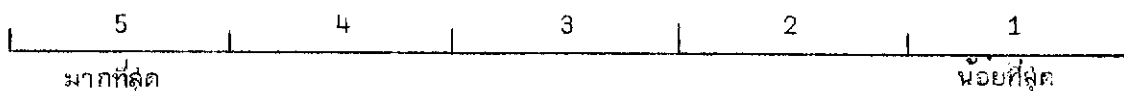
38. วิชาสามัญที่กำหนดไว้ในหลักสูตรช่วยสนับสนุนในการเผยแพร่ศาสนา

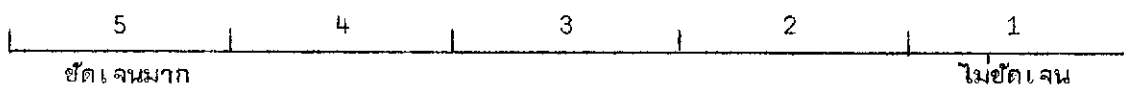
39. เนื้อหาวิชาทางศาสนาในหลักสูตรซ้ำซ้อนกัน

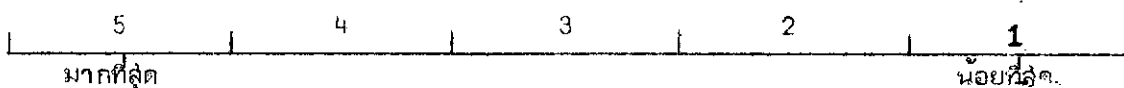
40. วิชาสามัญนำไปใช้ปฏิบัติจริง

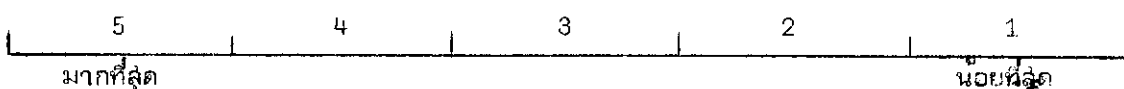
41. จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนได้กล่าวไว้ชัดเจน

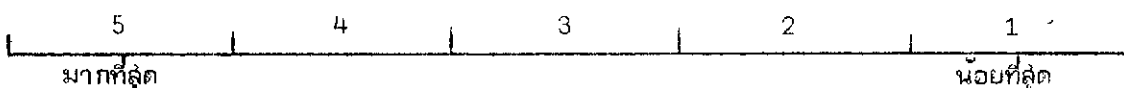
42. วิชาทางศาสนานำไปใช้ปฏิบัติจริง

43. เนื้อหาวิชาสามัญในหลักสูตรซ้ำซ้อนกัน

44. ทางสถาบันมีการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสม

หากมีปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรเพิ่มเติม โปรดระบุ

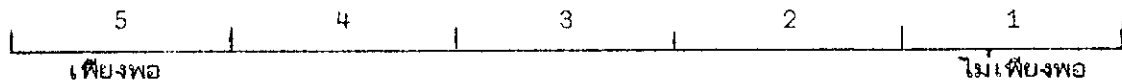
.....

.....

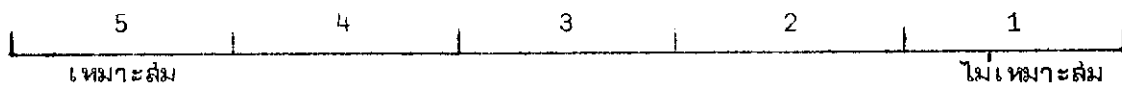
.....

จ. ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน

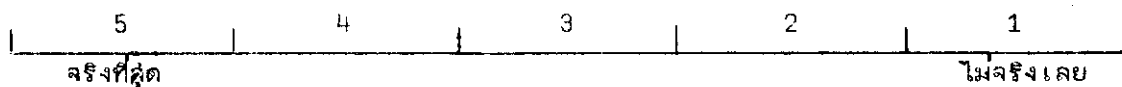
45. ตำราเรียนและหนังสือประกอบการเรียนการสอนวิชาทางศาสนา

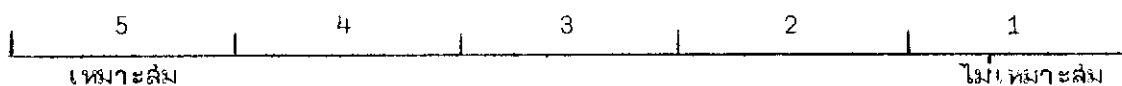
46. การลำดับเนื้อหาของตำราที่ใช้

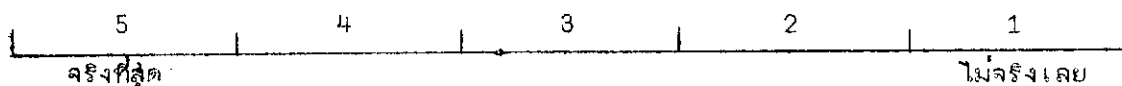
47. ตำราวิชาทางศาสนาที่ใช้มีเนื้อหาล้าสมัย

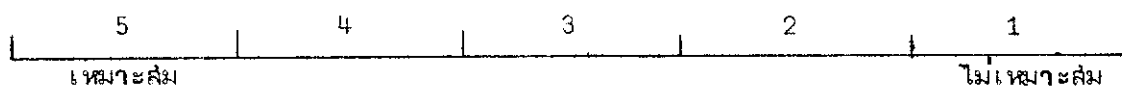
48. เนื้อหาในตำราวิชาสามัญได้มาตรฐานเหมาะสมกับกาลสมัย

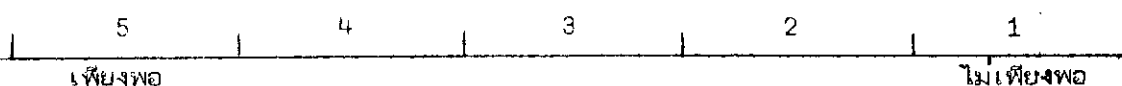
49. ตำราวิชาทางศาสนาใช้ภาษายากเกินไป

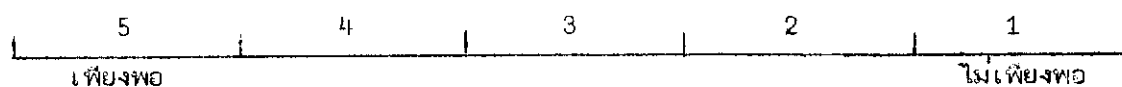
50. ภาษาที่ใช้ในตำราวิชาสามัญ

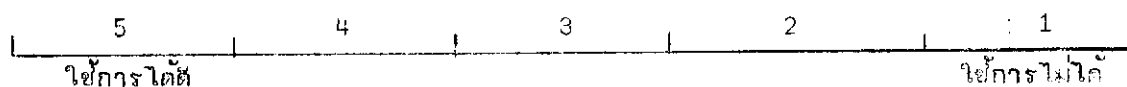
51. วิชาสามัญมีตำราเรียนและหนังสือประกอบการเรียน

52. มีอุปกรณ์การสอน

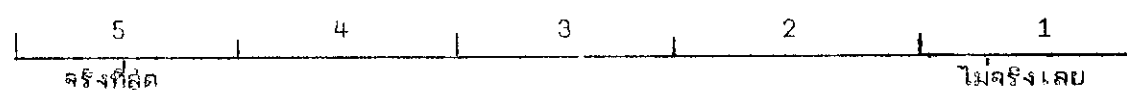
53. สภาพของอุปกรณ์การเล่น

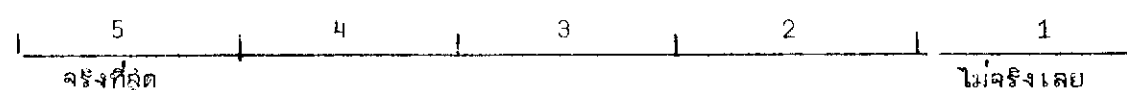
54. ความสะดวกในการขึ้นหรือค้นคว้าหนังสือในห้องสมุด

55. ห้องสมุดมีขนาดเล็กไม่เหมาะสมกับผู้ให้บริการ

56. มีโลโก้สัญลักษณ์ เช่น เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉายภาพโปรเจกต์เตอร์ เพียงพอ

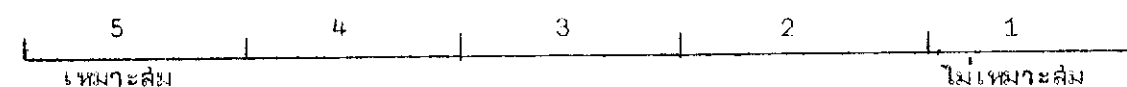

หากมีปัญหาเกี่ยวกับอุปกรณ์การเรียนการสอนเพิ่มเติม โปรดระบุ

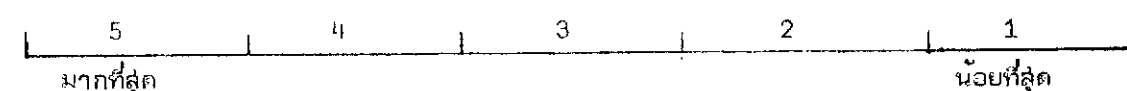
.....

จ. ด้านการวัดผลและการประเมินผล

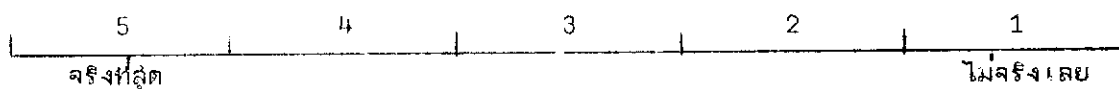
57. เกณฑ์การวัดผลและการประเมินผลที่ทางสถาบันกำหนดไว้เหมาะสมเพียงใด

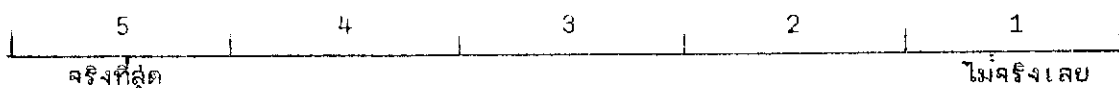
58. ข้อสอบที่ใช้ในการวัดผล วัดได้ครอบคลุมเนื้อหาที่สอน

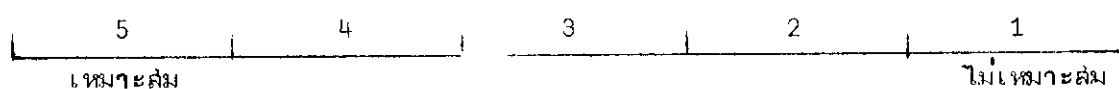
59. อาจารย์ผู้สอนตัดสินเกรดตามคะแนนที่ทางสถาบันกำหนดไว้

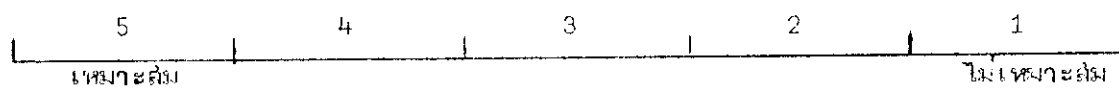
60. มีการวัดผลและการประเมินผลสม่ำเสมอ

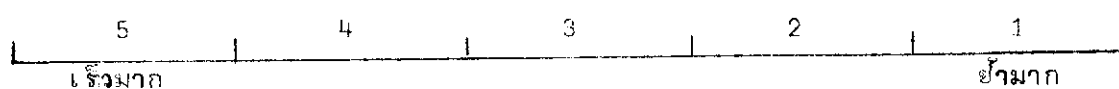
61. กำหนดเวลาให้ทำข้อสอบ เหมาะสมเพียงใด ? เมื่อเทียบกับปริมาณของข้อสอบ

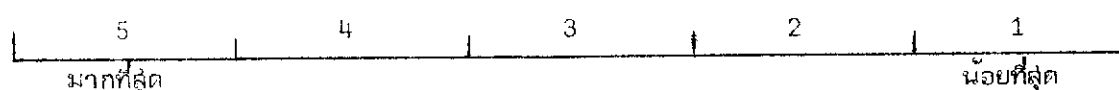
62. มีการวัดผลและประเมินผลการศึกษาจากความประพฤติของผู้เรียน

63. การแจ้งผลการเรียน

64. มีการทวนซ้ำในการสอบ

65. มีการวัดผลและประเมินผลในภาคปฏิบัติ

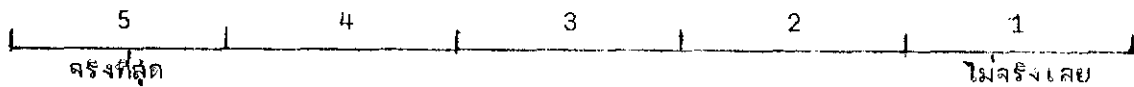

หากมีปัญหายุ่งยากเกี่ยวกับการวัดผลและการประเมินผลเพิ่มเติม โปรดระบุ

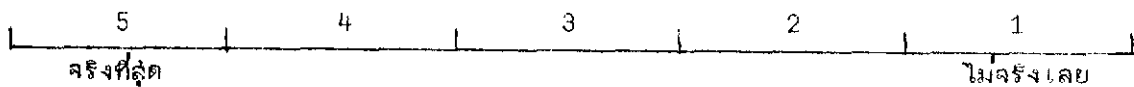
.....

ฉ. ด้านสภาพแวดล้อม

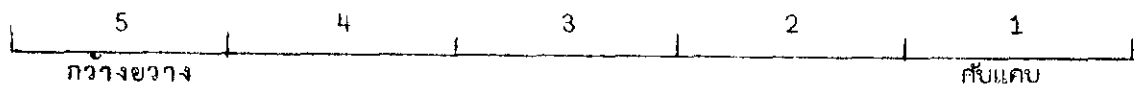
66. จำนวนผู้เรียนแต่ละห้องมากเกินไป

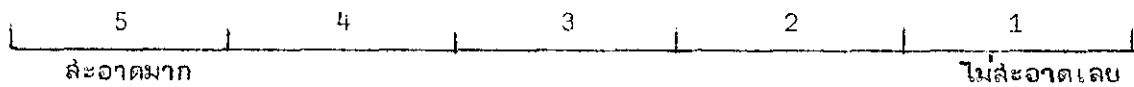
67. ห้องเรียนมีไม่เพียงพอ

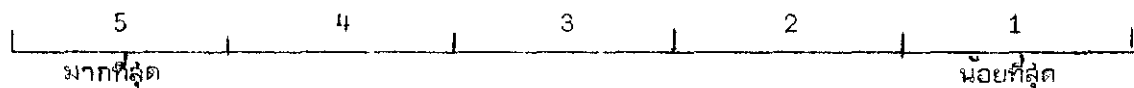
68. บริเวณของสถาบัน

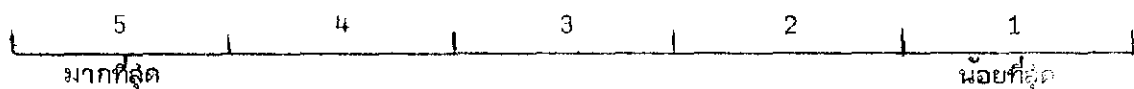
69. ความสะอาดภายในห้องเรียน

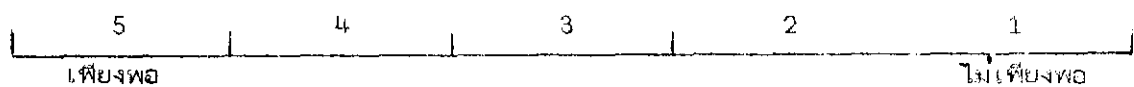
70. ความลึกปรกของบริเวณสถาบัน

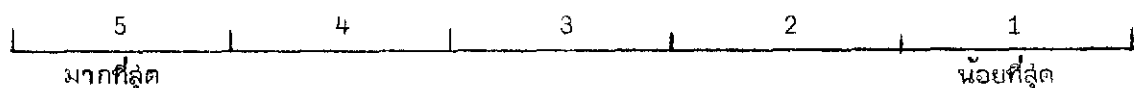
71. ในสถาบันมีเสียงรบกวน

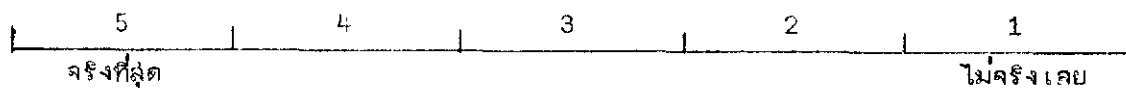
72. แสงสว่างภายในห้องเรียน

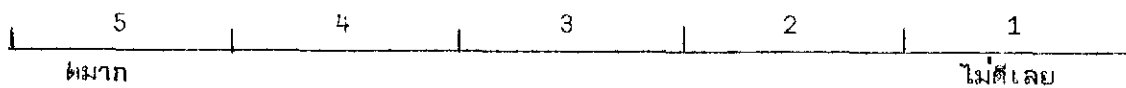
73. บรรยากาศในห้องสมุดเอื้ออำนวยต่อการศึกษาค้นคว้า

74. ห้องน้ำ ห้องส้วม ในสถาบันมีความสะอาดไม่น้ำใช้

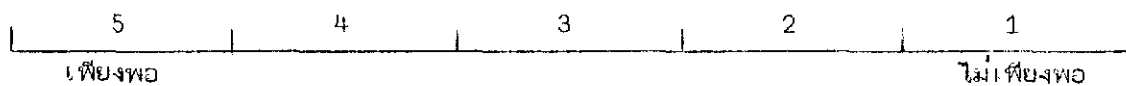
75. การถ่ายเทอากาศภายในห้องเรียน

76. ในบริเวณสถาบันขาดแคลนที่นั่งพักผ่อน

77. ภายในสถาบันมีห้องน้ำ ห้องส้วม

78. สภาพของห้องเรียน ชื่ออ่านรายการใช้อุปกรณ์การสอน

หากมีปัญหาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมเพิ่มเติม โปรดระบุ

.....

.....

.....

ภาควิชาการอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

20 กันยายน 2525

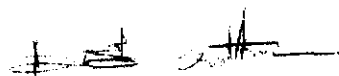
เรียน นิสิตนักศึกษาที่เคารพครับ

ด้วยข้าพเจ้ากำลังทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "ปัญหาการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในระดับปริญญาโท สาขาการอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การตอบแบบสอบถามครั้งนี้ถือว่าเป็นความสำคัญอย่างยิ่งต่อการได้มาซึ่งผลของการวิจัยในการนำไปปรับปรุงการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ และผู้บริหารการศึกษาจะได้ทราบถึงปัญหาที่แท้จริงอันจะเป็นแนวทางในการวางแผนการศึกษาระดับสูงของสงฆ์ ซึ่งเป็นกำลังสำคัญต่อการเผยแผ่พุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อมูลทั้งหมดที่ผู้วิจัยได้รับจะถือเป็นความลับ ซึ่งจะไม่ก่อให้เกิดความกระทบกระเทือนต่อท่านแต่อย่างใด หวังใคร่ขอความกรุณาจากท่านได้โปรดตอบแบบสอบถามนี้ ตามความเป็นจริง และขอขอบพระคุณในความอนุเคราะห์มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความเคารพครับ

(นายเมธี พงศ์โสภณ)

ผู้วิจัย

แบบสอบถามความคิดเห็น เกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน
ในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์

แบบสอบถามชุดนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับรายละเอียดของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์
เฉพาะด้าน

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับรายละเอียดของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. สถาบันที่ท่านศึกษาอยู่

☐ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย

☐ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย

2. ชั้นปีที่ท่านศึกษาอยู่

☐ ปีที่ 1

☐ ปีที่ 2

☐ ปีที่ 3

☐ ปีที่ 4

3. คณะวิชาที่ท่านศึกษาอยู่

☐ คณะศิลปศาสตร์

☐ คณะพุทธศาสตร์

☐ คณะศาสนศาสตร์

☐ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

☐ คณะสังคมศาสตร์

☐ คณะครูศาสตร์

☐ คณะศึกษาศาสตร์

☐ ยังไม่สังกัดคณะวิชา

4. ภูมิลำเนาเดิม จังหวัด

5. อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา

6. ปัจจุบันจำวัด จังหวัด

(ชื่อวัด)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ 6 ด้าน คือ

ก. ด้านอาจารย์ผู้สอน	ข. ด้านผู้เรียน
ค. ด้านหลักสูตร	ง. ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน
จ. ด้านการวัดผลและการประเมินผล	ฉ. ด้านสภาพแวดล้อม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมายรอบตัวเลข

เลข 5 หมายความว่า มากที่สุด จริงที่สุด เหมาะสมที่สุด หรือ

สะดวกมากที่สุด ฯลฯ

เลข 4 หมายความว่า มาก จริง พอเหมาะ หรือ สะดวก ฯลฯ

เลข 3 หมายความว่า ปานกลาง

เลข 2 หมายความว่า ค่อนข้างน้อย ไม่จริง เหมาะสมบ้าง หรือ

ไม่สะดวก ฯลฯ

เลข 1 หมายความว่า น้อยที่สุด ไม่จริงเลย ไม่เหมาะสม หรือ

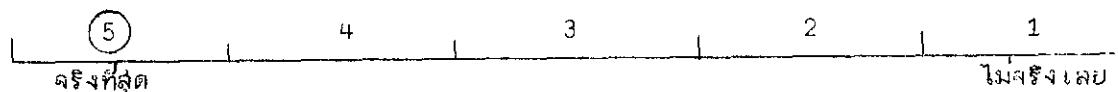
ไม่สะดวกเลย ฯลฯ

ตัวอย่าง

1. อาจารย์มีการวางแผนและการจัดลำดับการสอน

2. ผู้เรียนเกิดความเครียดเพราะต้องเรียนติดต่อกันหลายชั่วโมง

จากตัวอย่างนี้แสดงว่า

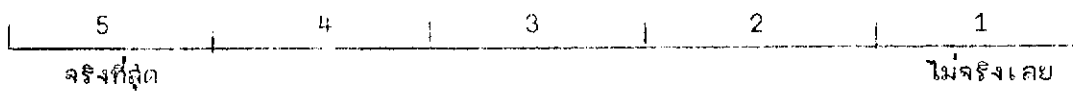
ข้อ 1 ผู้ตอบมีความเห็นว่า "อาจารย์มีการวางแผนและจัดลำดับการสอนอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง"

ข้อ 2 ผู้ตอบมีความเห็นว่า "ผู้เรียนเกิดความเครียดเพราะต้องเรียนติดต่อกันหลายชั่วโมงเป็นเรื่องจริงที่สุด"

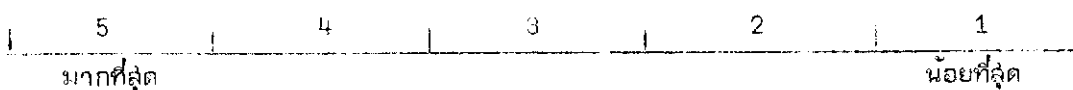
ก. ด้านอาจารย์ผู้สอน

1. อาจารย์บางส่วนต้องไปสอนที่สถาบันอื่น ทำให้ไม่พอเวลาปฏิบัติหน้าที่ในสถาบันแห่งนี้

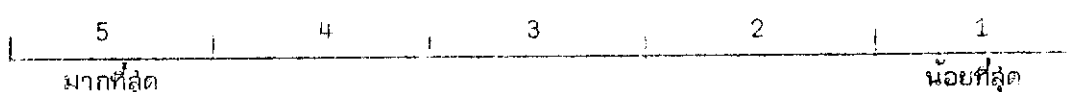
สมบูรณ์พอ

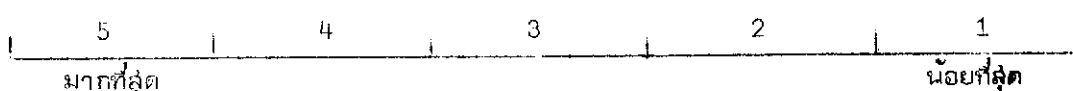
2. เตรียมการสอนก่อนเข้าห้องสอน

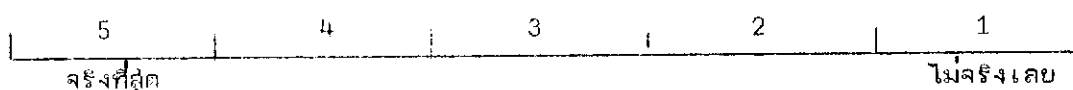
3. รับผิดชอบต่อวิชาที่สอน

4. รู้จักนำความรู้จากสาขาวิชาอื่น ๆ มาสัมพันธ์กับวิชาที่สอน

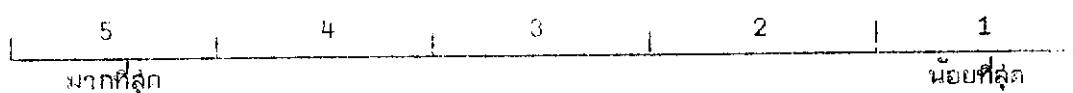
5. ขาดการวางแผนและการจัดลำดับการสอน

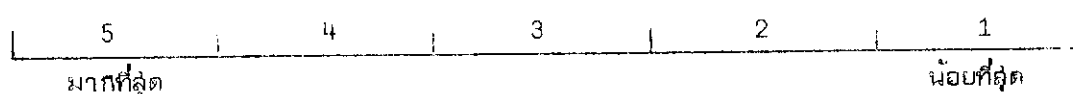
6. เชื่อมโยงความรู้กับปัญหาสังคม

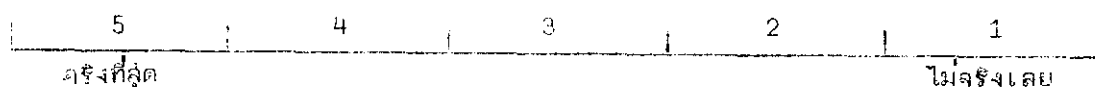
7. การเน้นให้ผู้เรียนรู้จักคิด

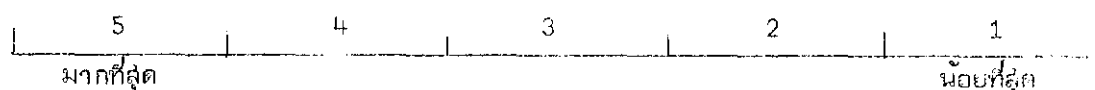
8. การเลือกใช้วิธีสอนเหมาะสมกับเนื้อหา

9. ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง

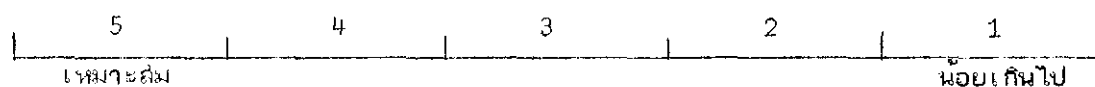
10. ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการสอน

11. ขาดความยุติธรรมในการวัดผลและการประเมินผล

12. เปิดโอกาสให้ผลิตนักศึกษาแสดงความคิดเห็น

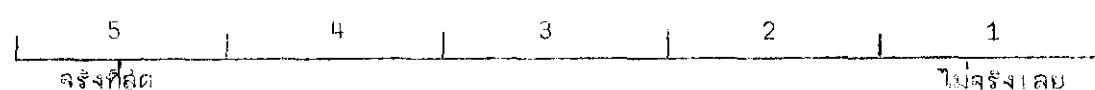
13. ให้ความสำคัญกับตนเองกับผลิตนักศึกษา

14. อนุญาตลดภาระบทเรียนเพื่อดึงดูดความสนใจ

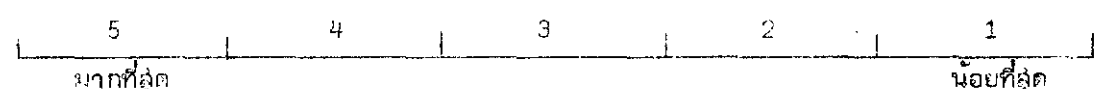
15. เนื้อหาที่สอนไม่สอดคล้องกับหลักสูตร

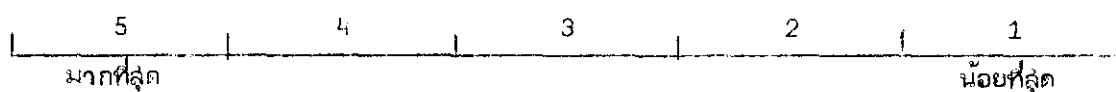
16. ให้งานหรือแบบฝึกหัดยากพอเหมาะกับความสามารถของผู้เรียน

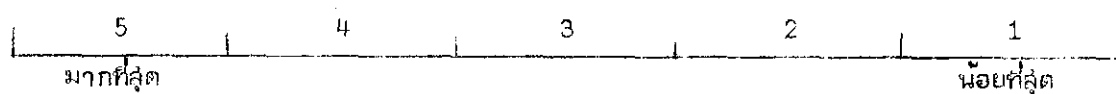
17. ผลิตนักศึกษขาดความเชื่อถืออาจารย์ที่เป็นบรรพชิต

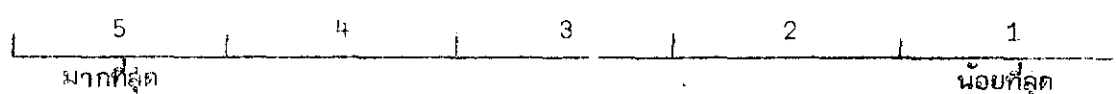
18. แนะนำเอกสารอ้างอิงในการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน

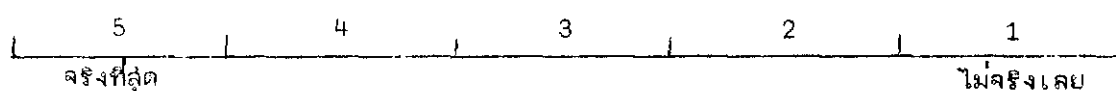
19. ปรับปรุงวิธีสอนให้เหมาะสมกับสถานการณ์

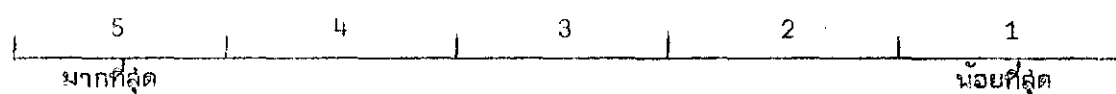
20. ให้แนวคิดในการประยุกต์ความรู้เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

21. ขาดการเน้นเนื้อหาสาระสำคัญขณะที่สอน

22. ผลิตภัณฑ์ขาดความเชื่อถืออาจารย์ที่เป็นเหตุผล

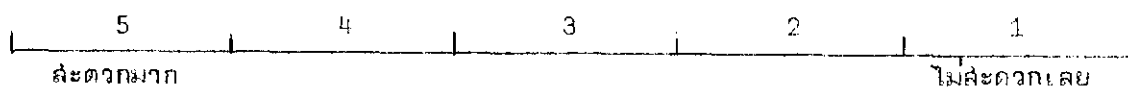

หากมีปัญหเกี่ยวกับอาจารย์ผู้สอนเพิ่มเติม โปรดระบุ

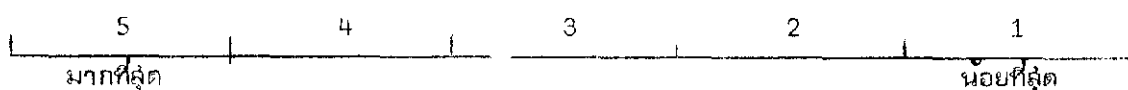
.....

ข. ด้านผู้เรียน

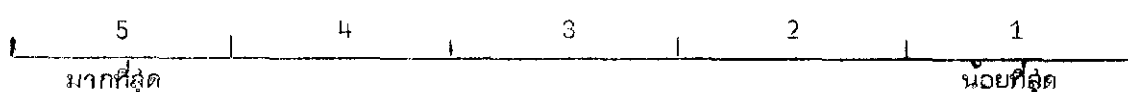
23. การเดินทางมาเรียนของผู้เรียน

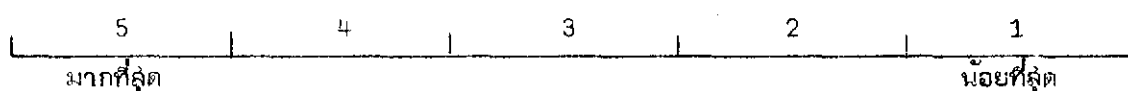
24. การปฏิบัติหน้าที่ให้กับทางวัดมีผลกระทบต่อการเรียน

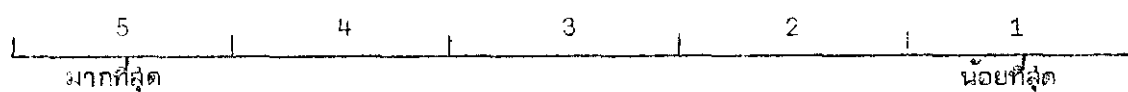
25. ในช่วงฤดูเข้าพรรษา มีปัญหาต่อการเรียนของผู้เรียน

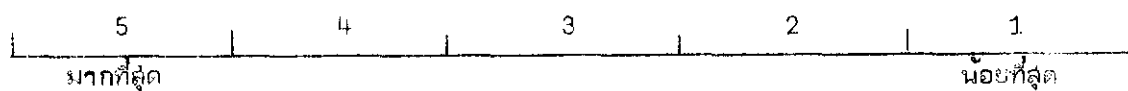
26. การเรียนร่วมกับผู้มีวัยต่างกันของผู้เรียนก่อให้เกิดปัญหา

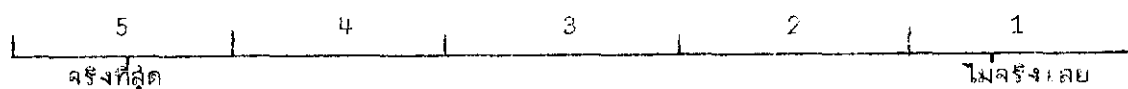
27. คณะสงฆ์ให้ความสำคัญสนับสนุนต่อการศึกษของผู้เรียน

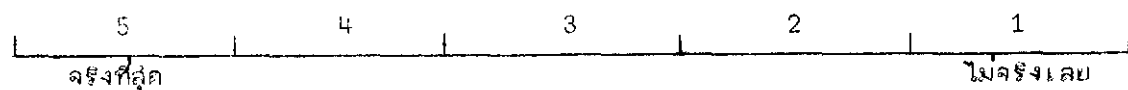
28. ผู้เรียนศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

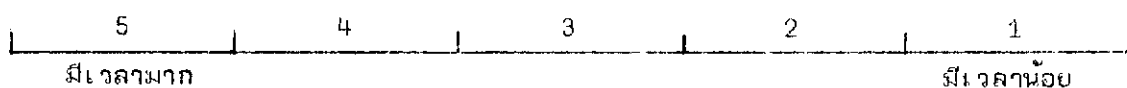
29. ผู้เรียนมีปัญหาเกี่ยวกับวิธีการเรียนที่ถูกต้อง

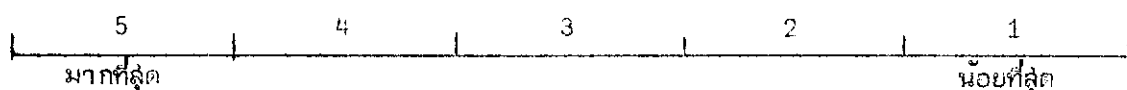
30. ผู้เรียนรักเรียน ไม่เห็นเพื่อนมีผลตักศิลา

31. เวลาสำหรับการค้นคว้าในห้องสมุดของผู้เรียน

32. กล้าแสดงความคิดเห็นหรือซักถามอาจารย์ในสิ่งที่ไม่เข้าใจ

หากมีปัญหาเกี่ยวกับผู้เรียนเพิ่มเติม โปรดระบุ

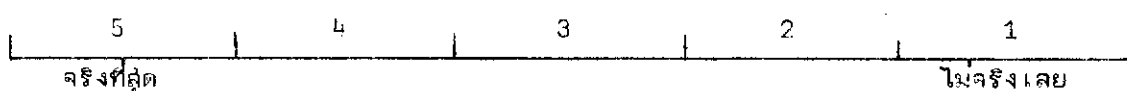
.....

.....

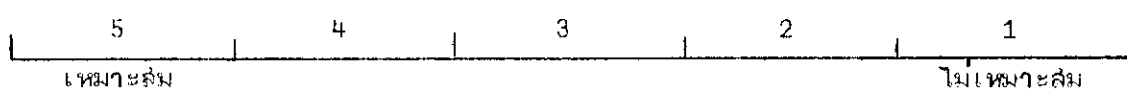
.....

ค. ด้านหลักสูตร

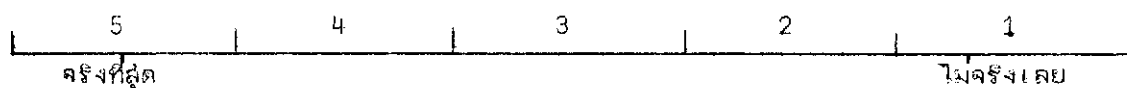
33. หลักสูตรไม่ได้กำหนดรายละเอียดของแต่ละวิชาไว้

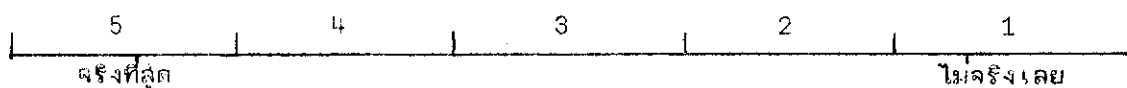
34. เวลาที่กำหนดในหลักสูตรเหมาะสมกับเนื้อหา

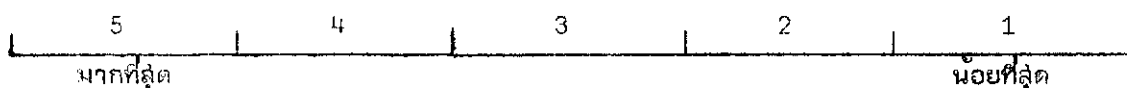
35. รายวิชาเล่มมีความยากเกินไป

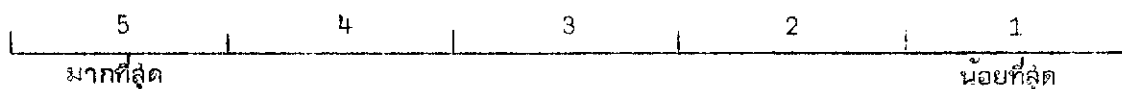
36. หลักสูตรแต่ละระดับชั้นไม่มีความสัมพันธ์กัน

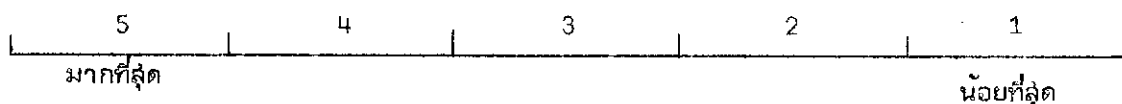
37. วิทยาทางคำสอนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้

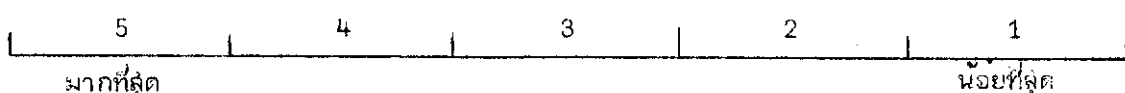
38. วิชาสามัญที่กำหนดไว้ในหลักสูตรช่วยสนับสนุนในการเผยแพร่ศาสนา

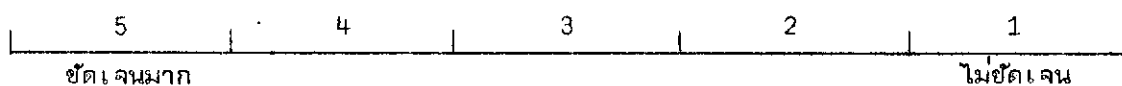
39. เนื้อหาวิชาทางศาสนาในหลักสูตรซ้ำซ้อนกัน

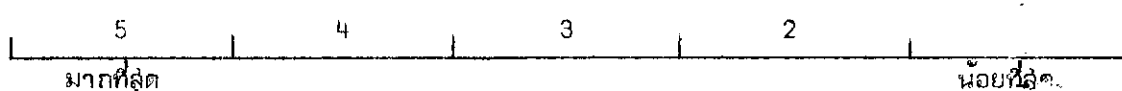
40. วิชาสามัญนำไปใช้ปฏิบัติจริง

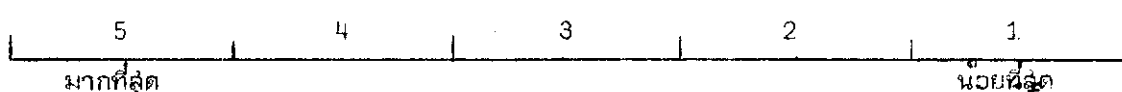
41. จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนได้กล่าวไว้ชัดเจน

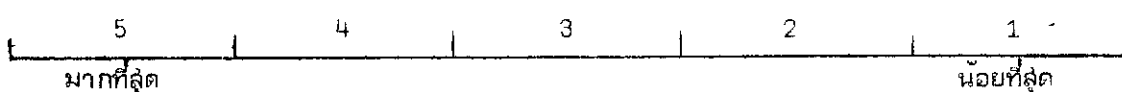
42. วิชาทางศาสนานำไปใช้ปฏิบัติจริง

43. เนื้อหาวิชาสามัญในหลักสูตรซ้ำซ้อนกัน

44. ทางสถาบันมีการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสม

หากมีปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรเพิ่มเติม โปรดระบุ

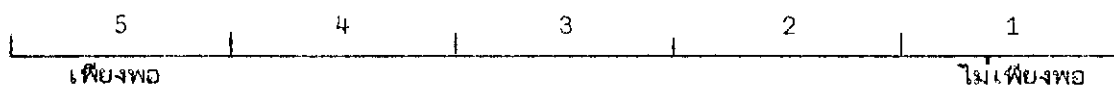
.....

.....

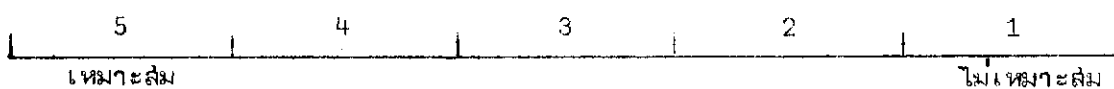
.....

จ. ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน

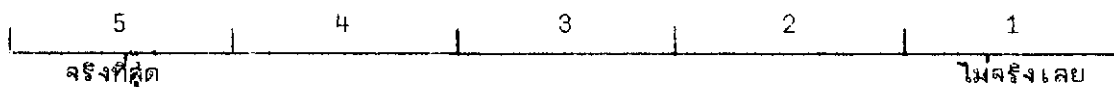
45. ตำราเรียนและหนังสือประกอบการเรียนการสอนวิชาทางศาสนา

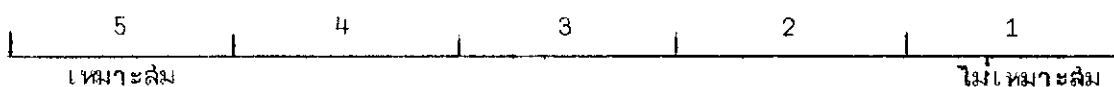
46. การจัดลำดับเนื้อหาของตำราที่ใช้อยู่

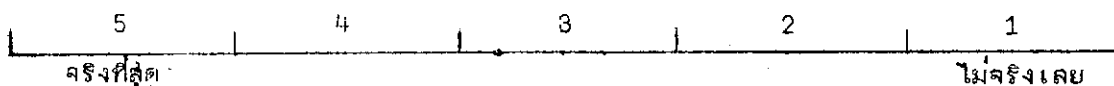
47. ตำราวิชาทางศาสนาที่ใช้อยู่มีเนื้อหาล้าสมัย

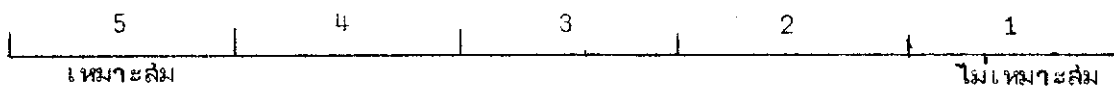
48. เนื้อหาในตำราวิชาสามัญได้มาตรฐานเหมาะสมกับกาลสมัย

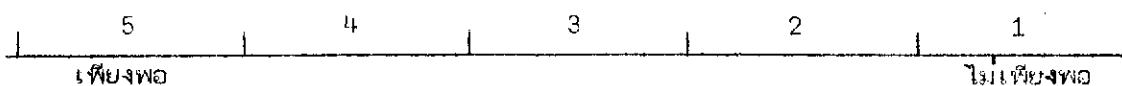
49. ตำราวิชาทางศาสนาใช้ภาษายากเกินไป

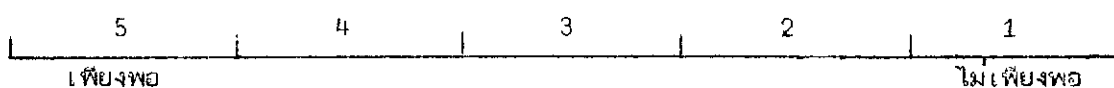
50. ภาษาที่ใช้ในตำราวิชาสามัญ

51. วิชาสามัญมีตำราเรียนและหนังสือประกอบการเรียน

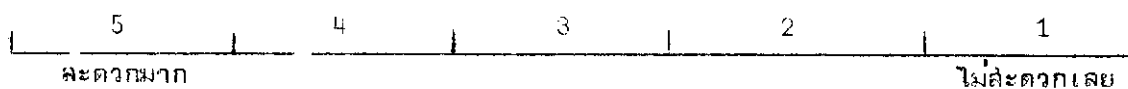
52. มีอุปกรณ์การสอน

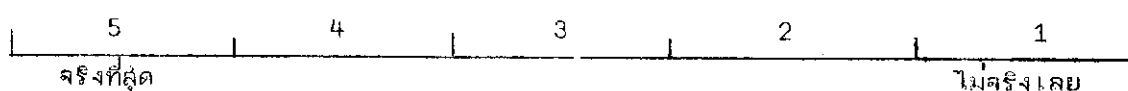
53. สภาพของอุปกรณ์การล่อน

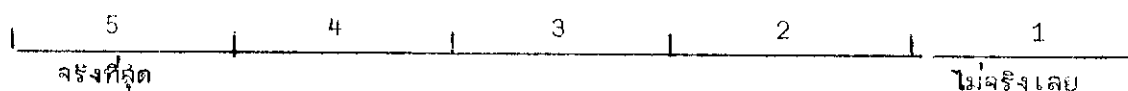
54. ความสะดวกในการยืมหรือค้นคว้าหนังสือในห้องสมุด

55. ห้องสมุดมีขนาดเล็กไม่เหมาะสมสำหรับผู้ใช้บริการ

56. มีวัสดุที่อุปกรณ์ เช่น เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉายภาพโปรเจกเตอร์ เพียงพอ

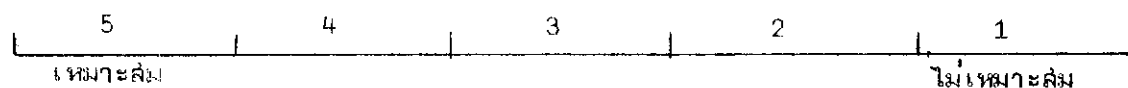

หากมีปัญหาเกี่ยวกับอุปกรณ์การเรียนการสอนเพิ่มเติม โปรดระบุ

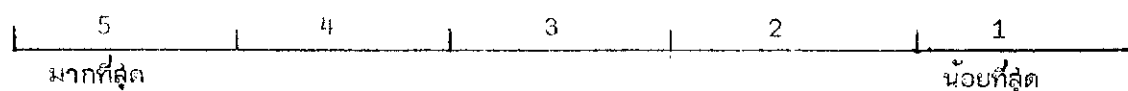
.....
.....
.....
.....

จ. ด้านการวัดผลและการประเมินผล

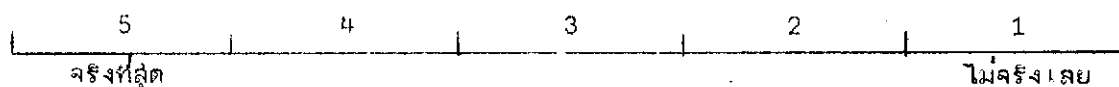
57. เกณฑ์การ วัดผลและการประเมินผลที่กำหนดไว้เหมาะสมเพียงใด

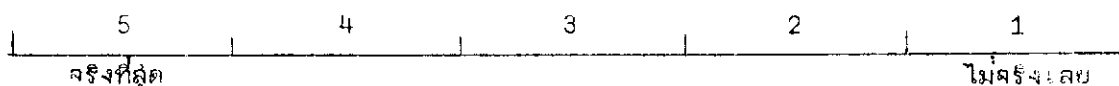
58. ข้อสอบที่ใช้ในการวัดผล วัดได้ครอบคลุมเนื้อหาที่สอน

59. อาจารย์ผู้สอนตัดสินเกรดตามคะแนนที่ทางสถาบันกำหนดไว้

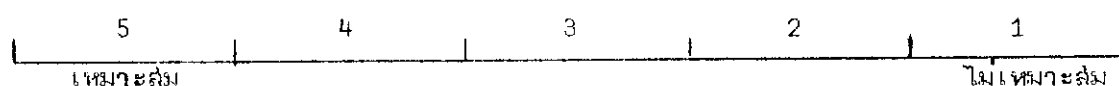
60. มีการวัดผลและการประเมินผลสม่ำเสมอ

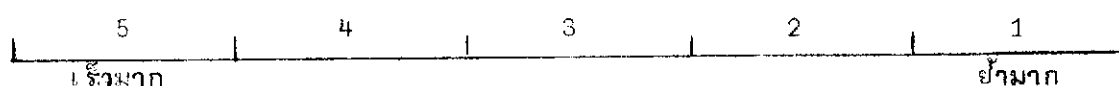
61. กำหนดเวลาให้ทำข้อสอบ เหมาะสมเพียงใด ? เมื่อเทียบกับปริมาณของข้อสอบ

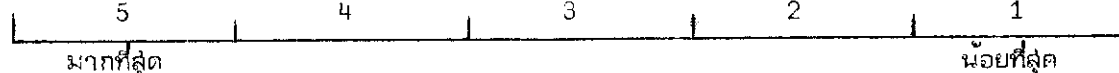
62. มีการวัดผลและประเมินผลการศึกษาจากความรู้ของผู้เรียน

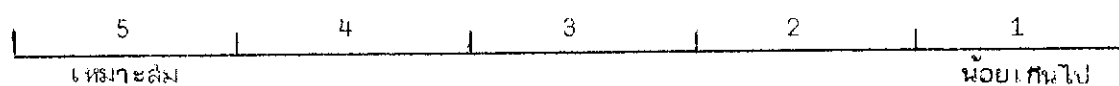
63. การแจ้งผลการเรียน

64. มีการทุจริตในการสอบ

65. มีการวัดผลและประเมินผลในภาคปฏิบัติ

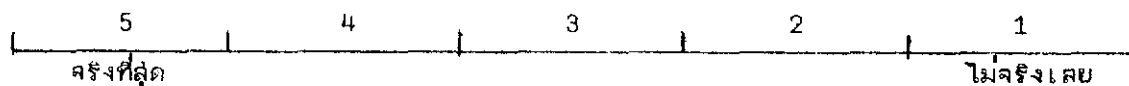

หากมีปัญหาเกี่ยวกับการวัดผลและการประเมินผลเพิ่มเติม โปรดระบุ

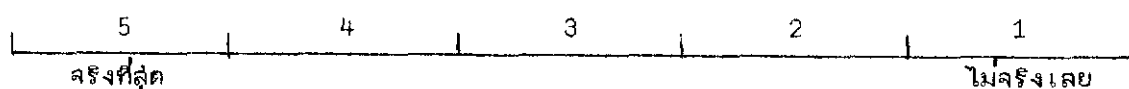
.....

๘. ด้านสภาพแวดล้อม

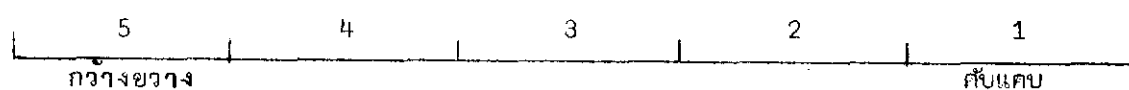
66. จำนวนผู้เรียนแต่ละห้องมากเกินไป

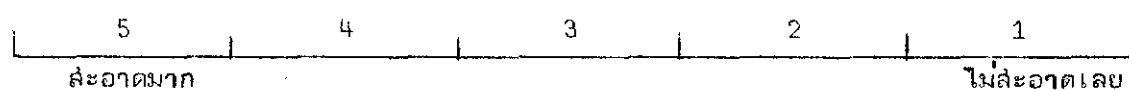
67. ห้องเรียนมีไม่เพียงพอ

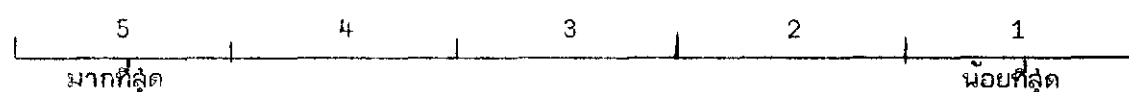
68. บริเวณของสถาบัน

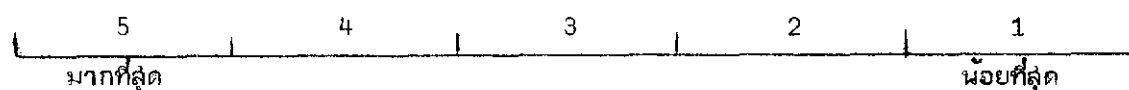
69. ความสะอาดภายในห้องเรียน

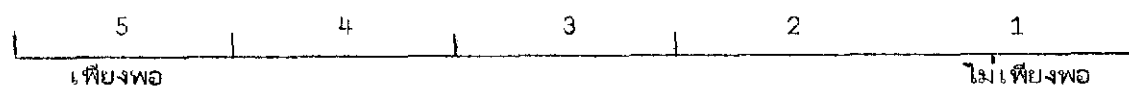
70. ความสกปรกของบริเวณสถาบัน

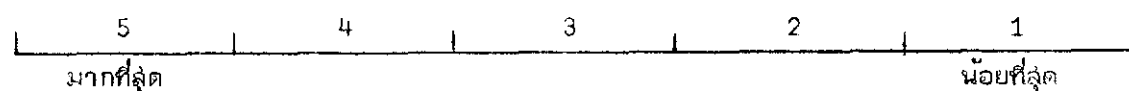
71. ในสถาบันมีเสียงรบกวน

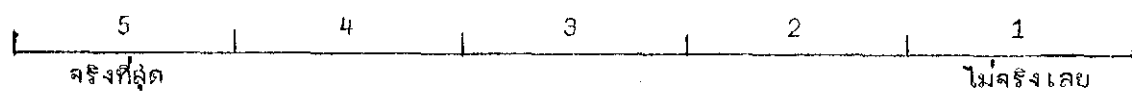
72. แสงสว่างภายในห้องเรียน

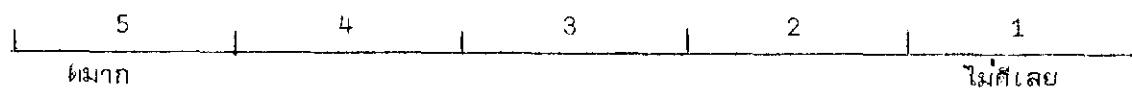
73. บรรยากาศในห้องสมุดเอื้ออำนวยต่อการศึกษาค้นคว้า

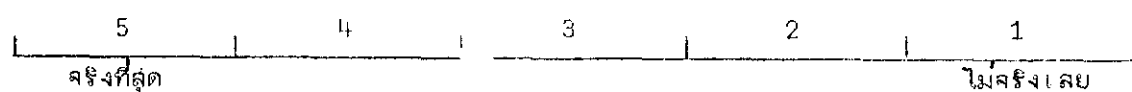
74. ห้องน้ำ ห้องส้วม ในสถาบันมีความสะอาดมากน้อยแค่ไหน

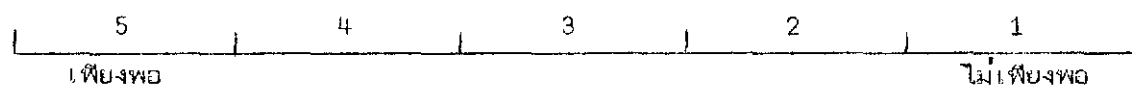
75. การถ่ายเทอากาศภายในห้องเรียน

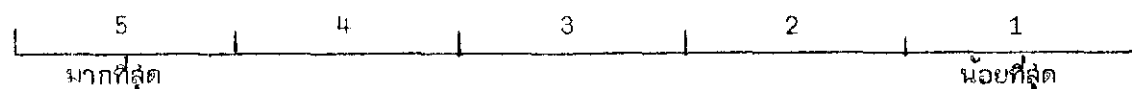
76. ในบริเวณสถาบันขาดแคลนที่นั่งพักผ่อน

77. ภายในสถาบันมีห้องน้ำ ห้องส้วม

78. สภาพของห้องเรียน อื้ออานรต่อการใช้อุปกรณ์การสอน

หากมีปัญหาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมเพิ่มเติม โปรดระบุ

.....

.....

.....

ปัญหาการ เรียนการสอนในสถานบันอุดมศึกษาของสงฆ์

บทคัดย่อ

ของ

เมธี พงศ์โสภา

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

พุทธาพันธ์ 2526

การศึกษาครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัญหาการเรียนการสอน ในสถาบัน
อุดมศึกษาของสงฆ์ ตามความคิดเห็นของนักศึกษา และอาจารย์ในมหาวิทยาลัย และ
มหาวิทยาลัยสงฆ์สงฆ์สงฆ์

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 191 คน
และอาจารย์ที่สอนจำนวน 51 คน รวมทั้งสิ้น 242 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น
แบบสอบถามทั้งหมดได้รับกลับคืนมา 260 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 83 ของกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือ
ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า สอบถาม
เกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านผู้เรียน ด้านอุปกรณ์การเรียน
การสอน ด้านการวัดผลและการประเมินผล และด้านสภาพแวดล้อม แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูล
โดยใช้สถิติพื้นฐาน และการทดสอบค่าที

ผลของการศึกษาค้นคว้า ปรากฏดังต่อไปนี้

1. นักศึกษาและอาจารย์ในมหาวิทยาลัยมีความเห็นแตกต่างกันในด้าน
หลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน และด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน โดยที่นักศึกษาเห็นว่า เป็นปัญหา
มากกว่าอาจารย์

2. นักศึกษาและอาจารย์ในมหาวิทยาลัยมีความเห็นแตกต่างกัน
ในด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน และด้านสภาพแวดล้อม
โดยที่นักศึกษาเห็นว่า เป็นปัญหามากกว่าอาจารย์

3. นักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2 และชั้นปีที่ 3 - 4 ของมหาวิทยาลัย
มีความเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนไม่ต่างกัน

4. นักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 2 และชั้นปีที่ 3 - 4 ของมหาวิทยาลัย
มีความเห็นแตกต่างกัน เกี่ยวกับปัญหาด้านหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน อุปกรณ์การเรียนการสอน
และการวัดผลและการประเมินผล โดยที่นักศึกษาชั้นปีที่ 3 - 4 มีความเห็นว่า เป็นปัญหา
มากกว่าชั้นปีที่ 1 - 2

นอกจากนั้นนักศึกษาและอาจารย์ทั้งสองสถาบันส่วนใหญ่เห็นว่า รัฐบาลควรรับรอง
วิทยฐานะและควร เพิ่มงบประมาณให้สถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์มากขึ้น อีกทั้งสถาบันควรจะได้
มีการปรับปรุงการบริหารภายในสถาบันอีกด้วย

PROBLEMS OF LEARNING AND TEACHING IN MONK'S
HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

AN ABSTRACT

BY

MAYTEE PONGSOPA

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University

February 1983

The purpose of this research was to investigate teaching and learning problems according to the students' and instructors' opinions in the two monk's higher education institutions : Mahamakut and Mahachulalongkorn Buddhist Universities. The final sample consisted of 191 undergraduate students and 51 instructors. Questionnaires and interviews were used to obtain the data.

The finding indicated that (1) the instructors' and students' opinions of the two universities were significantly different, and the students saw more problems in curriculum, instructors, and instructional aids than the instructors. The students of Mahachulalongkorn Buddhist University also saw more problems in environment than their instructors; (2) there was no significant difference between the opinions of the first and second-year students, and the third and fourth-year students of Mahamakut Buddhist University; (3) there was a significant difference between the opinions of the first and second-year students, and the third and fourth-year students of Mahachulalongkorn Buddhist University in curriculum, instructors, instructional aids and measurement and evaluation. The third and fourth-year students saw more problems than the first and second-year students.

Most of the students and instructors in these institutions thought that the two Buddhist Universities should be officially accredited and the budget be increased. Besides administration system as a whole should be improved in these two institutions.